Національний університет «Львівська політехніка»
Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту
Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених ІНЕМ

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА МАКРО- І МІКРОРІВНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ

MANAGEMENT OF ECONOMICAL PROCESSES AT THE MACRO- AND MICROLEVELS: PROBLEMS AND PROSPECTS OF SOLUTION

Матеріали
III Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції молодих учених

24–25 квітня 2018 р., Україна, м. Львів

Львів
Видавництво Львівської політехніки
2018

УДК 330.101.54:005
У 677

У 677 **Управління економічними процесами на макро- і мікрорівні: проблеми та перспективи вирішення**: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих учених, 24–25 квітня 2018 р. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM).

ISBN 978-966-941-162-4

У збірнику опубліковано матеріали конференції, присвяченої проблемам управління економічними процесами на рівні держави, регіонів та суб'єктів господарської діяльності. Матеріали структуровані за декількома напрямами досліджень: «Управління економікою держави в умовах євроінтеграції»; «Регіональне управління економікою на засадах інноваційного розвитку»; «Управління операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю суб'єктів господарювання»; «Формування та адаптація інструментарію управління економічними процесами в XXI столітті»; «Вплив глобальних політичних, соціальних та екологічних проблем на економічні процеси в державі».

Видання призначене для науковців, викладачів, фахівців підприємств та представників органів влади, причетних до питань економічного розвитку, студентів.

УДК 330.101.54:005

Відповідальний за випуск – Кулиняк І. Я.

Матеріали подано у авторській редакції.
Відповідальність за зміст матеріалів, їх відповідність вимогам чинного правопису і достовірність фактів та статистичних даних несуть автори.

www.conf.inem.lviv.ua

ISBN 978-966-941-162-4

© Національний університет
"Львівська політехніка", 2018

ОРГАНІЗАТОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Національний університет «Львівська політехніка»
Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту
Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених ІНЕМ
Лодзький університет (Республіка Польща)
Вроцлавський економічний університет (Республіка Польща)
Університет Бітліс Ерен (Республіка Туреччина)
Університет економіки м. Варна (Болгарія)
Університет Матея Бели (Словаччина)
Рада молодих учених при Міністерстві освіти і науки України

За участі таких партнерів НТСА ІНЕМ:

Одеська обласна Рада молодих вчених
Рада молодих вчених Дніпропетровської області
Рада молодих вчених ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України» (м. Львів)
Рада молодих вчених Дрогобицького державного університету імені Івана Франка (м. Дрогобич)
Рада молодих учених Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця
Рада молодих вчених Університету державної фіскальної служби України (м. Ірпінь)
Рада молодих вчених Сумського національного аграрного університету
Рада молодих вчених Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України (м. Одеса)
Рада молодих вчених Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне)
Рада молодих вчених ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» (м. Дніпро)
Рада молодих вчених Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. акад. В. Лазаряна (м. Дніпро)
Науково-аналітичний журнал «Наша перспектива»

СКЛАД ПРОГРАМНОГО КОМІТЕТУ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова програмного комітету:

Чухрай Н. І. – д. е. н., професор, проректор з наукової роботи Національного університету «Львівська політехніка».

Заступник голови програмного комітету:

Кузьмін О. Є. – д. е. н., професор, директор НН Інституту економіки і менеджменту Національного університету «Львівська політехніка», академік Академії економічних наук України, Заслужений працівник народної освіти України.

Члени програмного комітету:

Алєксєєв І. В. – д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів Національного університету «Львівська політехніка»;

Данько Ю. І. – д. е. н., доцент, завідувач науково-дослідної частини, голова РМВ Сумського національного аграрного університету;

Дзюбінська А. – професор кафедри управління підприємством Університету економіки в Катовіце (м. Катовіце, Республіка Польща);

Ерай Айдін – Інститут соціальних наук університету Карабюк, (м. Карабюк, Туреччина);

Захарчин Г. М. – д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту персоналу та адміністрування Національного університету «Львівська політехніка»;

Зелінська А. – професор факультету менеджменту, комп'ютерних наук та фінансів Вроцлавського економічного університету (м. Вроцлав, Республіка Польща);

Карий О. І. – д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту організацій Національного університету «Львівська політехніка»;

Козик В. В. – к.е.н., професор, завідувач кафедри економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка»;

Крикавський Є. В. – д. е. н., професор, завідувач кафедри маркетингу і логістики Національного університету «Львівська політехніка»;

Лайко О. І. – д. е. н., старший науковий співробітник, голова РМВ Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, член президії Одеської обласної РМВ;

Матковський Р. Б. – к. е. н., доцент, доцент Реннської Школи Бізнесу (Ренн, Франція);

Махмут Орал Таскі – Інститут соціальних наук університету Карабюк, (м. Карабюк, Туреччина);

Мельник О. Г. – д. е. н., професор, завідувач кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету «Львівська політехніка»;

Мискін Ю. І. – к. е. н., доцент, докторант кафедри фінансів, голова РМВ Університету державної фіскальної служби України;

Чернобай Л. І. – к. е. н., професор, в.о. завідувача кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка»;

Хатіс Кусак Самансі – доцент університету Бітліс Ерен (м. Бітліс, Туреччина);

Чубай В. М. – к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку та аналізу Національного університету «Львівська політехніка», головний редактор журналу «Наша перспектива», член РМУ при МОН України;

Якимчук А. Ю. – д. е. н., доцент, доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування Національного університету водного господарства та природокористування;

Янішевські А. – кафедра управління підприємством Університету економіки в Катовіце (м. Катовіце, Республіка Польща);

Яремко І. Й. – д. е. н., професор, завідувач кафедри обліку та аналізу Національного університету «Львівська політехніка».

СКЛАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова організаційного комітету:

Кулиняк І. Я. – к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту організацій, голова Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених ІНЕМ Національного університету «Львівська політехніка».

Секретар організаційного комітету:

Максимчук Я. С. – к. е. н., старший викладач кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка».

Члени організаційного комітету:

Адамів М. Є. – к. е. н., асистент кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету «Львівська політехніка»;

Бойчук А. Б. – аспірант кафедри обліку та аналізу Національного університету «Львівська політехніка»;

Бондаренко Л. П. – к. е. н., старший викладач кафедри фінансів Національного університету «Львівська політехніка»;

Вільгуцька Р. Б. – к. е. н., асистент кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету «Львівська політехніка»;

Головко Л. С. – старший викладач кафедри міжнародної економіки і світових фінансів Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Дзюрах Ю. М. – асистент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту Національного університету «Львівська політехніка»;

Дорошенко О. О. – к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, голова РМВ Національного університету водного господарства та природокористування;

Єлісєєва М. О. – к. т. н., старший викладач кафедри реконструкції і управління в будівництві, голова Ради молодих вчених ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»;

Кращенко Ю. П. – к. пед. н., доцент, заступник декана з наукової роботи Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка, голова РМУ при Міністерстві освіти і науки України;

Кулиняк Ю. І. – асистент кафедри обліку та аналізу Національного університету «Львівська політехніка»;

Мозолевич Г. Я. – к. т. н., доцент, доцент кафедри управління проектами, будівлі та будівельні матеріали Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. акад. В. Лазаряна;

Панченко А. В. – к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка»;

Русановська О. А. – к. е. н., асистент кафедри маркетингу і логістики Національного університету «Львівська політехніка»;

Склярук Т. В. – к. е. н., доцент кафедри менеджменту персоналу та адміністрування Національного університету «Львівська політехніка»;

Цісінська О. Б. – пров. інженер сектору проблем транскордонного співробітництва, голова Ради молодих вчених ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України»;

Чаговець Л. О. – к. е. н., доцент, доцент кафедри економічної кібернетики, голова РМУ Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця;

Шарко В. В. – к. е. н., доцент кафедри товарознавства, експертизи та торговельного підприємництва Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1
УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Адамів М.Є., Коць І.І. ТОЛІНГОВІ ОПЕРАЦІЇ: УСІ «ЗА» І «ПРОТИ» У КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ……..……..…..…11
Білинська А.Р., Карковська В.Я. ВІДМІННОСТІ ПУБЛІЧНОГО ТА ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ…….. 12
Будз О.Ф. ПЛАНУВАННЯ МИТНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ……..……....13
Булик О.Б. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОПТОВИХ РИНКІВ (НА ПРИКЛАДІ ТЗОВ «РСП «ШУВАР»)……15
Віблий П.І., Лащик І.І., Носаль І.Ю. СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РИНКУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ…….……..…17
Віблий П.І., Лащик І.І., Дубас Х.М. ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЕКТИ ВІТРОВОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ……19
Глущенко Ю.М., Прокопович С.В. ОДНОФАКТОРНА ЕКОНОМЕТРИЧНА МОДЕЛЬ ЧИСТОГО ПРИБУТКУ БАНКІВ З ПРИВАТНИМ КАПІТАЛОМ…….20
Гоменюк В.В., Фурдичко Л.Є. ОЦІНКА ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ ТА РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ…….…....22
Дзюрах Ю.М. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ…23
Ільчук А.К., Дзюрах Ю.М. СТРУКТУРНІ ЗРУШЕННЯ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ…….. 25
Kaliuzhnyi H., Golovko L. GLOBALIZATION ADVANTAGES FOR LOCAL COMPANIES……27
Карпів О.В., Фурдичко Л.Є. ЗОВНІШНІЙ ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ……..….28
Кульчицький В.С., Дзюрах Ю.М. РОЛЬ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ……..30
Лащик І.І., Віблий П.І., Олійник М.В. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ……..……32
Ливдар М.В., Гоменюк В.В. ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ТРАНСПОРТІ В УКРАЇНІ…34
Mazur A., Vyshnevska M. INNOVATIVE DEVELOPMENT OF UKRAINE: PROSPECTS AND OPPORTUNITIES……35
Маліброда С.Б., Чернобай Л.І. МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ: НАСЛІДКИ ТА ЕФЕКТИ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ……37
Паньків І.С., Карковська В.Я. ОРГАНІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ……39
Ратушняк Ю.В., Дзюрах Ю.М. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ……41
Сенів Л.А., Линник О.О. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ……..42
Стрипа Н.В., Ливдар М.В. ВАРШАВСЬКА ФОНДОВА БІРЖА ЯК МОЖЛИВИЙ ШЛЯХ ДО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ КАПІТАЛІВ……44

СЕКЦІЯ 2
РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ НА ЗАСАДАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Бабінська С.Я. ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ТА ПЕРЕВАГИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ……..46
Готра В.В., Кошіль О.І. ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ЯК ЗАСІБ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ……..47
Дорошкевич К.О., Маслак О.О. ПРИНЦИПИ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ……49
Zielińska A., Gałka A. INNOVATION IN CONSTRUCTION ENTERPRISES……..50
Іванова Н.С. ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ КЛАСТЕРІВ……51
Ільчук П.Г., Коць О.О., Бондаренко Л.П. КЛЮЧОВІ ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГУ УКРАЇНСЬКИМИ БАНКАМИ……53
Karamushko A., Naumova N. GREEN SUPPLY CHAIN MANAGEMENT……..55
Корепанов О.С. ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДОЛОГІЇ ВИКОРИСТАННЯ «ВІДКРИТИХ ДАНИХ» ДЛЯ ПОТРЕБ «РОЗУМНОГО» СТАЛОГО МІСТА……56
Лащик І.І., Віблий П.І., Мартин Х.П. НЕОБХІДНІСТЬ ОНОВЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ВІЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗОН……58
Литвиненко К.О. ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО РИНКУ В ЦІЛОМУ І НА УКРАЇНІ…….....60
Лісовська Л.С., Гнап А.Я. ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ РОЗРОБОК……...63
Навольська І.Р., Ливдар М.В. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ЯК УСПІШНИЙ МЕТОД УПРАВЛІННЯ КРАЇНОЮ……65
Попело О.В. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У НАУКОВІЙ СФЕРІ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ……67
Разумова Г.В. ПЕРСПЕКТИВИ ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ……69
Синютка Н.Г., Цюрось Д.Г. ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ, ЇХ СКЛАД ТА СТРУКТУРА……... 70

СЕКЦІЯ 3
УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНОЮ, ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ТА ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Білик А.І., Кришовський В.Л., Пирогов Д.Л. ПРЕВЕНТИВНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ОБЛАДНАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ПОШУКУ ВУЗЬКИХ МІСЦЬ НА ПІДПРИЄМСТВАХ……... 73
Базарко С.В., Кулиняк І.Я. ОРГАНІЗАЦІЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ЛЬВІВСЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «СВІТОЧ»……75
Бондаренко Ю. ВНУТРІШНІЙ ІНВЕСТОР: ЙОГО РОЛЬ ТА МІСЦЕ В ЕКОНОМІЦІ ДЕРЖАВИ…… 76
Вільгуцька Р.Б., Лема Г.В. РІВЕНЬ ІНТЕГРОВАНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ……78
Вішка І.С. ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ У БЕЗПЕЦІ, НАСЛІДКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ НА ПРИКЛАДІ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА……..80
Гончаренко М.Л.,Тимофєєва А.В. ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ……82

Діденко А.С., Чаговець Л.О. МОДЕЛІ ОЦІНКИ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА……84
Колісник Н.О., Дзюрах Ю.М. ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ……86
Коць О.О., Соловей Я.Я. ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ КРЕДИТІВ БАНКІВ.....88
Кошова В.Ю., Шарко В.В. НАПРЯМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ……..……89
Курило О.Б., Гоменюк В.В. СУЧАСНИЙ СТАН ВІТЧИЗНЯНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ…….. 91
Кутасевич Л.О. АНАЛІЗ ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА THE COCA-COLA COMPANY НА ОСНОВІ МОДЕЛІ “7S”……...93
Кушніренко А.М. СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПО РОЗЛИВУ МІНЕРАЛЬНОЇ ВОДИ В УКРАЇНІ……96
Лис К.Б., Дзюрах Ю.М. РИЗИК ЯК ЕЛЕМЕНТ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ ЙОГО МІНІМІЗАЦІЇ……. 98
Лозова О.В., Демченко В.О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА……100
Мірявець Л.В., Ливдар М.В. ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО – ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА…….……..101
Ніколаєвська А.О., Варламова І.С. РОЛЬ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА У ВИЯВЛЕННІ КРИЗИ ТА ПОПЕРЕДЖЕННІ БАНКРУТСТВА……... 103
Ніщаков І.В., Меліховець Г.А. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ…….105
Петрушевський Р.П., Дзюрах Ю.М. ВПЛИВ ПОДАТКІВ НА СИСТЕМУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА……107
Прокопчук В.В., Ливдар М.В. ПРОБЛЕМИ СТРАХУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ……..109
Ригайло Л.М., Боднар О.Я. ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У СИСТЕМІ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА……111
Гик В.В. ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ……... 112
Ханик Ю.-Б.Р., Карковська В.Я. ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ…….....114
Черкіс С.Т., Кулиняк І.Я. ВИКОРИСТАННЯ КОМПЛЕКСУ МАРКЕТИНГУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВАМИ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (НА ПРИКЛАДІ КОНДИТЕРСЬКОЇ КОРПОРАЦІЇ «РОШЕН»)…….……..116
Шарко В., Кашпрук М. ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИНУ ЯК ФОРМА ЕЛЕКТРОННОГО ПРОДАЖУ ТОВАРІВ……...118
Шарко В.В. ФОРМАТ ТОРГОВЕЛЬНИХ МЕРЕЖ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ……120
Юськова А.К., Хома І.Б. ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА……....122

СЕКЦІЯ 4
ФОРМУВАННЯ ТА АДАПТАЦІЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ В XXI СТОЛІТТІ

Бережницький Т.Р., Ливдар М.В. AMAZON В УКРАЇНІ: СЕКРЕТ УСПІХУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ КОМПАНІЇ……..……..124
Бібікова Н.О. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ АГРАРНИХ ОБ'ЄДНАНЬ У ВИРОБНИЧО-ЛОГІСТИЧНОМУ ЛАНЦЮГУ…..…..126
Бондаренко Л.П., Прокопчук В.В. BITCOIN ЯК ІННОВАЦІЙНА ЦИФРОВА ВАЛЮТА СЬОГОДЕННЯ……..…..128
Jokiel Gr. PARADOKSY PODEJŚCIA PROCESOWEGO W ZARZĄDZANIU……130
Zug M. LOGISTYKA WIELONARODOWA……131
Ільчук П.Г., Манецька Ю.Л. РОЗВИТОК ТЕОРІЇ ПРИВАТНИХ ГРОШЕЙ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ……..……..133
Карпів О.В., Ливдар М.В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ…….……134
Kwiatkowski C. CREATING CUSTOMER-BASED BRAND EQUITY BY ENHANCING POSITIVE SERVICE ENCOUNTERS……135
Коць О.О., Селецька Т.О. ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГУ В УКРАЇНІ……..……...137
Кулініч Т.В., Лозова І.О. СТРАТЕГІЯ «БЛАКИТНОГО ОКЕАНУ» ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ КОНКУРЕНТНИЙ ПІДХІД……139
Ливдар М.В., Селецька Т.О. РОЗВИТОК СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ…..…141
Мастеляк Л.В., Косар Н.С. РИНОК СХІДНИХ СОЛОДОЩІВ – ХАЛВИ: ПРОБЛЕМИ МАРКЕТИНГОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ……..……..142
Oliinyk T., Porokhniiak N. REGULATORY ASPECTS OF THE INTELLECTUAL CONSTITUENT OF EXTENSIVE REPRODUCTION OF NATIONAL WEALTH……143
Паньків І.С., Дзюрах Ю.М. ВПЛИВ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ……145
Стрипа Н.В., Партин Г.О. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОФШОРИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ……..……..147
Тарнавський М.І. ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНУ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ ……..……149
Тіцька Г-М.В., Дзюрах Ю.М. ОСОБЛИВОСТІ ХЕДЖУВАННЯ В УКРАЇНІ…….…151
Фурдичко Л.Є., Селецька Т.О. РІВЕНЬ СТАНОВЛЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ, ЇХ ОБІГ В УКРАЇНІ……..152
Ханик Ю.-Б.Р., Дзюрах Ю.М. ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЇ НА ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ…….……153

СЕКЦІЯ 5
ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ ПОЛІТИЧНИХ, СОЦІАЛЬНИХ ТА ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ НА ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ В ДЕРЖАВІ

Ангелко І.В. СУЧАСНИЙ ТЕРОРИЗМ – ВИКЛИК ТА ЗАГРОЗА СУСПІЛЬНОМУ РОЗВИТКУ…….....156
Гончарук І.Р., Павлюк Т.І. БЕЗРОБІТТЯ-ЗАГРОЗА ЛЮДСТВУ……..157
Grabowska M. ROZWÓJ ROLNICTWA PRZYJAZNEGO KLIMATOWI…….……159
Данилів І., Скоропад І.С. ПОДАТОК НА ВИВЕДНИЙ КАПІТАЛ НА ЗАМІНУ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК……..……...161

Єлісєєва М.О., Бабенко М.М. ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ПЕРЕШКОДИ ЗВЕДЕННЯ ЕНЕРНОНЕЗАЛЕЖНИХ (АВТОНОМНИХ) ЕКОБУДІВЕЛЬ……..163
Івашків Ю.Б., Кулиняк І.Я. ҐЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ……..…….165
Кононюк А.В., Вакулик І.І. РОЛЬ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ В АРХІТЕКТУРНОМУ ОБРАЗІ МІСТА……..……..166
Кульчицький В.С., Карковська В.Я. ШЛЯХИ МІНІМІЗАЦІЇ МАСШТАБІВ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ……..……..168
Маліброда С.Б., Максимчук Я.С. BITCOIN ТА BLOCKCHAIN: ПЕРСПЕКТИВИ ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ……169
Мар'янович М.Е. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ В РАМКАХ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ……171
Мельниченко О.А., Мельниченко В.О. ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ……..…..172
Мірзоєва Д.Р., Пшик-Ковальська О.О. ДІАГНОСТИКА РУШІЙНИХ СИЛ ВПЛИВУ НА ТРУДОВУ ЕМІГРАЦІЮ В УКРАЇНІ…… 174
Млічко Н.Р., Кулиняк І.Я. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА…….……. 175
Ożarowski O. ENERGIEWENDE IN GERMANY. BENEFITS AND DISADVANTAGES……..…….176
Панова І.О. ВІНОВЛЮВАЛЬНА ЕНЕРГЕТИКА ЯК ЧИННИК ЗБЕРЕЖЕНЯ ЕКОЛОГІЇ……. 178
Paten I. CONCEPT *MONEY* IN LINGUISTIC WORLD IMAGE (IN UKRAINIAN, POLISH AND ENGLISH PHRASAL UNITS)…….. 180
Плахтій А.О., Щетинникова О.О. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДЕЯКИХ ВИРАЖЕНЬ ЧАСОВОГО ПРОСТОРУ В ТЕКСТАХ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ……..……181
Płachciak A. POSTMODERN MORALITY……183
Prudzienica M. CROSS-SECTOR PARTNERSHIP IN THE AREA OF EDUCATION OF DISABLED CHILDREN……184

СЕКЦІЯ 1
УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Адамів М.Є.
к.е.н., асистент
Коць І.І.
к.е.н., асистент
Національний університет «Львівська політехніка»

ТОЛІНГОВІ ОПЕРАЦІЇ: УСІ «ЗА» І «ПРОТИ» У КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

В умовах євроінтеграційних трансформацій та кризового стану національної економіки одним із нагальних пріоритетних завдань є пошук альтернативних шляхів забезпечення прогресивного економічного розвитку держави. На сьогодні перспективною сферою є експортна діяльність, проте в сучасних реаліях далеко не усі вітчизняні підприємства здатні запропонувати європейському ринку затребувану конкурентоспроможну високотехнологічну продукцію. За таких обставин, як свідчить досвід зарубіжних країн, найбільш доцільним «стартом» для підприємницьких структур є участь у міжнародних ланцюгах створення вартості, зокрема запровадження й реалізація операцій з давальницькою сировиною, або толінгових операцій.

Згідно вітчизняного законодавства толінгові операції реалізовуються у митних режимах переробки давальницької сировини на митній території України або за її межами залежно від ролі українського підприємства. Як свідчить вітчизняна практика реалізації толінгових операцій, українські підприємства здебільшого виконують роль переробних підприємств з огляду на неспроможність самостійно забезпечити потреби виробничо-господарської діяльності. В межах митного режиму переробки на митній території України імпорт давальницької сировини та експорт виготовленої на її основі продукції не передбачають сплати податків за умови дотримання відповідних законодавчих вимог. Цей факт насторожує багатьох учених та практиків у контексті, насамперед, негативного впливу на наповнення державного бюджету. Тому на сьогодні існують доволі неоднозначні погляди на толінгові операції. «Неприязнь» до толінгових операцій спричинена також аргументом відсутності самостійного розвитку вітчизняних підприємств та відповідно недоотримання належних обсягів прибутків.

Аналізуючи вітчизняну та зарубіжну практику реалізації толінгових операцій, можна зробити висновок, що переваги від здійснення операцій з давальницькою сировиною для вітчизняних підприємств та національної економіки є істотно вагомішими, аніж недоліки. Насамперед, слід зазначити, що значна частина національних товаровиробників володіє потужним кадровим, а інколи й виробничим і техніко-технологічним потенціалом, проте у сучасних кризових умовах більшість таких підприємств не спроможні самостійно його реалізувати, а доступ до кредитних та інвестиційних ресурсів є доволі ускладненим з огляду на низьку кредитоспроможність та інвестиційну привабливість багатьох бізнес-структур. При цьому в межах толінгової співпраці іноземний замовник забезпечує виробничо-господарську діяльність переробного підприємства дефіцитними ресурсами на засадах постачання давальницької сировини, надання прогресивної техніки та технологій, будівництва виробничих споруд, передавання досвіду виробничої діяльності, фінансування витрат щодо виготовлення продукції. Окрім того, переробне підприємство одержує винагороду за виконані переробні роботи від іноземного замовника. Таким чином, за сучасних умов для вітчизняних підприємств толінгові операції можуть стати своєрідним «стартом» започаткування самостійної діяльності та подальшого прогресивного розвитку.

Білинська А.Р.
студентка кафедри АФМ
Карковська В.Я.
к.е.н., доцент кафедри АФМ
Національний університет «Львівська політехніка»

ВІДМІННОСТІ ПУБЛІЧНОГО ТА ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ

В умовах економічної кризи ефективність формування та використання бюджету є основним критерієм протистояння та виходу із кризи. Досягнути цього можна лише за допомогою правильно вибраних інструментів. Найоптимальнішим інструментом є процедура аудиту, яка передбачає як перевірку достовірності результуючих показників так і ефективність прийнятих рішень. Досліджуючи ситуацію яка складається в нашому суспільстві, а саме економічну, політичну, суспільну, соціальну тощо, можна багато говорити про втрату їх цілісності. Це, в першу чергу, проявляється у недовірі громадськості до політичної сфери держави та результатів їхніх рішень.

Так як, аудит може бути дієвим інструментом, варто приділити увагу видам його реалізації. Розглянемо два види аудиту, які часто трактують як одне ціле і за рахунок цього його застосування не дає очікуваних результатів, «державний аудит» та «публічний аудит» є схожими але не тотожними.

Публічний аудит – це система зовнішнього незалежного фахового оцінювання та аналізу результативності й ефективності діяльності органів публічної влади щодо управління функціонуванням публічної сфери (або її складових) та її регулювання з питань дотримання й розвитку суспільних цінностей та управління суспільними ресурсами, що проводиться на всіх рівнях публічного управління на замовлення за участю суб’єктів громадянського суспільства [1]. Інакше кажучи, публічний аудит виконує функції специфічної діагностики, оскільки досліджує певну сферу діяльності, фіксує суперечності та проблеми, надає інформацію про отримані результати суспільству.

Державний аудит – один із головних напрямків роботи контролюючих органів у рамках державного фінансового контролю. Поряд із традиційною ревізією, що має фіскальний характер, державний аудит забезпечує не лише виявлення порушень у бюджетному процесі, а й їх попередження та запобігання у майбутньому. В залежності від мети, завдань, предметної області перевірки державний аудит проводять у різних напрямках. До того ж розрізняють внутрішній аудит в державному секторі та державний фінансовий аудит [2]. Державний аудит передбачає аналіз та дослідження діяльності суб'єктів щодо законного та ефективного використання державних коштів, можна зарахувати до інтелектуальної діяльності.

Організацією державного аудиту займається орган, уповноважений на здійснення державного аудиту. Публічний аудит, на відміну від державного, може здійснюватися не лише державними органами, а й іншими суб’єктами суспільних відносин [3]. В основі публічного аудиту, як правило, є державний аудит, що здійснюється відкрито і гласно (результати можуть стати предметом обговорення громадян).

1. Обушна Н.І. Публічний аудит як модернізаційний механізм державного управління в Україні / Н. І. Обушна // Державне управління: теорія та практика. - 2015. - № 1. - С. 41-48. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2015_1_8.

2. Лядова Ю.О. Класифікація державного аудиту як складової державного фінансового контролю / Ю.О. Лядова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 4(20). – С. 27–32.

3. Обушна Н. Публічний аудит: поняття та сутність / Н. Обушна // Державне управління та місцеве самоврядування. - 2016. - Вип. 4. - С. 21-29.

Будз О.Ф.
аспірант
Національний університет «Львівська політехніка»

ПЛАНУВАННЯ МИТНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Ратифікувавши Угоду про асоціацію із Європейським Союзом, Україна взяла на себе чимало зобов'язань у різних сферах, в тому числі й щодо митної політики. В умовах активізації зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств особливої актуальності набуває митне обслуговування, котре спрямоване на забезпечення якісного й оперативного митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон держави. Варто зазначити, що на сьогодні у сфері митного обслуговування підприємств існує чимало нагальних проблем, пов'язаних, передусім, із неармонізованістю із європейськими нормами і стандартами. Це, своєю чергою, вимагає грамотного реформування митного обслуговування підприємств відповідно до кращих європейських практик, що першочергово закладається у механізмі планування. Слід також зауважити, що на сьогодні немає єдиного відокремленого центрального митного органу, а у чинній організаційній структурі управління Державної фіскальної служби України не передбачено конкретного підрозділу, котрий займався б виключно плануванням митних питань. Це відповідно значною мірою ускладнює ситуацію щодо реформування митного обслуговування підприємств та вимагає розроблення ефективного механізму планування.

На сьогодні у літературі сформована доволі розгорнута типологія планування, що характеризується широким спектром типологічних ознак та видів планування. Водночас, слід зауважити, що досягнення ефективних результатів планування у будь-якій сфері забезпечується завдяки реалізації двох ключових видів планування за часовою ознакою – стратегічного і тактичного планування. Стратегічне планування займає важливе місце у системі управління кожної організації, адже дозволяє спроектувати довгострокову перспективу її розвитку. В умовах сьогодення забезпечення прогресивного масштабного розвитку організації здійснюється завдяки ефективному, ретельно продуманому розробленню та реалізації стратегії, тобто, комплексного плану, у якому відображаються цільові перспективи розвитку усіх пріоритетних сфер. При цьому, слід зауважити, що стратегічний план чи стратегія є лише орієнтирами, що відображають певні напрями, цілі, завдання розвитку організації. Дієвим інструментом, що забезпечує реалізацію розробленої стратегії у практичній діяльності, є тактика розвитку організації, що формується в межах тактичного планування. Саме в процесі тактичного планування відбувається розроблення, підбір та обґрунтування конкретних заходів у діяльності організації, за допомогою яких відбуватиметься досягнення встановлених стратегічних цілей та завдань.

Узагальнюючи думки науковців у сфері стратегічного й тактичного планування можна дійти висновку про те, що стратегія і тактика є взаємопов'язаними, взаємоузгодженими та взаємодоповнюючими елементами у такому контексті: тактика є логічним продовженням стратегії та спрямована на її втілення у діяльності організації. При цьому, якщо стратегію асоціюють із довгостроковою перспективою, то тактика має короткотерміновий характер. Саме реалізація тактики повинна забезпечити досягнення стратегічних результатів у діяльності організації. Варто зауважити, що більшість авторів зосереджують увагу саме на стратегії як базовому елементі планування діяльності організації, тоді як тактику розглядають як короткотермінові дії, які формуються на основі стратегії для її подальшої реалізації з урахуванням впливу середовища функціонування.

Таким чином, з огляду на усе вищевикладене, для забезпечення ефективного розвитку митного обслуговування підприємств необхідно обґрунтовано формувати як стратегію, так і тактику розвитку цієї сфери.

На підставі вивчення теоретичної бази за проблемою, а також практики вітчизняних та зарубіжних митних органів, стратегічне планування митного обслуговування підприємств запропоновано реалізовувати у послідовності таких логічно обґрунтованих та взаємопов'язаних етапів, як:

1. Формування інформаційного забезпечення стратегічного планування митного обслуговування підприємств.
2. Формування системи стейкхолдерів митного обслуговування підприємств та ідентифікування їхніх інтересів.
3. Визначення місії, візії, цілей та деталізація завдань митного обслуговування підприємств.
4. Ідентифікування та аналізування внутрішніх й зовнішніх факторів впливу на митне обслуговування підприємств.
5. Формування системи стратегічних показників митного обслуговування підприємств.
6. Розроблення стратегічних програм розвитку митного обслуговування підприємств на засадах взаємодії із стейкхолдерами.
7. Визначення й обґрунтування джерел фінансування стратегічного розвитку митного обслуговування підприємств.
8. Складання й затвердження стратегії розвитку митного обслуговування підприємств на засадах структурної композиції.
9. Побудова стратегічної карти розвитку митного обслуговування підприємств.
10. Діагностування ефективності й досяжності стратегії розвитку митного обслуговування підприємств.

Надалі задля реалізації підготовленої стратегії митного обслуговування підприємств з'являється потреба у здійсненні тактичного планування, тобто, розробленні тактики митного обслуговування підприємств. На підставі вивчення теорії й практики митного обслуговування підприємств сформовано уніфіковану та логічно обґрунтовану послідовність тактичного планування у цій сфері, котра передбачає реалізацію таких етапів, як:

1. Формування інформаційного забезпечення тактичного планування митного обслуговування підприємств.
2. Оцінювання сильних та слабких сторін митного обслуговування підприємств на місцях.
3. Визначення тактичних цілей та завдань митного обслуговування підприємств відповідно до встановлених стратегічних пріоритетів.
4. Формування системи планових індикаторів розвитку митного обслуговування підприємств на місцях.
5. Розроблення заходів щодо досягнення планових індикаторів розвитку митного обслуговування підприємств на місцях.
6. Бюджетне планування реалізації заходів щодо розвитку митного обслуговування підприємств на місцях.
7. Складання й затвердження тактичного плану розвитку митного обслуговування підприємств на засадах структурної композиції.
8. Побудова тактичної карти розвитку митного обслуговування підприємств.

Варто зауважити, що стратегічне планування реалізовується на рівні центрального органу влади (на сучасному етапі це Державна фіскальна служба України «в особі» департаментів митного профілю), тоді як тактичне планування здебільшого здійснюється на рівні територіальних органів влади (регіональних митниць). Реалізація є тактики покладена в основному на митні пости.

Булик О.Б.
к.е.н., в.о. доц.
Львівський національний аграрний університет

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОПТОВИХ РИНКІВ (НА ПРИКЛАДІ ТЗОВ «РСП «ШУВАР»)

Сьогодні поряд з іншими нагальними проблемами вітчизняних сільгоспвиробників існує ще одна вагома – відсутність новітньої інфраструктури цивілізованих оптових аграрних ринків, де селяни могли б вигідно реалізувати вирощений врожай. І це відчутно уповільнює динаміку розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

Формування інфраструктури ЗЕД містить у собі створення комплексної багаторівневої системи, мета якої − сприяти зростанню експортного потенціалу і, на цій основі, задовольнити інтереси експортерів-товаровиробників. Розвиток комплексної інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності припускає поетапне вирішення вищезазначених проблем, розвиток єдиного інформаційного, маркетингового, матеріально-технічного середовища для здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Інфраструктура ЗЕД повинна генерувати цінові сигнали як результат взаємодії попиту та пропозиції [2].

Проблеми реалізації вітчизняної сільськогосподарської продукції можна було б розв'язати шляхом створення розгалуженої мережі оптових ринків аграрної продукції. Так, при номінально потужній кількості ринків, що продають дрібним оптом сільгосппродукцію (350 ринків), оптова інфраструктура ЗЕД в Україні практично нерозвинута (винятком можна вважати оптові ринки аграрної продукції: ринок худоби (м. Жашків Черкаська обл.), «Шувар» (м. Львів), «Копань» (м. Херсон), «Чарівник» (Київська обл.).

Цьому є кілька пояснень: проблема з врегулюванням земельного законодавства й відсутність недорогої землі недалеко від великих міст для організації оптових ринків; необхідність інвестування чималих вкладень і тривалий термін окупності (близько 10 років); неврегульованість адміністрування ринкових платежів (місцеві органи влади можуть встановити високий ринковий збір, що уповільнить ефективність роботи) [3].

Вагомою проблемою для реалізації вітчизняної продукції за кордон є сертифікація та стандартизація якості української аграрної продукції. Адже відомо, що в ЄС діють високі і чіткі установи щодо стандартизації якості продукції. Незважаючи на те, що в Україні виробляється екологічно чиста сільськогосподарська продукція (про це говорять потенційні Європейські споживачі), проте її потрібно стандартизувати відповідно до вимог європейського ринку.

Тому формування інфраструктури ЗЕД через створення мережі оптових ринків (регіонального та міжрегіонального значення) сприятиме удосконаленню якості аграрної продукції, особливо недовготривалого терміну зберігання; забезпечить використання логістичних сфер у питаннях транспортування, пакування, фасування та складування продукції; полегшить доступ виробників до ринків збуту, а також до потрібної інформації щодо потреб споживачів; забезпечить додаткові робочі місця; сприятиме зменшенню часу здійснення замовлень споживачів.

Окрім цього, діяльність системи оптових ринків може використовуватися як дієвий державний інструмент у процесі керування заходами здійснення аграрної політики національного та регіонального ступеня і покрити не лише продуктову безпеку країни, а й підсилити конкурентоздатність національної сільськогосподарської продукції на міжнародному рівні і таким чином сприяти ефективній зовнішньоекономічній діяльності [3; 1].

Переорієнтація АПК адекватно до правил міжнародних ринків змушує внести переміни в практику багатьох звичних постачальницько-збутових, виробничих, фінансових, організаторських, кадрових підрозділів і служб, потребує творчого підходу, застосування

інноваційних рішень, які спрямовані на задоволення потреб споживачів щодо розширення асортименту, підвищення якості, термінів реалізації продукції робіт і послуг. Створення такої структури, яка забезпечить виконання функції управління ЗЕД серед регіональних аграрних підприємств – це великий крок на зустріч здійснення ефективної експортної політики в районі. Сьогодні така перспектива набуває особливого значення у зв'язку з подальшим розвитком ринків сільськогосподарської сировини і продовольства в цілому, а також вимогами аграрних товаровиробників. Саме тому неминуча розробка дійової організаційно-функціональної моделі осередку координації ЗЕД як елементу цільової ринкової інфраструктури області.

Вирішення такого питання припустиме за допомогою побудови мережі регіональних (обласних) центрів координації ЗЕД, об'єднаних у систему обласної ринкової інфраструктури. Фундаментальними ланками такої системи є: регіональний центр координації зовнішньоекономічної діяльності та районні (міжрайонні) агентства. Керівництво ЗЕД регіональних аграрних підприємств на засадах центрів координації зовнішньоекономічної діяльності буде відбуватися внаслідок управління переміщення матеріальних, товарних та інформаційно-маркетингових потоків суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності регіону. Регіональний (обласний) центр координації зовнішньоекономічної діяльності варто створювати як урядове підприємство при адміністраціях районів і районних відділів та департаментів сільського господарства.

Структура і чисельність таких центрів залежать від обсягу виконуваних функцій, використовуваних технологій і засобів. Центр може мати керівника, фахівців з маркетингу, бізнес-планування, менеджерів за окремими видами продукції, консультантів-аналітиків та програмістів. Мета його роботи – управління, координація, організація взаємодії суб'єктів ЗЕД на регіональному рівні у сфері маркетингового, інформаційно-аналітичного, фінансового забезпечення та матеріально-технічного забезпечення: Крім цього, агентства цих осередків будуть виконувати функції адміністрування потоків ресурсів виробництва. Товаровиробники зможуть отримати помітну економію часу та фінансових ресурсів на здійснення інформаційних та маркетингових заходів, матеріально-технічного забезпечення, а також шанс стратегічно безпомилково і вчасно пристосовувати виробництво своєї продукції до ринкових потреб.

Сьогодні в ТзОВ «РСП «Шувар» функціонує відділ маркетингу, який займається зовнішньоекономічною діяльністю. Робота цього відділу полягає в налагодженні контактів з оптовими ринками в країнах ЄС. Проте створення такого центру у м. Львові сприятиме вдосконаленню інфраструктури ЗЕД в цілому по області і забезпечить подальший експорт сільськогосподарської продукції за кордон.

1. *Ващук О.В. Інфраструктура аграрного ринку: проблеми та перспективи формування. URL: http://www.confcontact.com/2008dec/3_vashuk.php (дата звернення: 14.04.2018).*

2. *Майстро С. Формування та напрями державного регулювання розвитку інфраструктури аграрного ринку. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ DeBu_2007_2_21 (дата звернення: 14.04.2018).*

3. *Писаренко В.В. Маркетинг овочевої продукції (методичні та практичні аспекти): Проект регіональної агромаркетінговой структури і обгрунтування її функцій. URL: http://www.agromage.com/stat_id.php?id=445%207 (дата звернення: 15.04.2018).*

Віблий П.І.
к.е.н., доцент
Лащик І.І.
к.е.н., асистент
Носаль І.Ю.
студент
Національний університет «Львівська політехніка»

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РИНКУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Лізингові операції і їх роль при фінансуванні інвестиційної діяльності підприємств підвищується з кожним роком. Адже вони дають можливість не лише оновити виробничі потужності, а й залучити інноваційні, відновлювальні, енергозберігаючі та природозберігаючі технології у виробництво. Тим не менш в Україні цей тип відносин є порівняно нечастим явищем. Тому, дуже актуальним є дослідження сучасного стану ринку лізингових послуг в Україні.

У розвинених країнах через лізинг здійснюється майже третина інвестицій в основні засоби, тоді як в Україні цей показник в останні роки коливається в межах 3–4%, а кризового 2015-го, за оцінками експертів, впав навіть нижче 3%.

Наприклад, в сусідніх Словаччині та Польщі нових договорів лізингу тільки за першу половину 2017 року було укладено на €1,1 млрд і €7,3 млрд. А в розвинених Німеччині та Великобританії ринок уже досяг рівня в €25,5 млрд і €39,1 млрд. В Україні поки що лізинговий ринок набагато менший за розмірами. Його об’єм у 2016 році був еквівалентним лише $0,4 млрд, а за підсумками трьох кварталів 2017 року – $0,35 млрд. [1].

Офіційно за перші 9 місяців минулого року, за даними галузевого регулятора, договорів фінансового лізингу було укладено на суму 9,3 млрд грн. Загальна вартість діючих лізингових договорів станом на 30.09.2017р становила 24,1 млрд грн. При цьому, вартість договорів фінансового лізингу збільшилась на 20,0% порівняно з відповідним періодом 2016 року [2].

У контексті зростання вартості угод варто розглянути структуру по секторах. Україна відрізняється від європейських країн передовсім тим, що в Україні нерухомість не є популярною для лізингу, проте абсолютним лідером популярності є транспортні засоби (57,3% від загальної суми договорів станом на 30.09.2017р.). Лізингові компанії підтримали автоімпортерів. Якщо до кризи вони викуповували 20-30% усіх проданих в Україну машин, то тепер їх частка збільшилася до 50%. Дана тенденція частково пояснюється падінням загального імпорту і реалізації авто через девальвацію гривні і зниження попиту з боку фізичних осіб.

Другою значною галуззю для лізингових операцій є сільське господарство. Техніка, машини та устаткування для сільського господарства становлять 22,2% від загальної вартості договорів. Але якщо взяти до уваги те, що частина інших транспортних засобів також використовуються в цілях сільського господарства, то частка обладнання, взятого в лізинг для сільськогосподарських потреб, зросте до 40%.

Будівлі та споруди становлять 4,6%, а будівельне обладнання та техніка – 3,2% від загальної суми договорів.

На сьогодні, лізинг в Україні залишається переважно середньостроковим фінансовим інструментом. Частка лізингових операцій з терміном дії договору від 2 до 5 років є домінуючою, питома вага становить 49,3 % за підсумками трьох кварталів 2017 році. Довгостроковим фінансовим інструментом залучення інвестиційних ресурсів лізинг, в українських реаліях, вважати ще не можна оскільки частка договорів від 5 до 10 років є ще недостатньо великою (21,9 %), а більше 10 років – зовсім незначною (2,2 %). Більш того, відсутні тенденції їх зростання [2].

Слід сказати, у розвинених країнах найчастіше лізинговими послугами користуються новостворені або інноваційні компанії. За теперішніх умов в Україні, ринок може бути значно ширшим, адже зношеність основних виробничих фондів у всій промисловості в середньому становить 80%, а у деяких галузях доходить до 95%. При цьому лізингом можуть користуватися не лише фермерські господарства та перевізники. Потенціал його використання можна поширити й на інші сфери. Проте чи буде попит, якщо існує низка перешкод для цілковитої імплементації цього фінансового інструменту? Однією з основних перешкод є проблеми, пов'язані з розвитком малого та середнього бізнесу, який у світі є найбільшим споживачем лізингових послуг.

Відповідно до досліджень, українські підприємці вважають, що їх зростання стримується не лише високими податками, низьким попитом і регуляторним тиском, а ще й недоступністю фінансування. Кожен п'ятий підприємець відзначає головною проблемою саме недоступність кредитів. Причому дослідники відзначили, що інших варіантів доступу до коштів, крім кредитів, підприємці навіть не розглядають і часто дивуються, коли чують про альтернативні можливості.

Таким чином, недостатній рівень фінансових знань підприємців та застаріле законодавство, яке регулює небанківський сектор є причиною того, що, де-факто, банківська система все ще залишається «монопольним кредитором» всієї української економіки.

Слід також зазначити, що незважаючи на те, що майже 35% лізингових послуг в Україні орієнтовані на аграрну промисловість, зосереджені лізингодавці зовсім не на фермерах, їхні клієнти – це 8–9 потужних аграрних холдингів. Відповідно пропозиція для АПК – лише до десяти позицій техніки, 50% з якої це трактори, а решта – комбайни. Зрозуміло, що доданої вартості із такими потужностями не сформувати, проблеми зберігання для невеликих підприємств не вирішити, післяврожайної обробки не забезпечити [3].

Тому, відсутність конкуренції на ринку та стійке бажання лізингодавців працювати лише із потужними виробниками спотворює і сам фінансовий інструмент, і можливості його використання.

З метою активізації розвитку лізингу в Україні доцільно провести комплекс заходів, який передбачатиме:

– створення сприятливої законодавчої бази для суб'єктів лізингової діяльності, а саме: прийняття Закону України "Про фінансовий лізинг";

– запровадження спеціальних програми стимулювання використання лізингу малим та середнім бізнесом. Це може бути податкове стимулювання, різні компенсаційні механізми та програми здешевлення вартості обладнання, яке передається в лізинг;

– зниження вартості нотаріальних послуг з оформлення договорів лізингу з метою послаблення фінансового навантаження на учасників лізингової угоди;

– надання податкових пільг щодо операцій з міжнародного лізингу для ввезення на територію України високотехнологічного устаткування.

Отже, лізинговий ринок в Україні практично відновився, після кризи і набирає значних обертів. Активне впровадження лізингових операцій на підприємствах України може стати потужним імпульсом технічного розвитку, переобладнання виробництва і структурної перебудови економіки. Тому, для подолання негативних та посилення позитивних тенденцій необхідна ефективна державна стратегія розвитку ринку лізингових послуг.

1. Уряд гальмує законопроект щодо лізингу в Україні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://agravery.com/uk/posts/show/urad-galmue-zakonoproekt-sodo-lizingu-v-ukraini.

2. Інформація про стан і розвиток фінансових компаній, лізингодавців та ломбардів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/FK/FK_3%20%D0%BA%D0%B2_2017.pdf.

3. Як виглядає ринок лізингу в Україні і чи є надія на його розширення. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://agroday.com.ua/2018/02/09/lizung-oriyentyry-ta-shansy-na-rozvytok-lizyngu-ch-1.

Віблий П.І.
к.е.н., доцент
Лащик І.І.
к.е.н., асистент
Дубас Х.М.
студент
Національний університет «Львівська політехніка»

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЕКТИ ВІТРОВОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

Давно відомо, що вітрова енергетика є однією з найбільш альтернативних галузей добування енергії, яка отримується з кінетичної енергії вітру. Безперечно вітрова енергетика є передовою галуззю через дотримання екологічних стандартів.

Україна має великий потенціал для розвитку даної галузі. Варто відзначити не лише регіони приморської розташування, а також регіон прикарпатської зони.

Більшість вітрових електростанцій України (ВЕС) було побудовано в межах проекту Комплексної побудови вітрових електростанцій в період 1997-2010 років [1].

В теперішній час в Україні стрімко розвиваються проекти такого виду альтернативної енергії, діють об'єднання головною метою яких є створення сучасної, ефективної і економічно доцільної вітроенергетики. Україна посідає 32 місце з 40 країн в міжнародному рейтингу привабливості країн для розвитку відновлюваної енергетики [1].

Розвиток вітрових електростанцій є дуже важливим чинником, який має великий вплив на енергетичну незалежність України.

У Західній Україні вже працює потужна вітрова електростанція, загальна вартість якої становить 21 млн. євро. В 2018 році на Запоріжжі розпочнеться будівництво найбільшої в Європі електростанції. Загальний обсяг інвестиції складатиме близько 700 млн. євро [2].

Існують і багато інших перспективних проектів вітрових електростанцій на території України. Великі масштаби для реалізації таких проектів, підтримка законодавства є найпершими і найважливішими чинниками вкладення коштів в дану галузь.

За 2017 рік українські та зарубіжні девелопери реалізували в Україні понад 70 нових інвестиційних проектів у сфері відновлювальної енергетики. Їхня загальна потужність склала понад 430 МВт. Також в 2017 році побудовано близько 900 приватних дахових сонячних електростанцій невеликої потужності (10-30 КВт).

У сегменті вітрової енергетики у II півріччі 2017 р. приріст був на рівні понад 50 МВт – до 510 МВт. У сегменті малої гідроенергетики був незначний приріст на рівні 0,8 МВт., в основному, за рахунок модернізації та розширення потужностей існуючих малих ГЕС. У сегменті біомаси зростання потужностей складає від 4 МВт до 37 МВт – електрогенерація та понад 26 МВт до 306 МВт – теплогенерація. Таким чином, загальні потужності об'єктів відновлювальної енергетики в Україні можуть досягнути рівня 1,9 Гвт, що складатиме понад 4,3% в загальному енергобалансі.

В перспективі розвитку вітроенергетики Україна зможе майже на 40% задовольняти свої потреби енергією, яка була вироблена вітровими електростанціями. Інвестиційні проекти альтернативної енергетики є дуже поширеними в усьому світі, адже їхній термін окупності до 5 років, виробництво не шкодить навколишньому середовищу і реалізація виготовленої продукції є однозначної.

1. *Правове інформаційне поле для бізнесу. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://jurliga.ligazakon.ua/news/2012/4/2/60653.htm.*

2. *Правове інформаційне поле для бізнесу. Прибуток. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://prybutok.com.ua/4161/5-faktiv-pro-najbilshu-u-zahidnij-ukrajini-vitroelektrostantsiyu-yaku-buduyut-lvivyany/*

Глущенко Ю.М.
студентка 3 курсу фінансового факультету
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
Прокопович С.В.
к.е.н., доцент
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

ОДНОФАКТОРНА ЕКОНОМЕТРИЧНА МОДЕЛЬ ЧИСТОГО ПРИБУТКУ БАНКІВ З ПРИВАТНИМ КАПІТАЛОМ

Актуальність дослідження однофакторної моделі полягає в необхідності пошуку максимально простих і водночас ефективних шляхів удосконалення управління та діяльності підприємств та фінансових установ з метою виявлення впливу тих чи інших факторів на кінцевий результат.

Головною задачею економетрії в ринковій економіці є ретельне вивчення кількісних зв'язків між показниками для кращого розуміння господарських явищ і процесів, що, в свою чергу, дозволяє більш обґрунтовано сформулювати управлінські рішення та дати прогнози на майбутнє. Економетрична модель виступає як функція та описує зв'язок між факторами впливу та результативними показниками за допомогою методів математичної статистики.

Переваги однофакторного моделювання розглянемо при аналізі діяльності банків України з приватним капіталом у 2016 році. Проаналізуємо вплив обсягу залучених коштів на формування прибутку банків. Для аналізу використаємо дані НБУ щодо фінансових показників діяльності банків з приватним капіталом. У 2016 році таких банків нараховувалось 59. Необхідно дослідити залежність чистого прибутку банків від обсягу залучених коштів [1].

Чистий прибуток – залежна змінна (позначимо Y), кошти клієнтів, або залучені кошти, - незалежна змінна, або фактор (позначимо X). При аналізі варто взяти до уваги, що на чистий прибуток банків впливає не тільки обсяг залучени коштів, а й інші фактори. Здійснюємо допоміжні розрахунки параметрів моделі. Середні значення змінних: $\bar{x}$ = 929 464 тис. грн.; $\bar{y}$ = - 654 тис. грн. Наступним кроком на основі методу найменших квадратів визначаємо емпіричні коефіцієнти регресії, тобто оцінки параметрів лінійної моделі a_0 та a_1.

$$a_1 = 0{,}00955472;\ a_0 = -19089{,}13$$

Так як вільний член моделі a_0 = -19089,13, то величина чистого прибутку не є строго пропорційною до величини залучених коштів. Оцінка параметра a_1 = 0,00955472 та показує, що граничне збільшення чистого прибутку зі зростанням величини залучених коштів на 1 ум. грош. од. становить 0,00955472. За допомогою коефіцієнта еластичності визначимо еластичність чистого прибутку відносно обсягу залучених коштів. Для даної моделі коефіцієнт еластичності (E) дорівнює -28,2044, тобто при збільшенні обсягів залучених коштів на 1%, прибуток зменшиться на 28,2%.

Відповідно до розрахунків отримуємо рівняння залежності між залученими коштами та чистим прибутком:

$$\hat{Y} = a_0 + a_1 x = -19089{,}13 + 0{,}00955472 \cdot x$$

Перевіряємо статистичну значущість коефіцієнта a_1, використовуючи критерій Стьюдента. Для цього необхідно розрахувати середньоквадратичне відхилення помилок: $\hat{s}_e$=71388,45; середньоквадратичну похибку оцінки параметра a_1: s_{a1} = 0,001975717. Критерій Стьюдента складає (t) 4,84. Знаходимо за таблицями розподілу Стьюдента значення для числа ступенів свободи k = 59 – 2 = 57, рівня значущості a = 0,05 (= 2). Зазначимо, що отримане значення параметра a_1 статистично значуще (|4,84| > 2), у такий спосіб приймається гіпотеза про те, що зміна обсягу залучених коштів впливає на величину чистого прибутку.Для подальшого аналізу моделі знаходимо інтервальні оцінки параметра a_1: a_1-

$\Delta a_1 \leq a_1 \leq a_1 + \Delta a_1$, якщо $\Delta a_1 = s_{a1}$ = 0,0039514. Таким чином з імовірністю 0,95 істинні значення параметра a_1 лежать у межах: 0,005603 ≤ a_1 ≤ 0,013506 [2, с. 103]

Наступним кроком розрахуємо коефіцієнт детермінації. Він складає 0,2909358. Це означає, що 29,09% загальної зміни чистого прибутку банків з приватним капіталом залежить від обсягів коштів клієнтів. На інші фактори припадає 70,91% зміни.Необхідно розрахувати значення критерію Стьюдента (t_R) для оцінювання статистичної значущості. Тому для цього розраховуємо коефіцієнт кореляції. Він складає 0,5393846.

$$t_R = 4{,}836$$

Оскільки $|t_R|$ > (4,836 > 2), то можна зробити висновок про незначну значущість коефіцієнта кореляції між залежною і пояснювальною змінними. Перевіримо статистичну значущість моделі в цілому за допомогою критерію Фішера (F_R).

$$F_R = 23{,}3876$$

Розраховане значення критерію Фішера порівнюється з табличним для числа ступенів свободи k_1 = 1, k_2 = 59 – 2 = 57, рівня значущості α = 0,05 (= 4). Оскільки 23,387 > 4, то приймається гіпотеза, що побудована модель є статистично значущою, тобто існує зв'язок між залежною та пояснювальною змінними [3, с. 89]

Оскільки побудована лінійна економетрична модель є адекватною і статистично значущою, то отримане рівняння залежності доходу від величини залучених коштів може бути використане для прогнозу.Прогнозована величина доходу за рівнянням регресії, при X = 20000000 тис. грн. складе:

$$Y_{пр} = -1989{,}13 + 0{,}00955472 * 20000000 = 172005{,}2681 \text{ тис. грн.}$$

Даний прогноз є лише точковим оцінюванням істинної складової Y, тому необхідно знайти інтервальні оцінки для отриманого прогнозу, що враховують помилку прогнозу:

$$\Delta Y_{пр} = 147568{,}5388$$

$$24436{,}73 \leq Y_{пр} \leq 319573{,}8068$$

Тобто з 95 % рівнем довірчої ймовірності прогнозне значення чистого прибутку банку у разі величини залучених коштів, яка дорівнює 20000000 тис. грн., буде знаходитись в інтервалі від 24436,73 до 319573,80 тис. грн.

В результаті практичого застосування однофакторної економетричної моделі було виявлено такі переваги: можливість необмеженої кількості спостережень; простота розрахунків; наявність оцінок помилок та похибок моделі; шляхи покращення; отримання показників для подальшої діяльності, прийняття управлінських рішень щодо здійсненя діяльності.

Отже, однофакторну економетричну модель можна назвати однією з найпростіших та найдоступніших моделей для дослідження будь-яких даних з можливістю прогнозування та планування діяльності підприємств, фінансових установ чи інших організацій.

1. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : https://www.bank.gov.ua

2. Доля В.Т. Економетрія: навч. посібник / В.Т. Доля; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 171 с.

3. Руська Р. В. Економетрика : навчальний посібник / Р. В. Руська. – Тернопіль : Тайп, 2012. – 224 с.

Гоменюк В.В.
студентка
Фурдичко Л.Є.
к.е.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»

ОЦІНКА ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ ТА РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

У сучасному українському суспільстві постає питання, пов'язане зі створенням комфортного та безпечного середовища для життя людини. Шляхом побудови ефективної системи влади можна досягнути динамічного, збалансованого розвитку України, забезпечити надання якісних і доступних послуг громадянам держави. Тому децентралізація влади, тобто передача від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів і відповідальності, є актуальною темою сьогодення, адже передбачає проведення кардинальних змін, спираючись на інтереси кожного свідомого українця.

Від початку дії реформи можна спостерігати позитивні зрушення в економіці держави. Місцеві бюджети зросли на 123,4 млрд. грн.: з 68,6 млрд. грн. у 2014 році до 192 млрд. грн. у 2017 році. Частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України постійно зростає і на кінець 2017 року склала 51,2% (у 2015 році – 45,6%) [1].

На нашу думку, Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» надає можливості щодо формування спроможного базового рівня місцевого самоврядування [2]. Адже станом на початок березня 2018 року створено вже 725 об'єднаних територіальних громад [1].

Децентралізація у сфері освіти полягає у створенні опорних шкіл в областях, у т. ч. в ОТГ. Позитивними результатами є поступове нарощення кількості опорних шкіл і їх філій, відкриття класів з інклюзивним навчання, надавши учням з особливими освітніми потребами доступ до якісного навчання.

Реформа у сфері охорони здоров'я дала поштовх для автономізації лікарень і введення електронної системи охорони здоров'я (eHealth) [3]. Це дає можливість не залежати від бюджетного законодавства на місцях і отримати права суб'єктів господарювання. Таким чином покращиться якість лікування, а саме, реєстрація та облік хворих і здорових людей, оновлення обладнання та устаткування, підвищення кваліфікації лікарів та обслуговуючого персоналу.

Варто відзначити, що існує 108 комунальних установ, що надають соціальні послуги, засновниками яких є ОТГ, 528 спеціалістів із соціальної роботи, введених до штатного розпису виконкомів ОТГ [1]. Тому у сфері соціальної політики зростає роль соціального захисту населення як системи державного гарантування прав громадян на матеріальне забезпечення, підтримання певного рівня життя.

У 2018 році, порівняно з 2014 роком, у 39 разів зросла державна підтримка на розбудову інфраструктури територіальних громад. Крім того, на 2018 рік передбачена субвенція на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання доріг загального користування місцевого значення в сумі 11,5 млрд. грн. [1].

Отже, реформа дасть поштовх для повноцінного розвитку кожного регіону України, поліпшить життя у кожній громаді та в країні загалом.

1. Офіційний сайт Децентралізації [Електронний ресурс] // Режим доступу : http://decentralization.gov.ua/about.

2. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 07.12.2017 № 2233-VIII. 3. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» від 19.10.2017 №2168-Vlll.

Дзюрах Ю.М.
асистент
Національний університет «Львівська політехніка»

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Пошук шляхів вдосконалення вітчизняного законодавства щодо забезпечення економічної конкуренції визначає необхідність адаптації вітчизняного конкурентного правознавства до високих стандартів країн ЄС, що особливо актуально в контексті євроінтеграційних прагнень України.

На думку Я. В. Бережного, до першочергових реформ у сфері захисту конкуренції належить [1]:

а) запровадження якісної оцінки впливу регуляторних дій органів державної влади. Необхідно доручити Міністерству економічного розвитку і торгівлі України через Державну регуляторну службу України розробити спільно зі спеціалізованими науковими і державними установами і органами державної влади (Державна служба статистики України, інститути НАН України та інші) єдину автономну автоматизовану методику якісної оцінки впливу регуляторної та економічної політики за видами економічної діяльності на підприємницьке і інвестиційне середовище в Україні.

б) подальше посилення нагляду у сфері державних закупівель за поза конкурентними процедурами. На основі вивчення негативного досвіду використання процедур закупівлі у одного учасника (сьогодні – переговорна процедура) у 2010-2013 рр., Мінекономрозвитку спільно з Антимонопольним комітетом України слід розробити процедури запобігання порушенню норм законодавства України у сфері захисту конкуренції.

Наявність якісної оцінки економічних наслідків регуляторних дій дозволить належно оцінювати міру реалізації політик органами державної влади та встановлювати порядок змін, який відповідатиме інтересам підприємницького середовища і потенційних інвесторів, надасть державній політиці в економічній сфері прогнозованості та вивіреності, стимулюватиме появу нових каналів виходу на ринки і розширить існуючі.

Здійснені в 2014 р. законодавчі зміни щодо здійснення державних закупівель в Україні стали першим кроком у напрямку розкриття інформації щодо учасників, пропозицій, переможців та умов зафіксованих контрактів по державних закупівлях. Це дає змогу учасникам аналізувати умови здійснення державних закупівель та мати більшу впевненість, що закупівлі здійснюються чесно та прозоро. Ініціатива з відкриття доступу до публічної інформації повинна була би бути прерогативою діяльності Антимонопольного комітету України, завданням якого є сприяння та поширення конкуренції.

в) реорганізація Антимонопольного комітету Укрїни. У порядку підконтрольності Антимонольного комітету Президенту України (ст. 2 Закону України «Про Антимонопольний комітет України»), Адміністрації Президента України необхідно розробити законодавчу ініціативу Президента України щодо оптимізації роботи Антимонопольного комітету через формування його структури (поділ у веденні розслідувань працівниками комітету) за станами ринків та формами суб’єктів господарювання на ринку, а також запровадження електронного документообігу та обліку кореспонденції, справ і вибіркових досліджень. Встановити порядок дистанційного залучення окремих провідних експертів і експертних (наукових) установ до аналізу ринків та ринкових ситуацій щодо питань того чи іншого розслідування із захисту конкуренції.

Варто зазначити, що саме такі дії позитивно впливатимуть на економічну ситуацію в Україні, і сприятимуть розширенню сфери нагляду за ринками; зросте якість розслідувань (через спеціалізацію працівників на поведінці певних суб’єктів ринку) та знизиться пряме навантаження на одного державного уповноваженого при веденні відповідних справ;

діяльність Антимонопольного комітету України набуде прозорості, тим самим знижуючи корупційні ризики у процесі розслідувань.

Використовуючи приклад іноземних країн, в контексті реформи захисту економічної конкуренції та боротьби із зловживаннями монопольним становищем в Україні пропонується розділення системи державних органів захисту конкуренції на дві гілки – виконавчу та судову. Органом виконавчої влади в даній сфері доцільно зробити аналог теперішнього Антимонопольного комітету, але без повноважень, характерних для органу правосуддя. Державними органами судової гілки влади у даній сфері варто зробити новостворену гілку судів із захисту економічної конкуренції, до системи яких входитимуть відповідні спеціалізовані суди обласного рівня (як суди першої інстанції) та Вищий спеціалізований суд з розгляду справ захисту економічної конкуренції та боротьби із зловживаннями монопольним становищем (як апеляційна інстанція).

У той же час, спеціалізовані суди у справах захисту економічної конкуренції та боротьби із зловживаннями монопольним становищем будуть зосереджені виключно на здійсненні правосуддя в цій сфері і, тісно співпрацюючи із відповідним органом виконавчої влади, зможуть більш об’єктивно вирішувати спори в сфері захисту конкуренції.

Проблема недостатньої відкритості діяльності Антимонопольного комітету є значною і потребує вирішення. На практиці вона виявляється в тому, що населення має змогу дізнатись про результати діяльності Антимонопольного комітету України не раніше березня наступного року. Недоліки звітності Антимонопольного комітету не мають прямого впливу на ефективність його діяльності. У той же час недостатня публічність діяльності цього органу обмежує громадський контроль та сприяє його корумпованості.

Для виправлення цієї проблеми пропонується створити Єдиний державний реєстр проваджень щодо захисту економічної конкуренції (ЄДРПЗЕК) – аналог Єдиного державного реєстру досудових розслідувань, але у сфері антимонопольного права. До цього реєстру пропонується вносити відомості про отримані Антимонопольним комітетом заяви щодо захисту конкуренції та виконані органом дії по кожній «справі» включно з результатами. Постійне підтримання звітності та публічності діяльності Антимонопольного комітету зробить його діяльність більш відкритою для суспільства, вирішить низку вже згаданих недоліків і стане запорукою підвищення громадського та державного контролю за діяльністю органу захисту економічної конкуренції [2].

Отже, реалізація наведених реформ і удосконалень антимонопольного законодавства в Україні повинна створити сприятливі умови для розвитку внутрішнього ринку, зростання добробуту громадян, розвитку належного підприємницького клімату, а також формування певних важелів економічного регулювання для структурних зрушень в економіці країни.

1. Бережний Я. В. Щодо напрямів удосконалення конкурентної політики в Україні / Я. В. Бережний. – Національний інститут стратегічних досліджень // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/articles/1640/

2. Малюк М. О. Актуальні проблеми діяльності антимонопольного комітету України / М. О. Малюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Право / голов. ред. Ю.М. Бисага. – Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2015. – Вип. 33. Т. 2. – С. 47–53.

Ільчук А.К.
студентка-магістр
Дзюрах Ю.М.
асистент
Національний університет «Львівська політехніка»

СТРУКТУРНІ ЗРУШЕННЯ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Проблема якості економічного зростання перебуває в центрі уваги економічної науки. Саме якість зростання, що характеризується ефективністю використання ресурсів, підвищенням добробуту населення, використанням нових технологій і розвитком сфер, спрямованих на задоволення різноманітних потреб людини, стає реальним відображенням економічного розвитку країни.

Загальним проблемам стану та можливостям оптимізації структурних зрушень в господарських системах регіонів, якості економічного зростання присвячено багато наукових праць вітчизняних вчених О.М. Алимова, Я.В. Коваля, А.Г. Мазура, В.І. Пили, А.В. Степаненка, М.А. Хвесика, Є.В. Хлобистова, Л.Г. Чернюк.

Із поняттям «структура» пов'язана сутність речей і явищ. Якщо йдеться про суспільний розвиток, то структурні трансформації є найважливішим фактором ефективності та динамічності такого розвитку. Головними ознаками економіки є її цілісність, екзогенний характер, ієрархічна побудова та безперервність розвитку. Структура економіки є багатоплановим поняттям, яке відображає співвідношення різних елементів економічної системи [2, с. 9].

Частіше за все, структурні зрушення знаходять своє відображення у постійній зміні «структури національної економіки». Це поняття має різні тлумачення, які не позбавлені окремих дискусійних положень. Так, зокрема, С. Біла акцентує увагу на «багатоукладності системи, що базується на визнанні конкуренції та прибутковості як головних рушійних сил економічного прогресу, на розвинутій системі товарно-грошових відносин» [1, с. 19], тим самим, радше за все, відображаючи змістовні характеристики поняття «економіка», а не її структурних елементів, і тим паче – не її структури.

О. Крихтін неправомірно ототожнив «систему економічних відносин суб'єктів власності з приводу ефективного використання у часі і просторі витрат живої та уречевленої праці в умовах обмежених ресурсів» [3, с. 4] і, власне, результат її функціонування – структуру національної економіки.

Аналіз світового досвіду показує, що економічне зростання країн Західної Європи пояснюється глибокими структурними змінами, які забезпечили впровадження досягнень науково-технічного прогресу, економію, раціональне використання ресурсів та інші позитивні зрушення. Зростання виробництва в Україні відбувається передусім за рахунок науково-технічного прогресу, впровадження інновацій, тобто внаслідок різних структурних зрушень відбуваються динамічні зрушення в економіці.

Базова роль у структурній характеристиці економіки належить галузевій структурі. Характер галузевої структури пов'язаний із сучасним станом суспільного поділу праці, тобто з процесами диференціації та інтеграції у структурних перетвореннях промисловості на шляху від централізованої до ринкової економіки. Це означає, що класичний підхід до аналізу галузевих пропорцій, відповідно до якого досліджувалася динаміка співвідношення між промисловістю та сільським господарством, між важкою та легкою промисловістю, тепер втрачає колишню актуальність.

Зміну співвідношень між вище названими групами галузей породжує науково-технічна революція. Вона зумовлює скорочення питомої ваги першої групи та, хоч і повільне, але також зменшення частки другої групи. Водночас швидко зростає питома вага третьої групи, виникають різноманітні види послуг (інформаційних, науково-технічних, комунікаційних,

фінансових тощо). Важливі зміни відбуваються на рівні виробництв, які витрачають багато коштів на наукові дослідження (так звані наукомісткі виробництва). Структура економіки України, яка склалася сьогодні, в цілому неефективна, більше того, економічно та екологічно небезпечна. Основу її становлять енерго- та матеріаломісткі виробництва, що призводить до перевитрачання природних і людських ресурсів і водночас не задовольняє потреб в інвестиційних ресурсах, споживчих товарах і послугах [4].

Структурні зрушення мають місце в економічній та соціальній сфері, і знаходять свій прояв у вигляді змін: рівня ВВП, обсягів виробництва продукції в окремих галузях; міжрегіональних і міжгалузевих диспропорцій; обсягів, структури та об'єктів інвестування; співвідношення між виробництвом засобів виробництва і виробництвом предметів споживання; структури доходів і витрат населення, глибини його розшарування за рівнем добробуту; чисельності статевовікових груп населення; чисельності населення певної національності, віросповідання тощо.

Саме тому, до основних чинників, які обумовлюють структурні зрушення, слід віднести:

– кероване і некероване переміщення ресурсів;
– імпульси з боку попиту і пропозиції;
– НТП та НТР;
– ефекти структурних зрушень попередніх періодів;
– ефекти поточних структурних зрушень;
– здобутки та вади державного регулювання суспільних процесів;
– переваги й недоліки ринкових механізмів;
– природні, техногенні та інші чинники.

Отже, актуальними цілями державної структурної політики є:

– формування пріоритетних структурних зрушень, поліпшення інвестиційного клімату в країні;
– вирішення проблем дисбалансу в економіці;
– збалансований розвиток економіки та видалення неефективних її секторів;
– адаптація ринку праці до структурних змін в економіці, розвиток людського капіталу та підвищення ефективності його використання;
– детінізація національної економіки.

Структурні зміни економіки України, спрямовані на розвиток наукомістких галузей та інформаційних технологій, стають запорукою в досягненні якісного економічного зростання. У свою чергу, новітні наукомісткі технології стають факторами економічного зростання тільки за умови наявності відповідних людських ресурсів, навичок, компетенцій, знань.

1. Біла С. О. Структурна політика в системі державного регулювання трансформаційної економіки : [монографія] / С. О. Біла. – К. : Вид-во УАДУ, 2001. – 408 с.

2. Вегера С. А. Соціальна дисеметрія. До визначення поняття (І частина) / С. А. Вегера // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 4. – С. 8–20.

3. Крихтін О. Є. Структура національного виробництва у трансформаційній економіці України : автореф. дис. к. е. н. : спец. 08.00.01 «Економічна теорія» / О. Є. Крихтін. – Д., 1998. – 19 с.

4. Стратегічні напрями структурної політики соціально-економічного розвитку регіонів: Всеукраїнська експертна мережа. – Режим доступу : http://experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID =37556.

Kaliuzhnyi Hryhorii
Student of the Faculty of International Economics
Golovko Liliya
Senior Lecturer
Oles Honchar Dnipro National University

GLOBALIZATION ADVANTAGES FOR LOCAL COMPANIES

Globalization is a new phenomenon in the development of international business which has arisen at the end of the twentieth century. It was preceded by the process of the emergence of multinational corporations. Some authors of scientific papers do not see the differences between multi-nationalization and globalization and consider these two phenomena as a whole. In fact, there is a big difference between the two processes. It consists of the multinational cooperation between manufactures and selling goods in different countries using different business strategies, different production processes, producing different products depending on the conditions in the countries where the product is manufactured and sold. The global companies also manufacture and sell goods in different countries, but do it by using the same products, a single production process and a single strategy in all markets. Global corporations view the whole world as a single market [1].

Nowadays, all countries of the world are involved in the process of globalization. Today Ukraine stands as the host only, which means that global companies open their branches and production complexes in our country and that Ukraine is not yet capable of emerging it`s business worldwide [2]. The emergence of global companies in Ukraine was triggered by economic hardship, unfavorable legislative framework and the instability of the political situation associated with the transition from command economy to market one.

The process of globalization contributes to the company's revenue growth. On its domestic market, the company has to fight against its rivals. Such a struggle usually leads to lower prices. But the more foreign markets the company has won, the less likely it is that competitors will be present in all these markets [2]. There will definitely be such markets where competition will either be absent at all, or will be present at a very low level. In such markets the global company can set prices favorable for itself, thereby increasing their revenues. The advantage of a global company is that it ultimately wins, even in markets with a high degree of competition [1]. Due to the fact that the company is present in markets where it can calmly set prices favorable for itself, in the markets with high competition the global company can afford to significantly reduce the price. Of course, in the first stages, this entails losses, but ultimately such actions allow the company to defeat competitors, increase sales, achieve large-scale production and, consequently, reduce costs.

Thus, we can identify the main reasons for the globalization of companies.

Political: increasing the role of international organizations controlling international markets (WTO, IMF, World Bank Group); creation of integration factions (EU, NAFTA, ASEAN, MERCOSUR); reducing barriers in international trade and foreign investment; privatization processes; an increase in the number of democratic states.

Economic: globalization of markets, prices, competition allows firms to locate production in countries with lower production costs; accelerate the process of information exchange, establish closer links with consumers; promote products in different countries; coordinate the production and promotion of goods and services in foreign affiliates; intensify E-commerce.

1. Коленда Н. В. Поняття виробничої стратегії підприємства / Н. В. Коленда. // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – №15. – С. 221–224.

2. Булана О. Державна підтримка підприємств реального сектора економіки в Україні в умовах її інтеграції у СОТ і ЄС // Економіка України. – 2011. – № 2.

Карпів О.В.
студентка
Фурдичко Л.Є.
к.е.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»

ЗОВНІШНІЙ ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ

Постановка проблеми державного боргу є досить актуальною для України. Обсяг державного боргу, який сформувався за період незалежності досить негативно впливає на економічну ситуацію в країні. Відповідно до цього обслуговування боргових зобов'язань створює навантаження на державний бюджет.

Предметом дослідження є фінансові відносини, що виникають між державою та іншими суб'єктами економіки, в процесі залучення, розподілу, використання та погашення кредиту.

У більшості наукових праць XVIII та XIX століть державний борг розглядався як негативне явище. Так, А. Сміт наголошував у своїх працях, що зростання державного боргу може спричинити банкрутство держави як позичальника. Досить категорично висловлювався й учений Т. Р. Мальтус, який зазначав, що великий державний борг – це ракова пухлина, яка роздирає життя народу і його добробут. Д. Рікардо вважав, що зовнішній державний борг призводить до відпливу капіталу, а дефіцитне фінансування скорочує приватні заощадження. Досить категорично про державні запозичення висловлювалися такі відомі вчені, як Ж.-Б. Сей, Т. Мальтус, Р. Масгрейв, Е. Меаде, Ф. Модільяні та інші [1].

Зовнішній державний борг являє собою заборгованість держави за залученими з-за кордону коштами у вигляді позик і кредитів іноземних банків та міжнародних фінансових установ, відсоткам, що сплачуються по них, а також коштами, отриманими шляхом розміщення на міжнародних ринках державних цінних паперів. Державний зовнішній борг є частиною валового зовнішнього боргу країни [2].

У табл.. 1 наведено динаміку зовнішнього державного боргу і валового зовнішнього боргу України за 2009-2018рр.

Таблиця 1

Динаміка зовнішнього державного боргу і валового зовнішнього боргу (ВЗБ) України з 2009 по 2018 рр. (млн. дол. США)

Роки	Зовнішній державний борг, млн. дол. США	Валовий борг (ВЗБ), млн. дол. США	Держборг/ВЗБ, %
На 31.12.2009	26 519	103 396	25,6%
На 31.12.2010	34 760	117 343	29,6%
На 31.12.2011	37 475	126 236	29,7%
На 31.12.2012	38 659	135 065	28,6%
На 31.12.2013	37 536	142 079	26,4%
На 31.12.2014	38 792	126 308	30,7%
На 31.12.2015	43 445	118 729	36,6%
На 31.12.2016	45 605	113 518	40,2%
На 31.12.2017	48 989	116 578	41,0%
На 31.01.2018	49 027	-	-

Джерело [2]

За даними табл.. 1 бачимо, що впродовж 2009-2018рр. зовнішній державний борг зростав, що негативно для України. У 2017 році відсоток державного боргу у відношенні до ВЗБ зріс до 41 %, а у 2009 році становив тільки 24,5%, тобто зріс майже у 2 рази. Причиною зростання державного боргу в Україні є дефіцит державного бюджету та постійний дефіцит платіжного балансу країни. Для фінансування дефіциту Державного бюджету України залучаються кошти міжнародних фінансових організацій.

Валовий борг станом на 31.12.2017 р. становив 116 578 млн.дол.США. З таблиці видно, що валовий зовнішній борг знизився порівняно з попередніми роками, що є позитивно для України.

Таблиця 2

Динаміка зовнішнього державного боргу і золотовалютних резервів (ЗВР) України з 2009 по 2018 рр. (млн. дол. США)

Роки	Зовнішній державний борг, млн. дол. США	Міжнародні резерви(ЗВР)	ЗВР/Держборг, %
На 31.12.2009	26 519	26 505	99,9%
На 31.12.2010	34 760	34 576	99,5%
На 31.12.2011	37 475	31 795	84,8%
На 31.12.2012	38 659	24 546	63,5%
На 31.12.2013	37 536	20 416	54,4%
На 31.12.2014	38 792	7 533	19,4%
На 31.12.2015	43 445	13 300	30,6%
На 31.12.2016	45 605	15 539	34,1%
На 31.12.2017	48 989	18 808	38,4%
На 31.01.2018	49 027	-	-

Джерело [2]

Порівняння ж зовнішнього державного боргу України та її золотовалютних резервів дає досить жахливу картину. Зовнішній державний борг останнім часом хронічно випереджає валютні резерви України, і на 31 січня 2018 він компенсувався ними лише на 37,9%[2].

З усього вище сказаного можна зробити висновки, що державний борг України зростає і тим самим збільшує дефіцит державного бюджету.

Основними засадами управління державним боргом має бути:

- мінімізація витрат та ризиків пов’язаних з боргом;
- оптимізація структури боргу;
- розвиток внутрішнього ринку державних запозичень.

Велике значення в оптимізації зовнішнього боргу України має прозорість використання наданих коштів.

В Україні продовжує зростати зовнішній державний борг. Державі потрібно застосувати всі необхідні заходи для того, щоб погасити цей борг. Зрозуміло, що погашення державного боргу буде відбуватися поступово, тому, необхідно набратися терпіння для того, щоб у майбутньому Україна досягла великих висот.

Отже, Для розв’язання проблеми заборгованості в довгостроковому періоді необхідне «оздоровлення» самої економіки, оскільки без забезпечення динамізму її розвитку і реальної, відчутної ефективності фінансова стабільність в країні буде короткочасною і відносною незалежно від того, які прогресивні фінансові заходи використовуються для її підтримки[3].

1. Бабій Л. Державний борг та його вплив на економіку країни [Електронний ресурс] / Лілія Бабій // Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/21183/2/SEIED_2017_Babiy_L Public_debt_and_its_influence_81-84.pdf.

2. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://index.minfin.com.ua.

3. Шелест О. Л. Державний борг України: механізм управління та обслуговування [Електронний ресурс] / О. Л. Шелест // Мукачівський державний університет. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/8_ukr/118.pdf.

Кульчицький В.С.
студент-магістр
Дзюрах Ю.М.
асистент
Національний університет «Львівська політехніка»

РОЛЬ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Важлива роль у здійсненні конкурентної політики належить Антимонопольному комітету України – органу зі спеціальним статусом, метою діяльності якого є захист конкуренції в підприємницькій діяльності та у сфері державних закупівель [1].

При цьому, як зазначає К. С. Кантур, для аналізу ролі Антимонопольного комітету України в розвитку конкуренції потрібно визначити сутність антимонопольної політики та конкурентної політики. Необхідно зазначити, що поняття антимонопольної політика та конкурентної політики не є синонімами. І хоча багато завдань антимонопольної політики пов’язані із завданнями конкурентної політики, проте конкурентна політика – поняття ширше [2, с. 2].

Антимонопольну політику можна визначити як сукупність дій, спрямованих на захист та розвиток конкуренції, на запобігання монопольній діяльності, через установлення та підтримання правил, які запобігають виникненню обставин та забороняють дії, що можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції.

Конкурентна політика, разом із завданням захисту конкуренції, ставить за мету її розвиток і спрямована на створення і розвиток конкурентного середовища, антимонопольне регулювання з метою сприяння зростанню ефективності виробництва, кращому задоволенню потреб суспільства, підвищенню конкурентноздатності національної економіки. Виходячи з цієї логіки, серед інструментів конкурентної політики виділяють два основних блоки, а саме захисні та активні заходи.

Захисні заходи передбачають, що на ринку вже існує конкуренція і зорієнтовані на підтримання вже існуючого рівня конкуренції. До таких заходів відносять контроль над угодами з економічної концентрації, запобігання та унеможливлення зловживань домінуючим становищем, змов та узгоджених дій, монополістичної діяльності за участі органів влади і органів місцевого самоврядування, а також боротьба із недобросовісною конкуренцією.

Активні заходи спрямовані на створення конкуренції у сферах, де її раніше не було, або стримувалось факторами регуляторного характеру. До таких заходів відносять:

– розвиток конкуренції у галузях, де характерні природні монополії;

– встановлення і забезпечення підтримання правил конкуренції на ринках, де покупцями чи продавцями виступає держава;

– зниження адміністративних бар’єрів і реформування системи регулювання;

– створення нових ринків, шляхом передачі господарських функцій від держави на користь приватних компаній [2, с. 3-4].

Таким чином, роль Антимонопольного комітету України в захисті економічної конкуренції полягає в одночасному виконанні захисних і активних заходів. Складовою конкурентної політики є антимонопольна політика.

При цьому, стаття 3 Закон України «Про Антимонопольний комітет України» виділяє наступні основні завдання Антимонопольного комітету України із забезпечення реалізації конкурентної політики:

– здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, запобігання, виявлення і припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції;

– контролю за концентрацією, узгодженими діями суб'єктів господарювання та дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції під час регулювання цін (тарифів) на товари, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій;

– сприяння розвитку добросовісної конкуренції;

– методичне забезпечення застосування законодавства про захист економічної конкуренції;

– здійснення контролю щодо створення конкурентного середовища та захисту конкуренції у сфері державних закупівель [1].

Про ефективність цих заходів може свідчити спроможність Антимонопольного комітету впливати на законодавче поле України в частині, яка стосується економічної конкуренції. Здійснені в 2014 р. законодавчі зміни щодо здійснення державних закупівель в Україні стали першим кроком у напрямку розкриття інформації щодо учасників, пропозицій, переможців та умов зафіксованих контрактів по державних закупівлях. Це дає змогу учасникам мати більшу впевненість, що закупівлі здійснюються чесно та прозоро та аналізувати умови здійснення державних закупівель. Ініціатива з відкриття доступу до публічної інформації повинна була би бути прерогативою діяльності Антимонопольного комітету України, завданням якого є сприяння та поширення конкуренції.

Окрім цього, М. О. Малюк на основі проведеного авторського статистичного аналізу діяльності Антимонопольного комітету України в останні роки виділяє наступні недоліки його діяльності:

– неможливість однаково детально перевіряти усі заяви про порушення;

– незрозумілість багатьох аспектів діяльності органу;

– недостатня відкритість результатів діяльності органу;

– необ'єктивність боротьби із причинами та негативними наслідками монополізованості ринків України;

– недостатнє фінансове та кадрове забезпечення [3, с. 52].

Наведений список не є вичерпним. На нашу думку, даний перелік можна допонити наступними недоліками: недостатня оперативність діяльності (строк розгляду заяви згідно з Правилами розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції – 30 днів, може бути продовжений на 60 днів), нечіткі критерії оцінки порушень та встановлення штрафів, наявність у Антимонопольного комітету України повноважень, притаманних органові правосуддя та інші негативні явища, характерні для діяльності згаданого державного органу, є проблемами його діяльності, що потребують усунення.

1. Закон України «Про Антимонопольний комітет України» від 26.11.1993 із наступними змінами та доповненнями / Відомості Верховної Ради України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3659-12.

2. Кантур К. С. Роль антимонопольного комітету України в розвитку конкуренції / К. С. Кантур // Теорія та практика державного управління. – 2013. – №45. – С. 1-9.

3. Малюк М. О. Актуальні проблеми діяльності антимонопольного комітету України / М. О. Малюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Право / голов. ред. Ю.М. Бисага. – Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2015. – Вип. 33. Т. 2. – С. 47–53.

Лащик І.І.
к.е.н., асистент
Віблий П.І.
к.е.н., доцент
Олійник М.В.
студент
Національний університет «Львівська політехніка»

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах інвестиції відіграють важливу роль, як в економічній діяльності України, так і на рівні країни в цілому. Особливу увагу варто приділити відносно новому різновиду прямих інвестицій – венчурному інвестуванню.

В Україні є надзвичайно багато інтелектуалів, які створюють перспективні інноваційні проекти, які на превеликий жаль, не знаходять реалізації та інвестиційної підтримки в нашій країні. Тому змушені виїжджати в інші країни і розвивати їх там, замість того, щоб розвивати їх в нашій країні та експортувати вже готовий технологічний продукт [1].

Оскільки венчурне інвестування є одним з перспективних механізмів розміщення інвестиційних коштів в стартап індустрію, яка протягом останніх років є складовою у всіх сферах економіки країни.

Проте через відсутність підтримки держави та інвесторів венчурне інвестування не набуло широкого розповсюдження в економіці нашої країни, тому ця проблема є досить актуальною в наш час.

Венчурне інвестування – це особлива система вкладання коштів у нові проекти (стартапи), переважно у малі та середні підприємства, без гарантованого забезпечення наявним майном, заощадженням, чи іншими активами підприємця. Венчурними інвесторами можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, які вкладають кошти в підприємства, через придбання акцій цього підприємства.

Венчурні інвестиції, як правило, надаються на термін більше 3 років підприємствам чи компаніям, які мають перспективу розвитку свого проекту. Світовий досвід показує, що компанії з венчурним інвестуванням створюють більше робочих місць, ніж великі компанії.

Враховуючи те, що Україна є досить великою країною в Європі, її фондовий ринок є досить обмежений. Наявність різноманітних фінансових інструментів та прозорість фондовий ринок є важливим каталізатором впливу на прибутковість венчурного капіталу. Добре розвинутий фондовий ринок дозволяє максимально реалізувати компанію, в яку був вкладений венчурний капітал, і продати її за найвигіднішою курсовою вартості її акцій.

Щоб побачити загальну тенденцію венчурного інвестування потрібно розглянути вартість чистих активів (ВЧА) венчурних інвестицій (рис.1).

Аналізуючи рис.1 можна сказати, що кількість венчурних ІСІ з 2014 р. зменшувалася до 2 кв. 2016 р. і становила 978 , а з 2 кв. 2016 їхня кількість зросла до 3 кв.2017 р. на рівні 1028. Проте на кінець 2017 р. кількість венчурних ІСІ знизилась до 1021. На кінець 2017 року ВЧА венчурних ІСІ становила 195621,4 млн. грн., що на 14958, 8 млн. грн.. більше за 2016 р. (180662,6 млн грн.) [2].

Низька тенденція вкладання венчурних інвестицій в Україні є причиною низки перешкод, а саме :

1) низький рівень законодавчої бази, щодо регулювання венчурної сфери інвестицій, слабка захищеність прав інвестора;

2) недостатньо розвинутий фондовий ринок;

3) відсутність фінансової підтримки у вигляді цільових грантів на початкових етапах реалізації ідей проекту;

4) відсутність механізму пошуку покупця для венчурного фонду, що робить венчурні інвестиції менш прибутковими та зменшує їхню ціну;

5) відсутність інформаційного середовища між інвесторами та підприємствами.

Тому важливим є дати поштовх розвитку та розширення цього ринку для інвестиційних компаній в Україні. Цим поштовхом має стати зміцнення всієї економіки країни та підтримка держави, включаючи такі зміни:

1) держава повинна створити таку законодавчу базу, яка б забезпечувала захист прав інвесторів та була основою для розвитку венчурного бізнесу;

2) розвинути систему страхування інвесторів, щоб зменшити ризики, пов'язані з інвестуванням в інновації;

3) зменшити податкове навантаження на інвестиційні компанії шляхом надавання податкових пільг та переваг;

4) зниження процентних ставок, очевидно що більшість інвесторів надають перевагу у проектам з нижчими процентними ставками

5) розвинути інформаційне середовище таким чином, щоб інвестори перспективні малі підприємства могли знайти один одного.

Рис.1. Вартість чистих активів венчурних ICI та їх кількість за 2014-1017 рр.

Розвиток саме цього виду інвестування значно приблизить нашу країну до світових стандартів та дозволить нам бути конкурентоспроможними на рівні світової економіки. Тому на основі ефективного партнерства малих, великих підприємств, фінансових інститутів і держави венчурний капітал є одним з ефективних джерел фінансування інноваційної діяльності.

1. Офіційний сайт FinPost. Перспективи венчурного інвестування в Україні [Електронний ресурс]: Режим доступу: https://finpost.com.ua/news/5581.

2. Офіційний сайт УАІБ [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.uaib.com.ua/analituaib/publ_ici_quart.html

3. Микитюк О. П. Особливості венчурного фінансування в Україні // Фінанси України. - 2005. - № 8. - С.83-90.

Ливдар М.В.
к.е.н., доцент
Гоменюк В.В.
студентка
Національний університет «Львівська політехніка»

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ТРАНСПОРТІ В УКРАЇНІ

У сучасному житті транспорт є невід'ємною складовою нашого життя, а також джерелом підвищеної небезпеки. Надійним захистом від раптової події, яка може статися з будь-якою людиною та зашкодити нормальному ритму життя, - є страхування від нещасних випадків на транспорті. Тому автоматично кожна людина стає споживачем страхових послуг, адже п.6 ст.7 Закону України «Про страхування» передбачений такий вид обов'язкового страхування від нещасних випадків на транспорті [1]. Обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті регулюється Постановою Кабінету Міністрів України 14 серпня 1996 року № 959 «Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті» із змінами і доповненнями [2].

Страховий ринок України є відносно молодий, тому існують проблеми, пов'язані з відсутність якісного нормативного регулювання усіх стадій цього напрямку страхування.

Першою проблемою виступає факт, що сучасні проїзні квитки важко назвати страховими полісами, а пасажирів такими, що є застраховані. Застрахованому перевізник, що є агентом страховика, має видавати страховий поліс на окремому бланку або на зворотному боці квитка. У страхову полісі має зазначатися вид обов'язкового страхування, найменування, адреса, телефон страховика, розміри страхового платежу та страхової суми [2]. Оскільки друк бланків тягне за собою додаткові витрати, тому перевізнику вигідніше «робити поліс» на самому квитку. Однак для форми залізничного квитка друк вищевказаної інформації, крім розміру страхової премії на лицьовому боці, не передбачений. А також договір страхування укладається у письмовій формі, а в разі недодержання цього віє є недійсним.

З метою подолання такого правочину необхідно друкувати окремим бланком страховий поліс, скріплювати підписами й печаткою страховика та надавати його разом з квитком і квитанцією про сплату страхової премії.

По-друге, від правильного оформлення страхового випадку залежить рішення страховика про виплату страхової суми. Проблема полягає в написанні акту про нещасний випадок. Якщо нещасний випадок стався на залізничному транспорті, то порядок оформлення акту про нещасний випадок регулюватиметься Наказом №1196, п.9.1. якого свідчить, що про всі нещасні випадки з пасажирами, а також травми, тілесні пошкодження, що сталися з пасажирами на вокзалі чи в поїзді, представник суб'єкта господарювання зобов'язаний скласти акт згідно з додатком 3 до Наказу №1196 [3]. Але, якщо стався нещасний випадок на автомобільному транспорті, то законодавством не згадується про порядок складання такого акту. А відсутність або неправильна його форма дає підстави для відмови у стягненні страховою компанією страхового відшкодування.

Обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті – це страхування водіїв та пасажирів від раптової, випадкової, непередбачуваної події, що відбулась на транспорті і призвела до розладу здоров'я застрахованих осіб.

Обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті поширюється на:

1. пасажирів залізничного, морського, внутрішнього водного, автомобільного і електротранспорту, крім внутрішнього міського, під час поїздки або перебування на вокзалі, в порту, на станції, пристані;

2. працівників транспортних підприємств незалежно від форм власності та видів діяльності, які безпосередньо зайняті на транспортних перевезеннях (далі – водії), а саме: водіїв автомобільного, електротранспорту: машиністів і помічників машиністів поїздів (електровозів, тепловозів, дизель-поїздів); машиністів поїздів метрополітену, провідників пасажирських вагонів, начальників (бригадирів) поїздів; поїзних електромонтерів; кондукторів; працівників вагонів-ресторанів, водіїв дрезин та інших одиниць рухомого складу; механіків (начальників) рефрижераторних секцій (поїздів); працівників бригад медичної допомоги.

Обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорт не поширюється на пасажирів:

1. морського і внутрішнього водного транспорту на прогулянкових лініях;
2. внутрішнього водного транспорту внутрішньоміського сполучення і переправ;
3. автомобільного і електротранспорту на міських маршрутах. [3].

Отже, сьогодні функціонування страхування від нещасних випадків на транспорті є не досить ефективним і раціональним, а недоліки нормативного регулювання створюють перешкоди в оформленні процедур страхового захисту. Якщо поступово владнати ці проблеми, то страховий ринок України має всі перспективи для удосконалення та розвитку.

1. Закон України «Про страхування» від 20.12.2016 №1792-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр.

2. Постанова КМУ від 14.08.1996 №959 «Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті» [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/959-96-п.

3. Наказ Міністерства транспорту та зв'язку від 27.12.2006 р. №1196 «Про затвердження Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України» [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0310-07/page3.

4. Страхування від нещасних випадків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ic-globus.com/ua/corporate/auto/accident.

Mazur Andriana
PhD, Associate Professor of the Department of Finance
Lviv Polytechnic National University
Vyshnevska Mariana
Student
Lviv Polytechnic National University

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF UKRAINE: PROSPECTS AND OPPORTUNITIES

In the conditions of globalization of world's economic ties and the chosen Euro integration vector of economic development it's extremely important for Ukraine to use international cooperation and partnership for the development of the innovation sphere. At the moment, Ukraine has no clear strategy for innovation development. "Digital Agenda 2020" developed by international experts has been idling for more than half a year in the Cabinet, as the government cannot approve a plan of measures for its implementation. It makes the country unviable in terms of innovation.

Nowadays, according to the level of technology, the Ukrainian industry is one third behind the EU indicators, share of high-tech production in exports lags four to eight times, while energy efficiency lags ten times. Because of the introduction of new technologies, GDP growth is 0.7% versus 60-90% in developed countries.

During the years of independence, the number of researchers in the field of technical sciences in Ukraine has decreased by 3.5 times. The development of new types of technology has decreased by 14.3 times, and the share of innovation-active industrial enterprises - by five times [1].

Ukraine took the 50th place in the Global Innovation Index in 2017. Ukrainian business is also at very low position in such individual components of the index: "innovative linkages", "knowledge absorption", "creative goods and services", "knowledge of impact". Not surprisingly, in the ranking of global competitiveness the country ranked 85th out of 138 countries [3].

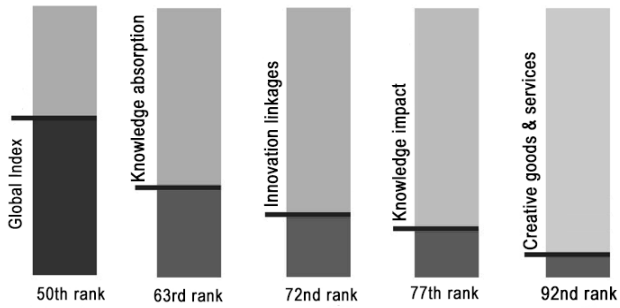

Fig. 1 – Innovation level of Ukraine (Global Innovation Index 2017)

This situation is influenced by politics, business conditions, macroeconomic environment. However, unlike these factors, the introduction of innovation is in the hands of owners and business managers. Moreover, there are effective instruments for the introduction of technological innovations despite the crisis in Ukraine [1].

Every year, Bloomberg is making a rating of the world's most innovative economy.

In 2017, Ukraine ranked 42th out of 50. Over the past year, its position has worsened by 1. Take Germany for comparison, it ranked 3rd: in 2017 the government of Germany allocated 106 billion US dollars to finance R & D (3% of GDP), while Ukraine spent 2.9 billion US dollars and this is 0.7% of GDP. In terms of quality of education, Ukraine ranks 45th place. The leaders are the United States, Great Britain, Germany and Australia. This is despite the fact that in Ukraine 85% of the population has a higher education, due to which we are 7th in the world in terms of the number of people with higher education. Why is this a case? In fact, the Ukrainians themselves gave an answer to this question. Only 15% of population consider Ukrainian education to be truly qualitative, and about 60% of them believe that higher education degree does not guarantee them to find a good job [2].

In my opinion, in order to improve the innovative climate, Ukraine needs to focus first of all on the possibilities of international cooperation and the adoption of foreign experience in creating innovative hubs. Cluster model today is one of the most effective forms of innovations' introduction. For example Germany has innovative systems; Belgium, Netherlands, Norway, the USA, Switzerland have industrial-innovative networks and their interaction on the basis of cooperation; Denmark has resource zones; Italy, Finland have intersectoral knowledge flows; the UK has regional innovative systems.

Efficiently functioning in Ukraine network of centers for support of innovations and entrepreneurship is called iHUB. iHUB was initiated by the global network of national nonprofit funds Seed Forum in 2014. iHUB is supported by the Ministry of Foreign Affairs of Norway and Royal Norwegian Embassy in Kiev, is additionally financed by institutions of Finland, Sweden and England. From grant funds iHUB pays rent and pays for work of scientific staff in Kyiv, Chernihiv, Lviv, Vinnytsia and Ivano-Frankivsk, where are a number of structural centers as a part of public-private partnership of iHUB [5].

We can observe the distribution of world practice of clusters' creation in Ukraine, which is due to support of international EU project "Support of Sustainable Regional Development", Projects' coordination of OSCE in Ukraine, The US Agency for International Development (USAID), Ukrainian-German project "Promoting economic development and employment" with the participation of German Society for Technical Cooperation in Ukraine, that provide informational and expert support of cluster development in its formative stages of cluster initiatives [4].

As a conclusion it should be noted that the formation of institutional environment based on clustering provides a powerful impetus for an effective innovative economy on condition of an

integrated modernization. Because of such development of cluster systems, higher education can effectively integrate results of university, academic and sectoral science of Ukraine, as well as advanced results of science of world community in the development and implementation of innovative projects.

1. Zhmerenetsky O. Innovations or death: how to survive on a sinking ship "Ukraine" [Electronic resource] / Oleg Zhmerinets // Economic Pravda. – 2017. – Resource access mode: https://www.epravda.com.ua/publications/2017/08/16/628080/.

2. Ukraine is ranked 42th in the ranking of innovative economies in the world. How did it happen? [Electronic resource] // Business type – 2017. – Access mode: http://businessviews.com.ua/en/economy/id/ukraina-na-42-m-meste-v-rejtinge-innovacionnyh-ekonomik-mira -how did it go-1460 / #

3. Global Innovation Index [Electronic Resource] // Cornell SC Johnson College of Business, INSEAD, WIPO – 2017. – Resource Access Mode: https://www.globalinnovationindex.org/gii-2017-report#.

4. Kraus K. Innovative skills as a platform for economic growth: foreign experience and new opportunities for Ukraine [E-resource] / Katerina Kraus // Marketing and innovation management. – 2017. – Resource access mode: http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/5899/1/Copy% 20status.pdf

5. iHUB [Electronic resource]: [Internet portal]. – Electronic data. – [Kyiv: Innovation and Entrepreneurship Support Centers]. – Access mode: http://ihub.world/ua/ (application date, 12/04/2018).

Маліброда С.Б.
студент гр. МА-41,
Чернобай Л.І.
к.е.н., професор
Національний університет «Львівська політехніка»

МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ: НАСЛІДКИ ТА ЕФЕКТИ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасна світова економіка розвивається в умовах наростаючої динамічності під впливом низки факторів, які носять системний характер, а рівень їх впливу відрізняється для різних національних економік. Це зумовлює постійну необхідність аналізу та оцінки умов функціонування на усіх рівнях: як для підприємців чи працівників на мікрорівні, так і для держави на макрорівні. Одним з економічних процесів, що спричиняє значні і динамічні зміни економічного середовища, є міжнародна трудова міграція (МТМ). Природа та причини цього явища полягають, з одного боку, у бажанні працівників заробляти більше, а, з іншого, підприємців мінімізувати свої витрати на оплату праці.

Однак, даний процес є доволі складним, оскільки праця пов’язана з її носієм – людиною, а переміщення людей між країнами зумовлює різні економічні, соціальні, політичні, культурні та інші наслідки як для приймаючої країни, так і для країни походження мігрантів. Перелік таких наслідків є широким. Так, до важливих економічних наслідків можна віднести: зміну рівня зайнятості, збільшення (зменшення) споживання, покращення (погіршення) стану платіжного балансу, зміну рівня заробітної плати, зростання (скорочення) податкових надходжень, зміну обсягу видатків на соціальні потреби тощо [1, ст. 129-130]. Перелічені наслідки можуть бути як позитивними, так і негативними, в залежності від того, чи країна приймає трудових мігрантів, чи є джерелом їх походження. Необхідно відзначити, що ефекти від наслідків МТМ можуть проявлятися по-різному в

кожній окремій країні, що пов'язано, насамперед, із чисельністю трудових мігрантів, їх галузевою та кваліфікаційною структурою, особливостями економічного розвитку тощо.

В свою чергу, розвиток економічної науки та наявність статистичної інформації роблять можливим оцінку ефектів від МТМ. Зокрема, Групою Світового Банку відзначається, що зростання чисельності низькокваліфікованих трудових мігрантів у Малайзії на 10% сприяє зростанню реального ВВП країни на 1,1% [2]. Зростання обсягу чистої міграції на 1% зумовлює прискорення темпів зростання ВВП на 0,1% [4]. В Україні зростання обсягу переказів на 1 млрд. дол. США оцінюється в 0,65% ВВП [5].

Дослідження, проведені в Німеччині в 1991-2005 рр., свідчать, що зростання чисельності трудових мігрантів на 10% супроводжувалось зростанням безробіття серед місцевого населення на 1,5 процентні пункти. В той же час, відзначається, що зі зростанням частки іноземних працівників на 10% спостерігалось зростання заробітної плати місцевих працівників із середньою кваліфікацією на 0,2% та на 1,3% серед працівників із високою кваліфікацією. Однак, в США таке зростання чисельності трудових мігрантів спричиняє уже зменшення заробітної плати місцевих працівників на 0,2%[3].

Ріст чисельності мігрантів позитивно впливає на торгівлі між країнами, що залучені в процес міжнародної трудової міграції. Так, 10%-й ріст чисельності мігрантів до США збільшує експорт у відповідні країни походження в середньому на 4,7%, а імпорт з них на 8,3% [6].

Окрім цього, міжнародна трудова міграція позитивно впливає на певні галузі. Зокрема, ріст чисельності трудових мігрантів сприяє розвитку інфраструктури, телекомунікаційних та консалтингових компаній, фінансового сектору, транспортних компаній, компаній-посередників з працевлаштування тощо.

Відзначається також, що найважливішим ефектом для країн походження трудових мігрантів є зростання валютних надходжень внаслідок зростання обсягу переказів трудових мігрантів. За оцінками Світового Банку найвищий показник відношення обсягів переказів трудових мігрантів до ВВП станом на 2017 р. спостерігався у таких країнах Азії і Океанії: Тонга – 19,9%, Маршаллові острови – 14,4%, Тувалу – 11,8%, Кірибаті – 10,5%, Філіппіни – 9,9%. Цікаво, що для усіх країн окрім Філіппін обсяг ВВП не досягає і 1 млрд. дол. США, що є дуже незначним показником для світової економіки. Обсяг ВВП Філіппін станом на 2016 р. за оцінками Світового Банку становив 304,9 млрд. дол. США. Серед країн Європи та центральної Азії відзначаються Киргизстан – 37,1%, Таджикистан – 28%, Грузія – 12%, Чорногорія – 9,6%, Сербія – 9%, Україна – 7,2%. Серед країн Латинської Америки та Карибів: Гаїті -31,2%, Гондурас – 18,4%, Ямайка - 17,4%. Лідером за обсягом переказів у регіоні є Мексика – 30,5 млрд. дол. США. Серед країн Південної Азії: Непал – 27,2%, Шрі-Ланка – 7,9%, Пакистан – 7%, Бангладеш – 5,4%, Індія – 2,7%. За абсолютними показниками лідирують Індія, Пакистан та Бангладеш з обсягами переказів відповідно 65,4, 19,8 та 12,9 млрд. дол. США [7, с. 22-28].

Таким чином, оцінка фактичних та потенційних ефектів від міжнародної трудової міграції є важливою для приймаючих країн та країн походження трудових мігрантів. Формування переліку ефектів та розроблення методу їх аналізу та оцінювання є важливим інструментом як для урядів країн світу, так і для конкретного бізнесу. Такий інструментарій дозволить аргументувати відповідь на запитання щодо доцільності стимулювання, або стримування міжнародної трудової міграції та обчислити корисність для країні та бізнесу.

1. Міжнародна економіка: теоретичні та прикладні аспекти: навч. посібник / А.О. Босак, О.Ю. Григор'єв, Л.І. Чернобай, О.С. Скибінський. – Львів: СТ «Міські інформаційні системи», 2015. – 245 с.

2. Managing Migration Better Can Help Boost Welfare and Growth in ASEAN World: World Bank [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2017/10/09/managing-migration-better-can-help-boost-welfare-and-growth-in-asean-world-bank

3. Munz R., Straubhaar T., Vadean F., VadeanN. The Costs and Benefits of European Immigration/ Hamburg 2006. – Institute of International Economics (HWWI) Policy Report № 3. P. 46.

4. Borjas G. The economic benefits from immigration //Journal of Economic Perspectives. 1995. Vol. 9. № 2. P. 31.

5. Трудова міграція як фактор економічного зростання в Україні. Аналітична записка. [Електронний ресурс] / К. Кравчук // «Міграція з України після скасування візового режиму з ЄС». – Електронні дані. – [Київ: Інститут Економічних Досліджень та Політичних Консультацій, 2013] - №3 – Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_Briefing_Series/PB_M3_2014_ukr.pdf

6. Nairn M. The New Diaspora: New Links between Emigres and their Home Countries can become a Powerful Force for Economic Development // Foreign Policy. 2002. № 131. P. 97.

7. Migration and Remittances. Recent Development and Outlook. – Migration and Development – 2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.knomad.org/sites/default/files/2017-12/Migration%20and%20Development%20Report%2012-14-17%20web.pdf.

Паньків І.С.
студентка гр. УААМ-11
Карковська В.Я.
к.е.н. доцент каф. АФМ ІАПО
Національний університет «Львівська політехніка»

ОРГАНІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

В умовах євроінтеграційних процесів в Україні особливого змістовного наповнення набувають інструменти пов'язані з активізацією громадськості у всіх сферах господарювання. В практиці багатьох країн таким інструментом виступає саме публічний аудит.

З огляду на перевірену часом ефективність публічного аудиту в країнах ЄС можна стверджувати, що він заслуговує на довіру громадянського суспільства, оскільки сприймається як легітимний інструмент зовнішнього, незалежного й компетентного оцінювання системи управління суспільними ресурсами та як такий, що здійснює свою діяльність від імені та в інтересах громадян і несе відповідальність за свою діяльність [2].

Вагомий внесок у вивчення публічного аудиту здійснили зарубіжні вчені: Р. де Конінг, А.-Д. Кохен, Ф. Мерчан, А. Пратли, М. Сіммоні, С. Стєпашин, Б. Франц та ін. Дослідженням публічного аудиту займались такі українські вчені: О. Оболенський., Н. Обушна, О.Андрійко, А. Буханевич, Е. Афоніна, О.Резнік, М. Білинська, Ю. Кальниш, Р. Войтович, В. Голубь, Л. Гонюкова, І. Ібрагімова, О.Сушинський, О. Полінець, В. Мартиненко та інші. Віддаючи належне результатам проведених досліджень вищезгаданих науковців, слід зазначити, що організація публічного аудиту в Україні є застарілою та не досконалою і потребує вдосконалення та врахування факту євроінтеграції України.

Вищезазначене в контексті євроінтеграційного вектора розвитку України надзвичайно актуалізує необхідність трансформації вітчизняної системи державного фінансового контролю, у напрямі становлення публічно-аудиторської моделі державного фінансового контролю, що передбачає максимальне урахування сучасних світових тенденцій розвитку демократичного врядування, стандартів і правил міжнародних організацій, законодавства ЄС, а також досвіду країн ЄС у цій сфері.

Відповідно до Угоди про асоціацію України та Євросоюзу співпраця Сторін у сфері управління державними фінансами повинна спрямовуватися на забезпечення розвитку бюджетної політики і надійної системи внутрішнього фінансового контролю та зовнішнього аудиту фінансових надходжень і видатків, що базуються на міжнародних стандартах, а також

відповідають основоположним принципам підзвітності, прозорості, економності, ефективності та результативності [1].

Окрему частину Угоди про асоціацію, зокрема її розділ VI, складають положення щодо фінансового співробітництва та боротьби з шахрайством [1]. Відповідно до цієї частини ЄС в рамках своїх відповідних фінансових інструментів зобов'язується надавати допомогу Україні для досягнення цілей Угоди про асоціацію.

Водночас надання такої допомоги повинне здійснюватися у відповідності з принципами раціонального та розважливого фінансового управління, а також повинне передбачати ефективне здійснення визначених заходів щодо попередження та боротьби із шахрайством, корупцією тощо.

Для цього Україна буде зобов'язана належно запровадити у своєї законодавство відповідні положення acquis ЄС, що визначені у Додатках XLIV та XLIII до Угоди, які поширюють дію законодавства ЄС щодо фінансового контролю на угоди та фінансові документи з ЄС, зокрема щодо: відповідальності, у т.ч. кримінальної, за порушення законодавства щодо отримання і використання допомоги ЄС; відповідальності за корупцію у цій сфері; відмивання грошей тощо [4, с.63].

З цією метою Україна та ЄС здійснюватимуть різноманітні заходи для розвитку системи середньострокового бюджетного прогнозування та планування, удосконалення програмно-цільових підходів у бюджетному процесі й аналізу ефективності та результативності виконання бюджетних програм, а також покращення обміну досвідом та інформацією з питань планування і виконання бюджету та стану державного боргу.

Також Україна та ЄС працюватимуть над розвитком системи державного внутрішнього фінансового контролю шляхом гармонізації з міжнародно-визнаними стандартами (зокрема такими, як IIA, IFAC, INTOSAI) та методологіями, а також найкращою практикою ЄС щодо внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в державних органах, а також з метою удосконалення методів, спрямованих на боротьбу та попередження шахрайства і корупції у бюджетній сфері.

Вищі органи фінансового контролю також можуть сприяти належному урядуванню та відкритості державних органів, продовжуючи практику створення якісної і корисної інформації про державні органи і процеси, а також щодо власне самих себе. Ці органи можуть також оцінити відкритість держави, а саме можливості громадян для отримання відповідної інформації, для отримання послуг, для здійснення транзакцій, а також брати участь у прийнятті рішень. Принципи ОЕСР щодо управління бюджетними коштами (2014 рік) передбачають, що бюджетні документи повинні бути відкритими, прозорими і доступними, і що бюджетний процес повинен бути відкритим та реалістичним [1].

Тісна співпраця і прагнення до конструктивного діалогу між Україною та ЄС щодо публічного аудиту є необхідні для того, щоб прийти до повної та ефективної системи управління і контролю ресурсів державного бюджету. З метою досягнення та підтримки такої співпраці та діалогу, зазвичай пропонується, щоб контакти здійснювались через консультативні робочі групи високого рівня, які будуть регулярно обговорювати проблеми державного фінансового управління і внутрішнього контролю, по мірі їх виникнення, і розробляти відповідні рішення [3].

Зараз вже не достатньо контролювати тільки питання фінансової дисципліни, використання коштів за цільовим призначенням та в установлених обсягах, необхідно визначати результативність вкладених ресурсів за тим чи іншим показником. Тобто, на нашу думку, назріла необхідність в перегляді завдань та цілей контролю цих установ. Таким чином Україні потрібна підтримка Євросоюзу для економічного зростання.

1. Державний зовнішній аудит в контексті європейської інтеграції / автори-укладачі : Д. Черніков, М. Кузьо. - Київ : [б. в.], 2015. - 29 с.

2. Пожар Т. О. Розвиток фінансово-бюджетного механізму державного фінансового контролю : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Пожар Тетяна Олександрівна. - Суми, 2012. - 243 с.

3.Оболонський О. Ю. Публічний аудит: цілі та економічний зміст // Теорія та практика державного управління [Електронний ресурс]. – 2015. – №1(48). – Режим доступу: http://kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2015-1/doc/2/03.pdf. – Харківський регіональний інститут державного управління.

4. Куценко Т. Ф. Публічні фінанси в Україні: зміст та структура з урахуванням сучасних тенденцій розвитку / Т. Ф. Куценко // Економіка та держава. – 2016. – № 6. – С. 62-66.

Ратушняк Ю.В.
студентка-магістр
Дзюрах Ю.М.
асистент
Національний університет «Львівська політехніка»

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Європейська інтеграція – це процес індустріальної, політичної, правової, економічної, соціальної та культурної інтеграції держав, повністю або частково в Європі. В першу чергу вона відбувається через Європейський Союз і його політику.

Європейські орієнтири набули практичного втілення у низці рішень та дій як української держави, так і офіційних органів Євросоюзу. Для України Європейська інтеграція – це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових хороших робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки.

Політичними перевагами інтеграції України у Європейський Союз є створення надійних механізмів політичної стабільності, демократії та безпеки. крім того, це й є інструментом розбудови демократичних інституцій в Україні. Європейський Союз шукає все більш тісні відносини з Україною, виходячи за рамки співробітництва, поступової економічної інтеграції та поглиблення політичного співробітництва. Україна зі свого боку продовжує активно шукати мирні юридичні та політичні рішення в цій області.

У боротьбі з корупцією відбулися значні законодавчі реформи, в Україні створені нові спеціалізовані антикорупційні інститути. Протягом минулого року тривала робота у боротьбі з корупцією, в той час як подальша істотна робота, як і раніше залишається невирішеною. Деякі з нових українських агентств вже активно беруть участь в боротьбі з корупцією, а інші продовжують функціонувати. Забезпечення стійких і відчутних змін в системі управління для усунення корупційних можливостей і забезпечення належного судового переслідування і покарання за злочини, пов'язані з корупцією, залишається однією з ключових проблем, з якими стикається Україна в процесі реформ, що перешкоджають поліпшенню ділового та інвестиційного клімату [1].

Більше того, вступ в силу Угоди про асоціацію та запровадження безвізового режиму України та Європейського Союзу надав нового рівня країні. Нова політична та договірна реальність створює належні умови для розробки нової перспективної стратегічної програми, яка сприятиме подальшим перетворенням в Україні на кращі європейські стандарти та практику. Розширення візового режиму також означає зміцнення особистих і торгових відносин.

Україна - це надійна країна для інвестицій, ринок для продуктів Європейського Союзу та якісний виробник у багатьох галузях, включаючи виробництво продуктів харчування та інновацій. Україна є лідером в IT-індустрії серед країн, що розвиваються.

У 2018 році Україна продовжуватиме проводити політичні та економічні реформи у багатьох ключових секторах в контексті її політичної асоціації та економічної інтеграції з ЄС. Через політичний діалог та фінансову допомогу ЄС під час головування у Раді ЄС у співпраці з міжнародними партнерами Україна має продовжувати підтримувати заходи,

спрямовані на покращення управління, боротьбу з корупцією, реформування судової системи, реформу державного управління та децентралізацію.

1. Міністерство Закордонних Справ України. Режим доступу: http://mfa.gov.ua/ua/article/open/id/5923.

Сенів Л.А.
к.е.н., старший викладач
Линник О.О.
к.е.н., асистент
Національний університет «Львівська політехніка»

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ

Сучасна пенсійна система протягом останніх двох сторіч набула бурхливого розвитку, що зумовлено забезпеченням гідного рівня життя населення після настання пенсійного віку.

Основи сучасної пенсійної системи зародились у кінці 19 ст. і розвивалися за двома напрямами: солідарна система та підтримка пенсіонерів на основі перевірки майнового стану. Поштовх для бурхливого розвитку солідарної системи дав Отто Бісмарк, запровадивши її в Німеччині в 1889 році. Тоді, аргументами запровадження була універсальність, самозабезпеченість, відсутність де-стимулів до праці та накопичення заощаджень. В 1891 році Данія почала хвилю запровадження підтримки пенсіонерів на основі перевірки майнового стану. Перевагами такої системи вважався невеликий обсяг пенсійних доходів та посилення ефективності у боротьбі з бідністю.

Період після 2 світової війни характеризувався зростаючою тенденцією кількості населення та реальної зарплати. Тому в 60-ті роки масштаби охоплення населення державним пенсійним забезпеченням та обсяги виплат зросли, оскільки до пенсійної системи була додана ланка, залежна від обсягу зарплат. Це стосувалося багатьох країн: США, Канади, Швейцарії, Нідерландів та Швеції, в яких державні пенсійні програми в 60-70 рр. значно знизили рівень бідності. Такий ентузіазм щодо покращення державних пенсійних програм у вище перелічених країнах швидко почав розповсюджуватися і на країни, що розвиваються.

В більшості розвинених країн розмір державних пенсій незначний. Наприклад, в розвинених країнах, таких як США, Великобританія, Канада, Ірландія, держава забезпечує недостатній рівень заміщення трудового доходу. Загалом, індивіди із середнім або трохи вище середнього рівнем доходів можуть розраховувати на державну пенсію у розмірі 20-40% від своєї зарплати. Тому в даних країнах, збільшення доходів у похилому віці можливе лише за рахунок добровільного пенсійного страхування.

Сучасні пенсійні системи удосконалюються практично в усьому світі, і в першу чергу в країнах з високорозвиненими суспільними відносинами. Це зумовлено тенденціями старіння населення. Тому, крім підвищення пенсійного віку, запроваджуються інші, побудовані на принципово нових засадах, системи пенсійного забезпечення, які розосереджують соціальні ризики і послаблюють їх вплив.

Для цього у світовій практиці дедалі ширше застосовується багаторівнева система пенсійного забезпечення, яка має три складові – солідарну (перший рівень), обов'язкову накопичувальну (другий рівень) та додаткову або добровільну накопичувальну (третій рівень). Таке поєднання забезпечує соціальні гарантії та фінансову стабільність пенсійної системи, оскільки солідарна і накопичувальна системи підвладні впливу різних ризиків: перша вразлива щодо демографічних ризиків і досить стійка до інфляційних, а друга – навпаки. Реформована солідарна складова враховуватиме інтереси малозабезпечених верств населення, а накопичувальна – стимулюватиме до пенсійних заощаджень усіх громадян, особливо з більш високими доходами [1].

Станом на початок 2018 року Українська пенсійна система складається з трьох рівнів: перший рівень – солідарна система (внески сплачуються всіма працюючими громадянами країни та їх роботодавцями і в поточному періоді витрачаються на виплати пенсіонерам; передбачено дотації з державного бюджету); другий рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у накопичувальному фонді або у відповідних недержавних пенсійних фондах; третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення [2].

Основними проблемами української пенсійної системи на сучасному етапі є:

– невисокий пенсійний вік разом з можливостями дострокового виходу на пенсію, доступними для багатьох громадян (в Україні середній вік виходу на пенсію для чоловіків становить близько 58,5, для жінок 57,5 років; середні показники у ЄС становлять 63,6 для чоловіків та 62,6 років для жінок);

– наявність понад 12 млн. пенсіонерів – близько 30% населення;

– значний дефіцит Пенсійного фонду (станом на 2017 рік - 140 млрд. грн. або 6% ВВП [3]. Це другий за розміром дефіцит пенсійного фонду в Європі порівняно з розміром економіки країни).

Уряд здійснює ряд заходів для подолання вище перелічених проблем. Зокрема, характерними рисами нової пенсійної системи є розмежування понять повний трудовий стаж і страховий стаж. Під останнім розуміють стаж, починаючи з 2000 року, коли в країні почалося впровадження системи пенсійного страхування та на кожного громадянина було заведено окрему «пенсійну справу». З 1 січня 2018 для отримання пенсії необхідно мати мінімальний «новий» страховий стаж на рівні 15 років (при загальному страховому стажі не менше 25 років) з поступовим його підвищенням в рік до того часу, поки він не досягне 35 років у 2028 р. Громадяни, що досягли віку 60 років і планують вийти на пенсію, а страховий стаж є недостатнім, можуть здійснити у відповідності з чинним нині законом, компенсацію вартості від одного до п'яти років, шляхом внесків у Пенсійний фонд, що повинно забезпечити соціальну справедливість. Такий крок автоматично збільшить пенсійний вік та відповідно зменшить кількість пенсіонерів в країні.

Другий крок – наповнення Пенсійного Фонду України (ПФУ), дефіцит якого у 2017 році становив 140 млрд. грн. [3]. Спираючись на досвід європейських країн, пенсійна система України повинна мати таку формулу обрахування пенсії, яка б залежала від внесків, здійснених людиною протягом усього життя. Якщо індивід не здійснює внесків до пенсійної системи, а потім вимагає доходів у пенсійному віці за рахунок солідарної чи іншої системи, це несправедливо по відношенню до справних платників. На нашу думку, проблему наповнення ПФУ можна вирішити шляхом забезпечення прозорості економіки та спонуканням українців до участі в пенсійних програмах другого і третього рівня пенсійної системи України.

Підсумовуючи вище викладене зазначимо, що Уряду України, опираючись на досвід урядів європейських країн, варто забезпечити можливість подальшого реформування пенсійної системи України, що призведе до покращення рівня життя населення країни загалом.

1. Ткач В.О. Інституціональні перетворення пенсійної системи України в умовах трансформації світової економіки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?...2.

2. Небаба Н. О. Державне регулювання системи недержавного пенсійного забезпечення: сучасний стан і напрями розвитку / Н. О. Небаба // Проблеми і перспективи

розвитку банківської системи України. - 2013. - Вип. 37. - С. 326-334. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2013_37_37.

3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

Стрипа Н.В.
студент-магістр
Ливдар М.В.
к.е.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»

ВАРШАВСЬКА ФОНДОВА БІРЖА ЯК МОЖЛИВИЙ ШЛЯХ ДО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ КАПІТАЛІВ

В останні роки простежується тенденція зростання нормативного рівня лістингових критеріїв за рядом показників (за строком існування емітента, обсягом власного капіталу, капіталізацією та доходом). Окрім того, у складі Індексу українських акцій фондової біржі Перспектива на 26.01.2016 року лише 1 з 10-ти компаній - Публічне акціонерне товариство "Мотор Січ" відповідає вимозі до мінімального рівня free-float (FtF) не менше 25 % [2, с.125].

Підвищена жорсткість критеріїв лістингу, значна диференціація функціонуючих фондових бірж з власними правилами і процедурами допуску, низький ступінь довіри до цінних паперів вітчизняних емітентів, недостатня інформованість населення про інвестиційні процеси, нестача фінансових ресурсів та інші проблеми українського фондового ринку все частіше спонукають вітчизняних емітентів до виходу на міжнародні фондові біржі, зокрема, в Європі та Азії.

Емісія акція за межами України та Первинне публічне розміщення акцій українських емітентів на зовнішніх ринках (далі - IPO) розпочалось в 2005 р, коли Ukrproduct Group перша публічно розмістила свої акції на Лондонській фондовій біржі через ряд опосередкованих схем, внаслідок чого в економіку країни було залучено близько 6 млн. фунтів стерлінгів [1, с.56]. На сьогодні вітчизняними компаніями проведено понад 160 IPO, в основному на Лондонській та Варшавській біржах.

Беручи до уваги культурну та географічну спорідненість, Варшавська фондова біржа (далі – GPW), яка сьогодні є найбільшою національною біржею в регіоні Центрально-Східної Європи, стала привабливим майданчиком для українських IPO.

Розміщуючи свої цінні папери на GPW, компанії піднімають свій рейтинг, покращують свій імідж та підвищують довіру інвесторів. При цьому вони опановують найкращі принципи щодо транспарентності та інформаційного забезпечення обігу акцій, а також одержання адекватної оцінки акцій. Окрім того, оскільки Польща є сусідньою державою, то як країна – член ЄС стає шляхом доступу українських емітентів до фондового ринку ЄС.

Торги на GPW провадяться на двох майданчиках: основному – Main List та альтернативному – New Connect. Процедура лістингу на другому майданчику є спрощена, адже від емітента вимагається менший обсяг інформації, та незначний капітал, який складає не більше декількох мільйонів євро, тобто він розрахований на молоді компанії [4, с.96]. Оскільки українські акціонерні товариства не мають значного капіталу та широкого кола інвесторів порівняно з європейськими емітентами акцій, то розміщення їх акцій на New Connect відкриває їм у майбутньому джерела для стратегічного розвитку, фінансування та формування капіталу і, як наслідок, забезпечення стабільності ціни на акції.

Зважаючи на таку привабливість GPW, доцільно зупинитися на аналізі регулювання відповідного ринку в Польщі, адже ще 20 років тому за рівнем розвитку фондового ринку вона перебувала в схожих умовах з Україною.

У Польщі побудована моноцентрична біржова система, яку очолює GPW. Там розвинена правова, технічна та інституційна інфраструктура фондового ринку, яка, на відміну від України, передбачає наявність Наглядової фінансової комісії.

Фондовий ринок Польщі регулюється законами про відкриту емісію цінних паперів, умови введення фінансових інструментів на організований ринок та акціонерні компанії; про торгівлю фінансовими інструментами, про нагляд за фінансовим ринком. Прийняття зазначених документів сприяло удосконаленню законодавства в цій сфері та його гармонізації зі стандартами, які відповідають директивам ЄС [3, с.88].

На сьогодні загальна вартість активів у Польщі, які можуть потрапити на біржу, оцінюється на близько 240 млрд. євро, враховуючи заощадження громадян, депозити підприємств та страхових компаній. Двигуном розвитку GPW протягом останніх років стали Відкриті Пенсійні Фонди (OFE). Вони нагромаджують та управляють засобами на майбутні пенсії багатьох мільйонів поляків.

Всі ці фактори, а також постійна лібералізація руху капіталів, призвели до того, що тенденції розвитку польського ринку цінних паперів були стабільними та позитивними майже весь час з моменту заснування. У порівнянні з фондовим ринком Польщі, Україні ще потрібно реалізувати ряд заходів, пов'язаних зі створенням сприятливих умов функціонування вітчизняного ринку. Цей процес реалізації може стати складним та доволі довгим, зважаючи на військові дії та нестабільну ситуації в країні.

Однак на сьогодні єдиним варіантом доступу до здійснення операцій з акціями на закордонних біржах є отримання дозволу НКЦПФР, тому для виходу на зарубіжні ринки IPO компанії використовують ряд опосередкованих схем (зокрема, пропозицію депозитарних розписок на акції). Для того, щоб активізувати публічний ринок акцій, залучити більше коло іноземних інвесторів на український ринок та збільшити обіг акцій українських емітентів за межами України, необхідно в першу чергу скасувати дозвільну систему або, в рамках євроінтеграції, перевести її на облікові заходи.

Більше того, оскільки останнім часом фондові ринки світу інтернаціоналізуються та об'єднуються в гігантські фондові групи, Україні доцільно створити за прикладом Польщі єдину мультифункціональну біржу та налагодити співпрацю (можливо, об'єднатись) з GPW, що сприятиме появі нових технологій, засобів розрахунків та клірингу, покращенню депозитарної діяльності та підвищенню ліквідності вітчизняних цінних паперів. В цьому може допомогти нещодавнє впровадження в Україні практики подвійного лістингу, тобто проходження емітентом лістингу на кількох фондових біржах одночасно, яка згодом дозволить компаніям повернутись з Європи на вітчизняний фондовий ринок (як це зробила Ukrproduct Group у 2015-му році [1, с.57]) і активізувати його після багатьох років неефективної роботи.

1. Гладчук К. М. Подвійний лістинг як новітній інструмент активізації українського ринку IPO / К. М. Гладчук // Стратегія економічного розвитку України : зб. наук. пр. – Київ : КНЕУ, 2015. – № 36. – С. 53–63.

2. Ковальова О. М. Інституційні аспекти розвитку фондового ринку України / О. М. Ковальова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. – 2016. – Вип. 16(1). – С. 124-127.

3. Мозговий О. Аналіз умов виникнення та розвитку ринку деривативів Польщі / О. Мозговий, К. Возіанов // Ринок цінних паперів України. Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. – 2011. – № 3-4. – С. 87-96.

4. Потерейко С. О. Розміщення акцій за межами України: порядок, правові проблеми та позитивні орієнтири / С. О. Потерейко // Право та інноваційне суспільство. – 2014. – № 2. – С. 94-101.

СЕКЦІЯ 2
РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ НА ЗАСАДАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Бабінська С.Я.
асистент
Національний університет «Львівська політехніка»

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ТА ПЕРЕВАГИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Запорука провадження ефективної діяльності – постійне створення та впровадження інновацій, які є результатом реалізації інноваційних проектів. Їхня суть полягає у реалізації заходів, спрямованих на застосування інноваційних розробок, освоєння нових видів продукції, впровадження новітніх технологій задля зміцнення конкурентних позицій підприємства на ринку, сприяння науково-технічному прогресу та підвищення темпів економічного розвитку.

Основними причинами, з огляду на які підприємства повинні реалізовувати інноваційні проекти, є: задоволення потреб споживачів; забезпечення конкурентоспроможності підприємства; максимізація прибутку та інших показників ефективності діяльності (прибуток є основним фінансовим показником діяльності підприємства, який характеризує не лише ефективність реалізації інноваційних проектів, але й господарської діяльності загалом); зниження витрат підприємства; пошук шляхів вирішення проблем, які виникають у процесі діяльності підприємства; покращення якості продукції; наявність надлишкових ресурсів; підвищення темпів економічного розвитку підприємства і, як наслідок, покращення його діяльності; розширення ринків збуту тощо.

Інноваційний проект охоплює всі стадії інноваційної діяльності, пов’язаної з трансформацією науково-технічних ідей у новий чи удосконалений продукт, впроваджений на ринку, новий чи удосконалений технологічний процес, використаний у практичній діяльності або в новий підхід до соціальних послуг. З погляду стадій здійснення інноваційної діяльності проект містить у собі науково-дослідні, проектно-конструкторські і дослідно-експерементальні роботи, освоєння і організацію виробництва, його пуск, маркетинг нових продуктів та фінансові заходи [1, с.254].

Впровадження інновацій є вигідно для виробника і привабливо для споживача, тому що [2, с. 36-37]:

по-перше, у випадку, коли компанії виходять на ринок з новою чи удосконаленою продукцією, вони отримують статус монополіста, який надає їм змогу отримувати надприбутки і встановлювати свої умови на ринку. Компанії вчасно зайнявши місце на ринку формують прихильність споживача до нової продукції і забезпечують збалансованість попиту і пропозиції. Проте, необхідно пам’ятати про маркетингову політику і захист «ноу-хау», які забезпечують компанії довготермінові прибутки від нововведень;

по-друге, коли компанія успішно реалізує проект, вона отримує імідж гнучкої та інноваційної організації, що в сучасних умовах є важливою складовою конкурентоспроможності. Тим самим, нова продукція підвищує попит на продукцію фірми загалом.

Отже, інноваційні проекти необхідно реалізувати в найкоротші терміни, що сприяє зростанню темпів економічного розвитку підприємства, збільшенню прибутку, зменшенню часу використання залучених кредитних ресурсів, зниженню ризику тощо.

1. Василенко В.О. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник / В.О. Василенко, В.Г. Шматько.– Київ: ЦУЛ, Фенікс, 2003. – 440 с.

2. Хотяшева О.М. Инновационный менеджмент: Учебное пособие / О.М. Хотяшева. – СПб.: Питер, 2005. – 318 с.: ил. – (Серия «Учебное пособие»).

Готра В.В.
д.е.н., професор кафедри економіки підприємства
Кошіль О.І.
студентка 4 курсу
Ужгородський національний університет

ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ЯК ЗАСІБ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Більшість вчених у сфері економіки та державного управління схиляються до думки, що в сучасних умовах необхідною умовою економічного зростання та конкурентоспроможності держави та її регіонів є забезпечення їх інноваційного розвитку.

На сьогодні основними слабкими сторонами інноваційного розвитку України, що потребують найшвидшого вирішення, є наступні:

– економіка країни відіграє роль ресурсного донора, і приймає мізерну участь як субпідрядник у науково-технічній сфері. Важливо віднайти нові можливості для наукового сектора, оскільки постійно розвиваються новітні сфери наукового світу;

– відсутність єдиної та чіткої системи державної підтримки підприємництва;

– низький рівень капіталовкладень у науково-дослідні розробки, особливо на підприємствах;

– зростання рівня безробіття, насамперед у сільських районах;

– інноваційний потенціал регіонів для залучення іноземного капіталу використовується надто слабо;

– розвиток науки відбувається окремо від економічних потреб;

– низький рівень коопераційних зв’язків між сектором науки та бізнесом, які ще й не мають стратегічного характеру;

– проблема подрібненості підприємництва, що має наслідком складність реалізації крупних інноваційних проектів;

– більшість суб’єктів господарювання зорієнтовані на виживання, а не на розвиток та впровадження інноваційних стратегій;

– результати науково-дослідної діяльності слабо підтверджені зарубіжними публікаціями та патентами;

– низький рівень інноваційної культури суспільства;

– зниження кількості студентів у вищих навчальних закладах;

– освітні програми не достатньо адаптовані до потреб ринку праці, а так звані реформи в сфері освіти не приводять до якісних змін;

– незначна частка участі суб’єктів господарювання у міжнародних конкурсах і програмах.

Розбудова національного промислового комплексу, формування адекватної до сьогоднішньої ситуації моделі інноваційної політики потребує спрямування зусиль на розвиток інноваційних кластерів, налагодження співробітництва та інших зв’язків у межах кооперації. Стратегічною метою України є умонтування своїх виробництв у ланки з високою доданою вартістю. На разі в Україні переважає розвиток монопольних секторів, що зводить створення загального обсягу товарів, робіт і послуг практично до мінімуму. А діяльність мікропідприємств ускладнена політико-економічними колізіями [1].

Стратегія інноваційного розвитку регіону – це стратегічний план дій, спрямований на розвиток потенціалів регіонів, що забезпечить збалансований розвиток усіх сфер регіональної системи (соціальної, економічної, культурної) .

У проекті «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» зроблена оцінка інновативності економіки України. В документі показано, що інноваційні процеси в економіці не набули вагомих масштабів, кількість підприємств, що впроваджують інновації, зменшується з кожним роком і становить 12-14 %,

що менше в 3-4 рази, ніж в інноваційно розвинутих економіках. Зростання ВВП за рахунок введення нових технологій в Україні оцінюється всього у 0,7-1 %.

Таке катастрофічне становище погіршується несприйнятністю економіки України до зрушень, що відбуваються у світовій економіці. Впровадження передових досягнень світової науки стримується відсутністю інноваційної інфраструктури. Інноваційна інфраструктура – сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності [3].

До переваг, що зумовлюють розвиток інноваційних процесів на регіональному рівні порівняно з національним, можна віднести такі особливості:

1) сукупна близькість великої кількості виробників різних галузей, що своєчасно пропонують спеціалізовані товари і послуги та гнучко відповідають на зміни попиту;

2) залучення регіональних суб'єктів до транснаціональних мереж;

3) поява локальних фондів робочої сили з концентрацією специфічних навиків і форм навчання;

4) культурна та інституційна інфраструктура, яка постійно виникає всередині і навколо промислових кластерів і яка дуже важлива для ефективної роботи єдиної локальної соціально-економічної системи;

5) розвиток довіри між регіональними економічними суб'єктами [2].

Також формування стратегій на регіональному рівні допоможуть:

– зменшити ступінь диспропорцій у розвитку регіонів;

– стимулювати розвиток тих територій, які з певних причин не можуть працювати в режимі саморозвитку;

– створити умови для виникнення та функціонування потенційних «точок росту», розвиток яких є значущим для регіонів.

Отже, впровадження інноваційної стратегії, яка буде спрямована на формування інноваційного розвитку економіки, дасть змогу:

– передавати регіонам окремі функції державного управління;

– визначити конкурентні переваги економіки для підвищення конкурентоспроможності;

– виявити стратегічні галузі економіки та їхній розвиток, впровадити інновації задля поліпшення продуктивності усіх галузей економіки;

– створити умови для нарощення експорту вітчизняних товарів і вихід на зовнішні ринки;

– формувати сприятливого підприємницького середовища;

– забезпечити наявні природні, матеріальні, трудові, фінансові, інтелектуальні ресурси та ефективне їх використання;

– створити умови для розвитку сфери послуг, що дасть змогу розшити кількість робочих місць, зменшити рівень безробіття, зумовити адаптацію людських ресурсів і постати вагомою конкурентною перевагою економіки;

– забезпечити сприятливі умови для розвитку і реалізації інтелектуального потенціалу території, збільшення обсягів надання суспільних благ і послуг, підвищення добробуту населення.

1. Алєксєєв І. В., Урба С. І. Інноваційна стратегія як засіб посилення безпеки та конкурентоспроможності економіки України: ДКС-центр, 2016. URL: http://www.m.nayka.com.ua (Стаття надійшла до редакції 13.09.2016 р.)

2. Манцевич Ю.М. Стратегія інноваційного розвитку регіонів України: Сучасні проблеми економіки та підприємництво. Випуск 13, 2014. С. 92-96.

3. Нагорна О. О. Інноваційний розвиток національної економіки: діагностика проблем, важелі активізації: Фінансовий простір, 2014. № 2. С. 108-113.

Дорошкевич К.О.
к.е.н., доцент
Маслак О.О.
к.е.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»

ПРИНЦИПИ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Як відомо, кластеризації національної економіки полягає у створенні кластерів та інших мережевих структур. Завдяки кластеризації можливо генерувати конкурентні переваги підприємств, регіонів і держави загалом та досягти їх конкурентоспроможності. Формування і розвиток систем кластеризації дозволяє також забезпечити швидке економічне зростання, досягнути синергетичних ефектів, сприяти розвитку національної торгівлі і формуванню сприятливого ділового оточення тощо.

При формуванні і розвитку систем кластеризації слід керуватись нормами, законами, правилами, особливостями, які для них характерні та впливають на результативність функціонування. Їх вивчення слід здійснювати з метою формування комплексного уявлення про кластеризацію, набуття досвіду її здійснення тощо, для чого усі особливості, правила, вихідні положення слід узагальнити у принципи.

Принципи формування кластерів – це об'єктивно властиві процесу кластеризації відправні начала, основні закони, правила та закономірності формування кластерних утворень. Вони забезпечують обґрунтованість кластеризації, різноманітність форм кластерних утворень (кластерних систем), результативність формування і розвитку систем кластеризації, що формується зокрема, шляхом впровадження механізму регулювання відносин в кластері [1].

Найчастіше у економічній літературі можна зустріти наступні принципи кластеризації: географічної локалізації (територіального розміщення, концентрації), тісноти господарських зв'язків (у т.ч. спільності зв'язків, єдності інтересів учасників кластеру, узгодженості розвитку, загальної індустріальної інфраструктури, спільної мети, спільності, комплексності, інтегративності, спеціалізації, зв'язку кооперації та конкуренції), добровільності об'єднання підприємств та організацій у кластери, ресурсного забезпечення (самофінансування, прибутковості), системності (синергізму, саморозвитку, цілісності) тощо [2-3]. Проте у існуючих типологіях бракує системності у поділі принципів кластеризації на групи за відповідними ознаками, їх розділі у межах сформованих груп, що передбачає їх упорядкування, найменування тощо.

Зважаючи на сутність та ознаки систем кластеризації національної економіки, результати проведених досліджень, уважаємо за доцільне узагальнити принципи кластеризації у локальні (географічної локалізації, тісноти господарських зв'язків, добровільності об'єднання підприємств та організацій у кластери, системності, ресурсного забезпечення тощо), регіональні (пріоритетності стимулювання інноваційної діяльності, підтримки малих та середніх підприємств, системності і взаємозв'язку із стратегічними задачами розвитку суміжних галузей, єдиновладдя і колегіальності тощо) та національні (поліцентризму, пріоритетності, комплексності, законності тощо).

1. Герасимчук З. В. Формування інноваційних кластерів прикордонних регіонів в умовах транскордонного співробітництва : [монографія] / З. В. Герасимчук, Д. В. Смолич. – Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2014. – 240 с.

2. Портер М. Конкуренция: учеб. Пособие / М. Портер; пер. с. англ. – М. Издательский дом «Вилиямс», 2001. – 495 с.

3. Пятинкин, С. Ф. Развитие кластеров: сущность, актуальные подходы, зарубежный опыт / С. Ф. Пятинкин, Т. П. Быкова. – Минск: Тесей, 2008. – 72 с.

Zielińska Anetta
Professor
Wroclaw University of Economics
Faculty of Management, Information Systems and Finance
Gałka Agnieszka
PhD Student
Wroclaw University of Economics

INNOVATION IN CONSTRUCTION ENTERPRISES

The issues of innovations, despite research and scientific studies, still, in number of areas, requires clarification. This results mostly due to interpretative diversity and the concept of innovation itself, but also due to the distinctiveness and complexity of innovation processes. Everything that aims at developing innovations and its focusing is called innovation activities. These activities include research and development activities, and implementation and production activities as well. All of these, starting with research and ending with production activities, are of technical, economical and organizational nature [4, p.11].

From the point of view of a construction enterprise, implementation of the majority of technical innovations poses a necessity of implementing changes not only to the products and the means of production, but also in organization's operations. Because a new, more advanced technique poses specific requirements against work organization, enforcing organizational innovations. Moreover, each technical innovation affects financial dimension, both in regard to implementation costs and expected results as well [4, pp. 23-24].

In construction enterprise's operations, the main types of innovative activities are:

- research and development activities;
- purchase of know-how in a form of patents and licenses;
- acquisition of so-called material technologies – innovative machines and devices.

The source of innovative activities may be everything that generates particular ideas, designs, and may become a cause for pursuing and finding new things, undertaking new activities and implementing such. Enterprises' tendency toward undertaking innovative activities and implementing innovations is determined by many different factors. Of these the main is innovation risk, which may be defined as the degree of probability of not achieving the objectives of innovative intentions.

Undertaking innovation risk seems necessary for business development. However, aside indisputable benefits, implementation of innovations poses also a tremendous risk. Businesses fear that they are unable to handle its effects. This is why it is necessary to develop a business strategy that considers current tendencies in market environment. Strategy aimed at businesses' success is a strategy of changes – a strategy of implementing innovations, and not the strategy of continuation [2].

Modern construction solutions are implemented not only due to the effects of innovation, but also with consideration of the impact on the natural environment. This is due to more and more restrictive provisions and growing investors' awareness. Construction industry puts growing emphasis on innovative solutions aiming at simultaneous improvement of the quality of construction works and consideration of environmental aspects such as CO_2 emission in production of materials or in erection of residential buildings with best possible thermal insulation parameters [3].

Innovations in construction industry are in line with the general trends of the development of business innovations. However, the specificity of the sector requires particular consideration of innovation of technological nature. Innovation changes in construction sector are aimed largely at minimizing development difficulties, resulting from the specificity of construction industry. Therefore, undertaking innovation risk seems necessary for business development. However, aside

indisputable benefits, implementation of innovations is most frequently a challenge that is encumbered with a great risk.

Implementation of innovation in a contemporary enterprise is required by social and economic needs. These are essential for ensuing the existence and implementation of a long-term development strategy of a commercial organization. The strategy should above all aim at satisfying the needs of customers, which means favourably targeted changes [1].

By analysing the determinants for enterprises' innovativeness, it is impossible to skip the significance of factors present within enterprise's environment. Incentives for entities' operations may have their sources in particular conditions of the immediate environment where such entities function (contractors, competition or regional characteristics), or may be the same for an entire country (e.g. legal regulations, culture, tradition). What is important, the direction and strength of the impact of external circumstances and their effectiveness are different for each commercial entity and depend on a variety of factors, such as the type of the industry, size of an enterprise, held resources, etc. [5, pp. 9-10].

Currently, an increased interest of businesses in implementation of changes of innovative nature is being observed. Such attitude results from the necessity of continuous perfection of commercial organizations, which operate on a competitive market. They are also aware of the threats associated with implementation of innovations. For ensuring the security of businesses' operations it is necessary to constantly study innovation risk and organizations' sensitivity towards its effects. In order to achieve maximum benefits from implemented changes, commercial entities should seek to develop the capability to conduct innovative activities, which are the basis for acquiring enterprise's competitive advantage on a global, local and regional market.

1. http://www.przegladbudowlany.pl/2007/03/2007-03-43-47_bizon.pdf.

2. http://www.psmb.pl/inowacje-w-budownictwie.

3. http://www.rp.pl/Budownictwo/161019552-Innowacyjne-budownictwo-w-wymiarze-ekologicznym.html.

4. Szatkowski K., Zarządzanie innowacjami i transferem technologii, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warsaw 2016.

5. Świeszczak M., Potencjał innowacyjny firm z sektora małych i średnich przedsiębiorstw, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016.

Іванова Н.С.
к.е.н., доцент
Донецький національний університет економіки та торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського (м. Кривий Ріг)

ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ КЛАСТЕРІВ

У результаті попередніх досліджень нами визначено три регіональні кластери економічної безпеки, визначені за показниками їх соціально-економічного розвитку:

Кластер 1 «Добре» – із регіональною економічною безпекою на рівні «добре» – Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська, Львівська, Одеська, Харківська області.

Кластер 2 «Достатньо» – області із значенням регіональної безпеки на достатньому рівні – Вінницька, Кіровоградська, Миколаївська, Полтавська, Сумська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська.

Кластер 3 «Задовільно» – області із задовільним рівнем регіональної економічної безпеки - Волинська, Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська, Луганська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька.

В даному дослідженні була зроблена спроба провести аналіз соціально-економічного розвитку зазначених регіональних кластерів із метою визначення характерних ознак станів регіональної економічно безпеки «добре», «достатньо» та «задовільно».

Вихідними даними дослідження є звітність Державної служби статистики України [1; 2] щодо розвитку регіонів та їх методологічних пояснень. Результати аналізу вихідних даних представлені на рис. 1

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що регіональний кластер із значенням економічної безпеки «добре» за даними 2015 р. має найвищі значення наступних показників: чисельність населення, кількість зайнятих економічною діяльністю, наявний дохід та витрати населення, середньомісячна заробітна плата, валовий регіональний продукт, обсяг реалізованої промислової продукції, роздрібний товарооборот підприємств, експорт та імпорт товарів і послуг. Середнє значення має показник обсягу продукції сільського господарства (в т.ч. рослинництва);

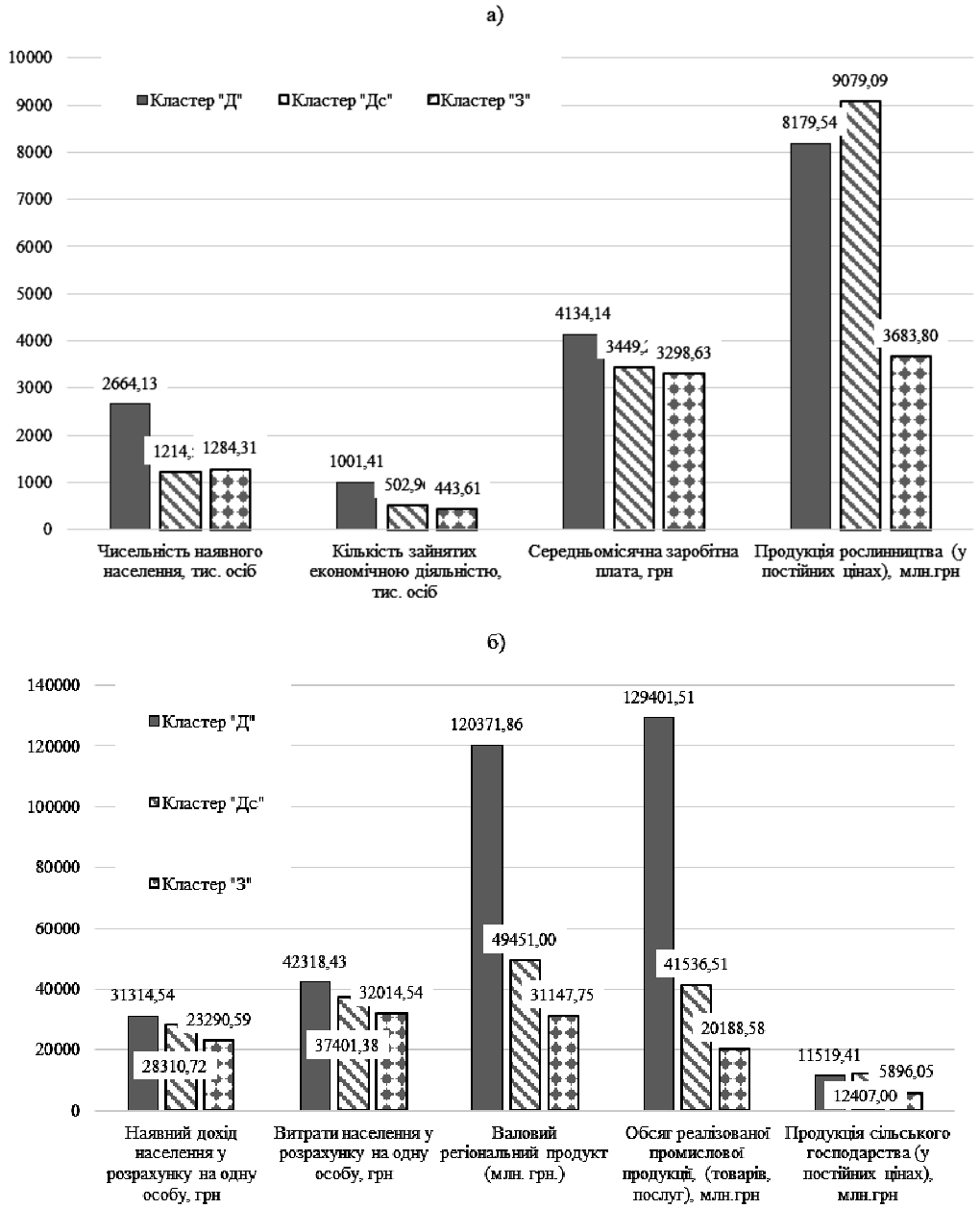

Рис. 1. Соціально економічний розвиток регіональних кластерів (а, б), 2015 рік

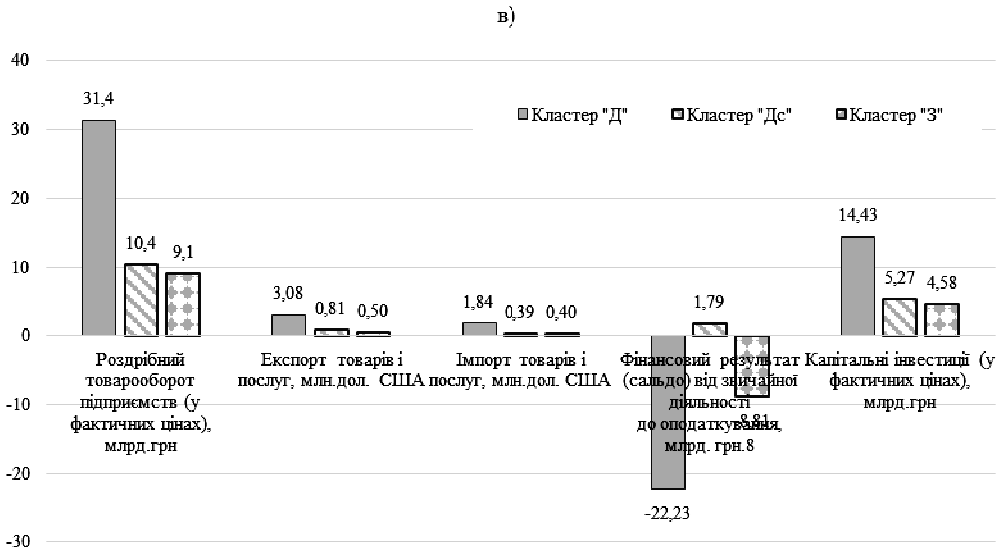

Рис. 1. (Ghjljd;tyyz)/ Соціально економічний розвиток регіональних кластерів (в), 2015 рік

За даними 2015 року регіональний кластер із достатнім рівнем економічної безпеки характеризується найвищим значенням обсягів продукції сільського господарства (в т.ч. рослинництва); середніми значеннями наступних показників: кількість зайнятих економічною діяльністю, наявний дохід та витрати населення, середньомісячна заробітна плата, валовий регіональний продукт, обсяг реалізованої промислової продукції, роздрібний товарооборот підприємств, експорт та імпорт товарів і послуг;

Регіональний кластер із задовільним рівнем економічної безпеки характеризується середнім значенням показника чисельності населення та найнижчими значеннями всіх інших показників соціально-економічного розвитку регіону.

1. Регіони України у 2016 році: статистичний збірник. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 299 с.

2. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/.

Ільчук П.Г.
д.е.н., доцент
Коць О.О.
к.е.н., доцент
Бондаренко Л.П.
к.е.н., доцент
Національний університет “Львівська політехніка”

КЛЮЧОВІ ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГУ УКРАЇНСЬКИМИ БАНКАМИ

Основною характерною ознакою сучасного бізнесу, та й усього суспільства в цілому є поступовий перехід усіх видів людської діяльності в онлайн-режим. Інтернет став прекрасною і доступною платформою не лише для комунікації, але й для проведення будь-яких ділових операцій. Тож зрозуміло, що банківський сектор, де інноваційність є базовим інструментів, одним з перших відреагував на нові виклики у потребах своїх клієнтів, що зумовлені розвитком новітніх технологій. Одним з найважливіших та найцікавіших інструментів онлайн роботи банків став інтернет-банкінг. Інтернет-банкінг зароджувався як система для найпростіших розрахунків, але переріс у багатофункціональний сервіс банківських і небанківських онлайн послуг. Тепер це невід’ємний елемент банківських

послуг, що постійно поповнюється новими сервісами. Частка операцій, що здійснюються за допомогою інтернет-банкінгу неухильно зростає, а сама система стає все більш безпечною, зручною і привабливою у використанні.

Питанням пов'заними з розвитком та впровадженням інтернет-банкінгу присвячена певна увага як українських, так і закордонних науковців [1, 2, 3, 4, 5].

Варто відмітити, що інтернет-банкінг надає значні переваги як банківським установам, так і їх клієнтам.

Для банків можна виділити наступні переваги у створенні системи інтернет-банкінгу:

- *Економія на операційних витратах* – оскільки клієнти здійснюють операції віддалено, то, відповідно, значно скорочується собівартість банківських операцій у порівнянні з проведенням їх у відділенні банку (економія на персоналі, на приміщеннях, техніці). Наприклад дослідження банківського сектору свідчать, що частка операційних витрат у структурі загальних витрат українських банків майже вдвічі вища ніж у польських банків.
- *Залучення нових клієнтів та утримання уже наявних* – на сьогоднішній день наявність зручного та доступного інтернет-банкінгу стає все більш важливим компонентом при виборі банківської установи.
- *Формування чіткої конкурентної переваги* – наявність прогресивної системи онлайн послуг є потужною конкурентною ознакою, що відводить банку окремо визначену позицію в свідомості споживачів банківських продуктів. Наявність чіткої конкурентної переваги дає змогу банку виокремитися на ринку і отримати додаткові вигоди. Наприклад популярність «Приват24» дає Приватбанку надзвичайно великі переваги, адже це фактично єдина система інтернет-банкінгу, яка настільки поширена і відома широкому загалу.
- *Відповідність очікуванням клієнтів* - клієнти постійно прагнуть, щоб банк, який їх облуговує покращував якість і асортимент послуг. Тому наявність професійної онлайн платформи уже стає не додатковою перевагою, а необхідністю для банківської установи, для того, щоб мати змогу забезпечувати потреби клієнтів на високому рівні.
- *Інноваційний розвиток* – орієнтація на використання інноваційних технологій є надзвичайно важливою для банківських установ, це дає можливість значно випереджувати своїх конкурентів, першими займати нові ніші на ринку, більш продуктивно залучати клієнтів і, відповідно, стимулювати зростання прибутків. Наприклад на сьогоднішній день іншим банкам буде важко забрати першість Приватбанку в сфері інтернет-банкінгу.

Для клієнтів банку використання інтернет-банкінгу надає такі переваги:

- *Можливість вибирати оптимальний час здійснення операції* – оскільки системи інтернет-банкінгу доступні 24 години на добу 7 днів на тиждень, таким чином клієнт не обмежений чітким робочим графіком банківської установи.
- *Можливість вибирати засіб входу в систему* – оскільки увійти в систему можна як з робочого чи домашнього комп'ютера, так і смартфона чи планшета. Все більше банків пропонують додатки до смартфонів, що дає змогу здійснювати онлайн операції майже будь де і в будь який момент часу.
- *Економія часу* – оскільки відпадає потреба шукати найближче відділення банку, стояти в черзі до консультанта чи в касу, більшість операцій можна здійснювати самостійно.
- *Постійне розширення асортименту доступних послуг* – на сьогоднішній час інтернет-банкінг пропонує не лише здійснення онлайн платежів, але й управління депозитним рахунком, управління кредитом, купівля квитків на деякі види транспорту, зняття готівки з банкоматів через онлайн-систему без використання картки та інше.
- *Економія витрат* – комісія за здійснення платежів онлайн в середньому до 30% менша, ніж у касі банку.

На превеликий жаль дослідження показують, що далеко не всі українські банки розуміють важливість і перспективність впровадження інтернет-банкінгу. Інтернет-банкінг сам по собі вже перестав бути інноваційним «чудом», а перетворився на необхідний інструмент ефективного функціонування банківського сектору. Проте для деяких банків, особливо невеликих розмірів, це дорогий проект для втілення, інші ж просто недооцінюють його значення.

Беззаперечним є той факт, що інтернет-банкінг продовжить розвиватися і набувати все більш «небанківського» характеру, оскільки сервіси, які будуть в ньому пропонуватися не будуть мати чіткого забарвлення банківської послуги.

1. Бочкова Е.В. Основные проблемы и пути совершенствования интернет-банкинга в России / Е.Б. Бочкова, В.А. Назаренко // Молодой ученый: научный журнал. – 2015. – № 8. – С. 587-592.

2. Винникова И.С. Оценка современного состояния интернет-банкинга в России / И.С. Винникова, А.С. Рыбакова // Интернет-журнал "Науковедение". – 2015. – Том 7. – № 5. – Режим доступа: http://naukovedenie.ru/PDF/240EVN515.pdf.

3. Кириченко Л.П. Система интернет-банкинга в России / Л.П. Кириченко, О.А. Булавенко // Журнал Фундаментальные иследования. – 2013. – № 11. – С. .991-995.

4. Мішанин О.М. Інтернет-банкінг в Україні / О.М. Міщанин // Молодіжний економічний дайджест. – 2014. – № 1(1). – С. 71-75.

5. Огієнко В.І. Розвиток інтернет-банкінгу в контексті формування конкурентних переваг банків / В.І. Огієнко, І.М. Боярко // Фінансовий простір. – 2013. – № 4(12). – С. 44-52.

Karamushko A.S.
4th year student of the Management Department
Naumova N.G.
Associate Professor
Zaporizhzhya National University

GREEN SUPPLY CHAIN MANAGEMENT

Under the circumstances, the role of logistic services has radically changed according to the globalization demands and the emerging market conditions. In a setting of increasing logistics complexity, organizations can face their competitors while providing advanced services designed for a more competitive and environmental-friendly supply-chain management. Moreover, national and international institutions have demonstrated a growing involvement in environment issues, and their possible solutions, which can also be reinforced by green logistics global and local application.

Having shown its strong interest to the green logistics, Deutsche Bahn Schenker Rail (Germany) implements Eco Plus project and receives electricity for its electric power locomotives from renewable energy sources, meanwhile Green Cargo Road & Logistics AB (Sweden) uses energy-saving locomotives. Moreover, Japanese companies widely use wind turbines and solar panels for power generation (Toyota), developing an innovative computer system for optimizing engine performance on the basis of monitoring weather and hydrographic conditions, which totally reduces harmful emissions to the atmosphere by 1% (K Line).

Being the paragon of "green logistics" success DHL as an international logistic company, acting in over 220 countries across the globe, is focused on Corporate Social Responsibility and sustainability, having developed the following programs: PPGoGreen, dedicated to environment protection; PPGoHelp, dedicated to disaster management; PPGoTeach, dedicated to the spread of education in the world.

In recent times, others scholars has considered Green Logistics as "an environmentally friendly and efficient transport distribution system", whose development must be joined with green production, marketing, consumption, and other economic activities that respect the principles of sustainable development. Green logistics includes a lot of different activities such as: green purchasing, green material management and manufacturing, green distribution and marketing, and reverse logistics. This activity has a positive influence on different actions and processes (Guide, 2000) related to purchasing, packaging and transportation, whose benefits and challenges have been investigated by several authors.

The companies, entering green logistics market are to concentrate on the following:

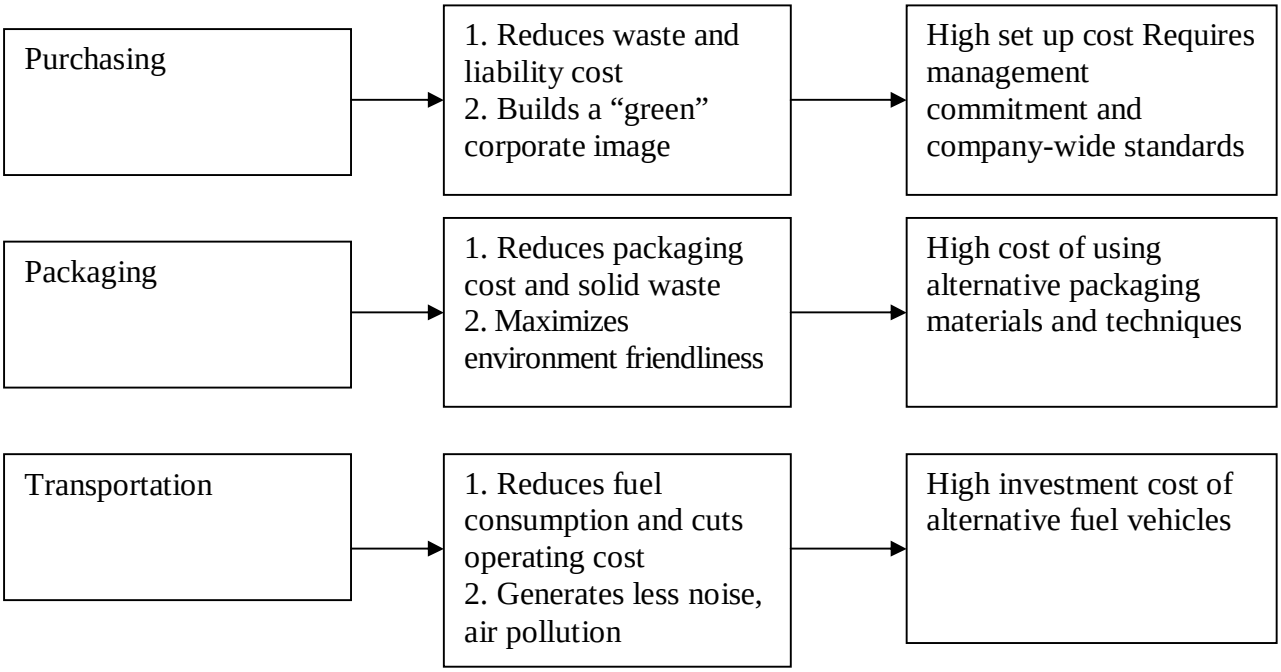

In particular, DHL, as one of the brightest example, manages its relationship with suppliers through a “Supplier Code of Conduct”, which sets the standards for their activities also in terms of environmental programs. This company promotes also an open dialogue based on honesty, respect and mutual trust with its internal and external stakeholders, using a wide range of communications channels. DHL also encourages suppliers to adhere to its ethical, health, safety, and environmental standards (www.dhl.com; www.unglobalcompact.org), in order to make them as compliant as possible with its principles and activities. Finally, suppliers are selecting according to a multi-step tendering process based also on cost-effectiveness and quality evaluation. The “Greening production” function (tab.4) is mainly based on environmental issues management. In particular, DHL green purchasing policies are related to the following sectors: paper and printed matter; packaging (in particular pallet wrap); site consumables (various products), energy reduction.

1. Kim, S., & Lee, S. /Stakeholder pressure and the adoption of environmental logistics practices /The International Journal of Logistics Management. – 2012.

2. Dekker, R., Bloemhof, J. and Mallidis, I., “Operations research for green logistics – an overview of aspects, issues, contributions and challenges”. European Journal of Operational Research, Vol. 219 No. 3, pp. 671-679.

Корепанов О.С.
к.е.н., доцент
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДОЛОГІЇ ВИКОРИСТАННЯ «ВІДКРИТИХ ДАНИХ» ДЛЯ ПОТРЕБ «РОЗУМНОГО» СТАЛОГО МІСТА

Органи місцевого самоврядування, організації, підприємства та громадяни міста повинні адаптуватися до швидкозмінного інформаційного середовища. Дані, накопичені внаслідок столітніх спостережень та швидке покращення їх цифрової сумісності за останні 50 років, продовжують трансформувати способи, якими люди розуміють та описують світ, а також потребують запровадження інноваційної методології використання інформації для потреб «розумного» сталого міста.

«Розумне» стале місто – це інноваційне місто, яке використовує інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) та інші засоби для підвищення якості життя, ефективності міських операцій та послуг, та конкурентоспроможності, одночасно забезпечуючи відповідність потребам нинішніх та майбутніх поколінь щодо економічних, соціальних, екологічних, а також культурних аспектів [11].

Один з перших європейських проектів «Відкритих даних» – «*Open Data*», який мав назву *Open Cities*, проходив з 2011 по 2013 рік. Метою *Open Cities* було дослідження того, як різні інноваційні методології (відкриті, керовані користувачами дані) можуть застосовуватися в державному секторі. Проект складався із шести різних потоків. Один потік, спеціально орієнтований на *Open Data*, спрямований на забезпечення доступності для комерційних організацій і приватного використання у сфері інноваційних мобільних послуг. Це привело до нових проектів у семи великих європейських містах: Гельсінках, Берліні, Амстердамі, Парижі, Римі, Барселоні й Болоньї. Наприклад, краудсорсинг використовувався для вирішення таких проблем, як обмежена кількість зберігання велосипедів у громадських місцях в Амстердамі. Одним з фінальних документів проекту був *Crowdsourcing Cooking Book for Cities*, у якому надані рекомендації для міст, які прагнуть почати свій власний проект – краудсорсинг [2].

Другий проект, частково фінансований ЄС, також орієнтований на міський рівень – *Citysdk*. Цей проект представив «набір для розробки послуг» для міст і розробників, спрямованих на узгодження інтерфейсів прикладного програмування (API) у містах. Проект почався в січні 2012 року й закінчився в жовтні 2014 року. Ціль полягала в тому, щоб допомогти містам представити свої дані, запропонувавши їм необхідні технологічні інструменти. У ході розробки *Citysdk* увага була сконцентрована на трьох основних областях, таких як участь у проекті «Відкритих даних», мобільність і розвиток туризму. Вісім європейських міст, які брали участь у проекті, на сучасному етапі є лідерами в області *Open Data*, а саме Амстердам, Барселона, Гельсінкі, Стамбул, Ламія, Лісабон, Манчестер і Рим.

Третій європейський проект, про який варто згадати, – проект *iCity* (*iCity Project*), розпочався в 2012 році й був завершений в 2015 році. Проект *iCity* виходив за рамки концепції *Open Data*, пропонуючи підхід відкритих інформаційних систем. Була надана платформа для приватних осіб і третіх сторін для створення загальної інформаційної системи, яка охоплює послуги, що мають особливий інтерес, а також використовує різні методи взаємодії з користувачами. Чотири міста брали участь у цьому проекті: Барселона, Болонья, Генуя й Лондон. На веб-сайті *App Store iCity* показано кілька мобільних додатків, створених в рамках проекту *iCity* [2].

Існують також проекти на національному рівні, спрямовані на стимулювання співробітництва між містами, наприклад, шість найбільших міст Фінляндії працюють над загальною стратегією за назвою *6Aika*.

Це співробітництво фокусується на трьох областях розробки відкритої інформаційної системи для міських служб: відкриті інноваційні платформи, відкриті дані й інтерфейси, а також відкрита участь у проекті. В області «Відкриті дані й інтерфейси» особлива увага приділяється даним, які приносять користь бізнесу.

Хоча *Open Data* є лише частиною загальної стратегії, це має велике значення. Відкриті бази міських даних доцільно використовувати містами світу, які прагнуть впровадження інновацій. Відкриття й використання даних створює великі перспективи, оскільки компанії й розроблювачі можуть використовувати дані як сировину для нових послуг, забезпечуючи потреби «розумного» сталого міста.

За останні роки було завершено безліч європейських, національних і місцевих проектів. Є багато великих європейських міст, які не є частиною конкретних проектів або мереж, а проекти по відкритому представленню даних ініціюються самим муніципалітетом. Самим відчутним доказом ініціативи *Open Data* є розробка спеціалізованого порталу даних *Open Data*.

Кращі міста, досвід яких доцільно використовувати містам і територіальним громадам України, – це Амстердам, Барселона, Берлин, Копенгаген, Лондон, Париж, Стокгольм і

Відень. Усі вони мають веб-сайти муніципалітету й портали відкритих даних [1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10], але тільки в Амстердамі, Барселоні, Лондоні й Відні також є спеціальний веб-сайт *Smart city* [1, 3, 5, 10].

Нова серія міжнародних стандартів сформувала єдиний підхід до формування відкритого інформаційно-аналітичного забезпечення сталого розвитку територіальних громад, окреслила набір індикаторів, що дадуть містам змогу сприяти інтеграції та взаємосумісності міських систем та розвивати основний набір міських показників, які вже стандартизовані в ISO 37120:2014 «Сталий розвиток громад: Показники послуг міста та якості життя» [4].

1. Amsterdam Smart City . URL: https://amsterdamsmartcity.com/projects (дата звернення 02.04.2018)

2. Analytical Report 4: Open Data in Cities. 2016. URL: https://www.european dataportal.eu/sites/default/files/edp_analytical_ report_n4_-_open_data_in_cities_v1.0_final.pdf (дата звернення 02.04.2018)

3. Barcelona Ciutat Digital. URL: http://ajuntament.barcelona.cat/digital/ca (дата звернення 02.04.2018)

4. International Standard ISO 37120:2014 Sustainable development of commu-nities – Indicators for city services and quality of life. – First edition, 2014-05-15. – 75 p

5. London Datastore. URL: https://data.london.gov.uk/ (дата звернення 02.04.2018)

6. Paris Data. URL: https://opendata.paris.fr/page/home/ (дата звернення 02.04.2018)

7. Smart City Berlin. URL: https://www.berlin.de/sen/wirtschaft/en/economics-and-technology/centres-of-technology-zukunftsorte-smart-city/smart-city/ (дата звернення 02.04.2018)

8. Smart City : Copenhagen data. URL: http://data.kk.dk/en_GB/dataset?tags=Smart+City&tags=Copenhagen (дата звернення 02.04.2018)

9. Smart City : City of Stockholm. URL: http://international.stockholm.se/city-development/the-smart-city/ (дата звернення 02.04.2018)

10. Smart City Wien. URL: https://smartcity.wien.gv.at/site/en/open-government-data-2/ (дата звернення 02.04.2018)

11. Smart sustainable cities: An analysis of definitions. ITU-T Focus Group on Smart Sustainable Cities. Focus Group Technical Report / International Telecommunication Union, 2014. URL: https://www.itu.int/en/ITU-T/focusgroups/ssc/Pages/default.aspx.

Лащик І.І.
к.е.н., асистент
Віблий П.І.
к.е.н., доцент
Мартин Х.П.
студент
Національний університет «Львівська політехніка»

НЕОБХІДНІСТЬ ОНОВЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ВІЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗОН

Спеціальна (вільна) економічна зона – це частина «території України, на якій встановлюються і діють спеціальний правовий режим економічної діяльності та порядок застосування і дії законодавства України. На території спеціальної (вільної) економічної зони запроваджуються пільгові митні, валютно-фінансові, податкові та інші умови економічної діяльності національних та іноземних юридичних і фізичних осіб [1].

Створення спеціальних економічних зон - це шлях до європейської інтеграції та покращення економічного розвитку України. На даному етапі в Україні створено 11

спеціальних (вільних) економічних зон і 9 територій пріоритетного розвитку, проте постає проблема правового регулювання цих зон, оскільки нормативно-правова база є застарілою і малоефективною, і як наслідок - інвестиційна привабливість цих зон є вкрай низькою.

Метою створення спеціальних (вільних) економічних зон є залучення іноземних інвестицій та сприяння їм, активізація спільно з іноземними інвесторами підприємницької діяльності для нарощування експорту товарів і послуг, поставок на внутрішній ринок високоякісної продукції та послуг, залучення і впровадження нових технологій, ринкових методів господарювання, розвитку інфраструктури ринку, поліпшення використання природних і трудових ресурсів, прискорення соціально-економічного розвитку України [1].

В Україні діяльність ВЕЗ регулюється Законом України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон», який був створений у 1992 році останні оновлення цього закону були у 2006 році, попри те, що в таких країнах як в США, Японія, Велика Британія, Німеччина постійно оновлюється законодавча база, що сприяє збільшенню економічного потенціалу цих зон. Також ці країни створюють певні пільги для того, щоб покращити ситуацію в депресивних районах, а саме: зменшення податкової ставки, податкові пільги та зниження цін на земельні ділянки. В таблиці 1 ви можете побачити рік створення СЕЗ та їхній термін дії, необхідно зазначити, що більшість СЕЗ оновлювались у 2005 році, лише СЕК «Крим» у 2015 році, що пов’язано з анексією Криму.

Таблиця 1

Тривалість дії спеціального статусу спеціальних економічних зон та дата їхнього останнього оновлення законодавчої бази [5]

Спеціальні (вільні) економічні зони	Термін дії	Початок діяльності	Дата останнього оновлення законодавчої бази
«Крим»	30	01.01.2000	05.09.2015
«Порто-Франко»	25	01.01.2000	25.03.2005
«Рені»	30	17.05.2000	25.03.2005
«Славутич»	20	30.06.1998	25.03.2005
«Яворів»	20	17.02.1999	19.01.2006
«Курортополіс Трускавець»	20	01.01.2000	19.01.2006
«Донецьк»	60	21.07.1998	19.01.2006
«Азов»	60	21.07.1998	19.01.2006
«Інтерпорт Ковель»	20	01.01.2000	22.07.1999
«Миколаїв»	30	01.01.2000	25.03.2005
«Закарпаття»	30	09.01.1999	25.03.2005

Проаналізуємо законодавство України в частині регулювання податкових звільнень, які притаманні СЕЗ, що діють на території Україні, та які є невід’ємною частиною їх функціонування на прикладі виробничих зон: "Порто-франко", "Яворів" та "Славутич". Закон України «Про спеціальну (вільну) економічну зону "Порто-франко" на території Одеського морського торговельного порту» та «Про спеціальну (вільну) економічну зону "Славутич"» було створено у 2000 році. Спеціальна (вільна) економічна зона "Порто-франко" (далі - СЕЗ "Порто-франко") створюється на строк 25 років на території Одеського морського торговельного порту у межах штучно насипаної та намитої в акваторії Одеської затоки Чорного моря території Карантинного молу площею 32,5 гектарах [2]. За даними офіційного сайту Верховної Ради України, останні оновлення даних законів були здійснені ще у 2005 році. Метою створення СЕЗ "Славутич" є залучення інвестицій для створення нових робочих місць у місті Славутич та забезпечення працевлаштування працівників Чорнобильської АЕС, які вивільняються у зв'язку з достроковим виводом її енергоблоків із експлуатації, збільшення обсягів виробництва товарів (робіт) і послуг, поставок на внутрішній ринок високоякісної продукції та послуг, а також впровадження нових технологій, ринкових методів господарювання та розвитку інфраструктури СЕЗ "Славутич", поліпшення використання природних та трудових ресурсів [3].Проаналізувавши дані закони, ми можемо

побачити, що на даний час економічна ситуація в цих СЕЗ змінилась, саме тому необхідно оновити ці закони.

Проаналізувавши законодавчу базу України щодо створення та функціонування вільних економічних зон можна зробити висновок, що в Україні вона є застарілою та неактуальною на даний час, оскільки зараз відбулось багато змін як в економіці самої країни так і в цих СЕЗ, тому я вважаю, що за доцільне буде внести оновлення до Закону України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» від 13.10.1992р. щодо регулювання визначення поняття вільної економічної зони та видів вільних економічних зон та спеціальних законів: «Про спеціальну (вільну) економічну зону "Порто-франко" на території Одеського морського торговельного порту», «Про спеціальну економічну зону "Славутич"», «Про спеціальну економічну зону "Яворів"». Також необхідно здійснити на законодавчому рівні чітке розмежування функцій органів влади з регулювання діяльності СЕЗ та їх відповідальності за створення і функціонування СЕЗ та законодавчо сприяти інвестиційно-інноваційної діяльності в СЕЗ. Вказані заходи будуть впливати на економічний розвиток не лише СЕЗ але й України загалом, оскільки країна буде приваблива для іноземних інвесторів, що дозволить покращити рівень життя населення за рахунок створення нових робочих місць, впровадження нових технологій, модернізації діючих виробництв та розвиток сучасної виробничої, транспортної і ринкової інфраструктури.

1. Закон України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» від 13.10.1992 р/ [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2673-12

2. Закон України «Про спеціальну (вільну) економічну зону "Порто-франко" на території Одеського морського торговельного порту від 23.03.2000 р/ [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1607-14

3. Закон України «Про спеціальну економічну зону "Славутич"» від 03.07.1999 р/ [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/721-14

4. Закон України «Про спеціальну економічну зону "Яворів"» від 15.01.1999 р/ [Електронний ресурс].- http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/402-14

5. Михайленко В.В. «Спеціальні (вільні) економічні зони в Україні (СЕЗ)» [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://www.rusnauka.com/4_SWMN_2010/Economics/58799.doc.htm.

Литвиненко К.О.
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО РИНКУ В ЦІЛОМУ І НА УКРАЇНІ

Інформаційні технології – це інструмент розвитку сучасної економіки. Сьогодні у всіх країнах, незалежно від рівня розвитку, відбуваються зміни, які пов'язані з ростом інформаційного сектора економіки і відповідно значні зміни в соціальній, політичній і культурній сферах. Світовий інформаційний ринок на 2016р. становить 3,4 трлн дол. США, в той час як ринок нафти 1,7 трлн дол. США [1, с.3]. За тими ж даними на 2015 рік Україна витратила на інформаційний сектор 32,2 дол. США на людину, такий низький рівень споживання одночасно є і наслідком, і причиною низького рівня економічного добробуту. Оскільки основою економіки є сировина, а не технологічна індустрія, це призводить до відставання в темпах розвитку від більш розвинених країн. У порівнянні з США цей показник становить 2 232 дол. США на людину.

Інформаційний ринок має особливості в порівнянні з ринком промислових товарів в силу специфічності об'єкта ринкових відносин – інформаційного продукту. Ринок інформаційного ресурсу функціонує аналогічно традиційним ринкам, але під впливом його

особливостей, виникають елементи новизни в процесі формування попиту, пропозиції та ціноутворення на інформаційний продукт.

Український інформаційний ринок

Серед основних проблем українського ринку виділяють відсутність передбачуваного і послідовного оподаткування, непослідовний захист від невідповідної практики державних органів і захист прав інвесторів, неструктуроване просування українських ІТ- та креативних галузей за кордоном і нерозвинені ринки фінансових і венчурних інвестицій, а також низький рівень захисту прав інтелектуальної власності (піратство) і виїзд фахівців в інші країни.

Потрібно створити такі умови, які будуть залучати іноземні інвестиції і утримувати фахівців. Багато країн і бізнес програють битву з ІТ, і Україна – серед них. У глобальному масштабі успіх української ІТ-індустрії непомітний (хоча темпи зростання приємно дивують навіть на тлі світових лідерів). Інвестиції в ІТ грають важливу роль в українській економіці.

Для прогнозу обсягу ринку можна скористатися побудовою лінії тренду. Цей метод дає можливість спрогнозувати тенденцію розвитку ринку, але в умовах невизначеності і в середовищі яке швидко змінюється, ця тенденція може різко змінитися і прогнози завдяки лінії тренду можуть не виправдатися. Такі прогнози не можна будувати на довгострокову перспективу через можливих змін середовища. Але принаймні на пару років зробити прогноз цілком можливо (рис. 1).

Рис.1. Прогноз обсягу ринку ІТ України за допомогою лінії тренду

Крім того, були виявлені фактори, які можуть потенційно впливати на ринок ІТ, і за допомогою кореляційно-регресійного аналізу визначено ступінь їх впливу на ринок ІТ.

Значення коефіцієнта детермінації показує, наскільки відсотків варіація досліджуваного фактору обумовлена варіацією фактору впливу. У прикладі коефіцієнт детермінації 0,91 для фактору впливу ВВП означає, що варіація обсягу ринку ІТ обумовлена варіацією ВВП на 91%. З коефіцієнтом кореляції і детермінації можна побачити, що істотний вплив мають такі фактори, як прямі іноземні інвестиції, експорт послуг, ВВП і середня заробітна плата. За допомогою множинної регресії ми проаналізували, наскільки тісний взаємозв'язок між цими чотирма факторами і результативним фактором - обсягом ринку ІТ в Україні. Оцінку параметрів рівняння множинної регресії здійснювали методом найменших квадратів. Коефіцієнт множинної регресії склав 0,9865 при коефіцієнті детермінації 0,9732 і стандартної похибки 0,115, що свідчить про те, що існує близька лінійна залежність між досліджуваними факторами і що обсяг ринку ІТ на 97% залежить від ВВП країни, експорту послуг, іноземних інвестицій і середньої заробітної плати. У майбутньому на основі цих показник будемо розраховувати прогнозні значення і змінювати модель.

ІТ-компанії витіснили з перших місць рейтингу традиційні видобуток і виробництво і стабільно показують найбільші темпи зростання фінансових показників. Навіть не дивлячись на маленькі обсяги інформаційного ринку в Україні, ми є на 7 місці за якістю та ефективністю фріланс-розробників. Що свідчить про конкурентоспроможність наших робітників. Також показник зростання в 22% з 2015 на 2016 рік залишає надії. Через

здешевлення з кожним роком технологій української галузі потрібно швидше розвиватися, з кожним роком це зробити буде складніше.

Таблиця 1

Фактори, які впливають на обсяг ринку IT

Показник	Курс дол. США, грн	Інвестиції, млрд грн	Експорт, млрд грн	ВВП, млрд грн	Індекс інфляції, %	Середня зарплата, грн	Імпорт, млрд, грн
Коефіцієнт кореляції	0,54	0,9	0,89	0,95	0,13	0,95	0,72
Коефіцієнт детермінації	0,29	0,81	0,79	0,91	0,02	0,9	0,52
Стандартна похибка	0,5	0,26	0,27	0,18	0,59	0,19	0,42

Країни, які все більше отримують переваги у розвитку інформаційного середовища і мають великий потенціал інформаційного ринку, приходять до радикальних змін в економічних, політичних, соціальних відносинах. Закономірність теперішнього часу є такою, що інформація перетворюється на важливий економічний ресурс, який стає одним з найважливіших факторів виробництва, основою ефективного використання інших видів ресурсів і передумовою ефективності всіх видів діяльності. Висновок такий що потрібно розвивати цю сферу економіці щоб економіка в цілому також мала зріст.

1. Інфографічний атлас "IT-індустрія в Україні" / 2017. Сайт : [http://businessviews.com.ua/ru/the-infographics-report-it-industry-of-ukraine-2017/].

2. Вартанова Э.Р. Спрос и предложение на информационный продукт. Вестник РГУ Том 5 часть 2, 2007.

3. Красильникова Е.В. Теоретические подходы к исследованию информационной экономики на макроуровне. Известия Саратовского университета. Новая серия. Экономика. Управление. Право., 2013.

4. Байрамукова А.С. Рынок информационных продуктов и услуг : особенности формирования, структура. Вестник РГУ Том 6 часть 2, 2008.

5. Информационный ресурс НВ бизнес : [https://biz.nv.ua/economics/ukraina-na-mirovom-rynke-it-top-10-samyh-interesnyh-faktov-infografika-2353974.html]

6. Информационный ресурс Сообщество программистов DOU : [https://dou.ua/lenta/articles/2017-summary/]

7. Н.П. Мешко, М.К. Костюченко Перспективи розвитку сфери IT як провідної інноваційної галузі України. Вісник Дніпропетровського університету. Серія “Менеджмент Інновацій”, випуск 4, 2015.

Лісовська Л.С.
к.е.н, доцент
Гнап А.Я.
студент
Національний університет «Львівська політехніка»

ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ РОЗРОБОК

Здійснення наукових досліджень слід вважати підґрунтям формування власної Національної інноваційної системи, а саме створенням підсистеми генерування знань [1, с.32]. Суб'єктами даної підсистеми є дослідники, техніки, допоміжний персонал та інші працівники самостійних науково-дослідних, конструкторських, проектно-конструкторських організацій, а також працівники лабораторій або відокремлених підрозділів у вищих навчальних закладах чи на підприємствах, основною діяльністю яких є виконання наукових та науково-технічних робіт.

Виконання даних робіт потребує постійного моніторингу та оцінювання за встановленими критеріями. До таких критеріїв відносять ефект, результативність та ефективність. За характером впливу науково-технічних розробок на господарську діяльність суб'єктів виділяють науково-технічний, економічний, економічний, екологічний ефекти.

Критерієм результативності наукових досліджень є обсяги витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт та обсяги виконаних наукових та науково-технічних робіт [2]. Такий підхід застосовують у статистичних обстеженнях інноваційної та науково-технічної діяльності в Україні.

Зокрема, за останні роки спостерігається тенденція помірного скорочення кількості наукових і науково-технічних робіт, що виконувались за рахунок усіх джерел фінансування. Упродовж 2016 року наукові дослідження і розробки в Україні виконували 972 організації, 46,6% з яких належали до державного сектору економіки, 37,7% – до підприємницького, 15,7% – вищої освіти. У 2016 році 19,3% загального обсягу витрат були спрямовані на виконання фундаментальних наукових досліджень, частка витрат на виконання прикладних наукових досліджень становила 22,2% , які на 49,5% фінансувалися за рахунок коштів бюджету та 31,2% – за рахунок коштів [3, с.57].

Для обґрунтування критеріїв ефективності результатів наукових досліджень використовують різні підходи як у статистиці, так і у наукових організаціях безпосередньо. Зокрема, критеріями ефективності науково-дослідних робіт є обсяг наукової продукції, який вимірюється загальною кількістю або середнім числом публікацій, що припадають на одного наукового співробітника за досліджуваний період, виконаних і захищених дисертаційних робіт, завершених тем або зданих звітів [4, с.112.].

У 2015 р. ***за рахунок коштів усіх джерел фінансування*** видано понад 313 тис. публікацій, що на 4,5% менше порівняно з 2014 р. У розрахунку на 1000 працівників середньооблікової кількості виконавців наукових досліджень і розробок становила 3560 друкованих робіт (2014 р. - 3439) [5, с.44].

Такий підхід не пов'язує результат наукових досліджень із їхнім впровадженням і використанням у наступних етапах інноваційного процесу. Натомість широко використовується «єдиний критерій економічної ефективності». Єдиний критерій економічної ефективності характеризується вираженими у вартісних вимірах показниками економії живої та уречевлюваної праці в суспільному виробництві, сфері послуг, які отримано від використання результатів науково-дослідницької діяльності та порівняння їх з витратами на проведення дослідження [6].

Із загальної кількості робіт, виконуваних за рахунок ***усіх джерел фінансування,*** 9,9% спрямовано на створення нових видів виробів (з них 41,9% - нових видів техніки); 7,5% - нових технологій (з них 45,4% - ресурсозберігаючих); 2,2% - нових видів матеріалів; 5,8% - нових сортів рослин, порід тварин; 16,5% - нових методів і теорій [5, с.62].

Одним із найважливіших показників ефективності використання бюджетних коштів, спрямованих на фінансування науково-технічних робіт, залишається кількість впровадженої науково-технічної продукції. Важливим показником при цьому розглядається час впровадження наукові розробки у виробництво.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.04 № 1084 починаючи з 2008 р. за даними головних розпорядників бюджетних коштів проводиться аналіз підсумків моніторингу створення і впровадження наукової (науково-технічної) продукції, який здійснюється протягом трьох років з моменту створення науково-технічної продукції.

У 2015 р. з 10862 одиниць продукції, створеної за рахунок ***загального фонду*** державного бюджету, впроваджено понад 50% (5447 одиниць науково-технічної продукції).

Рівень впровадження науково-технічної продукції за видами становить: понад 54% технологій, близько 53% методів і теорій, близько 49% нових видів техніки та 45% створених видів виробів.

Такий високий відсоток запровадження результатів наукових розробок у сферу виробництва та споживання може свідчити про високий рівень використання науково-технічного потенціалу України. Проте фактичні показники функціонування вітчизняної економіки не підтверджують ефективність результатів наукових розробок. Причинами цього можуть бути низький рівень інноваційності розробок, низький рівень перспективності реалізації протягом корисного терміну, низька споживча цінність інноваційної продукції або ж завищені показники статистичного обстеження.

Потребує подальшого дослідження і формування система показників оцінювання корисності та економічної доцільності запровадження результатів наукових досліджень у господарську діяльність вітчизняних суб’єктів.

Отже, в Україні підсистема генерування знань функціонує достатньо ефективно, проте відсутня дієва робота інших підсистем: підсистеми інноваційної інфраструктури та підсистеми господарської діяльності вітчизняних суб’єктів, тобто потребує налагодженню робота реального сектора економіки України.

1. Національні інноваційні системи: еволюція, детермінанти результативності : монографія / Г. О. Андрощук, С. А., Давимука Л. І. Федулова. — К.: Парлам. вид-во, 2015. — 512 с.

2. Методологічні положення зі статистики наукової та науково-технічної діяльності - Електронний ресурс/ Режим доступу:http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2011/312/312.pdf

3. Статистичний збірник "Наукова та інноваційна діяльність в Україні". – Статистичний збірник. – К. -2016. – 140 с.

4. Рудь Н. Економічне обґрунтування наукових розробок:Навчальний посібник/Н.Рудь. – Луцьк: РВВ ЛДТУ, 2008. – 196 с.

5. Аналітична довідка. Стан розвитку науки і техніки, результати наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, трансферу технологій за 2015 рік. / Український інститут науково-технічної і економічної інформації. – Київ, 2016. – 192 с.

6. Гнатюк Н.О. Ефективність наукових досліджень./ Н.О.Гнатюк, О.Є.Данильченко/ Електронний ресурс/ Режим доступу:. http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/1769/1.pdf.

Навольська І.Р.
магістр
Ливдар М.В.
к.е.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ЯК УСПІШНИЙ МЕТОД УПРАВЛІННЯ КРАЇНОЮ

Питання децентралізаціє завжди було актуальним, а особливо з моменту проголошення України незалежною воно стало одним із найважливіших посеред питань щодо розвитку та управління економікою та урядом держави. Запровадження реформ в українському суспільстві з метою розвитку демократичних інститутів зумовлено рядом внутрішніх і зовнішніх факторів. В першу чергу це задоволення інтересів людини та потреб об'єднаної громади, забезпечення виконання функцій публічної влади кожної громади, а також виконання курсу України входження в Євро Союз, що вимагає розподіл влади по об'єднаних територіях, децентралізації владних повноважень, підтримка органів місцевого самоврядування, перерозподіл владних повноважень між центром та регіонами на користь останніх, наближення регіональних і місцевих органів влади до населення [1].

Сама децентралізація являє собою передачу повноважень та виконання функцій, розпорядження фінансовими ресурсами від центрального апарату управляння до місцевих чи територіальних рад, чим створює прозорий механізм діяльності влади країни. У провідних країнах заходу, децентралізація займає основне місце серед принципів управління та розвитку держави. Не всі повноваження центральних органів влади можна передати місцевим, тим самим за ними залишаються такі питання щодо національної оборони країни, макроекономічного розвитку економіки та політики, грошово-кредитна система країни, інфраструктура національного значення. До місцевих органів влади передаються повноваження щодо освіти, медицини, соціального розвитку та захисту населення, житлово комунального господарства, благоустрою та безпеки у містах [2].

У країнах де вже давно впроваджена децентралізація влади, можна спостерігати позитивні зміни. Так у сусідній Польщі чи у Німеччині процвітає фермерське господарство, села не занепадають, а навпаки приносять своєю діяльністю дохід у місцеві бюджети у вигляді податків. У селах даних країнах налагоджена інфраструктура, соціально-культурний розвиток громадян знаходиться на високому рівні, демографічна ситуація з кожним роком покращується та спостерігається висока зайнятість населення, чого немає в наших селах. Тому що держава вже не бере активної участі у реформуванні на місцевому рівні, а найкраще вирішення проблем на місцевому рівні можуть зробити лише органи місцевого самоврядування, оскільки вони більше обізнані у цьому питанні і швидше надійдуть рішення та фінансові ресурси на місце призначення. Громада контролює процес виділення та надходження коштів, наглядають також за ефективною роботою обраного ними мера, голови села чи депутата, чим самим досягає успіхів у розвитку території [3].

Питання освіти тепер розглядається та реформується на місцевому рівні, тому будуть запроваджені заходи для збереження бюджетних коштів. В селах де є невелика кількість учнів будуть скорочуватись навчальні заклади, заплановано залишити лише початкову школу, а учнів середньої школи буде переведено бо найближчих шкіл з належною підготовкою учнів та кваліфікованим штатом працівників. Це дозволить раціональніше використовувати бюджетні кошти, скоротивши витрати на утримання кількох невеликих шкіл, з'являється можливість у належному фінансуванні однієї великої школи, а заощадженні кошти будуть спрямовані на розвиток та інновацію інших галузей території.

Розвиток підприємств на території підвладній місцевим органом самоврядування є необхідним кроком децентралізації. Державна підтримка розвитку діяльності вітчизняних

товаровиробників в подальшому принесе більше доходів до бюджету, покращить ситуацію із безробіттям у місті. Удосконаливши звітність підприємства, за допомогою державної підтримки, уряд тим самим зацікавлює інвесторів у інвестуванні коштів, що забезпечить розвиток міста та нових програм у ньому.

Ще однією позитивною стороною децентралізації є те, що зросло наповнення бюджетів за рахунок власних ресурсів. Із впровадженням децентралізації, до місцевих бюджетів зараховують такі податки: єдиний податок, податок на майно, туристичний збір та збір за місця паркування транспортних засобів. Із таким наповненням бюджетів зменшилась кількість дотаційних бюджетів, а кількість бюджетів-донорів зросла в порівнянні з минулими роками. Із збільшенням обсягу бюджету на місцевому рівні можна вирішити більше питань і не потрібно чекати гроші від центрального управління країни. Належне управління на місцевому рівні це запорука успішної держави в цілому [4].

Уряд України робить правильні почергові маленькі кроки до досягнення успішного механізму управління цілою державою. Для успішного запровадження децентралізації, насамперед, потрібно відповідне нормативне забезпечення, яке на даний час оновлюється і удосконалюється на прикладі західних країн. Також потрібен висококваліфікований відповідальний штат працівників у органи місцевого самоврядування. Запровадження консультативних відділів та інформативних програм від міських рад донесе всю потрібну інформацію до населення, чим забезпечить швидше усвідомлення задуманих планів держави.

Децентралізація на місцевому рівні повинна забезпечити успішну діяльність органів місцевого самоврядування та розвиток регіону, спонукати уряд до прозорого механізму управління. Насамперед потрібно запровадити трирівневий адміністративно-територіальній устрій країни: область, район, громада. Управління меншою територію та кількістю людей буде успішнішим та ефективнішим ніж централізоване управління всією країною. Запорука стабільного розвитку та піднесення країни - це налагоджена робота усіх владних ланок держави.

1. Калиновський Б.В. Конституційні засади децентралізації влади в Україні / Калиновський Б.В. // Вісник центральної виборчої комісії. – 2015. - №2 (32). – С. 84 89. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2015_2/visnyk_2_2015_st_22.pdf.

2. Нікітенко Л.О. Процес децентралізації та зміцнення місцевого самоврядування в Україні / Нікітенко Л.О., Кондратенко В.І. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015 – Серія ПРАВО. Випуск 32. Том 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.32/part_1/32.pdf.

3. Чернобай А. Децентралізація як шлях оновлення системи територіальної організації влади в Україні / А. Чернобай, В. Чайковська // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2015. – № 2. – С. 103–109 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/6-2015/chernobaj.pdf.

4. Що таке децентралізація і навіщо вона всім нам? – простими словами про реформу [Електронний ресурс]– Режим доступу: http://decentralization.gov.ua/news/item/id/1862.

Попело О.В.
к.е.н, доцент
Чернігівський національний технологічний університет

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У НАУКОВІЙ СФЕРІ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Науково-технічне співробітництво є важливою складовою усього комплексу міжнародних економічних відносин нашої держави, оскільки саме інтелектуальний потенціал суспільства дозволяє оптимізувати прийняття будь-яких державних рішень, сприяє підвищенню конкурентоспроможності країни.

Міжнародна наукова співпраця здійснюється у рамках міждержавних і міжвідомчих угод про науково-технічну співпрацю за допомогою організованих науково-дослідних програм і структур та неформальних контактів між ученими.

Двостороння співпраця України у сфері освіти і науки здійснюється з понад 50 країнами світу, серед яких країни Європи, Америки, Азії, Африки. На сьогодні Україна є стороною понад 5 тисяч діючих двосторонніх договорів у сфері науково-технічної діяльності [1].

Одним із дієвих та ефективних засобів інтеграції в європейський та світовий економіко-технологічний простір є членство в міжнародних організаціях і програмах. Вітчизняні наукові установи та вищі навчальні заклади співпрацюють з такими міжнародними організаціями та фондами [3]: ООН, ОБСЄ, Рада Європи, ОЕСР, НАТО, Британська Рада. Україна є членом Міжнародної європейської інноваційної науково-технічної програми EUREKA та Українського науково-технологічного центру (УНТЦ), партнером програми "Еразмус+", що охоплює освіту, молодіжну політику та спорт.

Одним із основних пріоритетів міжнародної співпраці України у сфері науково-технічної діяльності є інтеграція у Європейський дослідницький простір (ERA). Цьому сприяє багато- та двостороння співпраця з ЄС та окремими країнами, такими як [2]:

– країни-члени Європейського Союзу: Австрія, Бельгія, Болгарія, Хорватія, Кіпр, Чехія, Естонія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Греція, Угорщина, Італія, Латвія, Литва, Нідерланди, Польща, Португалія, Румунія, Словаччина, Словенія, Іспанія;

– асоційовані члени програми "Горизонт 2020": колишня югославська республіка Македонія, Сербія, Молдова, Туреччина.

Україна і ЄС реалізують програми на підтримку співпраці у сфері досліджень, технологій та інновацій, включаючи такі: FP7, Сьома Європейська рамкова програма наукових досліджень і технологічного розвитку (закрита; реалізація окремих проектів продовжується); Програма "Горизонт 2020" – Рамкова програма наукових досліджень і технологічного розвитку (що замінює програму FP7 і є діючою на поточний момент); Erasmus Mundus (Еразмус Мундус); Tempus (Темпус); Програма Жана Моне в рамках Довічної програми навчання (Lifelong Learning Programme); INSC і INOGATE, Програми міжнародної співпраці, фінансовані через Європейський інструмент сусідства і партнерства (ENPI).

Характеризуючи міжнародне співробітництво, доцільно розглянути динаміку кількості виїздів наукових працівників за межі України з метою участі у міжнародних семінарах, конференціях тощо (табл. 1).

У 2015 році до групи найактивніших регіонів за цим показником увійшли: м. Київ (2037 од., 1-е місце), Харківська (1170 од., 2-е місце), Львівська (932 од., 3-є місце), Івано-Франківська (537 од., 4-е місце), Одеська (411 од., 5-е місце) області.

Останні позиції у рейтингу посідали Чернігівська (29 од., 22-е місце), Волинська та Київська (по 26 од., відповідно 23-є та 24-е місця), Херсонська (2 од., 25-е місце) області.

Таблиця 1

Динаміка кількості виїздів наукових працівників за межі України з метою участі у міжнародних семінарах, конференціях тощо, 2010-2016 рр.[3]

	Кількість виїздів, од.						Ранг 2010	Ранг 2014	Ранг 2015	Зміни в рейтингу	
	2010	2011	2012	2013	2014	2015				2015/ 2010	2015/ 2014
Україна	**9737**	**11369**	**10661**	**10890**	**7638**	**7573**	**–**	**–**	**–**		
АР Крим	185	207	218	249	–	–	12	–	–		
Вінницька	95	97	109	110	161	161	20	13	11	+9	+2
Волинська	110	200	102	58	42	26	17	19	23	-6	-4
Дніпропетровська	312	528	507	494	399	275	6	5	6	0	-1
Донецька	556	633	556	618	33	72	4	24	18	-14	+6
Житомирська	73	74	79	61	63	55	23	17	21	+2	-4
Закарпатська	97	199	189	261	229	145	19	9	13	+6	-4
Запорізька	276	290	266	282	181	137	7	11	15	-8	-4
Івано-Франківська	90	114	184	189	408	537	21	4	4	+17	0
Київська	71	112	100	73	42	26	24	20	24	0	-4
Кіровоградська	42	32	16	38	29	56	26	25	19	+7	+6
Луганська	217	239	195	225	63	110	9	18	17	-8	+1
Львівська	985	1138	1196	1056	774	932	3	3	3	0	0
Миколаївська	90	110	107	100	36	56	22	22	20	+2	+2
Одеська	430	664	419	526	254	411	5	8	5	0	+3
Полтавська	102	86	103	231	117	141	18	14	14	+4	0
Рівненська	52	77	85	128	82	115	25	16	16	+9	0
Сумська	129	129	172	267	278	195	16	7	10	+6	-3
Тернопільська	134	166	58	199	228	158	14	10	12	+2	-2
Харківська	1571	1410	1410	1439	1022	1170	2	2	2	0	0
Херсонська	29	81	80	38	37	2	27	21	25	+2	-4
Хмельницька	218	359	373	103	100	268	8	15	7	+1	+8
Черкаська	160	257	211	241	292	238	13	6	8	+5	-2
Чернівецька	191	201	262	193	164	221	11	12	9	+2	+3
Чернігівська	134	72	77	80	34	29	15	23	22	-7	+1
м. Київ	3187	3756	3448	3487	2470	2037	1	1	1	0	0
м. Севастополь	201	138	139	144	–	–	10	–	–		

Вагомою складовою міжнародного співробітництва залишається участь у програмній діяльності впливових міжнародних організацій і провідних міжнародних наукових центрів.

Особливої динаміки набуло науково-технічне співробітництво з організаціями Китаю. Важливим його аспектом є створення спільних науково-виробничих інтегрованих структур. У цілому, міжнародні наукові та науково-технічні зв'язки з кожним роком відіграють все вагомішу роль у розвитку наукових досліджень. Подальше розширення цих зв'язків є важливим завданням усіх наукових установ.

1. Заключний звіт незалежного європейського аудиту національної системи досліджень та інновацій України / Інструмент політичної підтримки програми "Горизонт 2020" // https://rio.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/report/KI%20AX%2016%20008%20UK%20N%20Transl.pdf/ Люксембург: Відділ публікацій Європейського Союзу, 2017

2. Заключний звіт незалежного європейського аудиту національної системи досліджень та інновацій України / Інструмент політичної підтримки програми "Горизонт 2020" // https://rio.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/report/KI%20AX%2016%20008%20UK%20N%20Transl.pdf/ Люксембург: Відділ публікацій Європейського Союзу, 2017.

3. www.ukrstat.gov.ua – офіційний сайт Державної служби статистики України.

Разумова Г.В.
к.е.н., доцент
доцент кафедри фінансів і маркетингу
ДВНЗ «Придніпровська державна академія
будівництва та архітектури», м. Дніпро

ПЕРСПЕКТИВИ ЗМІЦНЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Проведення реформи місцевого самоврядування було започатковано у 2014 році у Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [1] та Плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [2]. Наступним кроком було прийняття Закону України «Про співробітництво територіальних громад» [3], далі – прийняття у лютому 2015 року Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [4] та. У 2016 році було затверджено «План заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» у новій редакції [5].

У контексті проведення реформи децентралізації влади в Україні особливої ваги набуває проблема забезпеченості місцевого самоврядування необхідною фінансовою базою.

Проведений аналіз сучасного стану місцевих бюджетів довів існуючу залежність їх від державного бюджету, що свідчить про недоліки бюджетної системи, яка, в свою чергу, недостатньо враховує потенціал та можливості адміністративно-територіальних утворень. Така ситуація говорить про необхідність подальших змін системи міжбюджетних відносин та вдосконалення структури доходів і видатків місцевих бюджетів.

Однією з нагальних проблем у сфері місцевого самоврядування є відсутність зацікавленості місцевих органів влади у розвитку власних джерел формування фінансових ресурсів та підвищенні інвестиційної привабливості адміністративно-територіальних утворень.

Реформа децентралізації влади, перш за все, повинна сприяти створенню системи спільної відповідальності органів влади та громадян, забезпечити відкритість і підзвітність процесу формування та використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів.

Для прозорості руху коштів бюджету та для підвищення ефективності управління бюджетними коштами доцільно створити систему електронного моніторингу фінансових ресурсів місцевих бюджетів з поетапним контролем їх використання. Запровадження механізмів контролю і моніторингу бюджетного процесу і процесу розподілу фінансових ресурсів забезпечить створення прозорого підзвітного ефективного бюджету. Крім того, це сприятиме посиленню спільної відповідальності за реалізацію бюджетної політики на місцевому рівні за рахунок залучення до бюджетного процесу громадян.

Основними шляхами покращення формування місцевих бюджетів є чіткий розподіл повноважень щодо розв'язання конкретних завдань між центральними органами влади та органами місцевого самоврядування, що передбачає реформа децентралізації влади. Подальше проведення реформи сприятиме підвищенню економічної самостійності місцевих бюджетів, посиленню впливу системи формування місцевих бюджетів на соціально-економічний розвиток територій, підвищенню рівня надання послуг населенню та інвестиційної привабливості адміністративно-територіальних утворень.

В узагальненому вигляді ключові напрями змін у рамках проведення реформи місцевого самоврядування й об'єднання територіальних громад мають бути такими:

– запровадження механізмів контролю і моніторингу бюджетного процесу на місцевому рівні;

– стимулювання територіальних громад до об'єднання;

– формування спроможних та фінансово самодостатніх територіальних громад, сприяння посиленню їх інвестиційної привабливості;

– розширення доходної бази місцевих бюджетів;

– визначення механізму бюджетного регулювання та вирівнювання з урахуванням особливостей соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальної одиниці;

– стимулювання зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні доходної частини місцевих бюджетів.

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 року № 333-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-р.

2. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 червня 2014 р. № 591-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/591-2014-%D1%80.

3. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 червня 2014 року № 1508-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18.

4. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VHI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19.

5. Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 р. № 688-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/688-2016-%D1%80/paran80#n80.

6. Управління регіональним розвитком: проблеми та перспективи: монографія / Н. Л. Гавкалова, Л. Й. Аведян, Г. М. Шумська та ін.; за заг. ред. докт. екон. наук, професора Гавкалової Н. Л. – Х.: Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2013. – 400 с.

Синютка Н.Г.
к.е.н., ст. викл. кафедри фінансів
Цюрось Д.Г.
студент гр. ФК-41
Національний університет «Львівська політехніка»

ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ, ЇХ СКЛАД ТА СТРУКТУРА

Починаючи зі здобуття Україною незалежності, важливим завданням стало створення ефективної власної фінансової і бюджетної систем, а в умовах реформ – їх подальше вдосконалення. Саме тому пошук ефективної моделі формування доходів місцевих бюджетів стає невідкладним.

Бюджетним кодексом України визначено, що доходи бюджету – це податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ) [1].

В умовах проведення децентралізації в Україні частка місцевих бюджетів з кожним роком зростає, що й вказує на актуальність дослідження даної проблеми. Статистику часток доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті наведено на рис. 1.

Рис. 1. Частка доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті за 2013 – 2017 рр. [2]

Як бачимо, частка доходів місцевих бюджетів з 2013 по 2015рр. спадала, що вказує на нестабільну макроекономічну ситуацію в країні. Проте у 2014 р. було розпочато запровадження децентралізації в економіці України, відповідно до якої великий обсяг повноважень делегується органам місцевого самоврядування. Внаслідок дії децентралізації та виходу країни із кризи починаючи із 2015р. спостерігається тенденція до зростання частки доходів. У вартісному вираженні таке зростання становило 109 011 млн. грн. Можемо стверджувати, що децентралізація активно впроваджується у економіку країни.

Внаслідок такого зростання збільшується і обсяг міжбюджетних трансфертів наданих місцевим бюджетам. Якщо обсяг міжбюджетних трансфертів у 2013р. становив 115 848 млн. грн., то у 2017р. він зріс до 309 037 млн. грн. Це вказує на збільшення кількості об'єднаних територіальних громад, яких станом на 01.04.2018 по Україні налічується 725.

Про успішність впровадження децентралізації та зростання обсягу доходів місцевих бюджетів також свідчить інформація наведена на рис. 2.

Дані представлені на рисунку, підтверджують факт зростання доходів місцевих бюджетів. Бачимо, що у 2017р. громадянин України став «багатшим» на 370,3 грн.

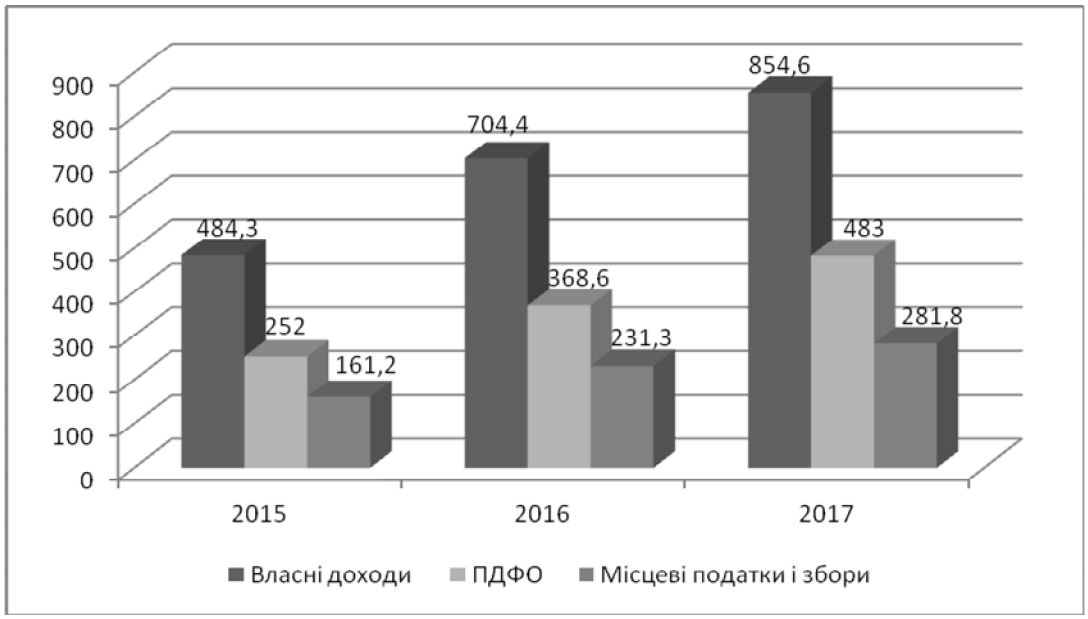

Рис. 2. Доходи місцевих бюджетів у розрахунку на 1 мешканця
за січень-лютий 2015 – 2017 рр.,
грн. [3]

Відповідно до ст. 9 Бюджетного кодексу України доходи бюджету класифікуються за такими розділами: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, трансферти [1]. На рис. 3 представлено структуру доходів місцевих бюджетів у 2017 р.

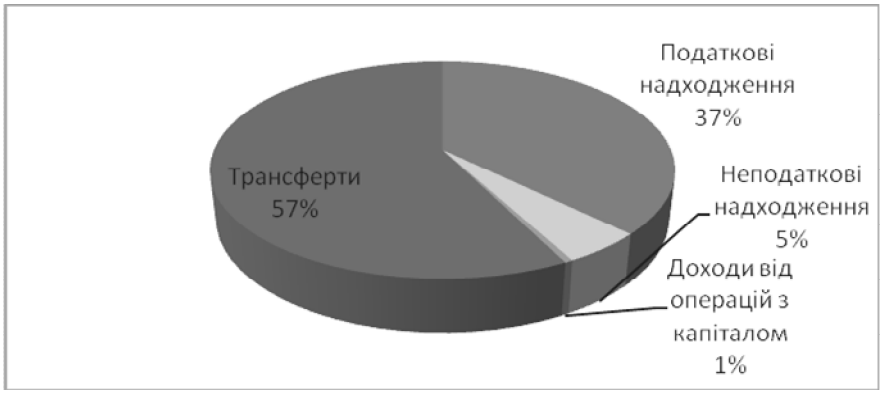

Рис. 3. Структура доходів місцевих бюджетів у 2017 р. [2]

З діаграми видно, що найбільшу частку займають трансферти, які останніми роками активно виділяються ОТГ для заохочення їх створення. Друге місце посідають податкові надходження – 37%, які створюють основу стабільних доходів місцевих бюджетів. Найменшу частку займають доходи від операцій з капіталом – 1%, що свідчить про невелику кількість капітальних активів, які перебувають у власності органів місцевого самоврядування.

Незважаючи на спроби реформувати бюджетну та фінансову систему України і запровадити децентралізацію, явного покращення умов життя в країні не спостерігається. Задля досягнення потрібного ефекту варто переглянути умови оподаткування суб'єктів підприємництва з метою збільшення їх доходів, що в свою чергу вплине на зростання податкових надходжень та зменшить залежність від фінансування з боку держави. Також потрібно і надалі вдосконалювати законодавчу базу, яка б посилювала зацікавленість органів місцевого самоврядування самостійно залучати фінансові ресурси та нарощувати інвестиційну привабливість регіону.

1. Державний сайт України «Децентралізація в Україні» [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://decentralization.gov.ua/

2. Офіційний сайт Бізнес-Ради «Ціна держави» [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://cost.ua/

СЕКЦІЯ 3
УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНОЮ, ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ТА ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Білик А.І.
Кришовський В.Л.
студенти
Пирогов Д.Л.
к.е.н., доцент
Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського

ПРЕВЕНТИВНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ОБЛАДНАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ПОШУКУ ВУЗЬКИХ МІСЦЬ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

На меті кожного підприємства здобути світове визнання, як інноваційної та синергічної організації, яка з кожним роком тільки примножує свої прибутки. Але сурові реалії життя вносять свої корективи.

Кожен день операційні менеджери зіштовхуються з аналізом великої кількості даних задля пошуку вузьких місць та приймають рішення по впровадженню коригуючих заходів. Чим швидші і якісніші будуть розрахунки, тим краще підприємство зможе пристосовуватися до змін на світовому ринку та передбачити майбутні ризики з більшою достовірністю.

Зарубіжні та вітчизняні вчені в своїх роботах приділяють велику увагу методам та інструментам діагностики діяльності підприємства. Питаннями пошуку вузьких місць в організаціях займались такі вчені, як Ф. Котлер, К.Л. Келлер, М. Новак, О. Уилсон, Л. Швайка, Т. Зайцева та інші. Однак, в своїх роботах, вони мало уваги приділяють операційній діяльності.[1, с. 816; 2, с. 368]

Метою тез являється дослідження операційної діяльності підприємства та розробити методику пошуку вузьких місць з можливістю автоматизації.

Для створення алгоритму, який би виводив звіт за лічений час, спочатку необхідно врахувати наступні обставини:

- Яка мета підприємства, та що для нього є пріоритетним (прибуток, безпека, якість продукції та інше);
- Які особливості технологічного процесу (наявність резервного обладнання, кількість однотипного обладнання, можливість зміни або виключення послідовності операцій);
- Які критерії використовувати для пошуку (кількість не запланованих простоїв обладнання, вартість ТМЦ, кількість затраченого персоналу та часу);
- Який рівень автоматизації збору даних на підприємстві (слабко-, середнє-, добре автоматизовано);
- Яка якість даних (один із головних критеріїв);
- В яких одиницях порівнювати обладнання (в годинах, процентах, в грошовому еквіваленті);
- Чи не з'являться нові вузькі місця.

Розглянемо на прикладі підприємство по видобуванню й переробці залізної руди ПрАТ «Полтавський ГЗК». Його головною метою – є отримання прибутку. Тому й порівняння будемо проводити в грошовому еквіваленті.

Для більш якіснішого аналізу будемо враховувати чотири змінних параметри (виражені в грошовому еквіваленті): кількість незапланованих простоїв, кількість списаних запасних частин на ремонт кожного інвентарного номеру, кількість затраченого персоналу, кількість невипущеної продукції з причини роботи з навантаженням нижче паспортної. Рівень

автоматизації будемо рахувати достатнім з базою даних за попередні 3 роки та врахуємо можливість технологічного обладнання працювати за короткою схемою.

На основі бази даних будуємо діаграму, що відображає значну частку незапланованих простоїв по дробильному обладнанні. Інтерпретуючи принцип Парето 20/80, який свідчить, що 20% виходу з ладу обладнання призводить до 80% фінансових втрат.[3, с. 1] Тому, саме на дробильному обладнанні робимо акцент.

Рис. 1. Приклад кількості незапланованих простоїв за 2017 рік

Так як, на підприємстві використовується декілька трактів з різноманітними типорозмірами устаткування сформуємо порівняльну таблицю із опрацьованої бази даних.

Таблиця 1

Приклад порівняльної таблиці дробильного обладнання за 2017 рік

Тип обладнання	Кількість невипущеної продукції, $ USD	Кількість простоїв, $ USD	Кількість затрачених ТМЦ, $ USD	Кількість затраченого персоналу, $ USD	Сума, $ USD
ККД-1500	670 000	185 000	75 000	10 000	940 000
КСДТ-2200	260 000	70 000	50 200	8 000	388 200
КМДТ-2200	180 000	42 000	28 000	9 000	259 000
Superior 4000	240 000	63 000	42 000	5 000	350 000
Hydrocone 4000	130 000	29 000	36 000	6 000	201 000
Barmac 9100	20 000	33 000	18 000	4 500	75 500

На основі отриманих результатів, вузьким місцем для підприємства являється дробильне обладнання ККД-1500, тому що несе найбільші збитки. Тобто необхідно прийняти заходи по зниженню небажаного явища.

Даний метод пошуку вузьких місць на підприємствах є доволі простим та враховує багато змінних при розрахунках. Проте має і свої недоліки: складність технологічного процесу вимагає багато часу для опису, знання статистики та програмного забезпечення, необхідності вносити корективи з врахуванням міграції вузьких місць та збалансованості завантаження обладнання.

Подальше дослідженням буде присвячене зменшенню недоліків використаного метода та автоматизування процедури пошуки вузьких місць.

1. Котлер Ф. Маркетинговый менеджмент / Ф. Котлер., К.Л. Келлер ; [12 изд.]. – СПб. : Питер, 2012. – 816 с.

2. Уилсон О. Аудит маркетинга / Уилсон О. ; [пер. с англ.]. – Днепропетровск : Баланс клуб, 2003. – 368 с.

3. [Електронний ресурс]/ - Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Закон_Парето.

Базарко С.В.
студентка магістратури
Кулиняк І.Я.
к.е.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»

ОРГАНІЗАЦІЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ЛЬВІВСЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «СВІТОЧ»

ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» є лідером у виробництві кондитерських виробів і займає найвищі позиції завдяки висококласній якості усіх товарів. Зараз компанія реалізує політику довгострокового розвитку фабрики, спрямовану на досягнення світового рівня якості Nestlé.

Сьогодні «Світоч» - сучасне високотехнологічне, науково містке підприємство, що динамічно розвивається. Діють лінії з виробництва вафель, шоколадних плиток та цукерок, принципово нове автоматизоване виробництво з підготовки шоколадних мас. Традиційно щороку підприємство впроваджує у виробництво 25-40 нових та 40-70 удосконалених продуктів. Товарами, які користуються попитом на шоколадному ринку України уже багато років є оновлені "Стожари", "Палітра Ассорті", "Nestlé Голд Праліне" та "Богема", батончики LION, NESQUIK, плитки NESTLÉ GOLD та "Світоч", вафлі "Артек", драже "Сенсації" та багато іншого [1, 2].

Підприємство піклується про свого споживача, тому намагається розширити ширину і глибину продукції. На даний момент ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» має досить великий асортимент продукції, але як і кожному підприємству йому є куди розвиватися. Асортимент продукції підприємства можна вважати гармонійним, оскільки його основу складають кондитерські вироби.

На ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» використовується витратна модель ціноутворення. Надбавка до собівартості виробів (рентабельність) диференційована за асортиментними групами і позиціями продукції. Виходячи з кількості залучених посередників ринкова ціна формується з урахуванням їх націнки. В останні роки на ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» практикується застосування конкурентної моделі ціноутворення, орієнтованої на вивчення досвіду встановлення та ринкового коригування ціни конкурентами. Для цього щомісяця на засіданнях спеціальної комісії переглядаються та регулюються ціни на кондитерські вироби з урахуванням пропозицій служби реалізації й посередників каналів збуту [1].

У зв'язку з економічною ситуацією відбувається підвищення цін. У лютому 2018 р. відпускні ціни на продукцію ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» вже були підвищені від 4 до 14% в залежності від категорії товару у зв'язку з тим, що велика частину сировини для виробництва шоколаду імпортується. І швидше за все, буде подальше підвищення цін [2].

Безумовно, компанія відчула вплив кризи. У зв'язку девальвацією гривні відбувається деяке дорожчання продукції компанії, але воно істотно відстає від рівня падіння валюти по відношенню до долара і євро - частина витрат компанія бере на себе (за рахунок внутрішніх ресурсів, оптимізації витрат). Більше продукції ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» продається на внутрішньому ринку. Це ставить компанію в більш вигідне становище порівняно з іншими іноземними компаніями - частково захищає від курсових коливань. Але з іншого боку 50% використовуваного сировини та інгредієнтів імпортується. Причому 20% з них теоретично можна замінити аналогами, але на практиці це поки важко здійсненним [1].

Збут здійснюється на внутрішньому ринку України і на зовнішньому. Кондитерська фабрика “Світоч” використовує інтенсивну політику розподілу, залучаючи і використовуючи велику кількість постачальників, торгових точок, спеціалізованих магазинів, супермаркетів,

гіпермаркетів, магазинів, кіосків, а також оптових баз для реалізації продукції. Використовуючи цю політику, підприємство охопило максимальну кількість споживачів та зайняло певний, сегмент ринку кондитерських виробів, збільшило прибуток та забезпечило масову реалізацію.

ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» виходячи зі своїх маркетингових цілей, надає перевагу інтенсивній рекламній кампанії. Для запамятовуваності продукції компанія робить акцент на збільшення числа контактів кожного індивіда з носіями реклами.

Із синтетичних засобів маркетингових комунікацій компанія ПАТ «Львівська кондитерська фабрика Світоч» використовує [1-2]:

1. Спонсорство – підприємство бере активну спонсорську участь під час проведення дитячих конкурсів, футбольних матчів, ярмарків, тощо. Наприклад у 2015 році компанія була спонсором під час проведення співочого конкурсу «Лелека». Так "Світоч" є щорічним генеральним спонсором днів Львова. Також кондитерська фабрика є спонсором міжнародного конкурсу скрипалів. А під час проведення EURO-2012 на сайті можна було скачати мобільний додаток Lviv Places з «шоколадним туром» по Львову. Спеціально для відвідувачів EURO-2012 і гостей Львова бренд "Світоч" додав тур по львівським шоколадним закладам в додаток Lviv Places. Щорічно Львівська кондитерська фабрика "Світоч" бере участь в ярмарках шоколаду де майстри шоколаду, власноручно створюють різноманітні шоколадні скульптури.

2. Інтегровані маркетингові комунікації на місці продажу (ІМКМП) - комплексний синтетичний засіб маркетингових комунікацій, який вимагає елементів та прийомів реклами, стимулювання збуту, персонального продажу та інших синтетичних комунікаційних у місцях продажу товарів. Найчастіше компанія для привернення уваги споживачів використовує інтегровані маркетингові комунікації під час свят або під час зменшення попиту на їхню продукцію.

1. Офіційний сайт ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч». URL: https://www.nestle.ua/brands/pastry/svitoch.

2. Світоч // Матеріал з Вікіпедії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Світоч_(фабрика).

Бондаренко Ю.Г.
старший викладач
Національний університет «Львівська політехніка»

ВНУТРІШНІЙ ІНВЕСТОР: ЙОГО РОЛЬ ТА МІСЦЕ В ЕКОНОМІЦІ ДЕРЖАВИ

Визначальним періодом у системі управління інвестиційною діяльністю є оцінка власних інвестиційних можливостей держави. Отож, першочерговим завданням державних органів влади, зокрема уряду, на погляд автора, є оцінка власних інвестиційних можливостей з одночасним створення дієвого інструментарію економічної політики, який би регулював і збалансував попит та пропозицію інвестиційних ресурсів. На сьогоднішній час в Україні не має галузі, якій не потрібні інвестиційні ресурси для її розвитку чи підтримання, а в більшості галузей економіки вони є надзвичайно важливим питанням виживання. Що ж до пропозиції, то основним представником є фінансово-кредитні інститути, які залучають тимчасово вільні кошти або зовнішні кредити. Отож, важливим є пошук внутрішніх джерел інвестиційних коштів. Таким вагомим джерелом інвестицій є внутрішній інвестор. Відомий економіст А. Вагнер дійшов до важливого теоретичного висновку, що державні фінанси неминуче пов'язані з рухом доходів і добробутом громадян [1]. Отож, для оцінки рівня умов, у яких знаходиться даний потенційний інвестор, розроблено математичну модель і алгоритм визначення мінімального рівня сукупного доходу сім'ї, необхідного для її переходу в ранг внутрішнього інвестора. Одним з перших вчених, який досліджував взаємозв'язок і

взаємозалежність між рівнем доходів і структурою витрат сім'ї був німецький статист XIX ст. Енгель. Це дозволило йому сформувати закон, який набув статусу закону Енгеля, згідно якого існує щільний взаємозв'язок між рівнем доходів і структурою витрат сім'ї, а також діє обернено пропорційна залежність між часткою витраченого національного доходу на споживання та рівнем добробуту населення [2].

Таким чином, основою дослідження став мінімальний розмір сукупного доходу домогосподарства, який дозволив би покрити видатки потенційного внутрішнього інвестора за рахунок даного доходу, і вийти на такий рівень, при якому стало б можливим робити заощадження. В майбутньому такі заощадження повинні (при створенні належних умов) перетворитися на інвестиції, оскільки заощадження є тією частиною доходу, яка не витрачається на споживання. При цьому, споживання – це видатки на придбання товарів і послуг для задоволення потреб [3,157]. Звідси, існує прямий і досить тісний зв'язок між споживанням та заощадженням. Заощадження – це та частина доходу, що не споживається. Відповідно, дохід мінус споживання становлять заощадження. [3,159]. В економічній літературі незаперечним фактом є те, що заощадження – єдине джерело інвестиційних ресурсів, а розміри інвестиційної активності в державі визначаються саме обсягом заощаджень населення. [4, с.339]. Дослідження в даній сфері провадив відомий економіст Поль Семюелсон, який першим застосував вищу математику в економічних дослідженнях. Його моделі споживання та інвестицій досі використовують для оцінки потенціалу економіки країн [3,156]. На його думку, нації, що споживають значну частку своїх доходів й відповідно при цьому інвестують порівняно мало, характеризуються помірними темпами економічного зростання (США) і навпаки. Нації, які споживають незначну частку своїх доходів, інвестують великі кошти, і тому їм притаманні високі темпи зростання економіки і продуктивності праці (Японія, Південна Корея) [3,156]. Дані тези є надзвичайно важливим аргументом при створенні умов, які описано вище. Для цього, на думку автора, необхідно проаналізувати модель індивідуального споживання. Отож, споживання – це найпростіший і найвагоміший компонент валового національного продукту (ВНП). [3,157]. Загалом, ВНП – це показник національного виробництва товарів та послуг, який охоплює величину споживання (С), валові приватні внутрішні інвестиції (І), урядові покупки товарів і послуг (У), чистий експорт (Х), тобто ВНП=С+І+У+Х [3,153]. Зауважимо, що левова частка належить саме споживанню та інвестиціям. Нажаль, чистий експорт займає найменшу частку. Отже, функція споживання є однією з найважливіших у макроекономіці. Вона показує співвідношення між споживчими витратами і безподатковим доходом як в статиці, так і в динаміці.

Проаналізувавши дані категорії, було доведено, що на величину споживчих витрат впливає багато факторів. Зокрема, головним є рівень доходу після сплати податків. Також, дослідження показують, що коли доходи зростають, тоді зростають також заощадження домогосподарств і відповідно також зростають видатки на харчування, одяг, відпочинок, інше. Це підтверджує закон Енгеля, відповідно до якого, із зростанням доходів домогосподарства питома вага витрат на харчування знижується, частка витрат на придбання одягу, оплату житла та комунальних послуг змінюється не суттєво, а питома вага витрат на задоволення культурних та інших нематеріальних потреб помітно зростає [2]. Це підтвердження також знайшло у законі Дж. Кейнса, за яким люди схильні, як правило, збільшувати споживання із зростанням доходів, але не настільки, як зростає дохід. Оскільки, дохід за Кейнсом – це споживання + інвестиції; збереження = дохід – споживання; звідси збереження = інвестиціям [5,118]. Кейнс стверджує, що сукупний ріст доходу над споживанням, яке ми називаємо збереженням, не може відрізнятися від збільшення цінності капітального майна, яке ми називаємо інвестиціями. Отож, якщо ми припустимо, що нам вдалося проінвестувати, це буде означати, що ми скоротили споживання або збільшили свій дохід [5,119]. Таким чином, при сталому доході домогосподарства зменшення споживання призводить до зростання заощадження та можливості інвестування. Ще одним доказом є дослідження першого видатного українського економіста М. Тугана-Барановського. Його концепції стали підґрунтям розробленої Дж. М. Кейнсом теорії прогнозування ринкової

кон'юнктури у проведенні ефективної економічної політики. У своїх працях М. Туган-Барановський заперечив твердження К. Маркса про те, що прибуток і заробітна плата перебувають у зворотному співвідношенні одне до одного. Вчений доводить, що зі зростанням прибутку може зростати також і заробітна плата, а відповідно – доходи держави. Він також стверджує, що заробітна плата і прибуток можуть збільшуватися при зростанні продуктивності праці. Це збільшує фінансові можливості держави, підприємця, працівника [7]. Він показав закономірність не тільки виникнення криз, але й їхнього подолання завдяки активізації інвестиційної та соціальної політик.

1. Теорія фінансів навчальні матеріали онлайн. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.com/19690518/finansi/finansova_teoriya_adolfa_vagnera

2. Економічна енциклопедія: у 3-х т. - Т. 1. / редкол.: Б.Д. Гаврилишин, С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр "Академія", 2000. - 863с.

3. Семюельсон П.А. Макроекономіка / П.А.Семюельсон, В.Д.Нордгауз. – К.: Основи, 1995. – 574 с.

4. Ватаманюк З. Доходи та заощадження в перехідній економіці України: кол. моногр. за ред. С. Панчишина, М. Савлука. – Л.: ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 406с.

5. Кейнс Дж. М. Общая теория зайнятости, процента и денег / Дж. М. Кейнс. – М.: Прогресс, 1978. – 494 с.

6. Кузьмін О.Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту: підруч. [для студ.вищ.навч.закл.] / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. – Львів: НУ «Львівська політехніка» (Інф. Вид. центр «Інтелект» + «Інст. післ. дипл. освіти»), «Інтелект захід», 2002. – 228 с.

7. Київська школа економіки [Електронний ресурс]: Економіст світового рівня: М. Туган – Барановський. – Режим доступа: https://medium.com/kyiv-school-of-economics.

8. Bondarenko, Yu. H., Kulinich, T. V. Investigation of conditions and benefits for Ukraine in the transition of its household in the rank of the internal investor of the state // EUREKA: Social and Humanities. Tallinn, Eesti, European Union: Publisher OÜ "Scientific Route". Volume 1(13). 2018. P. 10-22. – Режим доступа: http://eu-jr.eu/social/issue/view/61.

Вільгуцька Р.Б.
к.е.н, ст. викладач
Лема Г.В.
к.е.н., асистент
Національний університет «Львівська політехніка»

РІВЕНЬ ІНТЕГРОВАНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Ознаки, якими організаційні структури управління підприємством (ОСУП) відрізняються одна від одної, є надбудовою сутнісних ознак поняття «організаційна структура управління». Як показали дослідження, в літературних джерелах відсутній уніфікований підхід до класифікації організаційних структур управління підприємством. Визначивши альтернативні види організаційних структур за різними ознаками, нами запропоновано нову класифікаційну ознаку – рівень інтегрування структури, за якою доцільно виділяти частково інтегровану та високоінтегровану ОСУП. Рівень співпраці із зовнішніми фірмами в частково інтегрованій ОСУП є незначним. Він забезпечує входження у міжнародний бізнес-простір за допомогою узгодженої стратегії та забезпечує необхідні взаємозв'язки. В якості прикладу частково інтегрованих ОСУП можна навести холдинги, асоціації, синдикати, стратегічні альянси (рис. 1. а, б). Організаційні структури управління підприємствами, які є учасниками цих утворень, є частково інтегрованими, оскільки практично усі вони є договірними утвореннями. Інтереси учасників холдингів, асоціацій,

синдикатів, стратегічних альянсів перетинаються лише частково, до того ж, лише у конкретний часовий період.

Особливістю холдингів є те, що вони є договірними статутними утвореннями, які створюються корпораціями для централізованого управління акціонерним капіталом. Як видно з рис. 1 (а), особливістю організаційної структури холдингової компанії є те, що, з одного боку, учасники холдингу є його акціонерами, учасниками спостережної ради і ревізійної комісії, а, з іншого боку, вони зобов'язані виконувати стратегічні, поточні і оперативні рішення правління холдингу.

Вищим органом управління асоціацій є з'їзд. До компетенції з'їзду будь-якої асоціації належить таке: прийняття статуту асоціації та внесення до нього змін і доповнень, розгляд і затвердження звітів ради, президента, затвердження рішень ради про прийняття до асоціації та виключення з неї її членів, затвердження основних напрямів діяльності асоціації та розгляд питань, запропонованих її членами, тощо. У період між з'їздами управління асоціацією здійснює рада асоціації. До складу ради асоціації обираються керівники підприємств-учасників асоціації. Президент та перший віце-президент асоціації входять до складу ради асоціації за посадою. Рада асоціації виконує такі функції: скликає з'їзд асоціації, визначає порядок денний з'їзду, час і місце його проведення, вносить на розгляд з'їзду проект основних напрямів діяльності асоціації на поточний рік, здійснює контроль за реалізацією рішень з'їзду і затверджених ним основних напрямів діяльності асоціації тощо.

а) організаційна структура управління холдингом

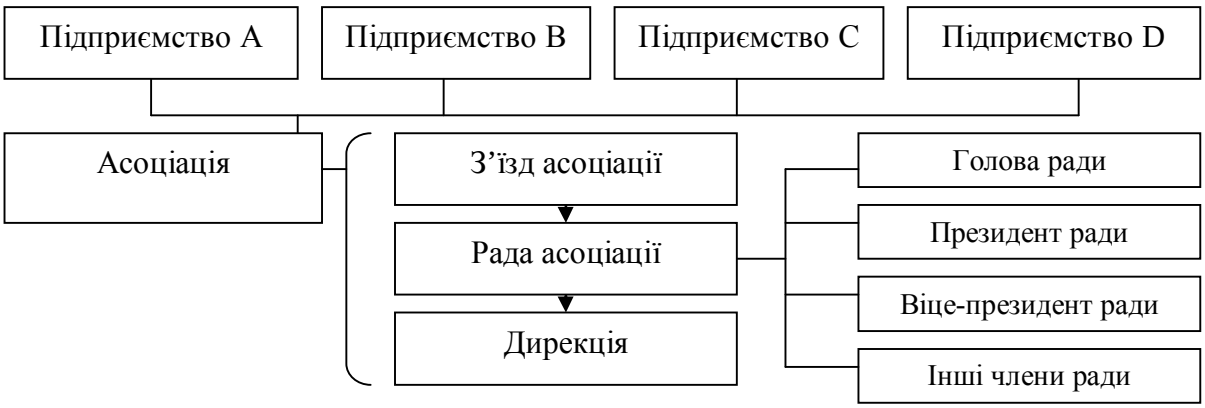

б) організаційна структура управління асоціацією

Рис. 1. Частково інтегровані ОСУП

Примітки: побудовано авторами на основі узагальнення наукових праць [1; 2; 3]

Повноваженнями голови ради асоціації є такі: представлення асоціації в органах державної влади та управління, громадських і міжнародних організаціях, представлення підприємств-членів асоціації у відносинах із зарубіжними партнерами, їхніми об'єднаннями,

іншими зарубіжними організаціями, головування на з'їздах та засіданнях ради асоціації, здійснення поточного контролю за реалізацією виконавчим органом рішень з'їздів та ради асоціації тощо. Щодо президента асоціації, то він очолює виконавчий орган асоціації, організовує виконання рішень з'їздів та ради асоціації, представляє виконавчий орган асоціації в органах державної влади і управління, громадських і міжнародних організаціях, у відносинах із зарубіжними партнерами, укладає від імені асоціації договори та дає від свого імені доручення на одержання матеріальних цінностей, відкриває розрахункові та інші рахунки в банках, підписує першим підписом грошово-розрахункові документи. Виконавчим органом асоціації, який забезпечує її поточну діяльність, є дирекція.

Розглядаючи високоінтегровану ОСУП, варто зазначити, що рівень співпраці з міжнародними підприємствами є значним, тобто налагоджений процес взаємовідносин між іноземними фірмами, створюються спільні підприємства, може відбуватись диверсифікація виробничої діяльності, утворюються мережеві компанії, консорціуми, концерни тощо. Високоінтегрована організаційна структура управління підприємством – це така організаційна структура управління, яка забезпечена функціональною взаємодією структурних підрозділів, спільними правилами і процедурами управління, а також відкритим для усіх підрозділів організації доступом до використання баз даних, комунікаційних каналів і програмного забезпечення, яке призначене для акумулювання, зберігання, оброблення, використання і передавання управлінської інформації, в тому числі інженерно-технологічної.

Отже, розглянуту класифікаційну ознаку можна використати за основу для формування архітектури баз даних, які відображають кількісні і якісні параметри структурних підрозділів підприємства, а отже, і для впровадження системи підтримки прийняття рішень щодо удосконалення чинних організаційних структур управління.

1. Антонов В.М. Фінансовий менеджмент: сучасні інформаційні технології / В.М. Антонов, Г.К. Яловой – К.: ЦУЛ, 2005. – 432 с.

2. Єгупов Ю.А. Організація виробництва на промисловому підприємстві / Ю.А. Єгупов. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 120 с.

3. Innovations of in business: looking for of Ukrainian of scenario - Interview of with of Usaf Akbar [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.innovations.com.ua/uk/interview/6/41/586.

Вішка І.С.
к.е.н, асистент кафедри АФМ
Національний університет «Львівська політехніка»

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ У БЕЗПЕЦІ, НАСЛІДКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ НА ПРИКЛАДІ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Вирішення питання щодо зміцнення економічної безпеки на сьогоднішній день дуже важливе та стратегічне. Однією із проблем є суперечності організаційно-управлінського характеру, врегулювання яких слід вирішувати на законодавчому рівні.Проблема малого бізнесу гостро стоїть сьогодні на порядку денному та зачіпає такі інтереси (рис.1).

Якщо дивитись на стан розвитку економіки нашої держави у розрізі діяльності підприємств, то показники їх фінансового стану чи ефективності (рентабельності) є на дуже низькому рівні (особливо ті, які знаходяться у власності держави). Часто фіксують корупційні правопорушення зі сторони підприємців, а також утиски та унеможливлення вивести продукцію на конкурентний рівень, що у свою чергу призводить до тенденції зменшення частки створюваних підприємств і великої кількості розорених, низької продуктивності та низької частки реалізовано продукції [2]. Низькими є і показники ліквідності підприємств, фінансово-господарської ефективності, практично відсутні вливання у інноваційні проекти, а рівень страхування чи самострахування підприємств незадовільний (за браком коштів чи низькою питомою вагою капіталовкладень) [3; 4].

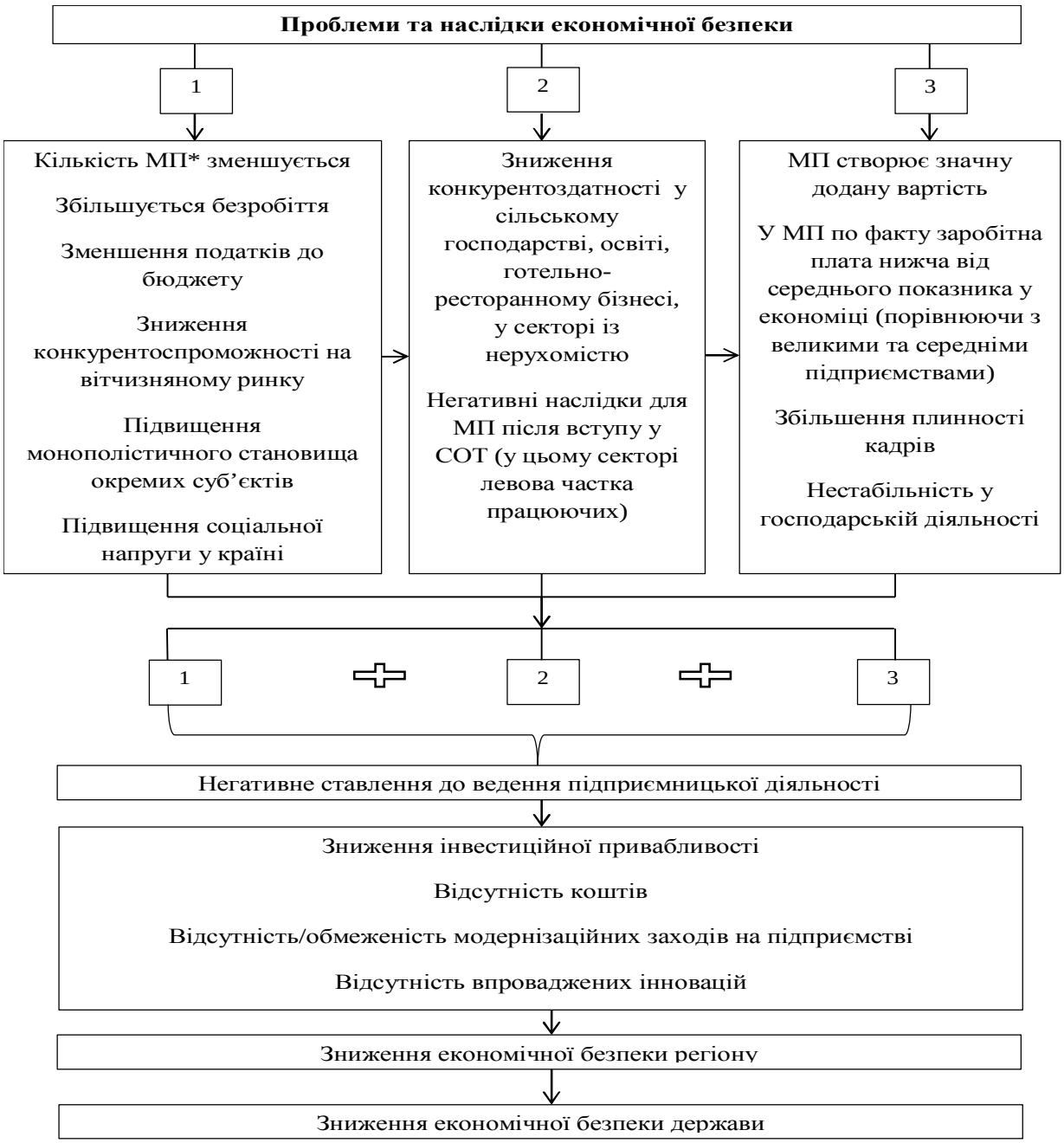

Рис. 1. Проблеми та наслідки для економічної безпеки

Умовні позначення: МП - мале підприємництво*
Примітка: структуровано автором на основі опрацьованих джерел

Враховуючи, що малий бізнес є ключовою ланкою на шляху структурної перебудови економічних процесів, доцільно було б, на шляху до підвищення економічної безпеки, на місцях, у органах місцевого самоврядування, прописати узгодженні нормативні регламенти, якими слід користуватись для досягнення безпеки. Це, у свою чергу, вплине на ситуацію з монополізмом та розірве залежність між владою та бізнесом, як каналом клієнтських стосунків. Мале підприємництво є привабливою сферою для залучення інвестицій, як наслідок – високоефективні конкуруючі професії, збільшення здорової конкуренції, а також, збільшення обсягів торгово-роздрібного товару на ринку.

Також, особливої уваги з боку держави, має відводитись системі оподаткування МП, адже надмірний тиск податків змушує переходити у тіньовий бізнес. Погоджуємось із думкою С.М. Лихолат, що краще надати усім рівні права при оподаткуванні, ніж проводити переділ під час надання пільг[1].Шляхами покращення становища у сфері зміцнення безпеки для малого

підприємництва може бути акцентування на регіональних програмах для розвитку підприємництва, використання принципу децентралізації розподілу коштів на засадах бюджетування розроблених заходів, що сприятиме надходженню податків до місцевого бюджету від діяльності МП. Забезпечити прозорість у таких операціях та унеможливити зловживання службовим становищем у форматі відносин *влада – бізнес*[3; 5].А також, забезпечити МП страховими та кредитними послугами для ведення безпечної діяльності. Гарантом усіх цих заходів мала б бути місцева влада, яка зацікавлена у регіональному розвитку [4].

1. Лихолат СМ Оподаткування малого бізнесу: проблеми та шляхи їх вирішення Електронний ресурс // Режим доступу: https://cyberleninka.ru/.../opodatkuvannya-malogo-biznesu.

2. Мазур А.В. Економічна безпека держави: погляд крізь призму митного контролю. Lexportus № 2 2016 // Електронний ресурс // Режим доступу: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/6748/Mazur_lexportus2-16.pdf?sequence=1

3. Організаційно-економічна безпека підприємницької діяльності регіону // Електронний ресурс // Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/monitor/April/2.htm .

4. Черкасова С. О. Формування організаційно-економічного механізму управління процесом зміцнення економічної безпеки промислових підприємств / С. О. Черкасова // Економіка: реалії часу. - 2013. - № 2. - С. 22-27.

5. Яремко І. І. Економічна безпека як складова національної безпеки держави / І. І. Яремко // Інтегроване стратегічне управління: проблеми адміністрування, економічної безпеки та проектної діяльності : тези доповідей першої міжвузівської науково-практичної конференції, 24–26 квітня 2013 року, Львів / Національний університет "Львівська політехніка". – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. – С. 74–75.

Гончаренко М. Л.
к.е.н., доцент
Тимофєєва А.В.
магістр
Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків

ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ

Рентабельність – це якісний вартісний показник, що характеризує рівень віддачі витрат або ступінь використання наявних ресурсів у процесі виробництва і реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). У найширшому, найзагальнішому розумінні рентабельність означає прибутковість або дохідність виробництва і реалізації всієї продукції чи окремих її видів; дохідність підприємств, організацій, установ у цілому як суб’єктів господарської діяльності; прибутковість різних галузей економіки [1, с.113].

Рентабельність у фінансовому аналізі може засвідчити про економічну ефективність, яка визначається як відношення прибутку до одного з вагомих показників функціонування підприємства.

Показники рентабельності можливо об'єднати у декілька груп:

– показники, що характеризують окупність витрат виробництва та інвестиційних проектів;

– показники, що характеризують прибутковість реалізації;

– показники, що характеризують прибутковість капіталу та його частин.

Одним з основних показників, які аналізуються органами державної статистики України є рентабельність операційної діяльності підприємств. Так, у виробничих підприємств за 2016 рік найвищою є рентабельність виробництва комп'ютерів, електронної та оптичної продукції: 30,2 %; найбільшим від’ємним показником: – 7,5 % є значення по

галузі водопостачання; каналізації та поводження з відходами; загальний показник по промисловості: 5,2 % [2].

Різноманітність показників рентабельності визначає альтернативність пошуку шляхів її підвищення, внаслідок чого буде підвищуватись і ефективність роботи підприємства. При аналізі шляхів підвищення рентабельності важливо розрізняти вплив зовнішніх та внутрішніх факторів.

Зовнішні фактори є неконтрольованими, підприємство може спрогнозувати їх або спробувати несуттєво змінити частину з них, але в цілому вони не залежать від діяльності конкретного підприємства (ціни, тарифи, податкові ставки й збори, обсяг ринку, купівельна спроможність, інфляція, курси валют, мінімальний розмір оплати праці, законодавча база, ринкові й макроекономічні тенденції.

Внутрішні фактори по природі походження є контрольованими – підприємство безпосередньо бере участь у їхньому створенні. До них ставляться: капітальні вкладення, обсяг виробництва, ціноутворення, автоматизація виробництва, якість матеріалів, внутрішня кадрова, маркетингова, облікова, податкова і кредитна політика.

Підприємства насамперед звертають увагу на проблеми контролю за змінами зовнішніх факторів і намагаються знизити їх вагомість. Оскільки основним внутрішнім фактором, який визначає рентабельність підприємства є прибуток, то головним напрямком визначення резервів підвищення рентабельності підприємства є саме визначення резервів збільшення прибутку підприємства. Основними джерелами резервів збільшення суми прибутку є збільшення обсягу реалізації продукції, зниження її собівартості, підвищення якості товарної продукції, реалізація її на більш вигідних ринках збуту, тощо [3].

В даний час широко поширилась методика оцінки факторів впливу на рентабельність із використанням моделі «Du Pont», яка включає показники : співвідношення активів із власним капіталом, виторгу з розміром активів й чистого прибутку з виторгом (чиста маржа). Трьохфакторна модель Du Pont відображає економічне зростання підприємства (темп приросту власного капіталу, тобто ріст буде тем вище, чим більше активів сформовано на одну гривню вкладеного власного капіталу, чим вище оборотність активів, вище маржа прибутку й більше заробленого прибутку залишається у підприємства в якості нерозподіленого).

Методика Du Pont дозволяє дати комплексну оцінку основним факторам, що впливають на ефективність діяльності організації, оцінюваної через рентабельність власного капіталу, а саме таким факторам, як мультиплікатор власного капіталу, ділова активність і маржа прибутку. Стратегія підвищення рентабельності за рахунок трьох перерахованих факторів тісно пов'язана зі специфікою діяльності виробничого підприємства. Тому в процесі аналізу ефективності управлінської політики необхідно оцінювати адекватність застосовуваної керівництвом стратегії зовнішнім і внутрішнім факторам функціонування організації.

У процесі управління рентабельністю важливою є процедура аналізу витратної складової господарювання підприємства в частині її оптимізації. При цьому такий аналіз має бути орієнтований на кінцевий результат на базі єдиної інформаційної бази і технології обробки інформації щодо витрат на всіх етапах життєвого циклу виробництва продукції. Для цього витрати групують за елементами, щоб виявити характер виробництва (матеріаломістке, працемістке тощо) та за калькуляційними статтями, щоб дізнатися, які з них мають найбільший вплив на собівартість одиниці продукції. Саме собівартість продукції та тенденції її змін впливають на рівень рентабельності продукції та виробничої діяльності підприємства взагалі. Тому любий суб’єкт господарювання повинен налагодити чіткий та логічний процес управління витратами для того, щоб мати можливість створити необхідні запаси (не надлишкові), а також уникнути перевитрат у процесі виробництва.

Для підвищення показників рентабельності можна запропонувати скорочення необов'язкових витрат (зайві офісні площі, надлишкові компенсаційні пакети, представницькі витрати, зниження витрат по закупівлі меблів, офісної техніки, додаткових матеріалів і т.п.), розробку грамотної цінової політики, диференціацію асортименту. Не менш важливим є оптимізація бізнес-процесів (виділити й оптимізувати ключові в умовах економічної кризи

внутрішні бізнес-процеси підприємства; підібрати на ринку праці кращих фахівців, оптимізувати кадровий склад; посилити процеси контролю над витратами засобів праці. До ключових бізнес-процесів зазвичай можна відносити: поточне тактичне планування; маркетинг і реалізацію; обслуговування клієнтів; закупівлі; управління персоналом; підвищення прозорості й ліквідності бізнес-діяльності.

У сучасних умовах виробничим підприємствам необхідно у довгостроковому плануванні застосовувати заходи щодо економії витрат, тому що саме вони є одним з вагоміших внутрішніх факторів впливу на рентабельність а також фактором, який максимально придатний для управління й аналізу.

1. *Бердар М. М. Фінанси підприємств : навч. посіб.. Київ, 2010. 352 с.*
2. *Рентабельність операційної діяльності підприємств за видами промислової діяльності у 2016 році. URL:http://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information/5359-2012-10-24-07-12-52.html*
3. *Організація і методика економічного аналізу : навч. посіб. / Т.Д. Косова, П.М. Сухарев, Л.О. Ващенко [та ін.]. Київ, 2012. 528 с.*

Діденко А.С.
магістрант 1 року навчання
Чаговець Л.О.
к.е.н., доцент
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

МОДЕЛІ ОЦІНКИ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах економічна безпека набуває першорядного значення, оскільки дає орієнтири для прийняття основних соціально-економічних рішень. Трансформація будь-якої економічної системи найчастіше відбувається із великим ризиком ймовірності настання кризи, це особливо актуалізує питання забезпечення економічної безпеки як систем макро, так і мікрорівня. Важливою складовою механізму управління економічною безпекою підприємства (ЕБП) є її фінансова складова (ФСЕБП), системи і методи фінансового аналізу.

Для розробки комплексної системи управління економічною безпекою підприємства пропонується концептуальний модельний базис оцінки економічної безпеки, який містить три блоки: блок формування інформаційного простору ЕБП, блок оцінки загального рівня ЕБП та її складових (фінансової, управлінської, техніко-технологічної, кадрової), блок формування та ухвалення управлінських рішень з ЕБП. У рамках цього комплексу у даній роботі пропонується аналіз головних індикативних коефіцієнтів, що характеризують рівень фінансової та управлінської безпеки, як найголовніших за думкою багатьох вчених, для формування управлінських рішень щодо належного забезпечення загального стану ЕБП.

Для оцінки ФСЕБП АТ «Мотор Січ», яке є українським підприємством, що займається розробкою, виробництвом, ремонтом та обслуговуванням авіаційних газотурбінних двигунів для літаків і вертольотів, на підставі монографічного аналізу було виокремлено такі групи аналітичних коефіцієнтів, які набули найбільшого розповсюдження [1 – 4]: коефіцієнти оцінки фінансової стійкості підприємства, коефіцієнти оцінки ліквідності, оцінки оборотності активів і капіталу, коефіцієнти оцінки рентабельності. Аналіз першої групи індикаторів дозволив дійти висновку про загальну фінансову стійкість досліджуваного підприємства. Так, наприклад: 64,7% обсягу активів сформовано за рахунок власного капіталу; підприємство не залежить від зовнішніх джерел фінансування, т. к. в змозі покрити 50% своєї діяльності; підприємство не знаходиться в зоні ризику, так як в основному має досить джерел фінансування, 53,7% позикового капіталу припадає на 1 од. власного

капіталу. Аналіз другої та третьої груп індикаторів свідчить, що підприємство в змозі оплатити поточну заборгованість за рахунок готівки та очікуваних надходжень від дебіторів, однак наявне неефективне використання грошових коштів на підприємстві, неефективна політика структурного формування фінансування. Підприємство протягом року отримує виручку в 0,46 вартості своїх активів. В даному випадку, відібрані коефіцієнти оборотності є стимуляторами, так як чим більше коефіцієнт оборотності активів, тим інтенсивніше використовують активи в діяльності організації, тим вище ділова активність. Однак потрібно врахувати, що оборотність сильно залежить від галузевих особливостей. Оцінка індикаторів четвертої групи свідчить про зниження показників в останньому періоді року, що пов'язано з тим, що у підприємства збільшилися довгострокові зобов'язання і знизилася прибутковість.

Другим етапом оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємства є оцінка економічних ризиків ЕБП, зокрема, ймовірності банкрутства. Для даної оцінки вибрано декілька підходів: двофакторну та п’ятифакторну модель Альтмана та оцінка за системою показників Бівера. Імовірність ризику банкрутства на базі останнього року дослідження за моделлю Альтмана дала позитивні результати і підприємство знаходиться у зоні фінансової стійкості; за двома показниками – коефіцієнтом Бівера та покриття активів підприємство належить до імовірного ризику банкрутства через 5 років. Таким чином, за отриманими розрахунками підприємство можна віднести до компанії, що знаходиться у стані фінансової стійкості, проте за умови, що підприємство перегляне політику формування фінансування на підприємстві.

Аналіз управлінської складової економічної безпеки підприємства пропонується здійснювати через оцінку ефективності управління підприємством за відповідним коефіцієнтом, який розраховується як співвідношення фактичної вартості підприємства до попередньої величини. У результаті обчислень ринкова вартість підприємства перевищує балансову вартість як мінімум в 1,76 рази. Потрібно врахувати, що дане явище є нормальним і практично ніколи балансова та ринкова вартість компанії не збігаються. Це пояснюється тим, що згідно сучасним уявленням, ринкова вартість будь-якої корпорації не залежить від структури капіталу і визначається виключно динамікою її майбутніх доходів.

У другому блоці концептуального базису розроблено моделі комплексної оцінки рівня економічної безпеки на основі стандартизації вхідних змінних. За моделлю оцінка економічної безпеки підприємства здійснюється через інтегральні показники, що обчислюються на основі середньоарифметичних значень їх стандартизованих вхідних змінних. Її перевага полягає у врахуванні непорівнянності показників, що її характеризують, через процедуру стандартизації або нормування. Ця процедура дає можливість визначити інтегральні оцінки їх економічної безпеки, а також економічної безпеки деякої її сукупності. Реалізація моделі дала позитивні результати, так як рівень фінансової безпеки з кожним роком дещо підвищується, на початок 2017 року його рівень склав 0,95.

Таким чином, сформована система структурних компонент економічної безпеки підприємства дала змогу оцінити стан фінансової безпеки підприємством. Розробка комплексу моделей оцінки ЕБП на основі методів економіко-математичного моделювання багатовимірних об’єктів дозволяє сформувати стратегії економічної безпеки підприємства та підвищити якості рішень з управління нею. Кожна складова економічної безпеки окремо за показниками, та її загальний рівень показали якісні управлінські рішення щодо використання усіх ресурсів на підприємстві та рішення, які слід покращити. Аналіз показників показав найбільш вагомі фактори, контроль і управління якими призведе до покращення функціонування підприємства. Рекомендується переглянути політику кредиторського та дебіторського формування грошових коштів; необхідно підвищувати оборотність коштів підприємства; особливо звернути увагу на збільшення найбільш ліквідних активів та величину повільно реалізованих активів, які є надзвичайно великими.

1. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. – К.: Эльга, Ника-Центр, Вып. 10. 2004. – 784 с. – (Серия «Библиотека финансового менеджера»).

2. Глущенко С. В. Управление финансовым риском и экономическая безопасность предприятия / С. В Глущенко // Наукові праці Донецького державного технічного університету. – 2002. №47. – С. 22-29.

3. Гурьянова Л. С. Модели оценки, анализа и прогнозирования социально-экономических систем: монография. Т.С Клебанова, Н.А. Кизим - Х.: ИНЖЕК, 2012. – 54 с.

4. Олейникова Е. А. Основы экономической безопасности (государство, регион, предприятие, личность) / Е. А. Олейникова.- М.: ЗАО «Бизнес-школа»м «Интел-Синтез», 1997. – 288 с.

Колісник Н.О.
студентка-магістр
Дзюрах Ю.М.
асистент
Національний університет «Львівська політехніка»

ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проблема ефективності державного управління фінансами та здійснення фінансового контролю є надзвичайно важливою для кожної держави. В свій час ринкові відносини та конкурентна боротьба призвели до появи нової форми незалежного контролю – аудиту. Сьогодні, враховуючи той факт, що аудит набуває все більшого значення в економіці, все гостріше постає питання про контроль його якості. Це перш за все пов'язано з розвитком незалежного аудиту в Україні та введенням в дію нових Міжнародних стандартів аудиту.

В Україні виникнення аудиту пов'язують з прийняттям у 1993 році Закону України «Про аудиторську діяльність». 25 років – це досить незначний термін для формування та розвитку наукових досліджень, створення практичної бази та накопичення відповідного досвіду. Зарубіжні країни мають більш значний досвід у організації контролю якості аудиторських послуг. Контроль якості роботи аудиторів та аудиторських фірм має на меті забезпечити довіру до аудиторської діяльності в суспільстві та перевірити виконані роботи щодо відповідності стандартам аудиту та нормам професійної етики. Відповідно до Міжнародного стандарту «Контроль якості для фірм, що виконують аудити та огляди фінансової звітності, а також інші завдання з надання впевненості і супутні послуги» система контролю якості складається з політик, розроблених для досягнення мети аудиторської фірми, і процедур, необхідних для впровадження та моніторингу дотримання вимог цих політик [5].

В Україні контроль за якістю роботи аудиторів здійснюється на двох рінях: зовнішньому та внутрішньому. Зовнішня система контролю якості аудиторських послуг формується Аудиторською палатою України, що регламентується Законом України «Про аудиторську діяльність» [4]. Також АПУ затверджує положення, накази та рішення якими встановлюються порядок здійснення контролю якості аудиту. До таких можна віднести Концептуальні основи контролю аудиторською діяльністю [5], в яких наводяться його напрямки та заходи за допомогою яких він здійснюється і Положення про зовнішні перевірки системи контролю якості аудиторських послуг, де вказується порядок організації і проведення перевірки та оформлення її результатів.

Забезпечення якості аудиторських послуг потребує вдосконалення процесу саморегулювання аудиторської діяльності. Саме тому, важливою функцією регулювання є здійснення контролю. Законом України «Про аудиторську діяльність» [4] на АПУ покладені повноваження щодо:

– здійснення контролю за дотриманням аудиторськими фірмами та аудиторами вимог цього Закону, стандартів аудиту, норм професійної етики аудиторів;

– здійснення заходів із забезпечення незалежності аудиторів при проведенні ними аудиторських перевірок та організації контролю за якістю аудиторських послуг;

– регулювання взаємовідносин між аудиторами в процесі здійснення аудиторської діяльності та у разі необхідності застосування до них стягнень.

У світовій практиці більшість авторів виділяє три основні моделі формування контролю за аудиторською діяльністю, це:

• здійснення нагляду приватними суспільними організаціями за дорученням держави;

• здійснення нагляду державним органом;

• змішана модель нагляду.

Перша модель формування контролю, в якій нагляд здійснюють приватні суспільні організації за дорученням держави характерна для США та Великобританії. Перше підґрунтя її розвитку було закладено у 1978 році, коли Американським інститутом сертифікованих громадських бухгалтерів (AICPA) був створений Комітет контролю якості стандартів, завданням якого було допомагати аудиторським фірмам у здійсненні та вдосконаленні контролю якості їхньої роботи [3].

Другою моделлю формування контролю є модель, в якій нагляд здійснюється державним органом. Вона характерна для Австралії, Голландії, Італії. Саме тому, до цієї категорії варто віднести і Україну, адже, враховуючи те, що половина представників Аудиторської палати України (10 осіб) делегується із державних органів та аналізуючи саму систему контролю якості аудиторських послуг, яка сформувалася в нашій державі, віднесення України до даної групи є очевидним.

Третьою і останньою є змішана модель формування контролю. Вона застосовується у Німеччині. Характерним для даної країни є те, що нагляд за професією здійснює суспільна організація аудиторів та Аудиторська палата, яка в той же час контролюється незалежним державним органом. Відповідно до німецького Закону «Про аудиторську діяльність» таке страхування є обов'язковим у тому випадку, якщо максимальна професійна відповідальність становить 1 мільйон євро – для аудиту підприємств, що не є учасниками ринку капіталу та 4 мільйони євро – для аудиту підприємств, що є учасниками ринку капіталу.

Отже, здійснення аудиту потрібно як державі, так і економічним суб'єктам, тому і необхідно розробити політику його вдосконалення. Перспективним напрямком такого вдосконалення є покращення якості проведення контролю аудиторської діяльності в Україні, що значно підвищить ступінь довіри до нього та дозволить вийти на міжнародний рівень.

1. Гончарук Я.А., Рудницький В.С. Аудит: вид.2-ге, перероблене та доповнене. – Львів: Оріяна-Нова, 2004. – 292с. 3. Давидов Г.М., Давидов І.Г, Давидов Ю.Г. та ін. Аудит: Підручник / за ред.. Г.М.Давидова, М.В. Кужельного. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2009. – 495 с.

2. Директива 2006/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 17 травня 2006 року про обов'язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_844.

3. Дорош Н.І. Контроль якості ринку аудиторських послуг в Україні та за кордоном / Університетські наукові записи. – 2007. - №3(23). –С. 264-267.

4. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22 квітня 1993 року №3126-XII (в редакції Закону України від 07 липня 2011 року №3610-VI)- [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3125-12.

5. Концептуальні основи контролю аудиторською діяльністю в Україні, затверджена рішенням Аудиторської палати України від 27.09.2007 р. N 182/3 . - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://apu.com.ua/files/temp/2099327807.doc.

6. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2010 року, частина 1 – К.: «Видавництво «Фенікс», 2010. – 871 с.

Коць О.О.
к.е.н., доцент
Соловей Я.Я.
студент
Національний університет «Львівська політехніка»

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ КРЕДИТІВ БАНКІВ

Сьогодні кожний банк у своєму кредитному портфелі має проблемні кредити й тому виникає питання у встановленні їхнього граничного обсягу (частки) та засад управління такими кредитами, адже кожен банк намагається знизити кількість проблемних кредитів, та запобігти їх виникненню з метою забезпечення якості кредитного портфеля.

Проблемні кредити – це ті кредити, які в силу тих, чи інших обставин своєчасно не погашаються та не повертаються позичальником.

Формування резервів для покриття проблемних кредитів та кредитів загалом, як визначає НБУ, відбувається з метою покращення стабільності і надійності банківської системи, захисту як кредиторів, так і вкладників [1]. Резерви для покриття проблемних кредитів використовуються тільки для покриття збитків непогашених позичальниками кредитної заборгованості, стягнення якої неможливе. Обсяги та структуру кредитного портфеля банків за критерієм якості наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Якість кредитного портфеля банків України за 2014-2017 рр.

Показники	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Кредитний портфель, млн. грн.	911402	1006358	1009768	1005953
Резерви для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями, млн. грн.	131252	294931	321303	484383
Відношення резервів під кредитні ризики до кредитного портфелю, %	14,40	20,36	31,82	48,15
Проблемні кредити, млн. грн.	70205	135921	213311	307812
Питома вага проблемних кредитів у кредитному портфелі, %	7,70	13,51	21,12	30,60

Джерело: сформовано та розраховано авторами за даними [1]

За даними табл. 1 можна сказати, що усі аналізовані показники зростали, проте частка резервів та питома вага проблемних кредитів мали найбільшу динаміку зміни. Це свідчить про погіршення якості кредитного портфеля банків України за аналізований період та про необхідність пошуку причин зростання обсягу проблемних кредитів.

Можна виокремити такі причини виникнення проблемних кредитів:

- погіршення фінансового стану позичальників внаслідок втрати чи суттєвого зменшення надходжень із джерела доходів;
- вплив зовнішніх чинників (зокрема економічна криза в країні, зниження купівельної спроможності національних грошей), що зумовлюють неможливість чи уникання повернення кредиту;
- особистісне ставлення позичальника до необхідності повернення кредиту (ігнорування запитів із банку, несвоєчасність погашення заборгованості та не у повному обсязі, шахрайські дії з метою збагачення тощо);
- виявлення позичальника померлим або недієздатним.

Отже, банкам необхідно зосередити увагу на управління проблемними кредитами саме з позицій виявлення причин, що зумовлюють (зумовили) їхнє виникнення та спрямовувати заходи на мінімізацію негативного впливу ідентифікованих чинників.

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] // Режим доступу : https://bank.gov.ua.

Кошова В.Ю.
студентка
Шарко В. В.
к.е.н., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

НАПРЯМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

За сучасного стану розвитку економіки як на державному, так і на світовому рівні розвиток тенденції розвитку торговельних підприємств відіграє важливу роль у зростанні соціально-економічної ролі сфери послуг, що являється рушійною силою нової економіки знань. Діяльність торговельних підприємств сприяє поширенню та впровадженню інноваційної продукції, а також являється каналом інформації щодо попиту на інновації та їх пропозиції та забезпечує наближення та взаємодію творців і споживачів інноваційних продуктів та технологій.

Загалом, дослідженню проблем інновацій та інноваційної діяльності підприємств присвячено багато праць зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема Й. Шумпетера, М. Хучек, Б. Санто, О. І. Амоши, Ю. М. Бажала, Л. М. Борщ, М. П. Денисенка, А. П. Гайдуцького, А. С. Гальчинського, С. В. Герасимова, Н. В. Краснокутської, Н. Б. Кирич, І. І. Лукінова, А. А. Пересади, Я. В. Риженка, О. М. Собко, Р. А. Фатхутдінова, В. Г. Федоренко, Л. І. Федулової та ін. Але деякі питання наукового обґрунтування інноваційної діяльності підприємств та формування їх інноваційного потенціалу залишаються невирішеними.

У науковій економічній літературі зустрічаємо різні тлумачення сутності поняття «інновації». Під поняттям «інновації у галузі торгівлі» В. Іжевський розуміє «результат інноваційної діяльності у вигляді удосконаленого торгово-технологічного й організаційно-управлінського процесу, метою якого є не лише досягнення економічного та соціального ефекту, а й формування конкурентоспроможних торговельних систем» [1, с. 101].

Лукашина Є. В., Лукашин М. С. вважають, що інновації в торгівлі – це нові або вдосконалені товари або послуги, впровадження яких дозволяє отримати економічний, соціальний та інші види ефекту [2, с. 370].

Узагальнюючи вище перелічені визначення, можемо зробити висновок, що інновацію в торгівлі розглядають в основному з позиції торгового об’єкта (отримання прибутку, досягнення економічного ефекту), і не зосереджується увага саме на споживачеві продукції (соціальна спрямованість). Тобто, можна подати інновацію як комплексний процес генерації творчих ідей на стадіях закупівлі, зберігання та продажу товару на ринку, що створює цінність для клієнта та дозволяє забезпечити інтенсивний розвиток підприємства, або досягти економічний, соціальний та інші види ефекту. Даний процес досягається завдяки новітніх розробок у сфері торгівлі, сформованому та реалізованому потенціалу підприємства, використання новітніх форм і методів організації праці та управління (власне) [3, с. 104].

Варто зауважити, що кожне окреме підприємство обирає для себе індивідуальний шлях інноваційного розвитку залежно від окреслених цілей, обраної стратегії і внутрішніх можливостей. В той час, виникає необхідність врахування тенденції і програми розвитку економіки держави та окремих сфер економічної діяльності.

Зважаючи на це, інноваційний розвиток торгівлі доцільно поділити на напрями залежно від характеру інновацій і чинників стимулювання їх розвитку. Так результатом базових інновацій передбачається створення програм довгострокової фінансово-кредитної підтримки інноваційної діяльності; розвиненість галузевої інституціональної науково-технічної інфраструктури, мережі комунікацій; дієвість податкових преференцій податкової активності; наявність фінансових ресурсів та матеріально-технічних засобів, прогресивних технологій. Економічні інновації сприятимуть розвиненості систем прогнозування,

планування, бюджетування і фінансування нових методів господарювання у торгівлі; розробці раціональної амортизаційної політики, ретельності бізнес- планування та згуртованості персоналу відносно реалізації інноваційних проектів. Продуктові інновації забезпечать правовий захист об'єктів інтелектуальної власності; перехід до загальноприйнятих норм патентного права; обмеженість виявленої товарної форми досягнень науки і техніки; ефективність досліджень попиту на інноваційні товари (послуги) та співробітництва підприємств сфери обігу і маркетингових фірм. Ринкові та стратегічні інновації характеризуються рівнем розвитку інноваційного підприємництва у сфері внутрішньої торгівлі; створенням умов справедливої ринкової конкуренції та рівного доступу до ресурсів і ринків; наявності стратегій та програм розвитку сфери внутрішньої торгівлі та її економічних агентів, узгодженість програм, їх інтегрованість у загальну систему планування соціально-економічного розвитку держави, її регіонів та видів економічної діяльності. Організаційні та техніко-економічні інновації супроводжуватимуться підвищенням рівня розвитку та інтегрованості інноваційного ринку в системі модернізації сфери внутрішньої торгівлі; рівня підтримки програм професійно-фахового забезпечення інноваційної діяльності підприємств торгівлі; залученню та активізації мотивації персоналу до удосконалення торгово-технологічного процесу і якості торговельної послуги; гнучкості організаційної структури підприємств. Соціальні інновації передбачають наявність та ефективність реалізації державних програм соціалізації торговельної сфери; підвищення рівня соціальної відповідальності в торгівлі, ставлення до долі людського капіталу та умов праці, а також професійно- кваліфікаційної готовності торгового персоналу до якісного обслуговування покупців [4, с. 59].

Отже, інноваційний розвиток торговельних підприємств повинен здійснюватися одночасно за двома напрямами: науково-технічним (матеріальний аспект) і організаційно-управлінським (нематеріальний аспект), що дасть можливість визначити та зафіксувати низку концептуальних положень щодо побудови оптимальної моделі управління інноваційною діяльністю у сфері торгівлі.

Потреба у стратегічному управлінні інноваційною діяльністю зумовлює необхідність розроблення інноваційної політики на підприємствах роздрібної торгівлі. Управління охоплює стратегічні та оперативні аспекти і має бути націлене на створення або залучення інновацій та систематичну цілеспрямовану діяльність із вдосконалення існуючих торгово-технологічних і торгово-виробничих процесів.

1. Іжевський В.В. Сучасні підходи до управління інноваційними процесами на підприємстві / В.В. Іжевський // Економіка: проблеми теорії та практики: збірник наукових праць. – Випуск 260: В 6 т. – Т. І. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2010. – С. 100-110

2. Ващенко Н. Сутність інновацій торговельного підприємства / Н. Ващенко // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2014. – №1 (28). – С. 369-381.

3. Пугачевська К. Й. Стратегічні напрями і тенденції інноваційного розвитку торгівлі / К. Й. Пугачевська. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – №3. – С. 58–60.

4. Ситник Н. С. Розвиток інноваційної діяльності суб'єктів фінансово-економічної системи сфери товарного обігу / Ситник Н. С. // Вісник Університету банківської справи Національного банку України : збірник наукових праць – Вип. 2 (17). – Київ, 2013. – С. 57-61.

Курило О.Б.
к.е.н., доцент
Гоменюк В.В.
студентка
Національний університет «Львівська політехніка»

СУЧАСНИЙ СТАН ВІТЧИЗНЯНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний розвиток України потребує значних фінансових ресурсів. З метою стабільного зростання вітчизняне виробництво реалізовує інвестиційні проекти і таким чином нарощує обсяги ВВП, забезпечуючи ефективний розвиток суб'єктів господарювання.

Закон України "Про інвестиційну діяльність" зазначає, що інвестиції – це всі види матеріальних та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої створюється прибуток або досягається певний соціальний ефект [1].

Інвестиційна діяльність національних суб'єктів господарювання перебуває на нижчому рівні, порівняно з європейськими країнами, і характеризується незначною відсталістю, нестабільністю, нерівномірністю розподілу серед галузей.

За даними Державної служби статистики обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 31.12.2017 року становив 39,1 млрд. дол. США, проти 37,6 млрд. дол. США станом на 31.12.2016 року. Максимального значення цей показник досягав у 2014 році – 53,7 млрд. дол. США [2]. Така ситуація може бути спричинена недовірою інвесторів і високим ризиком неприбутковості інвестиційних проектів через складну економічну ситуацію внаслідок продовження військових операцій на сході України. Однак на території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надаються рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами.

Станом на 31.12.2017 року найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до установ та організацій, що здійснюють фінансову та страхову діяльність – 26,1% та підприємств промисловості – 27,3 % [2].

До основних країн-інвесторів належать: Кіпр – 25,6 %, Нідерланди – 16,1%, Російська Федерація – 11,7%, Велика Британія – 5,5%, Німеччина – 4,6%, Віргінські Острови (Брит.) - 4,1% і Швейцарія – 3,9% [2].

Обсяги освоєння капітальних інвестицій підприємствами України зростають з кожним роком.

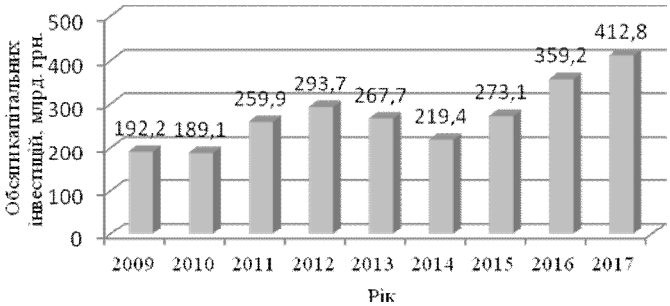

Рисунок 1. Освоєння капітальних інвестицій, млрд. грн.

Джерело: сформовано за даними Держстату [2]

Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій, у 2017 році залишаються: промисловість – 33,1%, будівництво – 12,3%, сільське, лісове та рибне господарство – 14,0%, інформація та телекомунікації – 4,1%, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,0%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 8,7%, державне управління й оборона; обов`язкове соціальне страхування – 7,4% [2].

Головним джерелом капітальних інвестицій в Україні є власні кошти вітчизняних підприємств, на які припадають 69,9% у 2017 році [2]. Також використовуються кошти державного бюджету, кошти місцевих бюджетів, кошти населення на будівництво житла, кредити банків та інші позики, кошти іноземних інвесторів.

Таблиця 1

Капітальні інвестиції в Україну за джерелами фінансування у 2017 році

У фактичних цінах, млн.грн				
	Січень-березень	Січень-червень	Січень-вересень	Січень-грудень
Усього у т.ч. за рахунок:	64754,4	155085,1	259545,0	412812,7
коштів державного бюджету	488,1	2639,0	5271,6	14324,6
коштів місцевих бюджетів	2179,8	7853,8	17420,9	38175,9
власних коштів підприємств та організацій	49622,4	115242,0	188572,6	288644,2
кредитів банків та інших позик	3239,2	8077,7	14187,3	21826,9
коштів іноземних інвесторів	986,9	2343,8	4790,4	5667,1
коштів населення на будівництво житла	6274,0	13854,7	21951,7	32288,1
інших джерел фінансування	1964,0	5074,1	7350,5	11885,9
Відсотків до загального обсягу				
Усього у тому числі за рахунок:	100,0	100,0	100,0	100,0
коштів державного бюджету	0,8	1,7	2,0	3,5
коштів місцевих бюджетів	3,4	5,1	6,7	9,2
власних коштів підприємств та організацій	76,6	74,3	72,7	69,9
кредитів банків та інших позик	5,0	5,2	5,5	5,3
коштів іноземних інвесторів	1,5	1,5	1,8	1,4
коштів населення на будівництво житла	9,7	8,9	8,5	7,8
інших джерел фінансування	3,0	3,3	2,8	2,9

Джерело: сформовано за даними Держстату [2]

Індекс інвестиційної привабливості України у 2017 році склав 3,15 балів з 5 максимально можливих. У 2016 році він становив 2,88 балів, що означає його зростання, а рубіж 3 балів позначка останній раз перевищувала у 2011 році [3].

На жаль, проблемними залишаються питання корумпованості влади, повільне впровадження реформ, зависокі ставки кредитування бізнесу, тіньової економіки, що гальмують інвестиційний розвиток національної економіки.

Отже, слід відзначити, що Україна залишається привабливою для інвестицій, є достатньо інтегрованою у світове господарство, але порушення макростабільності відіграє свою роль. Основним завданням на сьогодні є удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату. Це дозволить у майбутньому зберегти і підвищити конкурентоспроможність української економіки.

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 №1560-XII // zakon1.rada.gov.ua.

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/.

3. [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://www.eurointegration.com.ua/news/2017/07/3/7067975/.

Кутасевич Л.О.
Львівський національний університет імені Івана Франка

АНАЛІЗ ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА THE COCA-COLA COMPANY НА ОСНОВІ МОДЕЛІ “7S”

Існування будь-якої сучасної організації значною мірою залежить від зовнішнього середовища. Ефективне протистояння організації впливу на її діяльність негативних чинників зовнішнього середовища можливе лише при умові здійснення випереджувальних заходів, спрямованих на збереження його життєздатності та забезпечення конкурентоспроможності, тобто постійного розвитку організації, що забезпечується внутрішнім середовищем. А від так, зростання ролі внутрішнього середовища організації є характерною тенденцією сучасного розвитку.

Актуальність проблематики дослідження внутрішнього середовища організації зумовлене існуванням організації як відкритої системи, яка функціонує і розвивається завдяки наявним у ній елементам. Існує велика кількість різних підходів до структурування внутрішнього середовища організації.

Існує безліч методів, за допомогою яких можна аналізувати внутрішнє середовище організації, зокрема SWOT-аналіз, BCG-матриця, GE бізнес-екран, модель “7S” тощо. Методика аналізу на основі моделі “7S”, на нашу думку, є найкращим та достатньо об’єктивним методом який добре підходить саме для внутрішнього середовища організації. Розглянемо її детальніше на прикладі The Coca-Cola Company.

Модель «7S» включає 7 основних елементів: стратегія, структура, системи, загальноприйняті цінності, стиль, персонал, досвід. Завдання моделі є діагностика даної компанії.

Місія Кока-Коли:

1. Втамувати спрагу споживача.
2. Налагодження партнерства з клієнтами.
3. Гідна винагорода персоналу та акціонерів.
4. Покращення рівня життя.

Своє бачення компанія визнає так: бути безсумнівним лідером на кожному ринку, де працює компанія.

Свою діяльність компанія організовує у рамках стратегії «Гра до перемоги – 2020», яка заснована на таких принципах:

– соціальна відповідальність;
– відповідність запитам споживачів;
– співробітництво з клієнтами;
– майстерність в управлінні витратами.

В рамках концепції “Досконалість не має меж” компанія намагається досягнути максимальних рівнів сфери торгівлі, а також раціоналізація управління фінансовими ресурсами.

Однак, якщо розгляди слабкі сторони компанії, то можна побачити, що вона має велику ймовірність залежати від одного або кількох постачальників. Тому для компанії є важливим встановлювати партнерські відносини. Головним конкурентом на ринку є компанія Pepsi і виробники мінеральної води. Нарешті компанії необхідно оптимізувати використання оборотного капіталу. Звичайно, у зв’язку з тим, що газовані напої є причиною ожиріння, захворювань і багато країн хочуть встановити жорстокіші правила для виробника газованої води, компанії необхідно підтримувати інтерес споживача. Проведення промо-акцій є одним із способів вирішенням даної проблеми. Зимою 2013 року була проведена акція по колекціонуванню ведмедиків з логотипом “Сочі 2014” (рис. 1).

Враховуючи вищезгадані проблеми, можна виділити основні стратегічні напрямки компанії, в наслідуванні яких допоможе в подальшому розвитку компанії:

1. Збільшення асортименту; урізноманітнення бізнесу.

2. Ефективність портфеля.
3. Раціональне і ефективне управління капіталом.
4. Ефективність затрат по всім економічним операціям.
5. Забезпечення стабільності віддачі від вкладених засобів.
6. Впровадження інноваційних технологій по виготовленню продукції.
7. Оптимізація і досконалість виробництва і збуту.
8. Розвиток особистої відповідальності за витрати.
9. Збір масштабного грошового потоку для підтримки росту в довгострокову перспективу компанії.
10. Усунення конкуренції.

Загроза	Вирішення
Залежність від одного постачальника	Взаємовигідні відносини
Конкуренти: Pepsi і виробники мінеральної води	Випуск мінеральної води і переваги
Нестабільність у фінансах	Оптимізація оборотного капіталу
Турбота про власне здоров'я (зниження попиту)	Підвищення рівня довіри, проведення PR-акцій

Рис. 1. Основні загрози для компанії
Джерело: власна розробка автора

Організаційна структура управління компанії Кока-Кола представляє ієрархію, яка складається з 4-х рівнів:

1. Вищий (генеральний директор).
2. Середній (керівники підрозділів).
3. Нижчий (менеджери відділів, керівники груп, головний бухгалтер).
4. Рівень виконавці (рядові співробітники).

Нижчу ступінь ієрархії утворюють відділи:

- Відділ постачання.
- Відділ роботи з персоналом.
- Відділ закупівель.
- Відділ зовнішніх зв'язків і комунікацій.

Середня ланку складають:

- Національні ключові клієнти.
- Відділ по розвитку комерційних напрямків.
- Відділ маркетингу.
- Фінансовий відділ.
- Юридичний відділ.
- Відділ інформаційних технологій.
- Відділ підтримки клієнта.
- Відділ планування і логістики.

Очолює компанію Генеральний директор.

Організаційна структура має функціональний тип. Але вона має свої недоліки такі, як: відсутність взаємозв'язку між відділами, уповільнена реакція на зміни, які відбуваються, централізація, проблеми з дорученням відповідальності. Саме тому існують деякі перешкоди для досягнення поставленої цілі. Хоча в цілому для підтримки стабільності, даний тип структури підходить.

Системи компанії Кока-Кола [3]:

- Управління якістю.
- Управління системою харчової безпеки.
- Екологічний менеджмент.
- Менеджмент професійної безпеки і здоров'я.

- Мотивація.
- Організація і управління персоналом.
- Контроль.
- Прийняття рішень.

Наприклад, під час процесу виробництва здійснюється контроль над якістю продукції, хоча він не завжди є ефективним.

Окрім цього, компанія розробила строго регламентовані правила охорони праці і безпеки виробничої діяльності. Також, проводить інструктаж з персоналом, розвиває навики з допомогою різних програм, проводить неділю охорони праці. В 2014 р. кількість нещасних випадків на виробництві знизились на 20%, а захворювання – на 5% [7]. Для того щоб знизити цей показник необхідно запроваджувати нові технології, продовжувати проводити заходи, які сприяють усуненню ризиків, підвищення уваги робітників. Також до основних систем організації відносять систему мотивації робітників, систему прийняття рішень організації і контролю. Аналіз систем компанії відображає, що вони відповідають ринковим цілям компанії і це сприяє її розвитку. Звичайно, існує ряд проблем, наприклад, труднощі з надходженням інформації. Компанії варто продовжувати вести політику розвитку та вдосконалення даних систем.

Будь-яка компанія зобов'язана успіхом і досягненнями свого персоналу. Компанію формує декілька принципів взаємодії з персоналом:

- Відсутність будь-якої дискримінації.
- Виключення використання дитячої і примусової праці.
- Створення умов для кар'єрного росту.
- Забезпечення виробничої безпеки і охорони праці.
- Добросовісне виконання норм і законів щодо праці.

Також визначає основні напрямки в області управління персоналом:

1. Управління талантами.
2. Розповсюдження корпоративної культури.
3. Розвиток необхідних навиків і компетенції.
4. Підвищення організаційної ефективності.

Компанія часто відчуває дефіцит кадрів, тому їй необхідно приваблювати кваліфікаційних робітників, підвищувати рівень кваліфікації своїх робітників, давати їм можливість для кар'єрного росту. Різні освітні програми та проекти – стійка система мотивації, яка може знизити плинність кадрів фірми.

До основних цінностей компанії відносять: вірність принципам, досконалість у всьому, чим ми займаємось; навчання і розвиток, турбота про співробітників, віра в силу командної роботи, перемога разом з клієнтами.

Переглянувши діяльність організації, можна зазначити, що компанія дійсно старається втілювати свої цінності в життя.

Компанія володіє добре розвинутими навиками: професійного і соціального росту, самоорганізації, плануванні, вирішення проблем, маркетингові навики.

Однак маркетингові навики старіють, вони потребують новизни, тому компанії необхідно обновлювати випущену продукцію, використовуючи нового рекламного ходу. Для того, щоб продаж залишався таким ж ефективним необхідно розвивати навики дослідження можливості розвитку і росту.

Для того, щоб виявити стиль керівництва в компанії Кока-Кола, керівник роботи провів опитування своїх співробітників. Їм було дано перелік якостей, з яких треба було відмітити ті, які відповідають їх керівництву. Основними серед позначених якостей є:

- Чітко поставленні завдання – 92%
- Здібність налагоджувати стосунки з іншими – 85%
- Наполегливість – 82%
- Переконання в правильності своїх ідей, винагорода за понадурочний час – 64%

Результати дослідження:

– Діяльність Кока-Кола спрямована на досягнення своїх цілей.

– Є потреба в удосконаленні стратегій.

– Запровадження інновацій як у виробництво, маркетинг, так і у взаємодію з персоналом.

За результатами дослідження можна зазначити, що Кока-Кола в більшості концентрує увагу на завданнях, хоча в той же час приділяє достатнього уваги своїм робітникам. Таким чином стратегію компанії необхідно продовжувати направляти на інтенсивний розвиток, окрім цього необхідно розвивати потенціал робітників і запроваджувати інноваційні маркетингові методи. Звичайно, в цілому діяльність компанії спрямована на досягнення своїх цілей, однак деякі стратегічні напрямки в процесі потребують досконалості.

Недоліком даної моделі є те, що вона не може охопити усі важливі елементи існування організації, проте такий недолік є властивим для більшості інших методик аналізу. А основною перевагою моделі є те, що вона достатньо грунтовно надає інформацію про слабкі сторони організації та її можливості.

1. Питерс Т. Дж. В поисках совершенства уроки самых успешных компании / Т. Дж. Питерс, Р. Х. Уотерманл; пер. с англ. – М.: Издательскии дом "Вильяме", 2005 – 560 с.

2. McKinsey & Company [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mckinsey.com/insights/strategy/enduring_ideas_the_7-s_framework.

3. Coca-Cola [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.coca-cola.ua/pages/landing/index.html

4. Coca-Cola Hellenic [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://coca-colahellenic.com.ua.

5. Coca-Cola Journey Ukraine [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.coca-colaukraine.com.

6. Coca-Cola Journey/ Financial Reports and Iformation [Електронний ресурс]: режим доступу: http://www.coca-colacompany.com/investors/investors-info-reports-and-financial-information.

7. Звіт про соціальну відповідальність ІП «Кока-Кола Беверіджиз Україна» 2010-2011[Електронній ресурс]: Режим доступу: http://www.coca-cola-csr-report.com.ua.

Кушніренко А.М.
аспірант
Національний університет харчових технологій, м.Київ

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПО РОЗЛИВУ МІНЕРАЛЬНОЇ ВОДИ В УКРАЇНІ

Ринок мінеральних вод в Україні розвинений, в якому попит практично повністю забезпечується внутрішнім виробництвом та частка імпорту незначна і складає близько 4%, а експорт здійснюється в малих обсягах [1].

На ринку існує велика конкуренція, тобто функціонують великі компанії, які володіють унікальними за складом водами, мають великі потужності і, що важливо, капітал, який направляють на технічний розвиток, рекламу, підвищення кваліфікації співробітників. Таким чином, витісняють підприємства з низьким рівнем економічного розвитку.

Інтенсивність розвитку конкурентної боротьби між підприємствами, які функціонують в галузі, можна характеризувати наступним чином:

• функціонування на ринку України значної кількості виробників мінеральної води, основними серед яких є: «IDS Borjomi Ukraine», «Корпорація «Українські мінеральні води», «Карпатські мінеральні води», «Ерлан» («Біола»), «Еконія», «Оболонь», «Coca-Cola Group Ukraine»;

• наявність сформованої групи лідерів;

• активна боротьба конкурентів за частки ринку;

• «маневреність» і гнучкість конкурентів;

• високий рівень диференціації продукції, так як існує велика кількість торгових марок;

• сезонність споживання продукції, яка вимагає використання додаткових інструментів конкурентної боротьби, в тому числі, логістичних витрат;

• проведення учасниками ринку високоефективних рекламних кампаній (при виборі мінеральної води на бренд звертає увагу порядку 8,7% споживачів). Ефективна реклама є одним з найбільш важливих методів підвищення рівня довіри до бренду і збільшення кількості споживачів;

• можливість розливу та мінералізації води низької якості недобросовісними виробниками, якщо така продукція має більш низьку вартість, що в умовах недостатньої поінформованості споживачів може служити приводом для здійснення покупки.

З огляду на вплив таких чинників, як забруднення навколишнього середовища, незадовільна якість водопровідної води, глобальний тренд здорового способу життя, в найближчі роки в Україні можна очікувати помірне зростання ринку негазованої води . Розвиток ринку газованої води може повторити тенденції минулих років.

Галузь мінеральної води в Україні характеризується слабкою експортної орієнтованістю. Поставки мінеральної води (як газованої, так негазованої) з України за кордон здійснюється в дуже малих обсягах. Націленість українських виробників на внутрішній ринок може пояснюватися потенціалом ринку, його ємністю і прибутковістю. При цьому ринок ще не досить насичений. Підтвердженням цього є також те, що визнані лідери світового ринку води також орієнтуються на ринок України.

Показники експорту газованої та негазованої води в 2014 році демонструють скорочення, що пов'язано з розгортанням геополітичного конфлікту в країні, торговими обмеженнями між Україною і Росією, початком кризи в країні. У наступні два роки відзначається збільшення поставок мінеральної води за кордон. Стрімке зростання спостерігається в сегменті негазованої води. Темп приросту в 2017 році склав 78%. В 1 кв. 2017 року порівняно з 1 кв. 2016 роком тенденція продовжилася. В цьому році було експортовано негазованої води на 55% більше, ніж в 1 кв. 2016 р. поставки газованої води зросли на 39% [2].

Варто також відзначити, що лідери ринку докладають зусиль, щоб їх продукція відповідала міжнародним стандартам. Визнання авторитетними міжнародними центрами сертифікації може розширити можливості експорту для українських компаній. Наприклад, в 2015 році Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» отримав сертифікат від міжнародного органу сертифікації DQS-UL CFS GmbH, Німеччина, який підтверджує, що система управління безпекою харчових продуктів на підприємстві відповідає найвищим міжнародним стандартам. Сертифікат свідчить про те, що система управління безпекою харчових продуктів на заводі відповідає вимогам сертифікаційної схеми FSSC 22000. Завод «Оскар» став другим в Україні виробником бутильованої води (після Миргородського заводу мінеральних вод), який отримав сертифікат FSSC 22000 [3].

У 2016 році «Моршинська» отримала престижну нагороду від Міжнародного інституту смаку та якості (The InternationalTaste&Quality Institute, iTQi) в категорії «За кращий смак». У березні 2017 року Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» отримав сертифікат відповідності на процес виробництва і продукцію від авторитетного центру сертифікації «BALTSERT» (Даугавпілс, Латвія). Сертифікати, видані центром сертифікації «BALTSERT», визнаються на міжнародному рівні.

Для впровадження стратегій розвитку діяльності підприємств по розливу мінеральної води можуть бути запропоновані наступні заходи:

1. Розробка збалансованого портфеля продукції, а саме зосередити розлив негазованої води, так як даний сегмент ринку зростає швидше (ніж сегмент газованої води) і під впливом тренду здорового способу життя буде продовжувати своє зростання.

2. Формування системи цінностей бренду, тобто продукт повинен бути корисним, високоякісним, екологічно чистим і вирішувати проблеми споживачів.

3. Агресивний маркетинг, інвестиції в рекламу і просування для формування впізнаваності бренду в регіоні. З огляду на широку цільову аудиторію продукції, необхідно задіяти найбільш ефективні канали просування, серед яких реклама на ТБ, зовнішня реклама, реклама на радіо, залучення лідерів думок і т.д. Особливої уваги заслуговує сьогодні реклама в соціальних мережах, яка дозволяє визначити необхідний охоплення аудиторії за різними параметрами, сформувати позитивний імідж, створити цільовий трафік, відстежувати відгуки та думки споживачів.

4. Формування лояльності до бренду і емоційної прихильності через спонсорство, благодійність, участь в спортивних заходах, реалізація проектів по захисту природи і інше.

5. Виробництво води в ПЕТ-пляшках об'ємом 0,5 л і 1,5 л, які є найбільш популярними в Україні. Паралельний запуск води преміум-сегмента в склі металевій банці.

6. Формування основного каналу збуту – найбільші роздрібні мережі в західному регіоні (Наш Край, Пакко, Барвінок, Вопак і т.д.). Для води преміум-сегмента – санаторії, бази відпочинку, ресторани, розташовані на курортах Закарпаття.

Варто підкреслити, що культура споживання мінеральної води в Україні розвивається, проте рівень споживання води все ще залишається на низькому рівні (у порівнянні з іншими європейськими країнами). В останні кілька років під впливом світового тренду здорового способу життя, відзначається збільшення попиту на негазовану воду.

1. Статистичний щорічник України за 2017 рік / [за ред. О.Г. Осауленко, відп. за вип. О.Е. Остапчук]. – К: ТОВ «Август Тренд», 2017. – 558 с. – (Держкомстат України).

2. Інформаційно-аналітичне агентство. [Електронний ресурс]: http://www. souz-inform.com.ua.

3. Дослідження обсягів виробництва та реалізації мінеральної води в Україні. [Електронний ресурс]: http://freepapers.ru.

Лис К.Б.
студентка-магістр
Дзюрах Ю.М.
асистент
Національний університет «Львівська політехніка»

РИЗИК ЯК ЕЛЕМЕНТ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ ЙОГО МІНІМІЗАЦІЇ

Розвиток підприємництва набуває великого значення для соціально-економічного відродження України, адже саме підприємництво є однією з найважливіших ознак ринкової економіки та основною передумовою розвитку народного господарства будь-якої країни, побудови ефективної економіки держави, росту зайнятості та підвищення рівня життя населення. Будь-яка діяльність є пов’язана з ризиками, підприємницька не є виключенням.

Ризик є одним із ключових елементів підприємницької діяльності, адже соціально-економічна, політична нестабільність, жорстка конкуренція на ринку, визначають актуальність проблеми вчасного розпізнавання та оцінки підприємницьких ризиків.

Ризик як елемент підприємницької діяльності в теоретичних та практичних аспектах розглядало багато зарубіжних і вітчизняних науковців, зокрема, найбільше популярність здобули праці Вітлінського В.В., Вишнякова Я.Д., Радаєва Н.Н., Грабового П.В., Донець Л.І та інших.

Чуприна І.В. визначає, підприємницький ризик, як загрозу понести втрати при будь-яких видах діяльності, пов’язаних із виробництвом продукції, товарів чи послуг, у вигляді

додаткових витрат, або отримання доходів нижче від прогнозованих. Він включає ризик повної чи часткової втрати майна або грошового внеску, у тому числі й ризик банкрутства, характерний для ринкових відносин [3].

Бондар О. В. [1] вважає, що підприємницький ризик - це ризик, що виникає при будь-яких видах діяльності, пов’язаних із виробництвом продукції, товарів, послуг. Він характеризується як небезпека потенційно можливої, ймовірної втрати ресурсів чи не доодержання доходу порівняно з варіантом, розрахованим на раціональне використання ресурсів. Отже, під господарським (підприємницьким) ризиком варто розуміти ризик, що виникає при будь-яких видах діяльності, пов'язаних з виробництвом продукції, товарів, послуг, їх операціями, комерцією, здійсненням соціально- економічних і науково-технічних проектів.

Ринок диктує нові вимоги, конкуренція зростає, тож щоб вижити у такому середовищі, підприємцям необхідно приймати нетрадиційні та сміливі рішення. Але це у свою чергу також підвищує рівень економічного і фінансового ризику. За таких умов слід вчасно ідентифікувати і правильно оцінити рівень ризику.

Варто зауважити, що внаслідок глобалізаційних процесів на світових ринках підприємці не можуть впливати на зовнішні ризики, а тому варто сконцентруватись на механізмах їх нейтралізації. Науковці виділяють декілька механізмів за допомогою яких можна впливати на ризики. Одним з таких механізмів є процес диверсифікації, який має на меті розподіл інвестованих коштів між різними об'єктами вкладення капіталу, які безпосередньо не пов'язаними між собою. Цей механізм застосовують з метою зниження рівня ризику і втрат доходів.

Саме диверсифікація дозволяє уникнути частини ризику при розподілі капіталу між різноманітними видами діяльності. Диверсифікація є найбільш обґрунтованим і відносно менш витратним способом зниження ступеня економічного ризику.

Ще одним механізмом зниження ступеня ризику є лімітування. Його в основному використовують в інвестиційній та кредитній діяльності. Лімітування передбачає встановлення певного ліміту, тобто граничних сум витрат, продажу, кредиту тощо. Лімітування є важливим прийомом зниження ступеня ризику і застосовується банками при видачі позичок, виведенні договору на овердрафт і т. ін.

Самострахування – механізм, який є децентралізованою формою створення натуральних і грошових страхових фондів безпосередньо на підприємствах, особливо тих, чия діяльність піддається ризику [2]. Основне завдання самострахування полягає в оперативному подоланні тимчасових труднощів у фінансово-комерційній діяльності.

Одним із найбільш поширених методів мінімізації підприємницьких ризиків є хеджування, яке дає можливість зменшити ризик за допомогою укладення певної угоди. Найчастіше хеджування застосовують як засіб страхування вартості товарів або прибутку, а також валютних ризиків підприємства. Хеджування є системою економічних відносин учасників фінансового ринку, що пов'язані зі зниженням кредитних та цінових ризиків, яке виникає внаслідок одночасності та протилежного спрямування торгових угод на ринку і терміновому ринку реального товару [2].

Принцип операції «хеджування» полягає в тому, що купуючи товар з постачанням у майбутньому періоді, підприємство одночасно здійснює продаж ф'ючерних контрактів на аналогічну кількість товарів. Якщо воно понесе фінансові втрати через зміну ринкових цін як покупець реального товару, то воно одержить виграш у таких самих розмірах, як продавець ф'ючерних контрактів на ньому. Одним з недоліків загального хеджування є досить істотні сумарні витрати на комісійні брокерам і премії опціонів.

Окрім зазначених вище методів, для зменшення рівня підприємницьких ризиків підприємство може здійснювати їхнє страхування у страхових організаціях. Страхування передбачає захист майнових інтересів суб'єктів господарювання і громадян у разі настання певних подій (страхових випадків) за рахунок грошових фондів, сформованих зі страхових внесків. Сутність страхування полягає в розподілі збитку між усіма учасниками господарської операції [2].

Страховий захист ризиків забезпечують спеціальні страхові компанії, що залучають кошти страхувальників і використовують їх для відшкодування понесених ними збитків при виникненні певних ними обставин. Страховою вартістю підприємницького ризику є сума збитків від підприємницької діяльності, які страхувальник поніс би при настанні страхового випадку. Розмір страхових платежів визначається: розміром страхової суми, що відшкодовується; загальним періодом страхування; страховими тарифами. Можна сказати, що найбільш важливим і найбільш розповсюдженим прийомом зниження міри ризику є його страхування, адже найсерйозніші економічні ризики страхуються за допомогою зовнішнього страхування.

Як висновок, можна сказати, що розвиток підприємницької діяльності в Україні стикається з чималими ризиками, а трансформаційні процеси та відсутність стабільності лише посилюють їх. Головною умовою ефективної діяльності суб'єкта господарювання має стати формування системи управління ризиками на підприємстві. Ефективне функціонування підприємництва в Україні залежить, насамперед, від загальної економічної ситуації в країні, рівня податкового навантаження, якості державної політики та інституційної зрілості.

1. Бондар О. В. Ситуаційний менеджмент: Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 326 с.

2. Партин Г. О. Фінансові ризики підприємства та методи їх нейтралізації / Г. О. Партин, О. А. Бурба // Науковий вісник НЛТУ. Серія : Економіка. – 2010. – № 20. – С. 215–220.

3. Чуприна І. В. Поняття та класифікація ризиків в підприємницькій діяльності / І. В. Чуприна // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія : Економічні науки. – 2012. – № 4. – С. 187–193.

Лозова О.В.
к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Демченко В.О.
аспірант кафедри менеджменту
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

У ринкових умовах господарювання підприємства для забезпечення своєї прибутковості мають максимально використовувати всі свої ресурси, а особливо найціннішій ресурс – персонал. Від того, наскільки компанія вміє побудувати ефективний процес управління персоналом залежить імідж підприємства та його довгостроковий розвиток.

Управління персоналом сучасних підприємств можна визначити як сукупність заходів, спрямованих на оптимальне кількісне і якісне формування їх кадрового складу, організацію його професійного і соціального розвитку, досягнення раціонального ступеня мобільності та повне й ефективне використання його можливостей у процесі діяльності цих підприємств[1].

Управління персоналом має базуватися на таких принципах [4, с. 131]:

– людина – основа корпоративної культури. Успішні підприємства приділяють велику увагу персоналу; коли людей ставлять на вершину змін, вони стають рушійною силою цих змін;

– менеджмент для всіх. Управління має здійснюватися на трьох рівнях: вище керівництво, середнє керівництво («команда») і нижня ланка («співробітники»);

– ефективність як критерій успіху організації, що полягає у досягненні мети з оптимальним використанням ресурсів і максимізації прибутку;

– взаємини як критерій успіху організації;

– якість як критерій ефективності. Необхідно працювати з п'ятьма взаємозалежними підсистемами якості: особиста якість; якість команди; якість продукції; якість сервісу і якість

організації; команда як критерій успіху організації. Всі команди й окремі співробітники, які входять у команду, роблять внесок як в успіх, так і в провали організації;

– навчання – ключ до розвитку та змін і невід'ємна частина життєво важливого процесу просування організації.

Перш за все, основною задачею, яка стоїть перед підприємством для ефективного процесу управління персоналом – це побудова власної системи управління персоналом.

Розглянемо більш детально, що ж в сучасних умовах має забезпечувати система управління персоналом:

- відійти від людинозалежності та забезпечити взаємозамінюванність працівників, щоб максимально зменшити залежність підприємства від конкретної особи;
- забезпечити швидку та відносно дешеву адаптацію персоналу;
- виявити «баласт» працівників та працівників здатних до кар'єрного зростання.
- розробити ефективну систему мотивації працівників.

У найзагальнішому вигляді система роботи з персоналом складається із шести взаємозалежних підсистем: кадрова політика; добір персоналу; його оцінка; розміщення; адаптація; навчання [6, с. 21].

Отже, процес управління персоналом – це динамічний та складний процес, який потребує високої кваліфікації менеджерів, складається з декількох взаємозалежних систем і від взаємоузгодженості яких залежить ефективність роботи підприємства в цілому. Оскільки на сьогоднішній день основним фактором конкурентоздатності підприємницької структури, її життєздатності і процвітання є якість персоналу і його ставлення до праці, тобто рівень професіоналізму і творчості працівників. Саме персонал відіграє вирішальну роль у процвітанні, коли матеріальні ресурси достатні і загальнодоступні, а технологія і методи управління ними не становлять особливо складної системи.

1. Мескон М. Х. Основы менеджмента / М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури ; [пер. с англ.]. – М. : Дело, 1994. – 464 с.

2. Спивак В. А. Организационное поведение и управление персоналом / В. А. Спивак. – СПб. : Питер, 2000. – 312 с.

3. Егоршин А. П. Управление персоналом : учеб. / А. П. Егоршин. – 3-е изд. – Н. Новгород : НИМБ, 2001. – 720 с.

Мірявець Л. В.
студентка
Ливдар М.В.
к.е.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»

ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Оптимізація організаційних структур управління є складовою частиною комплексу заходів з підвищення ефективності роботи підприємств. Керівники повинні обрати ту структуру, яка найкраще відповідає поставленим цілям і задачам підприємства, своєчасно і адекватно реагує на дії факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, цілеспрямовано розподіляє і координує зусилля співробітників і таким чином підвищує власну конкурентоспроможність. Добре відомо положення, згідно з яким нові завдання не можна вирішувати за допомогою старої організаційної структури.

Найгострішою проблемою багатьох підприємств в умовах конкуренції є формування ефективної структури управління, яка мобільно і за короткі терміни реагувала б на зміни як на зовнішньому, так і внутрішньому ринках збуту продукції. Через те постає постійно

необхідність в удосконаленні організаційної структури підприємства. Одним з суттєвих організаційно-управлінських чинників, що зумовлюють стан внутрішнього середовища сучасного підприємства, є організаційна структура управління. Багато вітчизняних підприємств усвідомили необхідність удосконалення організаційної структури управління, як одного з визначальних чинників виходу із кризи, викликаної невідповідністю ринкового, виробничо-господарського й управлінського потенціалу підприємств мінливим умовам зовнішнього середовища.

В цей час відчувається гостра необхідність в наукових дослідженнях з проблеми оптимізації організаційних структур управління, пошуку нових підходів, розробці методик, обґрунтуванню алгоритмів, що дозволяють вибрати той вид організаційної структури, який найбільшою мірою відповідає рівню розвитку підприємства.

Сьогоднішній розвиток посилення конкурентної боротьби на зовнішніх та внутрішньому ринках, зростання впливу глобалізації та необхідності інтеграції у міжнародний економічний простір викликають необхідність пошуку нових ефективніших інструментів управління.

Розвиток є досить важливим фактором ефективного функціонування підприємства, особливою перевагою у цій боротьбі є відображення фінансового стану підприємства та динаміка економічний та соціальних процесів. Інструментом забезпечення економічно виправданого рівня розвитку підприємства може виступити організаційно-економічний механізм управління, який дозволяє реалізувати комплексний підхід до процесів розвитку. Використання цього механізму суттєво знижує ризик виникнення будь-яких проблем, покращує витрати на розвиток і підвищує загальну ефективність управління підприємства.

Питанням організації і управління підприємствами та вдосконаленню організаційно-економічного механізму приділяється велика увага в західній і вітчизняній науковій літературі.

Економічний розвиток підприємства означає якісні зміни та оновлення його господарської системи та організаційної структури, підвищення ефективності функціонування на основі вдосконалення техніки, технології та організації праці у всіх структурних підрозділах, підвищення якості продукції та послуг, що ним надаються [1].

Організаційний механізм управління підприємством – це певна сукупність усіх правил та норм, які рухаються в самій організації та господарські процеси, які здійснює кожна організація для досягнення певної мети.

Організаційно-економічний механізм управління - це елемент комплексного механізму управління, що припускає формування і (чи) посилення потенціалу підприємства через здійснення дії на організаційні параметри системи і економічні елементи виробничо-господарської діяльності підприємства [1].

Розвиток підприємства характеризується змінами різної економічної спрямованості, що об’єктивно відбуваються у соціально-економічній системі кожного підприємства пів впливом багатьох внутрішніх та зовнішніх факторів. Великий вплив на розвиток того чи іншого підприємства дають фактори макро-, мезо-, та мікросередовища.

Вітчизняні науковці виділяють три головних напрямки розвитку: збільшення масштабів споживання економічних ресурсів – кількісний аспект; зміни в складі елементів і їхніх комбінацій – структурний аспект; зрушення в споживчих характеристиках елементів, у їхній індивідуальній і інтегральній корисності – якісний аспект [2, с. 89]. Розрізняють три форми розвитку: ринковий розвиток, який відображає процес розширення кола споживачів, клієнтури; організаційний розвиток, який відображає процес розвитку індивідуума, груп, сфер відповідальності, систем управління, ініціатив тощо; діловий розвиток – спрямування ресурсів, де вони мають забезпечити максимальну конкурентоспроможність протягом максимально великого терміну часу [3, с. 75].

На нашу думку, основне завдання побудови оптимальної організаційної структури управління полягає ще в тому, щоб при виконанні функцій управління найбільш раціонально розподілити управлінську роботу між працівниками різних рівнів, знайти найкраще співвідношення різних категорій співробітників органу управління, оптимальні розміри

структури загалом і її окремих елементів, кількість працівників, якими керівник може ефективно управляти залежно від розмірів організації.

Для визначення напрямів удосконалення структури пропонується враховувати такі основні вимоги: необхідність подальшої децентралізації оперативної відповідальності з одночасним забезпеченням адміністративного контролю; повне використання потенційних можливостей працівників управління при виробленні та прийнятті рішень, що пов'язано з підвищенням їх освітнього і культурного рівня; створення найбільш сприятливого середовища для мотивації.

Узагальнюючи вище викладене, можна зробити висновок, що оптимальна організаційна структура управління підприємством має відповідати наступним вимогам:

- відповідати комунікаційним потребам сучасного суспільства, мати адекватну цим потребам інформаційну структуру, що є основою організаційної структури;
- відображати стратегічні цілі підприємства, ґрунтуючись на центрі стратегічного управління, який повинен стати невід'ємним елементом організаційної структури;
- бути орієнтованою на формування за мережевим принципом, найбільш повно відповідними конкурентної діяльності підприємств в умовах глобальної інтеграції.

1. Запасна Л.С. Економічна сутність розвитку підприємства [Електронний ресурс] Режимдоступу: http://www.masters.donntu.edu.ua/fem/zavorotneva/library/tez5.htm.

2. Афанасьев Н.В. Управление развитием предприятия : монография /Н.В. Афанасьев, В.Д. Рогожин, В.И. Рудыка. – Х.: ИНЖЭК, 2003. – 184 с.

3. Пащенко О.П. Стратегічне управління розвитком підприємства / О.П. Пащенко // Вісник Хмельницького національного університету.. – Хмельницький, 2016. – № 2. – Т.2. – С. 458.

Ніколаєвська А.О.
студентка 4-го курсу ф-ту менеджменту
Варламова І.С.
к.е.н., доцент
Запорізький національний університет

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА У ВИЯВЛЕННІ КРИЗИ ТА ПОПЕРЕДЖЕННІ БАНКРУТСТВА

Сучасна економіка характеризується зростаючою конкуренцією, тимчасовим тиском, стандартизацією процесів і структур, змінами економічних і правових умов на ринку праці. Все це створює загрозу для функціонування підприємств. Банкрутство підприємств є невід'ємним елементом життєвого циклу в ринковій економіці, однак своєчасна ідентифікація ризику є передумовою для можливості прийняття швидких коригуючих дій і запобігання банкрутства.

Класичний механізм виникнення кризи на підприємстві починається зі зниження попиту на товари та послуги нижче точки беззбитковості, що призводить до зниження ліквідності. Виникають проблеми з фінансуванням діяльності компанії і з короткостроковою заборгованістю [1, с. 486]. Відсутність реакції з боку менеджерів може призвести до втрати ліквідності і надмірної заборгованості, а отже, до банкрутства.

Дуже важливо визначити, чи дійсно підприємство знаходиться в кризі, і якщо проведений аналіз це підтвердив, то на якій саме стадії кризового процесу. Виходячи з того, що кризовий процес зароджується на піку розвитку організації (потенційну кризу), можна відзначити, що зовнішні користувачі звітності не можуть виявити назрівання кризового процесу або передумови до нього. Фінансові показники не здатні передавати не піддається виміру інформацію, таку як якість продукції, задоволеність клієнтів, рівень освіти або знання

співробітників, хоча ці елементи часто визначають конкурентну позицію компанії, її здатність до виживання і її цінність. У свою чергу негативна динаміка фінансових показників (прибутковості, ліквідності, ефективності і т. д.,) за тривалий період дозволяє визначити наступну стадію кризового процесу - прихована криза, хоча організація ще є прибутковою і платоспроможною на дату проведення аналізу [2, с. 112]. Показники, які можна використовувати для проведення фінансового аналізу підприємства наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Показники, які характеризують діяльність підприємства

Показники, що характеризують фінансові результати діяльності організації	Показники, що характеризують неефективне управління активами	Показники, що характеризують управління організацією
– зниження обсягу продажів; - падіння прибутковості; - зменшення обсягу свободних грошових коштів; - зменшення власного оборотного капіталу; - невиконання зобов'язань.	– зниження значень показника абсолютної ліквідності; - зниження показника оборотності активів; - надмірне «старіння» дебіторської заборгованості; - збільшення частки позикового капіталу по відношенню до величини власного капіталу організації; - фінансування необоротних активів за рахунок оборотних коштів; - скорочення капіталовкладень; - зменшення виробничої бази; - використання обладнання зі стовідсотковим зносом; - вимушені зупинки або перебої в виробничому процесі;	- відсутність довгострокового і короткострокового прогнозування і планування; - збільшення питомої ваги постійних витрат; - погіршення якості продукції. - зниження продуктивності праці; - порушення термінів поставок; - нездатність адаптуватися до нових технологій; - плинність кадрів; - показники роботи працівників.

Завдяки показниками, що використовуються у фінансовому аналізі, ви можете більш уважно вивчити обраний розділ фінансової реальності підприємства. Знаючи ситуацію з проблемами в роботі компанії, наступним кроком є моніторинг, аналіз ситуації в компанії і прогнози, щоб запобігти банкрутству компанії. Щоб зробити правильні висновки на основі показників, важливі навички, досвід і часто уяву і інтуїція аналітика, що виконує оцінку. Через труднощі точного прогнозу фінансові показники часто спонукають менеджерів до прийняття короткострокових рішень, що є невірним з точки зору перспективного розвитку підприємства. В даному випадку можна навести ряд рекомендацій із запобігання банкрутства на підприємстві:

– своєчасно проводити інвентаризацію активів і пасивів підприємства (особливо дебіторської і кредиторської заборгованості);

– перетворити низьколіквідні активи в грошові кошти і погасити з їх допомогою короткострокові зобов'язання (продаж активів).

– знизити виробничі витрати і зменшити поточні фінансові потреби;

– оптимізувати чисельність працівників;

– конвертувати боргові зобов'язання в статутний капітал;

– здійснити заходи в сфері маркетингу (досліджувати ринки, розробити стратегію маркетингу, провести рекламну кампанію);

– залучити додаткові інвестиції для технологічного удосконалення.

1. Ліпич Л.Г., І.О. Гадзевич. Сутність та методи антикризового управління підприємства // Вісник Львівської комерційної академії, 2011. Вип. 36. С. 486.

2. Банк В.Р., Банк С. В., Солоненко А. А. Бухгалтерский учет и аудит в условиях банкротства: учебное пособие. М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2005. 296 с.

Ніщаков І.В.
студент гр. 3-АМ-1
Меліховець Г.А.
викладач економічних дисциплін
Вінницький коледж Національного університету харчових технологій.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах соціально-економічної трансформації суспільства, пошуку нових ефективних методів господарювання, зростання екологізації свідомості всіх суб'єктів ринкових відносин, глобалізації економічних процесів залишається актуальною проблема управління фінансовою діяльністю на рівні первинної ланки господарювання - підприємства.

Фінансова діяльність - це система використання різних форм і методів для фінансового забезпечення функціонування підприємств та досягнення ними поставлених цілей, тобто це та практична фінансова робота, що забезпечує життєдіяльність підприємства, поліпшення її результатів [2,с.15]. Філімоненков О.С. зазначає, що : «фінансова діяльність - комплекс заходів, пов'язаних із розрахунком фінансових результатів, визначенням фінансових ресурсів (капіталу) і їх використанням, аналізом фінансового становища суб'єкта господарювання» [3,с.29]. Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» фінансова діяльність - діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталів підприємства [6].

Враховуючи функціональну спрямованість, фінансова діяльність підприємства пов'язана з формуванням активів та фінансової структури капіталу відповідно до завдань розвитку господарюючого суб'єкта, забезпеченням ефективного використання фінансових ресурсів в процесі господарювання, а також прибутковості діяльності за умов мінімізації фінансових ризиків та забезпечення фінансової стійкості і платоспроможності господарюючого суб'єкта [1,с.21]. Основна мета фінансової діяльності підприємства - забезпечення фінансовими ресурсами процесу господарювання.

В організаційній та управлінській роботі підприємств фінансова діяльність посідає особливе місце. Вона здійснюється, на нашу думку, не тільки в процесі роботи підприємства, а ще під час його створення, і пов'язана з множинними ризиками. Можна сказати, що фінансова діяльність розділяється на дві частини: перша частина - здійснення фінансової діяльності під час створення підприємства; друга частина - здійснення фінансової діяльності в процесі функціонування підприємства. Обидві частини є рівно важливими для виконання основної мети. Проте, перша частина завжди буде вектором для другої, тобто здійснення фінансової діяльності підприємства в процесі функціонування буде залежати від здійснення фінансової діяльності під час створення підприємства.

Для забезпечення фінансової діяльності в процесі функціонування підприємства залучають таких фахівців як фінансовий менеджер, бухгалтер, економіст, фінансовий директор та інші. А ось, під час створення підприємства, здебільшого такі фахівці не залучаються. Власники самі обирають форму господарювання, розраховуючи здебільшого на свої фінансові можливості формування статутного капіталу та можливості оптимізувати сплату податків.

Так, наприклад, якщо створюється підприємство у формі акціонерного товариства, то мінімальний розмір статутного капіталу становить 1250 мінімальних заробітних плат на момент створення [5]. Тому, не кожен суб'єкт ринку може створити бізнес саме у формі акціонерного товариства. Переважна більшість реєструють інші форми господарювання: товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, командитні товариства, приватні підприємства тощо.

Система оподаткування також впливає на фінансову діяльність суб'єкта господарювання. Спрощена система оподаткування поділяє платників податків на 4 групи, а

ставка єдиного податку залежить від обсягів доходу, мінімальної заробітної плати або прожиткового мінімуму [4].

Зазначимо, що інші фактори, які впливають на фінансові можливості підприємства в майбутньому як правило не враховуються.

Зокрема, обираючи таку форму господарювання як фізична особа-підприємець і сплату єдиного податку, власник зменшує можливості фінансової діяльності в процесі функціонування підприємства. Так, грошові розрахунки він може здійснювати тільки у готівковій формі і безготівковій формі.

Використати електронні гроші – це еквівалент традиційних фіктивних (паперових) грошових коштів, що перебувають в обігу в середині конкретної електронної платіжної системи та скористатись їх такими перевагами: обіг відбувається за допомогою комп'ютерних мереж, Інтернету, платіжних карт, електронних гаманців і пристроїв, які працюють з платіжними картками; вартість електронних розрахунків порівняно з готівкою оцінюється зазвичай нижче; під час електронних розрахунків споживачі витрачають менше часу на проведення транзакцій і не мають його на отримання готівки фізична особа-підприємець не може [7]. Податковий кодекс України забороняє таку форму грошових розрахунків для клієнтів, що працюють за спрощеною системою оподаткування і сплачують єдиний податок [4].

Отже, можна зробити висновок, що управління фінансовою діяльністю підприємства доцільно починати з моменту створення підприємства і вибору організаційно-правової форми господарювання. В подальшому управління фінансовою діяльністю в процесі функціонування підприємства буде залежати саме від тих дій які були здійсненні під час створення підприємства.

1. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

2. Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д. та ін. Фінанси підприємств: підручник/ за ред. проф. А.М. Поддєрьогіна. Київ, 2008.552с.

3. Філімоненков О.С, Дема Д.І. Фінанси підприємств: підручник.Київ: Алерта, 2009.496с.

4. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI.Дата оновлення: 27.02.2018. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення 10.04.2018).

5. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 № 514-VI.Дата оновлення : 18.02.2018. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17 (дата звернення 06.04.2018).

6. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 (редакція від 14.03.2017)URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13 (дата звернення 07.04.2018).

7. Положення про електронні гроші в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 04.11.2010 № 481(редакції від 30.07.2016р. № 358) URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10 (дата звернення 07.04.2018).

Петрушевський Р.П.
студент-магістр
Дзюрах Ю.М.
асистент
Національний університет «Львівська політехніка»

ВПЛИВ ПОДАТКІВ НА СИСТЕМУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Однією із суттєвих загроз підприємству щодо забезпечення реалізації власних стратегічних економічних інтересів при певних зовнішніх умовах може стати існуюча податкова система. Тому необхідно розробляти та застосовувати методи організації і забезпечення податкової безпеки як складової економічної безпеки підприємства.

Проблеми економічної безпеки останнім часом все частіше опиняються в центрі громадської уваги, стають предметом обговорення як представників різних сфер наукових знань, так і владних структур. На рівні окремих суб'єктів господарювання економічна безпека розглядається як кількісна та якісна характеристика суб'єкта господарювання, яка відображає його здатність реалізувати власні стратегічні економічні інтереси при певних зовнішніх умовах завдяки захисту від існуючих і потенційних загроз та використанню можливостей, що надає зовнішнє середовище [1].

Основним важелем формування дохідної частини бюджетів усіх рівнів є податки. Податки – це примусовий платіж, який держава чи уповноважений нею орган стягує з фізичних та юридичних осіб на підставі чинного законодавства і спрямовує на задоволення загальнодержавних чи спільних регіональних потреб.

Одним із головних інструментів реалізації системи економічної безпеки є податкова стратегія підприємства щодо визначення оптимального варіанту сплати податків.

Головною метою податкової стратегії є оптимізація податкових платежів та мінімізація податкових ризиків. Це є основою для реалізації головної цілі будь-якого підприємства - забезпечення зростання його ринкової вартості.

Реалізація податкової стратегії впливає на стратегію управління грошовими потоками, оскільки додаткові штрафні санкції – це додаткові витрати і відтік грошових коштів.

Система фінансових ризиків, що потребує мінімізації, включає податковий ризик збільшення податкових платежів у випадку розширення бізнесу або змін у податковому законодавстві.

У загальному випадку формування і реалізація системи податкової безпеки передбачає аналіз податкового середовища підприємства з точки зору збереження його економічної безпеки; розробку та реалізацію самої стратегії податкової оптимізації, а також контроль за досягненням поставлених цілей [2, с. 221]. На практиці цілями стратегії забезпечення податкової безпеки може бути:

– формування податкової облікової політики, що дозволить зменшити величину податкової бази в поточному податковому періоду з переносом навантаження на подальші періоди;

– реалізація системи заходів щодо скорочення витрат невиробничого характеру, які не можуть бути визнані для цілей обчислення податку на прибуток, і не дозволять відшкодувати ПДВ;

– введення розподільного обліку по окремих товарах і видах діяльності, що підлягають оподаткуванню ПДВ по різних ставках з метою оптимізації сплати ПДВ;

– розгляд можливостей застосування спеціальних податкових режимів, пільг і положень тощо [3, с. 404-406].

Система податкової безпеки, яка представляє собою фінансово-економічний стан платника податків, забезпечує мінімізацією податкових ризиків, при якому з боку господарюючого суб'єкта повністю й вчасно сплачуються нараховані податки, а з боку виконавчих і законодавчих органів забезпечуються передбачені законом захист платника податків.

Досягнення головної мети діяльності суб’єкта господарювання – беззбиткове функціонування, можливе тільки за умови якісної організації системи економічної безпеки, яка забезпечить процес стимулювання до скорочення витрат, при наявності контролю досягнутих результатів із запланованими. Однак, специфіка системи оподаткування, що діє на сьогоднішній день в Україні, суперечить реалізації функції стимулювання до скорочення витрат (мотивації) при управлінні підприємством.

Отже, необхідною умовою оптимізації управлінських рішень, спрямованих на довгострокове підвищення прибутковості, є відновлення функції «стимулювання до скорочення витрат» в складі функцій податкового менеджменту. Крім того, необхідність визначення ймовірного стану витрат в умовах високої невизначеності, зміни неконтрольованих об'єктів і показників зовнішнього середовища, які впливають на формування витрат, висуває на передній план таку функцію управління, як прогнозування.

Податкове прогнозування базується на результатах податкових досліджень відповідних аналітичних даних, отриманих у ході виконання поточних податкових зобов'язань. Збір і обробка цих даних дає змогу, судити про позитивні й негативні тенденції оподаткування, його вплив на темпи інвестування, структурні зрушення у галузях, співвідношення доходів територій, корпорацій, громадян.

Саме тому, податкове планування і прогнозування – особливі елементи знаходження і прийняття рішень, основним завданням яких є економічне обґрунтування забезпечення якісних і кількісних параметрів, перспективних програм соціально-економічного розвитку, з позицій існуючої в державі податкової концепції. При податковому плануванні і прогнозуванні не лише реалізовуються фіскальні завдання, але й закладаються основи оптимізації тактики і стратегії податкового регулювання і контролю [4].

Таким чином, на підставі вищевикладеного можна зробити наступні висновки: податки є одним з основних компонентів побудови ефективної системи економічної безпеки підприємства; перелік методик, що може використовуватись для виконання відповідних завдань, залежить від податкової стратегії підприємства; стратегія податкової оптимізації дозволяє підприємству максимально ефективно використати фінансові ресурси, не порушуючи норм податкового законодавства.

1. Шемаєва Л.Г. Економічна безпека підприємств у стратегічній взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища: автореф. дис. ... д-ра екон. наук/ Л.Г. Шемаєва. – К., 2010. – 39 с.

2. Глущенко О.О. Концептуальна модель податкової стратегії підприємства як захід збереження його економічної безпеки / О.О. Глущенко // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. – 24(1). – 2012. – С. 215-223.

3. Власова О.Є. Податкова безпека в системі заходів забезпечення економічної безпеки суб’єктів господарювання / О.Є. Власова // Комунальне господарство міст : Науково-техн. Збірник. - №108. – 2012. – С. 401-407.

4. Ярема, Б. П. Податковий менеджмент [Текст] : навч. посіб. / Б. П. Ярема, В. П. Маринець. – Львів : Магнолія 2006, 2007. – 224 с.

Прокопчук В. В.
студентка
Ливдар М.В.
к.е.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»

ПРОБЛЕМИ СТРАХУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

Фінансова діяльність підприємств та установ формує у суб'єктів господарювання ризики, які зростають із розвитком ринкових відносин в Україні. Існують різні групи ризиків, які впливають на функціонування організацій пояснюється появою нових фінансових інструментів та технологій, із швидкою зміною економічної та політичної ситуації в країні, а також у розширенні відносини у сфері фінансів та страхування. Однією із таких груп є фінансові ризики, і тому акцентування уваги саме на цих ризиках пов'язано із тим, що вони значно впливають на ефективність, результативність та прибутковість суб'єктів господарювання.

Фінансові ризики трактуються як імовірність виникнення фінансових втрат у ситуаціях невизначеності, що супроводжують фінансову діяльність підприємства[1, с.361]. Метою даного виду страхування є посилення страхового захисту майнових інтересів підприємств, організацій, установ та громадян.

Страхування фінансових ризиків регулюється статтею 6 чинного Закону України «Про страхування» від 7.03.1996 року № 85/96-ВР, при цьому жодного визначення і класифікації фінансових ризиків у законодавстві не надається.

В сучасних умовах в Україні відбувається активний перехід до ринкової економіки, відповідно відбуваються зміни у фінансові сфері, то дії страхування фінансового ризику можна розділити на передбачувані зміни, які можна оцінити методами математичної статистики та непередбачувані зміни, величини яку не можна спрогнозувати.

На жаль, в нашій країні попит на страхування фінансових ризиків є не надто високим, проте обсяги страхових платежів значні, тому варто проаналізувати динаміку валових страхових премій фінансових ризиків протягом 2007 – 09.2017 рр.(рис. 1.).

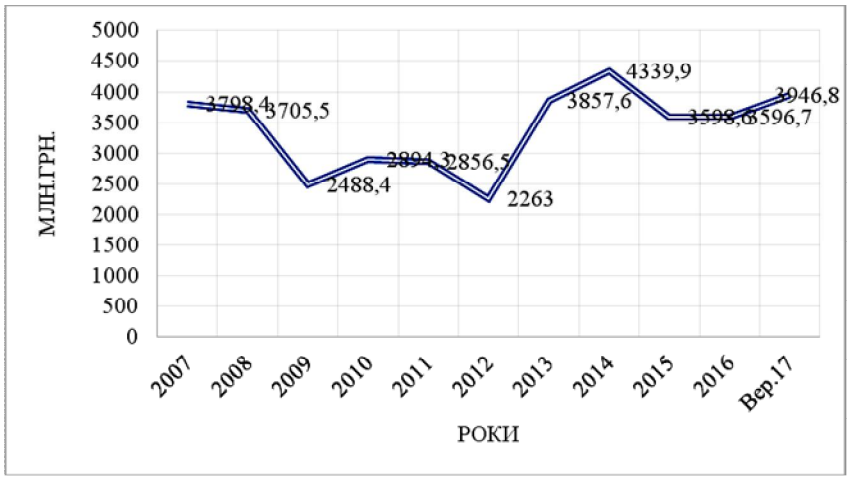

Рис.1. Динаміка валових страхових премій у страхуванні фінансових ризиків

Джерело: сформовано авторомі на основі [3]

Найбільші обсяги валових страхових премій зі страхування фінансових ризиків характерні для докризового та після кризового періоду. Після фінансово-економічної кризи 2008 року спостерігається різке зниження рівня премій. Фінансова криза негативно вплинула на українську економіку та страховий ринок зокрема. Так частка страхових премій у 2007 році склала 21,1 %, у 2008 р. – 15,4%, проте протягом 2009 -09.2017 рр. частка страхування фінансових ризиків коливалася у межах від 10% до 16% [2].

Скоротився рівень страхових виплат з 25,6% до 10,6% (2007 р. по 2017 р.) що є позитивним для страхових компаній, оскільки їм не приходиться більше працювати собі в збиток [2]. Через нестабільність економічно-політичної ситуації в державі, відсутність законодавчо встановлених правил щодо страхування саме фінансових ризиків не забезпечує стрімкого розвитку страхового ринку, і відповідно страхування фінансових ризиків.

В країнах Європи та Америки даний вид добровільного страхування є надто поширеним, проте серед українців такого попиту немає, на мою думку, через те, що в країні існує ряд проблем, які можуть виникнути при страхуванні фінансових ризиків. Найголовнішими причинами є:

- страхування фінансових ризиків не є загальнодоступною послугою. Це пов'язано із тим, що споживачами даного виду страхування є люди, які, як правило, мають солідний портфель за іншими видами страхування в тій чи іншій страховій компанії;
- встановлення високих рівнів страхового тарифу і франшизи. Межа, в якій знаходиться середній страховий тариф дорівнює 5-7%, а рівень франшизи часто складає 8-15% залежно від страхової суми і тарифу [3].
- відсутність єдиного трактування та класифікації фінансового ризику, що досить ускладнює роботу страхових компаній, які займаються даним видом страхування;
- надання послуги щодо страхування фінансових ризиків є трудомісткою та складною роботою, оскільки страховики часто доводиться виконувати громіздку перевірку страхувальника та оцінювати його фінансовий стан. До цієї справи можуть бути підключені служби безпеки та банківські установи;
- недосконалість чинного законодавства у сфері страхового ринку, оскільки не існує однозначних правил та умов при укладанні та виконанні договорів страхування фінансових ризиків.

Отже, вирішивши вищезазначені проблеми страхування фінансових ризиків може стати одним із найпоширеніших видів страхування для підприємств, установ та організацій, адля держави та суб'єктів підприємницької діяльності одним із напрямків формування доходу. Головне лише законодавчо врегулювати наступне:

- створити нормативно-інформаційну базу класифікацій страхування фінансових ризиків;
- здійснювати державний контроль стосовно страхових тарифів та розміру франшизи;
- запровадження санкцій та штрафів за надання завідомо недостовірної інформації страховику щодо свого фінансового стану та договорів відносного даного об'єкта страхування у інших страхових компаніях;
- створити єдині документи та нормативи управління фінансовими установами, які надають послуги страхування фінансових ризиків;
- розробити базу, яка б допомагала виявити недобросовісних учасників ринку страхових послуг.

Вважаємо, що для стабільності та стрімкого розвитку страхового ринку в Україні, та зокрема, страхування фінансових ризиків необхідно виконати вищезазначені напрямки щодо розв'язання та подолання проблем, які існують в країні.

1. Яришко О. Управління фінансовими ризиками на підприємствах / О. Яришко, Є.Ткаченко, М.Кукушкіна // Економічний аналіз. 2014. – Вип.9. – Ч.3. – С.361-365.

2. Журнал «Insurance TOP» [Електронний ресурс]. – Режим доступу URL: https://forinsurer.com/top.

3. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу URL:https://www.nfp.gov.ua/

Ригайло Л.М.
студент гр. О-31Б
Боднар О.Я.
старший викладач кафедри економіки підприємства
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У СИСТЕМІ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасному світі усі економічні процеси потребують швидкої реакції і гнучкого управління. Від цього залежить, наскільки ви вчасно встигнете інтегруватися в «економічний простір». І одержати найбільшу вигоду.

Менеджмент – це процес планування, організації, приведення в дію та контроль організації з метою досягнення координації людських і матеріальних ресурсів, необхідних для ефективного виконання завдань [1, с. 22].

Фінансовий менеджмент – це цілеспрямоване управління всіма грошовими потоками на підприємстві, тобто процес управління формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів суб’єкта господарювання з метою досягнення фінансово-економічних цілей підприємства [2, с. 50].

На сьогодні головною метою фінансового менеджменту є зростання доходів підприємства і його власників. Фінансовий менеджмент реалізує свою мету на основі таких функцій:

- накопичення капіталу;
- здійснення витрат;
- контроль витрат.

Спочатку власники накопичують капітал для створення підприємства. В подальшій господарській діяльності (виробництві товарів, наданні послуг, виконанні робіт) вони несуть певні витрати, які в надалі покривають за рахунок прибутку.

Суть фінансового менеджменту полягає у використанні найпрогресивніших управлінських рішень для досягнення стратегічних завдань підприємства. До основних цілей діяльності будь-якого підприємства можна віднести:

- забезпечення платоспроможності підприємства;
- рентабельність підприємства;
- зменшення будь-яких ризиків.

Основною умовою виграшного становища на ринку є розробка фінансової стратегії – формування довгострокових цілей та вибір найефективніших шляхів для їх досягнення.

Основні етапи фінансової стратегії підприємства:

- періодизація стратегії;
- вплив зовнішніх факторів на ринок;
- формування стратегічних цілей;
- реалізація програм стратегії за періодами;
- утвердження фінансової політики підприємства;
- оцінка ефективності фінансової стратегії.

Наперед утверджена фінансова стратегія дозволяє в майбутньому запобігти різним непередбачуваним проблемам. І це є дуже правильно, бо інколи одна ситуація може кардинально вплинути на діяльність усього підприємства. Після чого воно як правило припиняє свою діяльність.

Величезну роль у господарській діяльності підприємства відіграють фінансові менеджери і фінансові аналітики. Які роблять аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства. Вони приймають стратегічні рішення, пов'язані з майбутнім розвитком підприємства. Менеджери нижчої ланки розробляють тактичні рішення діяльності підприємства.

Підсумовуючи усе вище сказане можна сказати, що фінансовий менеджмент відіграє велику роль в управління фінансовими активами підприємства. Адже від злагодженої роботи команди залежить процес реалізації фінансової стратегії, досягнення цілей і завдань. Чіткий розподіл обов'язків, і своєчасна реакція на результати діяльності запорука прибутковості підприємства і її довгого існування.

1. Менеджмент [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Менеджмент

2. Терещенко О.О. Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.

Гик В.В.
к.е.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

У ч. 4 ст. 176 ГКУ [1] зазначено, що: «Суб’єкти господарювання мають право разом здійснювати господарську діяльність для досягнення спільної мети, без утворення єдиного суб’єкта господарювання, на умовах, визначених договором про спільну діяльність. У разі якщо учасники договору про спільну діяльність доручають керівництво спільною діяльністю одному з учасників, на нього може бути покладено обов’язок ведення спільних справ. Такий учасник здійснює організаційно-управлінські повноваження на підставі доручення, підписаного іншими учасниками».

Згідно з п. 3 П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» [2] «спільна діяльність – це господарська діяльність зі створенням або без створення юридичної особи, яка є об'єктом спільного контролю двох або більше сторін відповідно до письмової угоди між ними». Договір про спільну діяльність визначає особу, уповноважену вести спільну діяльність, і відповідно до п. 4.6 Порядку обліку платників податків і зборів [3], такий договір має бути зареєстрований у Державній фіскальній службі України того учасника, на якого покладено ведення обліку результатів спільної діяльності.

Відповідно до ст. 1130 ЦКУ [4] за договором про спільну діяльність «сторони (учасники) зобов'язуються спільно діяти без створення юридичної особи для досягнення певної мети, що не суперечить законові». Спільна діяльність може здійснюватися або шляхом об'єднання вкладів учасників (просте товариство), або без їх об'єднання.

Таким чином, за договором простого товариства учасники беруть зобов’язання об’єднати свої вклади та спільно діяти з метою одержання прибутку або досягнення іншої мети. Варто зазначити, що господарські відносини між учасниками спільної діяльності прирівнюються до відносин на основі окремих цивільно-правових договорів [5].

Проаналізувавши чинні нормативно-правові акти [1, 2, 4, 6] визначено ключові особливості оподаткування господарських відносин між учасниками спільної діяльності, які полягають у порядку обчислення двох видів податків:

а) податку на додану вартість (ПДВ).

Порядок оподаткування ПДВ операцій з постачання товарів/послуг, що здійснюються договором про спільну діяльність визначається нормами, передбаченими розділом V ПКУ [6] без будь-яких особливостей.

Для цілей оподаткування ПДВ дві чи більше особи, які здійснюють спільну діяльність без утворення юридичної особи, вважаються окремою особою у межах такої діяльності. Платником ПДВ є особа, що веде облік результатів діяльності за договором про спільну діяльність без утворення юридичної особи. При цьому такий облік ведеться платником ПДВ, уповноваженим на це іншими сторонами згідно з умовами договору про спільну діяльність без утворення юридичної особи, окремо від обліку господарських результатів такого платника податку [7].

Варто зазначити, що відповідно до пп. 14.1.185 ПКУ передача результатів виконаних робіт, наданих послуг платнику податку, уповноваженому згідно з договором вести облік результатів спільної діяльності без утворення юридичної особи, їх повернення таким платником податку після закінчення спільної діяльності та передача (внесення) виконаних робіт, наданих послуг як вклад у спільну діяльність без утворення юридичної особи, а також повернення послуг, з метою оподаткування ПДВ вважаються операціями з постачання послуг. У пп. 196.1.7 ПКУ зазначено, що при здійсненні спільної (сумісної) діяльності передача товарів (робіт, послуг) на окремий баланс платника податку, уповноваженого договором вести облік результатів такої спільної діяльності, вважається постачанням таких товарів (робіт, послуг).

Таким чином, операції з передачі товарів/послуг на окремий баланс платника податку, уповноваженого договором вести облік результатів такої спільної діяльності, а також їх повернення є об'єктом оподаткування ПДВ.

При цьому особа-учасник спільної діяльності-платник ПДВ, яка передає до спільної діяльності активи, має визначити податкові зобов'язання з ПДВ. Якщо передача здійснюється учасником, який не є платником ПДВ, то такі зобов'язання не нараховуються та право на податковий кредит у особи-платника ПДВ, уповноваженої вести облік такої діяльності, не виникає.

При виконанні договорів про спільну діяльність згідно з п. 1 Порядку [8] податкова накладна складається особою, яка веде облік результатів такої діяльності та відповідальна за утримання і внесення податку до бюджету. Облік результатів спільної діяльності ведеться такою особою у загальновстановленому порядку окремо від обліку господарських результатів такої особи.

У разі припинення дії договору про спільну діяльність реєстрація платника ПДВ анулюється шляхом виключення з реєстру платників податку (п. 184.1 ст. 184 ПКУ). Анулювання реєстрації у такому випадку здійснюється на дату припинення дії договору про спільну діяльність. Рішення про анулювання реєстрації приймається контролюючим органом на підставі документа, який підтверджує припинення дії договору про спільну діяльність.

б) податку на прибуток.

Оскільки розділ III «Податок на прибуток підприємств» ПКУ не містить положень щодо окремого обліку результатів спільної діяльності без створення юридичної особи, починаючи з 01.01.2015 р. договори про спільну діяльність не є окремими платниками податку на прибуток підприємств [9].

Зауважимо, що у ПКУ не передбачено формування оператором спільної діяльності окремої декларації з податку на прибуток. Тому кожен учасник повинен відображати у своїй декларації частину прибутку, отриманого внаслідок спільної діяльності у складі загального фінансового результату від усіх видів господарської діяльності. Для цілей розрахунку об'єкта оподаткування податком на прибуток фінансовий результат учасника спільної діяльності визначається за правилами бухгалтерського обліку. Прибуток, одержаний учасниками в результаті їх спільної діяльності, розподіляється пропорційно вартості вкладів учасників у спільне майно.

1. *Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV.*
2. *Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції»: Наказ Міністерства фінансів України від 26.04.2000 № 91.*
3. *Порядок обліку платників податків і зборів: Наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2011 № 1588.*
4. *Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV.*
5. *Джуренко О. Спільна діяльність. Вісник офіційно про податки. №24(928). 2017. URL: http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100005158-spilna-diyalnist-3.*
6. *Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI.*
7. *Оподаткування за договорами про спільну діяльність: роз'яснення податківців. URL: https://news.dtkt.ua/society/community/36588*

8. *Про затвердження форми податкової накладної та порядку її заповнення: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2015 №1307.*

9. *Спільна діяльність без створення юрособи: нюанси оподаткування та обліку. URL: https://news.dtkt.ua/taxation/profits-tax/37281.*

Ханик Ю.-Б.Р.
магістр кафедри АФМ ІАПО
Карковська В.Я.
к.е.н., доцент каф. АФМ ІАПО
Національний університет «Львівська політехніка»

ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ

Теоретичні засади розвитку державного аудиту, його роль та місце в системі державного управління лише починають досліджуватися у вітчизняній літературі. Аналіз вітчизняної літератури показав, що більшість наукових праць присвячено проблемі аудиту у сфері підприємницької діяльності.

Дослідженням питань державного аудиту займаються такі вітчизняні автори, як Ю. Слободяник, Л. Гуцаленко, Л. Коновалов, В. Немченко, Л. Дікань, А. Мамишева тощо.

Державний аудит – це форма державного фінансового контролю, спрямована на сприяння бюджетним установам, державним підприємствам, а також суб'єктам господарювання, які отримують державні кошти, у запобіганні фінансовим порушенням, ефективному використанні бюджетних коштів державного та комунального майна, правильності ведення бухгалтерського обліку та складання достовірної фінансової звітності [2, с. 55].

Під час здійснення державного аудиту Державною аудиторською службою України виділяють такі стадії [1, с. 121]:

- організаційну стадію державного аудиту (вибір об'єкта державного аудиту та його організаційно-методична підготовка);
- дослідну стадію державного аудиту (аудит здійснюється державними аудиторами безпосередньо на об'єкті державного аудиту);
- стадію узагальнення та реалізації результатів державного аудиту (систематизація виявлених недоліків і порушень у діяльності підконтрольного підприємства або бюджетної програми, а також розроблення рекомендацій щодо усунення виявлених недоліків та попередження їх у майбутньому).

Кожна стадія здійснення державного аудиту містить певні етапи. Визначати такі етапи в Україні доцільно в розрізі здійснення окремих видів державного аудиту. (табл.1).

Важливими факторами у проведенні державного аудиту також є процес організації аудиту, очікувані витрати і передбачуваний термін завершення. Бюджет і графік повинні бути задокументовані. Аудитори повинні проявляти пильність щодо ситуацій або операцій, що можуть свідчити про незаконні дій або зловживання.

Результатом попереднього аудиту мають бути пропозиції щодо основного етапу аудиту. На етапі проектування готується послідовний робочий план. Якість роботи має бути забезпечена до прийняття рішення про початок основного дослідження [3, с. 223-224].

Проведення державного аудиту сприяє запобіганню різних фінансових порушень. Цьому передує перевірка адекватності та ефективності функціонування системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання, що дає змогу своєчасно виявити будь-які недоліки в облікових процесах, правилах, процедурах та забезпечити достовірність складання фінансової звітності; забезпечити керівництво необхідною інформацією для підвищення ефективності функціонування системи внутрішнього контролю та передбачити ризики в діяльності, які можуть перешкоджати досягненню поставлених цілей.

Таблиця 1

Етапи здійснення різних видів державного аудиту Державною аудиторською службою Україні [1, с. 122]

Види державного аудиту	Етапи
Державний аудит виконання бюджетних програм	I етап. Підготовка до аудиту II етап. Поточний аудиту III етап. Реалізація результатів аудиту
Державний фінансовий аудит діяльності суб'єктів господарювання економіки	I етап. Планування аудиту II етап. Підготовка програми проведення аудиту III етап. Перевірка ризикових операцій фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання IV етап. Звітування про результати аудиту
Державний аудит виконання місцевих бюджетів	I етап. Попередній аудит II етап. Поточний аудит III етап. Реалізація результатів аудиту
Державний фінансовий аудит окремих господарських операцій	I етап. Підготовка до проведення операційного аудиту II етап. Поточний аудиту III етап. Реалізація результатів аудиту IV етап. Аудиторський звіт

Проведення державного аудиту є необхідним для державних підприємств, які займають вагому частку структурі державного сектора економіки, так як в процесі його здійснення перевіряється достовірність і відповідність діяльності підпорядкованого об’єкта чинному законодавству [4, с. 231].

Таким чином, для того, щоб державний аудит в Україні, в подальшому, проводився ефективно потрібно узгодити та удосконалити практичні засади впровадження та функціонування державного аудиту в Україні; сконцентрувати увагу на питаннях державного аудиту в одному законодавчому акті, що забезпечить безперешкодне здійснення контрольних заходів, передбачивши в ньому відповідні умови діяльності органів контролю та відповідальність суб’єктів господарювання за недотримання процедур аудиту.

1. Дікань Л. В. Державний аудит: підручник / Л. В. Дікань, О. В. Кожушко, Ю. О. Лядова. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 412 с.

2. Немченко В. В. Аудит. (Основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту). / За ред. проф. Немченко В. В ., Редько О. Ю., Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 540 с.

3. Слободяник Ю. Б. Формування системи державного аудиту в Україні: монографія / Ю. Б. Слободяник. – Суми: ФОП Наталуха А. С., 2014. – 321 с.

4. Шевчук, О. Д. Особливості проведення державного аудиту в Україні / О. Д. Шевчук, І. Л. Мукоїд // Збірник наукових праць ВНАУ. Економічні науки. – 2012. – № 4 (70). – С. 230–234.

Черкіс С.Т.
студентка магістратури
Кулиняк І.Я.
к.е.н., доцент
Національний університет “Львівська політехніка”

ВИКОРИСТАННЯ КОМПЛЕКСУ МАРКЕТИНГУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВАМИ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ (НА ПРИКЛАДІ КОНДИТЕРСЬКОЇ КОРПОРАЦІЇ «РОШЕН»)

Комплекс маркетингу включає всі заходи, які запроваджує підприємство для створення й активізації попиту на свою продукцію (послуги, роботи). Сюди належить планування та розроблення продукції, формування цінової політики, вибір каналів збуту продукції, створення товарних знаків, брендів та іміджу компанії, розроблення відповідної упаковки, налагодження та підтримування взаємовигідних комунікацій з партнерами, споживачами тощо. У класичному розумінні до комплексу маркетингу включаються «4Р»: товар (product), ціна (price), місце (place), просування (promotion) [1].

Ефективно розроблений комплекс маркетингу є основою формування стійких конкурентних переваг підприємства. Усі складові повинні розроблятись та реалізовуватись у взаємозв’язку та забезпечувати формування ланцюга конкурентоспроможності протягом всього періоду життєвого циклу як продукції, так і підприємства загалом. Покажемо на прикладі кондитерської компанії “Рошен” особливості використання комплексу маркетингу для підвищення конкурентних переваг підприємства харчової промисловості.

Кондитерська корпорація “Рошен” – один з найбільших виробників кондитерських виробів в Україні та Східній Європі, входить у тридцятку найбільших виробників кондитерських виробів світу [3].

Маркетингова товарна політика корпорації “Рошен” спрямована на формування такого асортименту продукції, який приносив би підприємству прибуток, задовольняв запити споживачів. Корпорація приділяє значну увагу товарам, що мають перспективи на ринку харчової промисловості.

Маркетингова цінова політика корпорації “Рошен” полягає у збільшенні обсягів реалізації – орієнтації на збут продукції. Ціна встановлюється на невисокому рівні, бо це зумовлює збільшення обсягів реалізації. Корпорація “Рошен” при виведенні на ринок свого товару спочатку застосовувала стратегію низьких цін (проникнення на ринок).

Маркетингова збутова політика корпорації “Рошен” направлена на формування у регіонах України власної збутової мережі для збуту товарів повсякденного попиту виробів шоколаду, широкого асортименту.

Маркетингова політика просування (рекламування) корпорації “Рошен” спрямована на становлення і підтримання саме торгової марки, а не конкретного виду продукції. Основний наголос у позиціонуванні ТМ “Рошен” робиться на емоції, оскільки з кожним роком боротьба за споживача переходить із площини ціна-якість у площину сприйняття споживачем того або іншого бренда. Товарна марка «ROSHEN» відразу асоціюється з відомим слоганом корпорації «Солодкий знак якості». Трьома звичайними словами увагу споживача звернуто на те, що, по-перше – це солодощі, звичайно, і, по-друге – що вони смачні (бо якісні). Самі слова «солодкий знак якості» написані на емблемі красивими каліграфічними літерами і схожі за манерою написання на написи на святкових тортах, що також викликає асоціацію з солодощами. На основі позиціонування корпорації було створено іміджевий ролик: компанія “Рошен” – українська компанія. З’явився слоган – «Україна. Від краю до краю! Українці. Від серця до серця!» [2, 4].

У таблиці наведено основні конкурентні переваги кондитерської корпорації “Рошен” за чотирма складовими комплексу маркетингу.

Таблиця

Конкурентні переваги кондитерської корпорації “Рошен” за чотирма складовими комплексу маркетингу

Складові комплексу маркетингу	Конкурентні переваги кондитерської корпорації “Рошен”
Продуктова політика	– широкий асортимент кондитерських виробів; – значні виробничі потужності (9 фабрик); – вся продукція підприємства виробляється із натуральної сировини і майже не містить консервантів, емульгаторів, ароматизаторів, барвників; – продукція відповідає стандартам, технічним умовам, що існують на цю продукцію і є абсолютно безпечною для життя і здоров’я споживачів.
Цінова політика	– встановлення ціни на продукцію на невисокому рівні порівняно з конкурентами; – швидке реагування на зміну попиту у сфері ціноутворення; – зміна цін і їх коливання залежно від характеру впливу зовнішніх чинників.
Збутова політика	– потужний власний логістичний центр, що створює товарний буфер, компенсуючи неритмічність і порушення термінів постачання товарів зовнішніми постачальниками; – наявність складу і транспортного господарства створюють передумови істотного скорочення площі підсобних приміщень і відповідно товарного запасу магазинів, знижує загальні витрати і витрати на передпродажну підготовку товарів; – широка мережа магазинів по всій країні і за її межами.
Політика просування	– постійне вивчення та аналіз стану ринку, своєї позиції, позиції конкурентів, потреб споживачів; – використання потужних маркетингових комунікацій: засоби реклами, промоакції (акція з ТМ “Рошен” “Солодкий крок до мрії” під лозунгом “Крокуй в Наш Край! Бали збирай! Ноутбук вигравай!”; – проведення суспільної діяльності та соціальних ініціатив; – високий рівень впізнання серед споживачів (98 %); – активна PR-кампанія в пресі. Формат спілкування з пресою – прес-сніданки.

Джерело: систематизовано на основі [2-4].

1. Маркетинг-мікс // Матеріал з Вікіпедії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Маркетинг-мікс.

2. Офіційний сайт корпорації “ROSHEN”. URL: http://www.roshen.com/ua.

3. Рошен // Матеріал з Вікіпедії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Рошен.

4. Сухоставець П.О. Аналіз маркетингової діяльності кондитерських підприємств України на прикладі корпорації «Roshen» // Глобальні та локальні проблеми соціально-економічного розвитку: нові виклики та рішення : тези доповідей Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих учених, 6-7 квітня 2012 р. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. URL: http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/6769/2/Sukhostavetz.pdf.

Шарко В.
к.е.н., доцент
Кашпрук М.М.
студент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИНУ ЯК ФОРМА ЕЛЕКТРОННОГО ПРОДАЖУ ТОВАРІВ

Поширення в Україні сучасних форм торгівлі, які зможуть забезпечити комплексне обслуговування покупців, мінімізацію фінансових та часових витрат, зумовлює необхідність розробки та впровадження Інтернет-торгівлі. Електронна комерція в Україні є однією з найновіших та найбільш перспективних форм інновацій у сфері торгівлі.

Враховуючи стрімке поширення інформаційних та телекомунікаційних технологій в Україні та зростаючу кількість користувачів мережі Інтернет (за статистикою кількість користувачів мережею Інтернет в Україні в 2017 році складає 21,6 млн. осіб, притому, що в 2007 році їх було тільки 9 млн.) [1], тому одним з найперспективніших шляхів розвитку є новий вид діяльності – електронний бізнес.

Хоча більшість особливостей електронного продажу товарів переважно викладені на сайтах мережі інтернет. Певні питання щодо технічного створення та подальшого просування Веб-сайтів можна зустріти у роботах таких вчених як: Пейтел К., Тапскотт Д., Царьов В.В., Бессуднов А., Котлер Ф., Картишов С., Ковальов А., Холмогоров А., Павлов П., Брамс А. [2].

Основною метою створення Інтернет-магазину є збільшення обсягів діяльності підприємства, розширення ринків діяльності (продажу), покращення іміджу підприємства на ринку, підвищення запасу міцності підприємства.

Інноваційний проект розвитку «відкриття Інтернет-магазину» залежно від глибини змін можна вважати радикальним; за ступенем охоплення, це системний проект, оскільки він потребує різноаспектних та суттєвих змін (новацій); за типом розвитку - інтенсивний; за ініціативою в проведенні – ініціативний проект. Підприємства, які мають офф-лайн магазини (англ. off-line – без зв’язку з мережею, Інтернетом; автономний) адаптують існуючі системи підприємства та роботу відділів до умов онлайнової (англ. on-line – такий, що здійснюється в режимі реального часу через Інтернет; на зв’язку з мережею, в Інтернеті) торгівлі та проводять створення додаткової оффланової інфраструктури: відділ доставки, роботи з покупцями, відповідне програмне забезпечення.

Структурно-логічна послідовність розробки та змісту економічного обґрунтування проекту розвитку «створення та відкриття Інтернет-магазину» буде мати відмітні особливості залежно від таких варіативних характеристик проекту як: підприємство одиничне чи мережеве; віртуальний сервер підприємства буде створено на сервері провайдера чи на власному www-сервері; підприємство вже має торговельні площі та здійснює офф-лайн продажі чи ні; відкриття Інтернет-магазину передбачає збереження спеціалізації (що є характерним для мережевих підприємств) чи ні (рис.).

Варто відзначити, що при розробці операційного плану визначається як саме здійснюється замовлення товару. Типовою є наступна процедура: після виходу потенційного покупця на сайт, виборі ним товару, відбувається заповнення картки замовлення, в якій покупець залишає свою контактну інформацію (адресу електронної скриньки та телефон). Ця інформація обробляється, та передається операторами у відділ поставки та на склад. Враховуючи те, що асортимент наявного на складі товару постійно оновлюється на сайті, покупець відразу має можливість бачити чи є обраний ним товар чи ні. У разі необхідності уточнення інформації менеджери зв’язуються з покупцем.

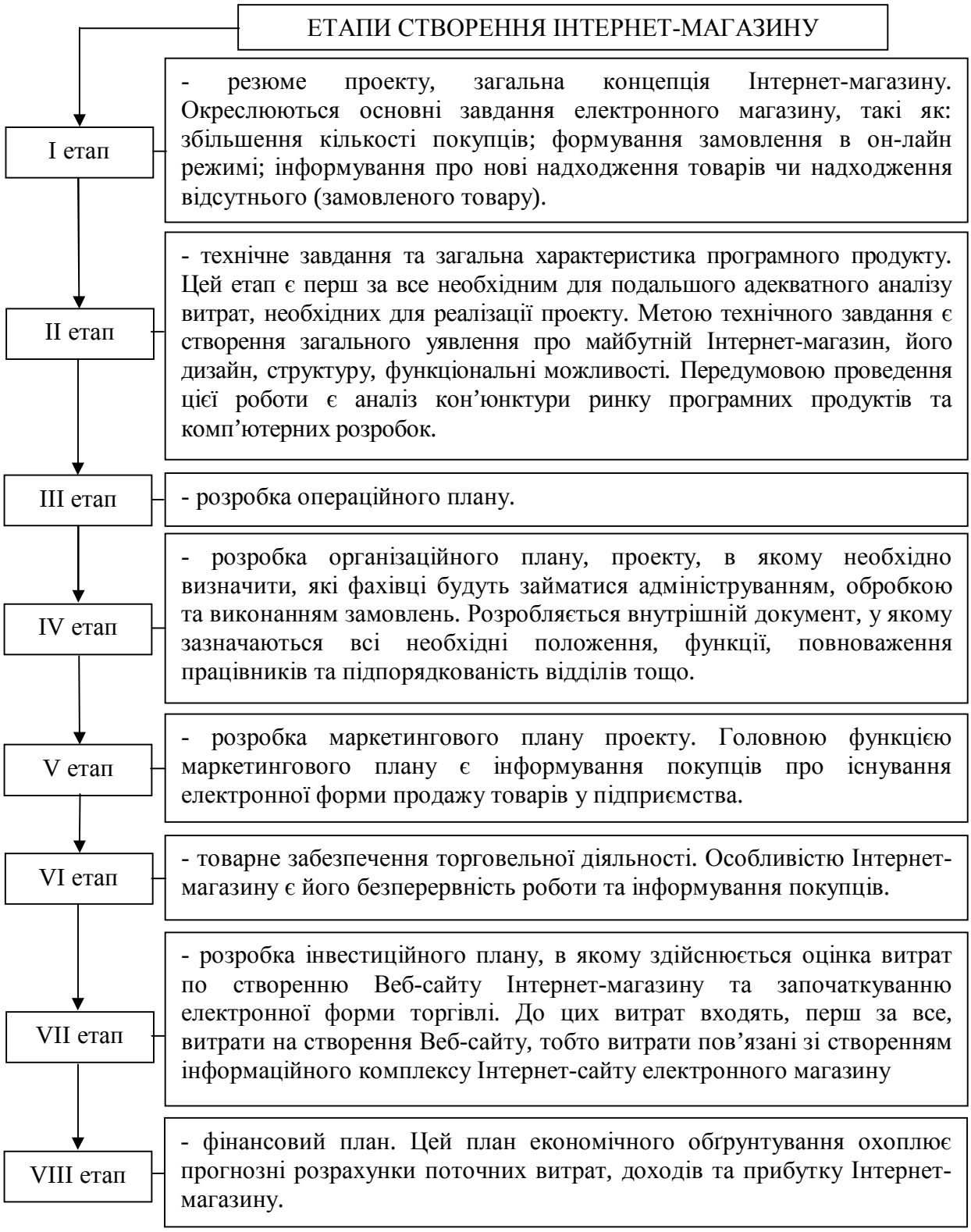

Рис. Особливості створення Інтернет-магазину

Сформовано автором на базі [2]

Можливою є також електронна консультація споживачів, якщо представлена на сайті інформація про товар є неповною або потребує уточнення. Консультації можуть надавати оператори, відділ категорійного менеджменту (поглиблена консультація). У відділі бухгалтерії оформлюються відповідні супроводжуючі документи, які разом із товаром надходять покупцеві

поштою або через кур'єра. Враховуючи невелику кількість покупців, організація кур'єрської служби доставки на перших етапах роботи магазину може бути непотрібною.

Таким чином, вважаємо, що проекти розвитку «впровадження електронної форми продажу товарів» (створення Інтернет-магазину) мають важливе значення в цілому, оскільки цей напрям є найбільш перспективнішим на сьогодні, оскільки аудиторія мережі інтернет є величезною, що означає наявність великої кількості потенційних споживачів (покупців), що є значною перевагою над «традиційними» магазинами.

1. *Сайт компанії «WebEyes» / Причины создания интернет магазина [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://web-eyes.com.ua/prichiny-sozdanija-internetmagazina.*
2. *Красневич Г.Л. Методичні підходи економічного обґрунтування проекту розвитку «впровадження електронної форми продажу товарів» (відкриття інтернет-магазину) / Г. Л. Красневич. // Ефективна економіка. – 2010. – № 8. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2010_8_10.*
3. *Шарко В.В. Забезпечення конкурентоспроможності підприємства роздрібної торгівлі /В.В. Шарко, М.С. Гавенко// Молодий вчений. – 2017. № 4 (44) – С. 788-793.*

Шарко В.В.
к.е.н., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ФОРМАТ ТОРГОВЕЛЬНИХ МЕРЕЖ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

В сучасних ринкових умовах для підприємств роздрібної торгівлі, зокрема мережевого формату постає питання стратегічного характеру, що пов'язано перш за все з вибором стратегій розвитку. Тому, залежно від рівня розвитку споживчого ринку оперативно вирішуються проблеми формування товарного профілю, пошуку і будівництва торговельних об'єктів, професійної підготовки персоналу, створення логістичних розподільних центрів та ін.

Аналіз поняття «роздрібна торговельна мережа» дозволив виявити фундаментальну основу категорії, якій властиві такі ознаки: особливий організаційний підхід до управління; мінімізація витрат обігу за рахунок централізованих закупівель товарів і стандартизації процесів; можливість розвитку мультиформату і омнікальності роздрібної торгівлі і, як наслідок, широке охоплення ринку та ін.

Більшість авторів відзначають, що популярність мережевого бізнесу пов'язана з можливістю отримання вигоди від скорочення витрат на одиницю товару, диверсифікації діяльності, розширення масштабів діяльності, вкладення інвестицій, використання власних товарних марок. Перевага мережевого підходу до організації роздрібних продажів полягає в першу чергу з можливістю отримання прибутку за рахунок масштабу закупівель, розширення торгових площ, використання різних форматів торгівлі. Ефективне функціонування торговельних мереж в регіонах забезпечує робочі місця, податкові надходження, розвиток торговельної інфраструктури та ін. [2].

Як правило, якість торговельних послуг, що надаються торговельними мережами, набагато вище, ніж в окремих магазинах: широкий асортимент товарів, гнучка політика ціноутворення, високий рівень торговельного обслуговування. В даний час роздрібні торговельні мережі як в містах та і по Україні в цілому знаходяться на етапі зрілості, в зв'язку з цим необхідне формування і розширення методів, способів, інструментів їх подальшого функціонування і розвитку.

Узагальнивши дослідження організаційно-управлінської специфіки мережевого формату в роздрібній торгівлі [1-5], було проаналізовано її переваги та недоліки (таблиця).

Таблиця

Переваги та недоліки мережевого формату роздрібної торгівлі

Переваги	Недоліки
Вигідні умови взаємодії з постачальниками	Низька управлінська гнучкість
Значне скорочення транзакційних витрат, оптимізація витрат обігу на основі оптимізації, стандартизації та адаптації бізнес-процесів	Можливості появи бюрократизації
Більш висока фінансова стабільність. Концентрація інвестиційних ресурсів	Зниження адаптивності управлінської системи внаслідок стандартизації процесів прийняття рішень
Можливість концентрації і спеціалізації на функціях, які є ключовими для забезпечення конкурентних переваг	Низька лояльність персоналу, особливо в великих торгових мережах
Інформаційна інтеграція учасників логістичних ланцюгів, кастомізація продукції і послуг, що сприяє підвищенню стабільності функціонування всіх суб'єктів взаємодії	Низька ступінь адаптивності під локальні (регіональні, національні, соціальні, культурні, релігійні та ін.) особливості ринку
Широке охоплення ринку, велика кількість покупців, що дозволяє в кращому ступені досліджувати переваги цільової аудиторії. Підвищення ефективності планування товарної політики і маркетингових комунікацій	Зниження можливостей оперативного моніторингу учасників мережі, контролю їх діяльності

Ключовим завданням розвитку мережевого підходу в сфері роздрібної торгівлі має бути максимальне задоволення потреб споживачів на основі якісного торговельного обслуговування і як результат підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств.

Таким чином, для подальшого розвитку роздрібних торговельних мереж України, слід перш за все зосередитися на таких позитивних аспектах: зростання темпів розвитку роздрібної торгівлі приводить до розвитку торговельних мереж; відбувається зміна структури організаційних форм торгівлі – суттєве збільшення частки магазинних форм торгівлі за рахунок зменшення частки роздрібних ринків; відбувається зростання частки сучасних типів торговельних мереж в обороті роздрібної торгівлі; спостерігаються випереджуючі темпи відкриття торговельними мережами нових торговельних об’єктів у регіонах.

1. Шарко В.В. Кастомізація як напрям підвищення ефективності маркетингової діяльності підприємства [Електронне видання] / В.В. Шарко // Глобальні та національні проблеми економіки. – Вип. 11. – 2016. Режим доступу: http://global-national.in.ua/archive/11-2016/11-2016.pdf.

2. Гавенко М.С. Інноваційні форми підприємств роздрібної торгівлі / М.С. Гавенко, В.В. Шарко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2016. № 3. Т.2. – С. 280-284.

3. Шарко В.В. Управління матеріальними потоками на основі логістичної системи: товарознавчий підхід / В.В. Шарко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2016. № 5. Т.2. – С. 179-183.

4. Павлюк Н.М. Маркетингове управління товарним асортиментом / Н.М. Павлюк, В.В. Шарко // Економіка та підприємництво. – 2016. - № 34-35. Ч. І. – С. 333-341. Режим доступу: http://wiki.kneu.edu.ua/bitstream/2010/19313/1/333-341.pdf.

Юськова А.К.
магістр
Хома І.Б.
д.е.н., професор
Національний університет «Львівська політехніка»

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Останнім часом, фінансово-економічна безпека викликає все більшу зацікавленість підприємств у процесі реалізації принципово нових підходів до управління. В сучасних умовах розвитку інтеграційних процесів та глобалізації бізнесу, швидкого розвитку виробництва і зовнішньоекономічних зв'язків, що набувають все більших масштабів і довготривалого характеру забезпечення економічної безпеки стає все більш важливим завданням не тільки на рівні країни, а й на рівні регіонів і підприємств.

Економічній безпеці підприємства властивий подвійний характер: з одного боку, вона забезпечує можливість власного функціонування, з іншого – є частиною інтегрованої економічної безпеки держави, що забезпечує виконання властивих для неї функцій [1, с.654].

Основні проблеми економічної безпеки підприємницької діяльності полягають у такому:

- по-перше, ринкова економіка, що побудована на конкуренції, є дуже динамічною системою, а значить і дуже небезпечною;
- по-друге, український ринок знаходиться на стадії встановлення, і тому його механізми ще не відпрацьовані;
- по-третє, в країні відсутні стійкі норми права захисту інтересів підприємців.

Головна проблема полягає у тому, що економічні перетворення, які відбуваються в економіці, викликають необхідність розвитку підприємництва в Україні як основи економічної стабільності та підвищення добробуту громадян, проте існують значні перешкоди економічного характеру, що супроводжують розвиток форм підприємницької активності, наявність яких засвідчує сучасний кризовий стан підприємництва в Україні.

Основними завданнями та тенденціями розвитку підприємництва в Україні є зрощення капіталу вітчизняних і зарубіжних підприємств; територіальне розповсюдження підприємництва; зростання кількості юридичних осіб та індивідуальних підприємців; інтенсивний розвиток комерційного підприємництва при незначному розвитку виробничої діяльності; розширення сфери послуг (юридичних, страхових, транспортних, туристичних, охоронних тощо).

Сутність ефективного використання економічних завдань підприємства полягає в забезпеченні поступального його економічного розвитку з метою виробництва необхідних благ та надання послуг, що задовольняють його суспільні потреби. Економічна безпека підприємства проявляється у забезпеченні його стабільної фінансово-господарської діяльності та у попередженні витоку з нього будь-якої інформації.

Для запобігання загроз економічної безпеки господарських суб'єктів необхідно постійно враховувати увесь спектр численних факторів, від яких залежить живучість підприємства. Слід насамперед спрогнозувати показники, які необхідно досягти суб'єкту господарювання (в системі технічного розвитку, фінансового забезпечення); вжити рівень необхідних ризиків, щоб підвищити економічний рівень підприємницької діяльності.

Для того, щоб підвищити рівень економічної безпеки підприємства в цілому, необхідно враховувати міжнародний досвід у цій сфері. Можливими шляхами покращення економічної безпеки підприємств слід вважати:

1. Використання методів діагностування економічної безпеки, таких як: індикаторний, ресурсно - функціональний та метод, заснований на порівнянні величини інвестицій у підприємство;

2. Контроль дій у підприємницькій діяльності, а саме, підприємства малого та середнього бізнесу досить часто зустрічаються з проблемою незаконних дій з боку великих підприємств та підприємств - монополістів, тому державі потрібно законодавчо закріплювати механізми реалізації прав підприємств у разі дискримінаційних дій щодо них;

3. Для зниження рівня монополізму, посилення рівня контролю та «прозорості» у регуляторній сфері у більшості розвинених країн забезпечено участь громадських та асоціативних підприємницьких організацій у прийнятті рішень адміністративних органів влади визнанням на регіональному рівні принципів реалізації викладених функції, прирівнення прав та відповідальності представників бізнес - асоціацій, які входять у такі дорадчі органи, до рівня держслужбовців тощо;

4. Розвиток страхової сфери, що є дієвим способом зниження ризиків, пов'язаних із захистом підприємницької діяльності;

5. Вдосконалення законодавства про інтелектуальну власність, авторських прав тощо [5, с.141].

Формування системи фінансово-економічної безпеки повинно ґрунтуватись на розробленні всього розвитку фінансового ринку, концепції реалізації ефективного фінансового контролю на підприємстві, де визначальним елементом такої системи фінансового забезпечення суб'єктів господарювання, враховуючи принцип цільового використання фінансових ресурсів як основного чинника їх збереження, повинні бути забезпеченні умови для швидкої та ефективної віддачі від збільшення інвестованих ресурсів. Реалізація такого підходу означає створення системи контролю не лише за доцільністю та своєчасністю вкладених ресурсів, але й за рівнем їх окупності [6, с.174].

Таким чином, управління фінансово-економічною безпекою є досить важливою проблемою, поглиблене вивчення якої дозволить зробити значний крок щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства та держави в цілому. Потрібно враховувати міжнародний досвід у питаннях захисту суб'єктів господарювання, що дозволить вдосконалити розвиток підприємництва і сприятиме зміцненню фінансово-економічної безпеки суб'єктів підприємництва, їх можливостей щодо доступу до зовнішніх ринків.

1. Іванілов О. С. Економіка підприємства [Текст]: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Іванілов. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 728 с

2. Логутова Т. Г. Економічна безпека підприємства: сутність, завдання та методи забезпечення [Текст] / Т. Г. Логутова, Д. Нагаєвський // теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2011. – Т. 2. – С. 204-207.

3. Мартинюк В.П. Оцінка стану національної економіки на основі інтегрального показника економічної безпеки держави / В.П. Мартинюк // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. - 2013.– № 25. – С. 179–187.

4. Малік Л. В. Проблеми фінансового планування та бюджетування / Л. В. Малік, К. І. Павлова // Наукові конференції. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://intkonf.org/malik-lvpavlova-kiproblemi-finansovogo-planuvannya-ta-yudzhetuvannya/.

5. Овчаренко Є. І. Система економічної безпеки: ознаки та принципи функціонування [Текст] / Є. Овчаренко // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. – 2012. – № 24(II). – С. 133-143.

6. Чаленко Н.В., Химич А. В. Шляхи запобігання загрозам фінансово-економічній безпеці підприємства / Н.В. Чаленко, А.В. Химич // Міжнародний науковий журнал. – 2015.– № 9. – С.171-174.

СЕКЦІЯ 4
ФОРМУВАННЯ ТА АДАПТАЦІЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ В XXI СТОЛІТТІ

Бережницький Т.Р.
магістр
Ливдар М.В.
к.е.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»

AMAZON В УКРАЇНІ: СЕКРЕТ УСПІХУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ КОМПАНІЇ

Сучасний міжнародний ринок важко уявити без транснаціональних корпорацій. Вони швидко заполонили світовий ринок та мають істотний вплив на розвиток світової економіки. Зокрема, усі ми чули про таких гігантів, як: Apple, Microsoft, Google, Nestle, Procter & Gamble, Toyota, Ford, McDonalds та інших. Деякі з них пройшли довгий шлях від заснування до світового лідерства, інші ж навпаки, за рахунок впровадження інновацій, заняття нової ніші на ринку, зуміли за короткий проміжок часу трансформуватися в компанії міжнародного масштабу. Однією з таких компаній є лідер світової інтернет торгівлі Amazon.

Amazon.com надає послуги роздрібної торгівлі в інтернеті споживачам, продавцям, підприємствам і творцям контенту. Компанія також надає інші маркетингові та рекламні послуги, такі як онлайн-реклама та операції з кредитними картами. Вона обслуговує споживачів через свої роздрібні веб-сайти, при цьому особлива увага надається зручності, широкому вибору товарів та їх цін. Також компанія розробляє веб-сайти, дозволяючи продавати свої продукти третім особам [1].

Компанія була заснована в 1994, в гаражі, де американський підприємець Джеффрі Безос розмістив три саморобні столи з комп'ютерами і сервером [2]. Amazon починав як інтернет-магазин книг, який сьогодні пропонує широкий вибір товарів і послуг.

Починаючи з 1994 року до сьогодення Amazon виросла до однією з найбільш капіталізованих компаній світу. Зокрема, в березні капіталізація Amazon перевищила $768 млрд, завдяки чому гігант онлайнової торгівлі вийшов на друге місце в списку найдорожчих публічних компаній світу. Незважаючи на нещодавнє зниження вартості цінних паперів компанії, внаслідок заяв американського президента, Amazon залишається однією з найбільших компаній світу.

Секрет успіху компанії полягає у вдало вибраній стратегії, яка виявилася ефективною у ринковій економіці. За кожним бізнес-рішенням Amazon стоїть філософія «маховика» [3]. Стратегія «маховика» полягає у зниженні цін для залучення клієнтів, що призводить до збільшення продажів і привертає ще більше клієнтів, а це, в свою чергу, дозволяє компанії отримувати вигоду від ефекту масштабу, поки, в кінцевому рахунку, ціни не вийде знизити знову.

Рис.1. Динаміка вартості акцій Amazon за час свого існування[4].

Безос завжди вважав клієнтів важливішими за акціонерів та їхніх інтересів. Зокрема, на рис. 1 бачимо, що впродовж тривалого часу вартість акцій інтернет-ритейлера залишалася на одному рівні, а стрімке зростання спостерігаємо починаючи з 2015 року.

Таким чином, обрана власником стратегія виявилася ефективною, а низькі ціни і висока якість товарів дозволили залучити велику кількість клієнтів, зокрема оборот компанії в 2016 році складав 136 мільярдів доларів, і 178 млрд в 2017 році [6].

Ще одним фактором успіху Amazon в галузі електронної комерції є логістика. Компанія забезпечує клієнтам безкоштовну дводенну доставку, а в рамках програми Prime Now, що поширюється на деякі міста США, більше 25 000 товарів надходять покупцю протягом двох годин – нічого подібного UPS і FedEx не вміють [3]. Компанія активно продовжує працювати над зростанням швидкості доставки, розвиваючи та оптимізуючи власну мережу логістичних центрів. Зокрема в 2012 році гігант інтернет-торгівлі купив компанію Kiva Systems (в даний час – Amazon Robotics), виробника складських роботів, призначених для переміщення товарів в автоматичному режимі [3]. Це дозволило оптимізувати систему обробки замовлень та пришвидшити терміни доставки товарів покупцям.

Не менш важливим етапом в розвитку є прагнення до постійного розвитку, вдосконалення, розробки нових продуктів. Зокрема, на початку свого існування Amazon продавали лише книги, а сьогодні інтернет-магазин пропонує широкий вибір різноманітних товарів та послуг. Amazon вже не тільки онлайн-магазин, але і технологічна компанія. У 2015 році 55,9% виручки Amazon принесла «дочка» Amazon Web Services — операційна система на базі хмари, платформа для електронної комерції для безлічі компаній[5]. Для підтримання світового лідерства компанія повинна пропонувати нові послуги та можливості. Так, сьогодні Amazon відкриває офлайнові магазини та розробляє систему доставки товарів дронами.

Сьогодні компанія присутня в 14 країнах світу. До України товари з Amazon пересилаються через посередників, що створює значні перешкоди для українських покупців. Протягом останніх років звучали ідеї про можливість появи Amazon в Україні. Вихід на український ринок світового гіганта інтернет торгівлі, безумовно, мав би позитивний вплив на економіку. Це створення нових робочих місць, пожвавлення товарообороту, підвищення іміджу країни в очах міжнародних інвесторів. Для можливості залучення таких міжнародних компаній в Україні, варто легалізувати роботу міжнародних платіжних системи (зокрема PayPal) і електронних грошей, розвивати інфраструктуру, зменшити бюрократичну тяганину (зокрема прискорити роботу митної служби).

Таким чином, Amazon це транснаціональних корпорація, яка за короткий період часу, зуміла перетворитися в одну з найбільш капіталізованих компаній світу. Секрет успіху полягає у вдало обраній стратегії, орієнтованості на клієнтів, прагненні до постійного розвитку та вдосконалення. Зважаючи на це даний досвід є важливим для вивчення та інтерпретації до українських реалій.

1. Топ-10 найбільш інноваційних компаній від Forbes[Електронний ресурс]. – режим доступу: https://mind.ua/news/20175360-top-10-najbilsh-innovacijnihkompanij.

2. История amazon: из гаража до летающих складов за 20 лет [Електронний ресурс]. – режим доступу: https://geektimes.ru/company/banderolka/blog/285714/

3. Багатоликий amazon: що робить компанію Джеффа Безоса великою [Електронний ресурс]. – режим доступу: https://rau.ua.

4. Автоматизовані котирування національної асоціації дилерів цінних паперів[електронний ресурс]. – режим доступу: https://www.nasdaq.com.

5. Побудувати Amazon в Україні [Електронний ресурс]. – режим доступу: https://rau.ua/uk/personalii/amazon-v-ukraine-rozetka/

6. Офіційний сайт компанії Amazon – режим доступу: www.amazon.com.

Бібікова Н.О.
асистент
Ужгородський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ АГРАРНИХ ОБ'ЄДНАНЬ У ВИРОБНИЧО-ЛОГІСТИЧНОМУ ЛАНЦЮГУ

Методологічні засади оцінки ефективності аграрних об'єднань у виробничо-логістичному ланцюгу (далі – ВЛЛ), розроблені автором з використанням [1], поєднують концептуальний та методичний базиси, складові яких наведено на рис. 1.

К о н ц е п т у а л ь н и й б а з и с Теорія відтворення ресурсів, формування ланцюга вартості	
Мета методичних положень: багаторівнева оцінка формування чистої доданої вартості за ланками ВЛЛ як методичний базис прийняття управлінських рішень для забезпечення збалансованого розвитку ВЛЛ	
Завдання методичних положень: 1. Аналіз динамічних змін чистої доданої вартості та показників ефективності у номінальному та реальному вимірі 2. Аналіз структури чистої доданої вартості в статиці й динаміці за ланками ланцюга 3. Оцінка ефективності використання ресурсів у системі 4. Визначення за результатами оцінки потокових «розривів» у ВЛЛ 5. Якісна оцінка результатів аналізу як база для прийняття управлінських рішень на мікро- та мезорівнях 6. Прогнозування розвитку процесів і показників ефективності суб'єктів ланок ВЛЛ	
Принципи оцінки ефективності функціонування агровиробників та їх об'єднань	
1.Об'єктивність і точність	Інформаційна база для оцінки повинна бути достовірною, а її результати обґрунтовуватися точними аналітичними розрахунками
2. Системність і комплексність	Оцінка ефективності ВЛЛ як динамічної системи проводиться з урахуванням всіх внутрішніх і зовнішніх зв'язків між елементами та їх взаємозалежності
3. Дієвість	Результати оцінки повинні мати прикладне значення, слугувати базою для прийняття заходів щодо нівелювання (зменшення) потокових «розривів» у ланцюгу
4. Цілеспрямованість	Цільове визначення потокових «розривів» у ВЛЛ, які є джерелом дезінтеграції елементів системи
5.Пріоритетність економічних інтересів держави (мезорівень)	Оцінка ефективності функціонування ВЛЛ здійснюється не з позиції економічних інтересів окремих суб'єктів ринку, а держави як носія інтересів суспільства; даний принцип є головним і в прийнятті управлінських рішень щодо селективного впливу на потокові «розриви» у ланцюжку
М е т о д и ч н и й б а з и с	
Головні етапи оцінки: 1. Визначення товарних, територіальних і часових меж ринку певної аграрної продукції 2. Оцінка ефективності агровиробників у ВЛЛ за допомогою множини різноаспектних показників: 2.1. Оцінка обсягів і динаміки чистої доданої вартості 2.2. Оцінка відтворювальної рентабельності товару 2.3. Оцінка структури чистої доданої вартості 2.4. Оцінка ефективності використання матеріальних і трудових ресурсів 3. Діагностика ВЛЛ, якісний аналіз причинно-наслідкових зв'язків, що визначають потокові процеси в ланцюжку; прогнозні сценарії розвитку виробничо-логістичного ланцюжка.	
Пріоритети національної кооперативної політики в умовах відкритої економіки	
Методи державного регулювання	
1. Нормативно-правові 2. Фінансово-економічні	3. Адміністративні 4. Організаційні

Рис. 1. Методологічні основи оцінки ефективності аграрних об'єднань у виробничо-логістичному ланцюгу [авторська розробка]

Концептуальний базис складають теорії відтворення ресурсів та формування ланцюга вартості. Головною *метою* методичних положень є багаторівнева оцінка формування чистої доданої вартості за ланками ВЛЛ як методичний базис прийняття управлінських рішень для забезпечення його збалансованого розвитку. Йдеться про управлінські рішення як на мікрорівні (суб'єкти господарювання та їх об'єднання), так і мезорівні (державні органи влади). Відтак, головна мета методичних положень органічно поєднує економічні інтереси агровиробників і держави в аспекті збалансованого розвитку ВЛЛ, зокрема, кооперативного.

Виробничо-логістичний ланцюг має три принципові властивості: динамічність, пропорційність і стійкість. Для відображення цих властивостей аналіз ВЛЛ в цілому та його ланок зокрема має бути спрямований на вирішення трьох концептуальних *завдань*: (1) аналіз динамічних тенденцій; (2) аналіз пропорційності розвитку; (3) аналіз стійкості та ефективності. Виділені завдання методичних положень орієнтовані на оцінку принципових властивостей ВЛЛ, а також визначення потокових «розривів», якісну оцінку та прогнозування розвитку ланцюжка і його складових ланок.

Невід'ємною складовою методологічного підходу є *принципи* оцінки ефективності функціонування агровиробників та їх об'єднань у ланцюжку, до складу яких нами віднесено такі: (1) об'єктивність і точність; (2) системність і комплексність; (3) дієвість; (4) цілеспрямованість; (5) пріоритетність економічних інтересів держави як носія суспільних інтересів (див. рис. 1). Останній принцип орієнтує дослідження на оцінку ефективності функціонування ВЛЛ (мезорівень) з позиції економічних інтересів держави, а не виробників та їх об'єднань, на цільове визначення потокових «розривів» у ланцюжку, структурних диспропорцій у розвитку його ланок як аналітичної бази для прийняття управлінських рішень щодо нівелювання або зменшення таких «розривів».

Методичний базис включає методичні положення щодо оцінки ефективності функціонування сільгоспвиробників і їх об'єднань у ВЛЛ, діагностику і прогнозування головних параметрів розвитку ланцюжка як основу для вибору методів і заходів державного регулювання, узгоджених із пріоритетами національної політики, зокрема, кооперативної (див. рис. 1). Оскільки в основі функціонування ВЛЛ є рух і трансформація товарного потоку, першим етапом методики є визначення товарних, територіальних і часових меж ринку певного аграрного товару. Другий етап передбачає розрахунок чотирьох груп аналітичних показників для оцінки обсягів і динаміки чистої доданої вартості, відтворювальної рентабельності продукції, структури чистої доданої вартості, ефективності використання матеріальних і трудових ресурсів.

Впровадження методичних положень в управлінську практику передбачає необхідність використання загальних і спеціальних методів. Особливе значення у процесі дослідження має *балансовий метод*, що передбачає формування міжланкових балансів чистої доданої вартості, відтворювальної рентабельності, матеріаловіддачі, продуктивності праці та інших показників ефективності. За допомогою таких міжланкових балансів можна оцінити й обґрунтувати оптимальне співвідношення між ланками ВЛЛ, а також визначити потокові «розриви» в ланцюжку. Балансовий метод доцільно використовувати на третьому етапі оцінки в ході діагностики ВЛЛ, якісного аналізу причинно-наслідкових зв'язків (див. рис. 1). Результати якісного аналізу формують аналітичну базу для моделювання прогнозних сценаріїв розвитку як окремих суб'єктів та їх об'єднань, так і виробничо-логістичного ланцюга певного товару. *Користувачами* методичних положень можуть бути агровиробники та їх кооперативні й інші інтегровані об'єднання, а також державні й регіональні органи влади.

1. Нікішина О. В. Відтворювальний методичний підхід до оцінки ефективності інтегрованих товарних ринків /О. В. Нікішина // Економіка харчової промисловості. – 2017. – Т.9. – Вип. 3. – С. 24-35.

Бондаренко Л.П.
к.е.н, доцент
Прокопчук В.В.
студентка
Національний університет “Львівська політехніка”

BITCOIN ЯК ІННОВАЦІЙНА ЦИФРОВА ВАЛЮТА СЬОГОДЕННЯ

Швидкий розвиток інформаційних технологій удосконалює та трансформує фінансово-економічну систему країни, що призводить до появи великої кількості фінансових інститутів, платіжних систем та форм взаємодії. У пошуках електронної валюти, яка здатна активно реагувати на зміни у віртуальному ринку платежів з’явилися криптовалюти та найпоширеніша серед них грошова одиниця - bitcoin.

Bitcoin – це глобальна цифрова валюта, головними особливостями якої є повна децентралізація, створення без участі банківської системи і контролю держави, що торгується онлайн і має глобальний світовий характер. Експерти Засновник зазначають, що поки кількість bitcoin в обігу не зросте до 21 млн. одиниць, курс залишатиметься нестабільним. На даний час добуто ¾ одиниць валюти. Тобто, коли їх кількість досягне 21 мільйон одиниць, емісії їх буде неможливо, і лише тоді врегулюється курс, а це за розрахунками орієнтовно 2034 рік.

На сьогоднішній день в обігу перебуває близько 17 млн. одиниць bitcoin. І саме 2017 рік став роком стрімкого зростання ціни bitcoin на міжнародному ринку грошей. Динаміка курсу валюти є нестійкою і визначається винятково коливанням пропозиції та попиту (рис. 1).

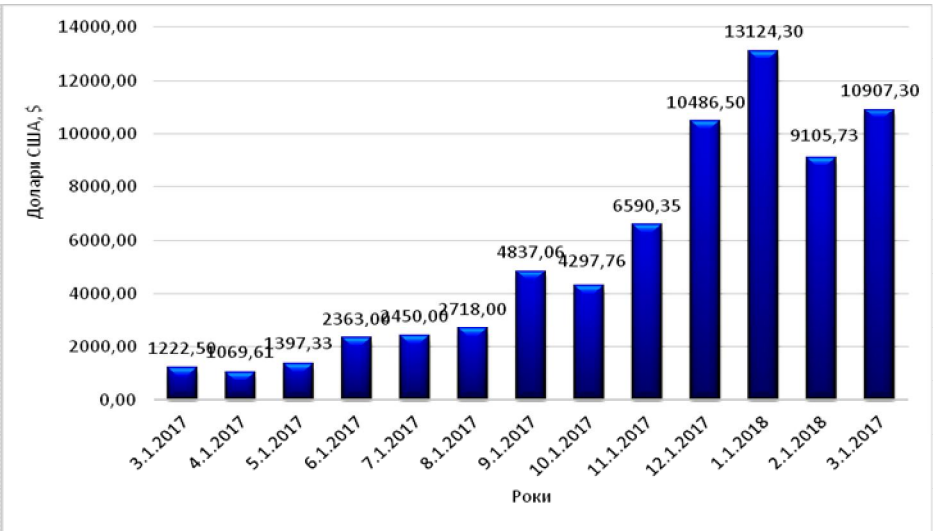

Рис. 1. Динаміка курсу долара до bitcoin протягом 01.03.2017-01.03.2018 рр. [1]

З рис. 1 помітно, що відбувалося стрімке коливання курсу долара відносно bitcoin у січні-лютому 2018 року, особливо значне подорожчання bitcoin сталося порівняно з осіннім періодом 2017 року. Це зумовлено тим, що курс bitcoin на даний момент часу змінюється під впливом спекулятивних потоків.

Віртуальна валюта в Україні відома майже зі самого початку її виникнення. Частина українського населення навіть активно займалося майнінгом. Суть мейнінгу полягає в тому, що це спосіб створення будь-якої цифрової валюти за допомогою використання потужностей комп’ютера та спеціального обладнення, яке отримало назву «ферма», в процесі якого вирішуються математичні задачі і в результаті створюється bitcoin та інші види криптовалют.

На сьогоднішній день у світі та Україні налічується 1596 видів віртуальних грошей. А загальна капіталізація криптовалютного ринку становить 14 588 795 678 602 доларів США станом на 1 квітня 2018 р. [2]. Найбільш відомими цифровими грошима, крім, bitcoin є:

- Ethereum - валюта «розумних контрактів». Кількість - 98,8 мільйонів одиниць.
- Ripple – найшвидша криптовалюта. Налічує 99,9 мільярдів одиниць**.**
- Litecoin – цифрові гроші для швидких транзакцій. Кількість – 55,8 мільйонів одиниць.
- Dash – це анонімна криптовалюта. Максимальна кількість, яку можна створити – 18,9 мільйонів одиниць. На сьогоднішній день їх налічується 7,8 мільйонів одиниць.
- NEM – валюта із унікальним кодом. Кількість – 8,9 мільярдів одиниць [2].

В Україні близько 20 компаній приймають в оплату за товари і послуги криптовалюти і цей перелік постійно розширяється [3].

Українська влада розглядає валюту bitcoin як грошовий сурогат, який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки це протирічить діючим нормам українського законодавства [4].

У 2017 році прес-служба Національного банку України заявила, що НБУ має на меті сформувати єдину позицію про правовий статус bitcoin разом із Міністерством фінансів, Державною фіскальною службою і Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [5].

На останок варто зазначити, що оскільки в Україні статус криптовалюти законодавчого не регламентується, присутня надто висока волатильність цього ринку, а отже вкладення коштів у криптовалюти хоч і дуже привабливе з точки зору можливої дохідності, проте залишається надзвичайно ризикованим. Питання функціонування криптовалют в Україні є дуже дискусійним. З одного боку, емісія національної одиниці має мати нерозривний зв’язок із реальною економікою і бути передумовою її розвитку, а не інструментом спекулятивних дій. З іншого боку, криптовалюти активно розвиваються у всьому світі і в Україні також, тож певні регуляторні інструменти впливу з боку держави мусять бути присутні.

1. Економічний журнал «FinStat». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://finstat.info/dinamika-kursa-dollara-ssha-k-bitkoin-usd-btc (дата звернення 03.04.2018).

2. Капіталізація криптовалютного ринку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://coinmarketcap.com/ru/ (дата звернення 03.04.2018).

3. Куцевол М.А. Поняття та економічна природа крипто валюти / М.А. Куцевол, О.А. Шевченко-Наумова [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/16391 (дата звернення 03.04.2018)..

4. Кондак Д. Що таке біткоін, чим займаються майнери і чи законно це в Україні? / Д. Кондак. – 15.08.2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gordonua.com/ukr/publications/shcho-take-btkon-chim-zaymayutsya-mayneri- chi-zakonno-ce-v-ukran-202418.html (дата звернення 03.04.2018)..

5. Офіційний сайт НБУ: розділ Офіційні повідомлення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=11879608_(дата звернення 03.04.2018).

Jokiel Grzegorz
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Polska

PARADOKSY PODEJŚCIA PROCESOWEGO W ZARZĄDZANIU

Podejście procesowe powstało w jako odpowiedź na ułomności podejścia funkcjonalnego w zarządzaniu, wprowadzonego i rozwijanego w ramach naukowej organizacji pracy przez takich pionierów jak F.W. Taylor, H. Fayol, M. Weber i inni. Wyjście poza jednostkowe zadania, czy zakresy obowiązków poszczególnych komórek organizacyjnych, spojrzenie z szerszej perspektywy (procesu) na organizację pracy wydaje się cenne i inspirujące. Identyfikacja przebiegu procesu, określenie jego klienta oraz menedżera powoduje rozszerzenie optyki analizy zjawisk z dziedziny organizacji i zarządzania w przedsiębiorstwie. Postulowane wykorzystanie podejścia systemowego przy modelowaniu procesów biznesowych ukazuje dostrzeżenie szerokiej gamy czynników wpływających na zarządzanie procesem. Spostrzeżenia te wskazują na przyjęcie szerszej płaszczyzny analizy, spojrzenia z wielu obszarów na zarządzanie procesami, co powinno skutkować głębszą refleksją, namysłem. Można postawić hipotezę, że podejście procesowe zwiększyło zapotrzebowanie na myślenie wśród pracowników i kadry zarządzającej związanych z tymi procesami.

Drugim ważnym czynnikiem wspierającym rozwój podejścia procesowego była rewolucja informatyczna w latach 90-tych ubiegłego wieku, w ramach której oddano wiele zadań komputerom. Automatyzacja pracy opiera się na myśleniu liniowym – algorytmicznym (na potrzeby informatyki). Tworzone są procedury dalej przekładane na programy sterujące pracą maszyn. Ten sposób myślenia/ działania powoduje redukcję zapotrzebowania na myślenie, a oddanie pracy maszynom eliminuje zupełnie myślenie z procesów.

Biorąc pod uwagę opisane tu dwa bodźce rozwoju podejścia procesowego w zarządzaniu można dojść do osobliwego wniosku, iż myślenie (projektowanie procesów) ma na celu redukcję myślenia – rutynę w postaci tego procesu czy procedury.

Drugim paradoksem w podejściu procesowym, na który warto zwrócić uwagę, jest konfrontacja szerokiego i wąskiego spojrzenia na proces, czy na problemy zarządzania nim. Z jednej strony wartościowym jest dostrzeganie wielu aspektów rzeczywistości wpływających na proces biznesowy, dostrzeganie słabych sygnałów, stanów splątania, czy emergencji w systemach. Z drugiej strony zarządzanie procesami poprzez redukcję uwagi i skupianie jej na podstawowych ograniczeniach systemu [3].

Przykładem rozszerzającego spojrzenia na proces jest jego osadzenie w architekturze procesowej [2] organizacji, czy nawet szerzej łańcucha albo sieci dostaw [1]. Również modelowanie łańcucha wartości dodanej od surowców po konsumentów wyrobu jest niezwykle wzbogacające. Uwzględnienie relacji wieloma różnorodnymi interesariuszami przedsiębiorstwa, a nawet całego łańcucha dostaw poszerza horyzonty analizy. Podobnie jak rozważania dotyczące produktu rozszerzonego czy całego cyklu życia produktu (od narodzin po utylizację) wnoszą nowe jakościowo ważne spojrzenie na zarządzanie.

Przykładem zawężającego spojrzenia na zarządzanie procesami jest skupianie uwagi na wybranych jego aspektach czy obszarach. Koncentracja na wąskich gardłach, preferowanie rozwiązań lokalnych i w krótkiej perspektywie czasowej. Wymaga to zwykle dobrze określonego i ustrukturyzowanego problemu. A w większości sytuacji pojawia się przede wszystkim niejednoznaczność i niejasność, co skutkuje trudnością ze sformułowaniem problemu, a nie niepewność – czyli brak danych, informacji aby zadecydować o podjęciu konkretnych działań zaradczych [4].

1. Champy J., X-engineering Przedsiębiorstwa, Placet, Warszawa, 2006.

2. Cyfert S., Strategiczne doskonalenie architektury procesów w zarządzaniu przedsiębiorstwem, Wydawnictwo AE Poznań, 2006.

3. Goldratt E. Cox J. Cel : doskonałość w produkcji. Werbel, Warszawa, 2000.

4. Weick K., Tworzenie sensu w organizacjach, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, 2016.

Zug Magdalena
PhD
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wydział Zarządzania, Informatyki i Finansów

LOGISTYKA WIELONARODOWA

Podstawowym założeniem Koncepcji Strategicznej NATO[1] jest zobowiązanie państw-członków Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego do gotowości do wzajemnej obrony przed atakiem skierowanym wobec któregokolwiek z państw członkowskich. Założenie to osiągane jest dzięki efektywnej realizacji dążących do zapewnienia wspólnego bezpieczeństwa zadań: obrony zbiorowej, zarządzania kryzysowego oraz bezpieczeństwa kooperatywnego.

Aby wypełnić sojusznicze zobowiązania niezbędne stało się utrzymanie na odpowiednim poziomie gotowości, jak również rozwijanie indywidualnej, a także zbiorowej zdolności do szybkiej i efektywnej reakcji w przypadku wystąpienia potencjalnego zagrożenia.

Ze względu na bardzo dużą liczbę wielonarodowych formacji, które współdziałają na co dzień lub też formowane są dla realizacji określonych operacji Koncepcja Strategiczna NATO wymaga również bardzo wysokiego poziomu współpracy. Jednym z aspektów, na które przekłada się ta współpraca jest wsparcie logistyczne udzielane siłom sojuszniczym w wielonarodowych operacjach NATO. Zasady i wytyczne dotyczące logistyki w tym aspekcie określone zostały w dokumencie sojuszniczym *The NATO principles and policies for logistics MC 319/3.*

Biorąc pod uwagę definicję działań wielonarodowych[2] oraz wielonarodowej operacji połączonej[3] zasadnym staje się przyjęcie, iż logistykę wielonarodową rozumie się wszelkiego rodzaju działania prowadzone przez siły dwóch lub więcej państw w celu udzielenia wsparcia logistycznego wielonarodowym siłom sojuszniczym NATO.

Zgodnie z sojuszniczą doktryną logistyczną AJP-4 istnieje wiele opcji wsparcia, jakie może być udzielone sojuszniczym siłom NATO [1, s. 13]. Państwa-członkowie NATO zobowiązane są do zapewnienia indywidualnej bądź zbiorowej pomocy w formie:

– *National Logistic* – logistyka narodowa – pomimo możliwości uzyskania wsparcia od sojuszników dana nacja zdecydować się może na korzystanie z własnej logistyki. W takiej sytuacji wsparcie logistyczne zapewnione będzie praktycznie w całości przez własne, indywidualne źródła i zasoby. Dane państwo przyjmuje całkowitą odpowiedzialność za nabywanie i zapewnienie wsparcia logistycznego dla swoich wojsk. Nie oznacza to jednak, iż Dowódcy NATO odebrany zostaje obowiązek koordynacji całościowej działalności logistycznej.

– *National Support Elements* (NSE) – Narodowe Elementy Wsparcia Logistycznego – będzie to każda krajowa organizacja lub też działalność mająca za zadanie zapewnienie wsparcia logistycznego siłom narodowym biorącym udział w operacjach NATO w poszczególnych krajach. Zakres oraz poziom tego wsparcia zależeć będzie od zaangażowania danego państwa w siły wielonarodowe oraz poziomu, na jakim będzie realizowana operacja lub ćwiczenie.

– *Host Nation Support* – HNS – wsparcie przez państwo-gospodarza – cywilna i wojskowa pomoc udzielana przez państwo-gospodarza w czasie pokoju, kryzysu i w czasie wojny

[1] Koncepcja Strategiczna NATO - Koncepcja strategiczna obrony i bezpieczeństwa członków Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego. Jest to dokument wyznaczający główne zadania Sojuszu oraz precyzujący zagrożenia dla bezpieczeństwa członków w zmieniających się warunkach międzynarodowych. Ostatni dokument został przyjęty w 1999 r. tuż po przystąpieniu do NATO Polski, Czech i Węgier, w związku z czym w jego opracowywaniu nie brały udziału państwa Europy Środkowo-Wschodniej. W dyskusje nad dokumentem byli zaangażowani nie tylko politycy z państw członkowskich, ale także zespół 12 niezależnych ekspertów (wśród nich Prof. A. D. Rotfeld) oraz rzesza naukowców oraz przedstawicieli państw partnerskich. Nowy dokument strategiczny NATO został przyjęty podczas szczytu w Lizbonie w listopadzie 2010 r [4, 01.03.2018r].

[2] Działania wielonarodowe – działania prowadzone przez wojska dwóch lub więcej państw działających wspólnie [3, s. 266].

[3] Wielonarodowa operacja połączona – działania prowadzone przez siły dwóch lub więcej państw, w których zaangażowane są elementy, co najmniej dwóch rodzajów sił zbrojnych [3, s. 266].

sojuszniczym siłom zbrojnym i organizacjom, które są rozmieszczone, wykonują zadanie lub przemieszczają się przez terytorium państwa-gospodarza [2, s. 1].

– *Resources in the JOA* – ta forma wsparcia opiera się na uzyskaniu pomocy lokalnie w przypadku, gdy nie jest realizowany w danym państwie HNS. W tej sytuacji następuje nawiązanie współpracy pomiędzy Dowódcą NATO lub państwem wysyłającym swoje wojska a lokalnym, cywilnym dostawcom będącym w stanie zapewnić określone wsparcie.

– *Matual Support Agreements* (MSA) – wzajemne umowy wsparcia – rozwiązanie zapewniające państwom zaangażowanym w operacje NATO możliwość udzielania sobie nawzajem wsparcia bez konieczności negocjowania warunków tego wsparcia z innymi nacjami współuczestniczącymi w operacji. Daje to możliwość opracowania dwu lub wielostronnych ustaleń mających na celu połączenie i dzielenie się wsparciem przede wszystkim w sytuacjach, gdy poszczególne państwa wysyłające charakteryzują się małą liczebnością. W wyniku dzielenia się poszczególnymi formami wsparcia logistycznego możliwym staje się zredukowanie kosztów, a także zaangażowanie sił w zapewnienie pomocy.

– *Lead Nation* – państwo wiodące – jedno z państw uczestniczących w operacji NATO może przyjąć bądź zostać wyznaczone do przyjęcia odpowiedzialności za zabezpieczenie określonego zakresu wsparcia logistycznego dla całości bądź też wyznaczonej części wielonarodowych wojsk sojuszniczych.

– *Role Specjalist Nation* (RSN) – poszczególni członkowie NATO charakteryzuję się szczególnymi predyspozycjami w zapewnieniu określonej formy wsparcia. Te silne strony w połączeniu z pozostałymi częściami logistyki sojuszniczej mogą w znacznym stopniu przysłużyć się realizacji określonego zadania w ramach NATO. Wyznaczenie określonych specjalistów z państw członkowskich daje możliwość osiągnięcia większych korzyści w skali całości aniżeli miało by to miejsce w przypadku innych rozwiązań.

– *Multinational Integrated Logistic Unit / Multinational Integrated Medical Unit* – wielonarodowe zintegrowane jednostki logistyczne / wielonarodowe zintegrowane jednostki medyczne – rozwiązanie stosowane dla osiągniecia ekonomii skali oraz podziału kosztów pomiędzy poszczególnych uczestników zapewniających wsparcie. Występuje w przypadku, gdy dwa lub więcej państwa zgadza się zapewnić wsparcie logistyczne lub medyczne dla wielonarodowych państw sojuszniczych.

– *Third Party Logistic Support Services* (TPLSS) – w sytuacjach, kiedy pozyskanie, czy też zapewnienie wsparcia w ramach sił sojuszniczych staje się niemożliwe lub niewystarczające sięga się po rozwiązanie określone jako usługi wsparcia logistycznego od stron trzecich. Wsparcie to charakteryzuje się nawiązaniem współpracy z określonym kontraktorem cywilnym w celu zabezpieczenia określonej formy wsparcia logistycznego.

Nie każde państwo będzie w stanie zapewnić określone formy wsparcia. Dlatego też ważnym aspektem planowania wszelkiego rodzaju operacji, czy też ćwiczeń sojuszniczych jest posiadanie wiedzy na temat możliwości logistycznych państw, na terenie których realizowane mają być zadania, a także uczestników operacji wysyłanych poza granice państwa. Dokumenty sojusznicze oraz zawarte w nich rozwiązania dają szereg możliwości, które wykorzystać można w określonych sytuacjach. Zazwyczaj wsparcie logistyczne opierać się będzie na połączeniu jego różnych form przy jednoczesnym wykorzystaniu zasobów różnych państw. Rolą logistyki wielonarodowej staje się zatem wytyczenie ram, określenie zasad, a także skoordynowanie różnych form oraz poziomów wsparcia dla efektywnej realizacji zadań sojuszniczych.

1. APJ-4 Allied Joint Logistic Doctrine, NATO Standardization Agency, 2003.

2. AJP-4.5 Allied Joit Doctrine for Host Nation Support, NATO Standardization Agency, 2003.

3. AAP-6 Słownik terminów i definicji NATO, Agencja Standaryzacyjna NATO, 2014.

4. http://www.msz.gov.pl.

Ільчук П.Г.
д.е.н., доцент
Манецька Ю.Л.
студентка
Національний університет «Львівська політехніка»

РОЗВИТОК ТЕОРІЇ ПРИВАТНИХ ГРОШЕЙ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Постіндустріальна доба є часом інформаційно-комунікаційних технологій та цифрового середовища, тому, враховуючи стрімкі зміни в грошових відносинах, досить актуальним для дослідження залишається розвиток теорії «приватних грошей» в умовах цифрової економіки.

Вивчаючи державну монополію на випуск платіжних засобів та можливість денаціоналізації грошей, важливо звернути увагу на стійкість фінансової системи у випадку застосування приватних валют, які конкурують між собою. Досить часто уряди держав зловживають суспільною довірою, коли здійснюють емісію грошей. Тому цікавою є думка теорії «приватних грошей» Ф. Хайєка щодо того, що валюта – це звичайний торговельний товар, який можуть створювати на ринку [1, с. 206]. А основним недоліком ринкового механізму є періодичні економічні спади та безробіття. На думку Ф. Хайєка, приватні підприємства вже давно надали б суспільству ширший вибір валют, якби держава не заважала їм у цьому. А ті грошові одиниці, які б перемагали в цій конкурентній боротьбі, мали би стабільну цінність та виявляли надмірне інвестування або періоди економічного спаду [3, с.10]. Теорія «приватних грошей» передбачає, що погано керовані та погано забезпечені валюти відсіються, а будуть функціонувати валюти, які найкраще зможуть виконувати функції грошей, емісія яких повинна здійснюватись за допомогою короткострокового кредитування.

Особливу увагу на ідеї видатного економіста Ф.Хайєка та його принцип конкуренції приватних грошей звернули в XXI столітті, оскільки саме в цей період великого значення набули віртуальні варіанти приватних грошей – криптовалюти. Однією з головних відмінностей криптовалют від традиційних валют є те, що ніхто одноосібно не керує ними і не контролює їх.

На сьогоднішній день ринок криптовалют діє досить успішно. У січні 2018 р. кількість криптовалют у світі налічує 1448 різновидів, а найпопулярнішими їхніми представниками є Bitcoin, Litecoin, Ethereum, Namecoin, Ripple, Peercoin [2].

Розвитку криптовалют сприяють такі чинники: децентралізованість (здійснювати вплив на валюту неможливо, оскільки немає єдиного центру, який її випускає, наприклад, центрального банку, а використання здійснюється через механізм блокчейну); захищеність від національної інфляції; анонімність (здійснення операцій з валютою анонімні).

Тобто поштовхом для відродження теорії «приватних грошей» в умовах побудови цифрової економіки є саме позитивний досвід функціонування криптовалют. Зважаючи на переваги та недоліки сучасних приватних грошей, а саме криптовалют, можна стверджувати, що перспективи їхнього розвитку в умовах цифрової економіки стають все більш очевидними, навіть незважаючи на те, що ставлення країн до електронних грошей суттєво відрізняється: одні з них підтримують електронні гроші законодавчо, інші ж – забороняють їхній оборот.

1. *Гроші та кредит : підручник / П. Г. Ільчук, О. О. Коць, І. Ю. Кондрат, Н. Б. Ярошевич. – Львів : Видавець ПП Сорока Т. Б., 2016. – 412 с.*
2. *Інформаційний портал «Ваш проводник в мире криптовалют» [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://prostocoin.com.*
3. *Хайек Ф. Частные деньги [Електронний ресурс] / Ф. Хайек // Режим доступу: http://www.library.fa.ru/files/Hayek-Money.pdf.*

Карпів О.В.
студентка гр. ФК-32
Ливдар М.В.
к.е.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Накопичений багаторічний досвід у галузі медичного страхування свідчить про високу ефективність різних моделей і систем медичного страхування та страхування здоров'я. Зараз визначаються три основні види фінансування охорони здоров'я: державне, через обов'язкове і добровільне медичне страхування та змішана форма. Треба зауважити, що ці види окремо практично не використовуються в жодній державі, але в деяких країнах одна з них може займати домінуючі позиції. Так, наприклад, в Англії, Ірландії, Шотландії, Італії та Данії домінує державна система фінансування. У таких країнах як Німеччина, Франція, Австрія, Бельгія, Нідерланди, Швеція та Японія домінує система обов'язкового медичного страхування, у той час як у США переважає змішана форма фінансування медичної допомоги, де близько 90% населення користується послугами приватних страхових компаній Однією з перших країн, де було запроваджено медичне страхування, є Німеччина. Система медичного страхування створена тут ще в 1881 році. [2].

Згідно з ЗУ «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування в Україні» який набув чинності 1 січня 2018 року. Загальнообов'язкове соціальне медичне страхування - це вид обов'язкового страхування, спрямований на забезпечення конституційних прав громадян на охорону здоров'я та реалізацію державних гарантій на одержання безоплатної медичної допомоги та медичне страхування [1].

Медичне страхування є формою соціального захисту населення щодо охорони здоров'я. Медичне страхування пов'язане з компенсацією витрат громадян на медичне обслуговування. Саме це страхування виконує низку завдань. Тож основними завданнями медичного страхування є:

1) посередницька діяльність в організації та фінансуванні страхових програм із надання медичної допомоги населенню;

2) контроль за обсягом та якістю виконання страхових медичних програм лікувально-профілактичними, соціальними закладами і окремими приватними лікарями;

3) розрахунок з медичними, соціальними установами та приватними лікарями за виконану роботу згідно з угодою через страхові фонди, які формуються за рахунок грошових внесків підприємств, закладів, організацій, громадян [3].

Найбільшої популярності в Україні набуло добровільне медичне страхування. В Україні на страховому ринку щодо добровільного медичного страхування працює близько 30 страхових компаній. Ці компанії гарантують, що у разі настання страхового випадку, компанія виплатить страхову суму медичним установам.

Важливою подією для України стала реформа медичного страхування у 2017 році. Чинності ця реформа набула з 1 січня 2018 року та вступила в дію.

З 1 січня 2018 року принцип "гроші ходять за пацієнтом" запрацює для первинної ланки медичних працівників.

Міністерство охорони здоров'я зробило відповідні розрахунки - держава буде платити лікареві щорічно 370 гривень на рік за одного пацієнта без урахування відповідних вікових коефіцієнтів. З 2019 року цю суму планують збільшити до 450 гривень щорічно.

Надання медичних послуг будуть безкоштовними, держава буде платити лікареві за кожного пацієнта. Припустимо, що нехай на одного лікаря на місяць припаде близько 200 пацієнтів. А держава платить лікареві 370 грн. за одного дорослого пацієнта. Якщо провести обрахунки, що лікар буде отримувати 74 000грн. в місяць. Але вся ця сума не йде одразу до лікаря, вона буде витрачатися на заробітну плату медсестрам, поїздку до пацієнта у разі

виклику, необхідні медичні препарати та інше. Тобто, хочу сказати, що дана медична реформа для України є досить вигідно. Оскільки, є можливість обрати для себе свого сімейного лікаря, який у разі потреби зможе приїхати і оглянути хворого. Такою реформою користуються і інші країни світу такі як: Молдова, Німеччина та інші.

Слід зазначити, що позитивним аспектом є те що завдяки децентралізації місцеві бюджети мають достатньо коштів для того, щоб покращити мережу медзакладів, створити належні умови для роботи лікарів, відремонтувати дороги до лікарень. Держава зі свого боку виділить додаткові гроші на підсилення потужних закладів та перепрофілювання слабких та малозавантажених.

Зате розрахунки для вторинного і третинного ланки медичної допомоги досі тривають і, згідно з очікуваннями міністерства, на це піде ще близько двох років. Тому поки що вторинне та третинне ланка будуть працювати в колишньому режимі і лише з 2020 року перейдуть на нові принципи роботи. [4].

Отже, медична реформа 2018 року дасть можливість громадянам забезпечити себе сімейним лікарем, і як результат, підвищення якості надання медичної допомоги та для розвитку ринкових відносин в системі охорони здоров'я.

Але залишаються ряд невирішених питань на цьому шляху. Зокрема, відсутність законодавчої бази, яка б чітко розмежувала та надала алгоритм функціонування обов'язкового державного медичного страхування та його співіснування із обов'язковим та добровільним медичним страхуванням, яке здійснюється страховими компаніями.

1. Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування: Проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=46242.

2. Медичне страхування та його особливості в зарубіжних країнах[Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/strah_rynok/084.htm.

3. Сутність, завдання і форми медичного страхування [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://studopedia.com.ua/view_socialstrahov.php?id=90.

4. Що зміниться з 1 січня 2018 року в Медицині [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://ukr.media/ukrain/338760/.

Kwiatkowski Cezary
PhD student at the Faculty of Economics,
Management and Tourism in Jelenia Góra,
Wroclaw University of Economics

CREATING CUSTOMER-BASED BRAND EQUITY BY ENHANCING POSITIVE SERVICE ENCOUNTERS

Brand equity is as the added value "endowed on products and services" which is reflected in the way consumers think, feel, and act with relation to the brand, as well as the prices, market share, and profitability the brand commands [1]. There are a number of various perspectives to study brand equity. Customer-based approaches focus on the perspective of the consumer, either an individual or an organization, while recognizing that the power of a brand lies in what customers have learned about the brand both through media and firsthand experience [2]. Therefore, customer-based brand equity is strictly related to the effect of brand knowledge on consumer response to the marketing of that brand. The basic principles of customer-based brand equity are that: 1) Brand equity stems from the variety in customers' responses. The lack of customers' response variety will lead to the brand product being treated as commodity, in which case the competition is based merely on price. 2) Differences in response are contingent upon the consumers' brand knowledge,

and beliefs associated with the brand. 3) Brand equity is reflected in perceptions, preferences, and behaviour towards the marketing of a brand. Stronger brands bring greater revenues [3].

The marketers need to ensure that customers have the right type of experiences with products, services, and marketing programs so that they build the desired brand knowledge [4]. It the case of services, the customers' experiences involve person-to-person encounters with the contact employees. The behaviours of frontline service employees are critical to customer evaluation of the service [5]. As a result, the customer's perception of the contact employee determines the customer's emotional and behavioural response towards the the contact employee and the organization. The customers with positive emotional responses towards contact employees build stronger relationships with the organisation [6], which contributes to creating customer-based brand equity, and consequently creating a distinct competitive edge. For example, if we examine the competition between Uber and the taxi industry in Istanbul, we can see that Uber's local appeal originates from a sharp contrast between the behaviour of the taxi drivers and the Uber drivers. It has been reported that a great number of taxi drivers in Istanbul are "swindlers, chain-smokers and speed addicts" which causes their passengers, especially the tourists, to experience unsolicited anxiety. This fact explains why Uber drivers win the competition with taxi drivers, despite charging more. They charge, for instance, as much as double the fare of a regular taxi for a trip to the airport and still enjoy a great popularity among tourists. The reason behind the tourists choices is that Uber drivers offer cleaner cars and better service [7]. In order to ensure the comfort and safety of the Uber experience, the company has introduced system of rating from 1 to 5 stars [8]. Uber drivers should aim to receive 4.5 stars o more. The feedback from passengers, on which the rating is based, concerns the cars' cleanliness, the driver's attitude to professionalism and the efficiency of the driver's route choice. A driver's constant ratings below average may result in their losing the access to the Uber Partner app, i.e. losing the job as Uber driver [9].

To sum up, the purpose of this paper is to point out to the role of positive service encounters in creating customer-based brand equity. It has been indicated here that the customers' perception of the service encounter is critical to the evaluation of the service quality and consequently to building the brand equity in the customers' minds.

1. Keller K. L. (2008). Strategic Brand Management, 3rd ed. NJ: Prentice Hall, p.243.

2. Aaker J. L. (1997). "Dimensions of Brand Personality," Journal of Marketing Research, 34 August, pp. 347–56.

3. Ailawadi K., Lehmann D.R., & Neslin S. (2009) "Revenue Premium as an Outcome Measure of Brand Equity," Journal of Marketing 67 (October 2003), pp. 1–17.

4. Miller J. & Muir D. (2004). The Business of Brands, West Sussex, England: John Wiley & Sons.

5. Hartline, M.D. and Ferrell, O.C. (1996), "The management of customer-contact service employees: an empirical investigation", Journal of Marketing, Vol. 60, pp. 52-70.

6. Liljander, V. and Strandvik, T. (1995), "The nature of customer relationships in services", in Swartz, T.A., Bowen, D.E. and Brown, S.W. (Eds), Advances in Services Marketing and Management, Vol. 4, JAI Press, London.

7. "Why Uber in Istanbul is costlier than a cab" (2018) The Economist 24th March. https://www.economist.com/news/europe/21739173-you-get-what-you-pay-why-uberistanbul-costlier-cab

8. Star ratings – Understand how the star rating system works; https://www.uber.com/en-AU/drive/resources/star-ratings/

9. Lenzo K, (2016) Understanding Uber's five-star rating system CNBS - TECH, 23 February; https://www.cnbc.com/2016/02/23/understanding-ubers-five-star-rating-system.html.

Коць О.О.
к.е.н., доцент
Селецька Т.О.
студентка
Національний університет «Львівська політехніка»

ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГУ В УКРАЇНІ

Конкуренція на ринку банківських послуг стимулює розвиток інноваційних продуктів, зокрема інтернет-банківнгу. У сучасному світі для споживачів є актуальним отримання банківських послуг чи продуктів у будь-якій ситуацій і незалежно від місцеперебування та часу доби. Саме інтернет-банкінг дає змогу задовольнити ці вимоги споживів.

Інтернет-банкінг – це один із видів дистанційного банківського обслуговування, засобами якого є доступ до рахунків та операцій з ними в будь-який час та з будь-якого комп'ютера через мережу Інтернет [1]. Дослідженням тенденцій розвитку інтернет-банкінгу в Україні займались такі вчені, як: Новицький А. М., Одегова Л. Ю., Усатий Г. О., Цимбалюк В. С. [2], Чуб О. О. [5], Шалига Т. С. [6] та інші

Першим банком в Україні, що запропонував послугу інтернет-банкінгу, був у 1998 р. ПАТ КБ «Приватбанк» [5, с. 63].

Незважаючи на світові тенденції активного розвитку інтернет-банкінгу, в Україні такі послуги пропонують лише близько 30 банків. Основною причиною стриманого розвитку інтернет-банкінгу в Україні є недостатність та недосконалість нормативно-правового забезпечення, що регламентує роботу банків через мережу Інтернет.

В табл. 1. наведено характеристики інтернет-банкінгу топ-5 банків України для фізичних осіб.

Таблиця 1

Характеристики інтернет-банкінгу топ-5 банків України для фізичних осіб

Банки / Показники	ПАТ КБ «Приватбанк»	ПАТ «Державний ощадний банк України»	ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»	ПАТ «УкрСиб-банк»	ПАТ «Альфа-Банк»
Простота підключення (чим менше, ніж краще)	1	1	3	2	1
Перекази між рахунками	+	+	+	+	+
Відкриття депозитів онлайн	+	—	лише поповнення	+	+
Комунальні платежі	+	тільки Київ та Одеса	—	+	+
Платежі на вільні реквізити	+	+	+	+	+
Блокування / розблокування карт	+	+	+/—	—	+
Випуск / перевипуск карт	+	+	—	+	—
Випуск віртуальної карти	+	+	—	—	—
Підключення / відключення SMS	+	+	—	+	+
Управління лімітами	+	+	—	+	+
Шаблони й регулярні платежі	+	+	+/—	+	+

Умовні позначення: +наявність функції інтернет-банкінгу; — відсутність функції інтернет-банкінгу

Джерело: сформовано авторами за даними [4]

Як бачимо з табл. 1, лідером з надання послуг інтернет-банкінгу в Україні є ПАТ КБ «Приватбанк», який постійно працює над створення нових банківських інтернет-послуг для утримання свого місця на ринку, активно впроваджує інноваційні рішення та продукти у свою діяльність. Так, останньою інноваційною розробкою ПАТ КБ «Приватбанк» став випуск віртуальних карток для купівель через мережу Інтернет.

Вважаємо, що інтернет-банкінг, як і будь-який інноваційний продукт банку, має свої чинники розвитку. До чинників, які сприяють розвитку інтернет-банкінгу в Україні, забезпечуючи зростання клієнтської бази банку і зростання конкурентоспроможності банку на ринку, доцільно зарахувати:

- зменшення собівартості банківських послуг, тобто мінімізація витрат;
- зручність у використанні;
- дистанційне обслуговування клієнтів;
- доступність 24/7, незалежно від місцеперебування клієнта;
- керування рахунками у режимі online;
- надійна система безпеки;
- відсутність (або мінімальна величина) абонентської плати за користування інтернет-банкінгом;
- зменшення витрат часу на обробку даних про клієнта банком.

До чинників, що стримують розвиток інтернет-банкінгу в Україні, доцільно зарахувати:

- недосконалість нормативно-правового забезпечення, що регламентує роботу банків через мережу Інтернет;
- незначна кількість банків, які запровадили систему інтернет-банкінгу;
- недостатність знань населення з питань користування мережею Інтернет;
- можливість шахрайських платіжних операцій;
- ймовірні несправності в системі, її нестабільність;
- відсутність Інтернету на певних територіях, що унеможливлює використання послуг інтернет-банкінгу.

Таким чином, проаналізувавши сучасний стан розвитку інтернет-банкінгу в Україні, рекомендуємо:

- удосконалити нормативно-правового забезпечення, що регламентує роботу банків через мережу Інтернет;
- стимулювати банки щодо надання та розвитку послуг інтернет-банкінгу;
- максимально реалізовувати очікування та бажання клієнтів, формуючи функції інтернет-банкінгу;
- удосконалювати (на постійній основі) систему захисту від шахрайських операцій;
- створити спеціальні освітні програми (безкоштовні або з мінімальною вартістю) для здобуття населенням знань щодо роботи в мережі Інтернеті зокрема у системі інтернет-банкінгу.

Отже, розвиток інтернет-банкінгу в Україні є неминучим, а темпи його ставатимуть все швидшими. Адже розвиток інтернет-банкінгу – це світова тенденція інноваційного розвитку банків. Тому необхідно сформувати достатню базу такого розвитку, підсилюючи вплив позитивних та стримуючи вплив негативних чинників розвитку інтернет-банкінгу в Україні.

1. *Михайлюк Г. О. Розвиток Інтернет-банкінгу як нетрадиційної банківської операції [Електронний ресурс] / Г. О. Михайлюк // Режим доступу: www.rusnauka.com/1_KAND_2010/Pravo/9_57264.doc.htm.].*

2. *Новицький А. М. Електронний банкінг (організаційно-правове забезпечення) : монографія / А. М. Новицький, Г. О. Усатий, В. С. Цимбалюк. – Ірпінь : Національний університет ДПС України, 2008. – 294 с.*

3. *Одегова Л. Ю. Понятие Интернет-банкинга и его значение для гражданских правоотношений [Електронний ресурс] / Л. Ю. Одегова // Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Pchdu/2011_1/010.pdf.*

4. *Порівняння двадцяти інтернет-банкінгів для фізичних осіб [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://ain.ua/2017/03/13/sravnenie-dvadcati-internet-bankingov-dlya-fizlic.*

5. *Чуб О. О. Розвиток інтернет-банкінгу в глобальному середовищі / О. О. Чуб // Вісник Української академії банківської справи. – 2009. – № 1(26). – С. 62–67.*

6. *Шалига Т. С. Дистанційне банківське обслуговування роздрібних клієнтів : монографія / Т. С. Шалига. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2013. – 410 с.*

Кулініч Т.В.
к. е. н., доцент
Лозова І.О.
студентка гр. МІД-41
Національний університет «Львівська політехніка»

СТРАТЕГІЯ «БЛАКИТНОГО ОКЕАНУ» ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ КОНКУРЕНТНИЙ ПІДХІД

Ефективність діяльності будь-якої фінансово-господарської установи чи організації залежить від впливу зовнішніх факторів середовища, зокрема протистояння чи адаптації до конкуренції. З огляду на різноманітні методичні підходи науковців та економістів, можна досліджувати міру впливу чинників конкуренції як такої, що не дає змоги розвиватися, тобто «агресивної», яка проявляється як на підприємстві, так і загалом в економіці країни. Поряд із цим існує інший підхід, зорієнтований на пошук нового і незвіданого, поки що вільного від конкурентів, і уособлює в собі спрямовану на досягнення обраних цілей інноваційні тактику та стратегію конкурентної боротьби за прибуток.

Спираючись на термінологію вчених Чен Кима та Рене Моборн [1], виділену ними у науковій праці «Стратегія блакитного океану», існує поняття «червоних океанів», так званих ринків зі жорстокою конкуренцією та «блакитні океани» - нові ринки чи сегменти, яких ще не заполонила конкуренція, тобто таких, які дають змогу зростати підприємству та можливість отримувати великий прибуток завдяки її відсутності.

За поглядами П. Шеремети [2] для впровадження стратегії «блакитного океану» (СБО) на рівні країни чи окремої фірми необхідно використовувати три важливі компоненти. По-перше, необхідне бажання інноваційності, тобто як країна, так і організація повинні бути готові йти на ризик. По-друге, варто вміти дослухатися до ринку, споживачів, конкурентів та ідей. По-третє, має бути дисципліна щодо впровадження нових стратегій, адже без цього підприємство прирікає себе на збитки та невдачу. Н. Чухрай, своєю чергою, вважає, що «блакитний океан» - це технологічні інновації, тобто це результат стратегії та управлінських рішень, іншими словами, це незайнята ніша на ринку, яку створює організація, враховуючи: 1) незадоволені потреби різних груп споживачів, об’єднаних нею; 2) концентрацію на ключових для споживача критеріях вибору та оцінки товару; 3) орієнтацію на залучення клієнтів з інших ринків до споживання / використання товару [3].

Стратегія «блакитного океану» покликана поєднувати в собі бажання споживачів щодо продукції, адже вона охоплює диференціацію товарів та послуг, а також низькі витрати. Тобто за стратегіями М. Портера [4], клієнти прагнуть аби підприємства використовували в своєму «арсеналі» комбіновану стратегію в поєднанні цінового лідерства та диференціації. Тому, в свою чергу, організація повинна переоцінити свої можливості, намагаючись хоча б частково врахувати вподобання споживачів, адже це дозволить максимізувати прибуток. Для того, щоб реалізувати СБО необхідно зрозуміти, що собою являє стратегічна канва – певна аналітична модель, яка є основою для новації, тобто нової або оновленої (кривої) цінності та дає змогу продіагностувати та побудувати стратегію «нового» ринку. Крива ж є головним складником стратегічної канви, тобто графічним відображенням майбутніх звершень в порівнянні з існуючими надбаннями для оцінювання поточної і потенційної ефективності роботи підприємства.

Щоб змінити так звану стратегічну канву сфери діяльності чи певного сегмента на ринку, варто починати з переорієнтування фокусу стратегії з конкурентної боротьби на альтернативи нішових конкурентних переваг, з відвойовування в конкурентів існуючих клієнтів на розуміння побажань своїх потенційних клієнтів. У процесі створення нової кривої цінності варто обґрунтувати модель чотирьох дій, яка своєю побудовою схожа до п’яти сил Портера, адже ділиться на чотири сектори: зменшення (фактори, вплив яких варто значно знизити в порівнянні з галузевими аналогами), створення (фактори, які ніколи не

пропонувалися в галузі, доцільні до створення), підвищення (фактори, вплив яких варто збільшити порівняно з аналогами сегмента), усунення (фактори, які варто ліквідувати). Також варто використовувати аналітичний механізм – сітку «усунути-зменшити-підняти-створити», яка має свої переваги, а саме: 1) допомагає поєднати диференціацію та зменшення витрат; 2) виявляє компанії, які лише створюють та збільшують вплив, що призводить до зростання їхніх витрат і часто надмірно ускладнює продукти / послуги; 3) дає змогу ретельно вивчити кожен конкурентний чинник, який впливає на здобуття переваг, визначення позиції певної організації.

Ч. Кім та Р. Моборн виділяють шість взаємопов'язаних принципів успішного створення нового ринку («блакитного океану») [1], показані на рис.1.

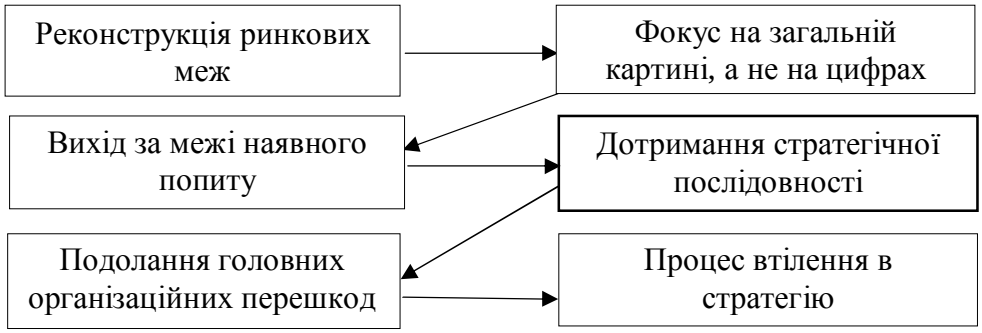

Рис.1. Принципи реалізації стратегії «блакитного океану»

**побудовано за даними [1]*

Згідно з першим принципом СБО варто зосередитись на такому: розглянути стратегічні групи (компанії / галузі, що мають схожі стратегії), сегменти покупців, оцінити своє ресурсне забезпечення, проаналізувати функціональну та емоційну привабливість товару для споживачів, а також спробувати спрогнозувати зміни / виявити тенденцію та зрозуміти, як вона зможе вплинути на бізнес-модель фірми та підвищити цінність її пропозиції для клієнтів. Другий принцип дозволяє зменшити ризик, пов'язаний з плануванням. Третій – охоплює орієнтацію на потенційних споживачів. Принцип «дотримання стратегічної послідовності» перевіряє комерційність життєвого циклу ідеї СБО і визначення того, чи є пропозиція підприємства не лише особливою, а й інновацією цінності для покупця. Два останніх – є суто організаційними.

Отже, створення своєї стратегії «блакитного океану» дасть змогу організації (регіону, країні) уникнути жорстокої боротьби за місце на ринку, за певний сегмент, а також дозволить зреалізувати новий вид діяльності, зацікавити своїх споживачів та потенційних клієнтів та максимізувати прибуток.

1. Кін Ч., Моборн Р. Стратегія блакитного океану / OPEN: Інтелект-проект КМБШ. URL: http://open.kmbs.ua/ua/articles/13474/temp (дата звернення: 11/03/2018)

2. Шеремета П. Про конкуренцію спеціалістів на глобальному ринку / Студія finance.tochka.net. URL: https://conferences.tochka.net/ua/1517-pavel-sheremeta-o-konkurentsii-spetsialistov-na-globalnom-rynke/ (дата звернення: 11/03/2018)

3. Чухрай Н. І., Патора Р. Стратегії розширення та захисту меж ринку за допомогою інновацій. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : вісник НУ "ЛП". Львів: Вид-во НУ "ЛП", 2009. № 657. С. 436–442.

4. Портер М. Конкурентное преимущество: Как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость: пер. с англ. Москва: Альпина Бизнес Букс, 2005. 715 с.

Ливдар М.В.
к.е.н., доцент
Селецька Т.О.
студентка
Національний університет «Львівська політехніка»

РОЗВИТОК СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

У наш час розвиток страхування життя в Україні постає актуальним питанням для вирішення багатьох соціальних проблем. Сьогодні у нашій державі на ринку страхування життя має перспективу розвитку, страхування на дожиття. Саме нестабільність пенсійної системи, її реформування, значене підвищення пенсійного віку для жінок та чоловіків, те що кожен п'ятий українець - це літня людина у віці понад 60 років, як наслідок прогресує «старіння нації», відсутність впевненості громадян в стабільності державного пенсійного страхування – всі ці причини наштовхують населення частіше звертатися до страхових компаній, щодо страхування життя та пенсій.

Насамперед, страхування життя – це вид особистого страхування, який передбачає обов'язок страховика здійснити страхову виплату згідно з договором страхування в разі смерті застрахованої особи, а також, якщо це передбачено договором страхування, у разі дожиття застрахованої особи до закінчення строку дії договору страхування та (або) досягнення застрахованою особою визначеного договором віку [1, с. 231].

У розвинених країнах страхування життя – в першу чергу інвестиційний інструмент. для нестабільних економік характерні прагнення до максимального заробітку і можливості швидко "вийняти" гроші, а ось стабільним, розвиненим економікам властиві довгострокові вкладення з невисоким річним доходом: 3% – добре, 6% – відмінно. Тому страхування життя існує в розвинених країнах в самих різних видах – від пенсійного накопичення або ризику передчасної смерті до чужого для українців страхування немовлят на "дожиття до повноліття", яке європейці розглядають як спосіб накопичити кошти на освіту дитини [4].

Слід зазначити, що в Європі та США традиційно розвинене так зване страхування життя з інвестиційною складовою (unit-linked страхування) – страхова компанія, щоб підвищити прибутковість, використовує частину портфеля для інвестицій в потенційно більш прибуткові, але і більш ризикові інструменти, не ризикуючи при цьому всіма коштами клієнта.

За статистичними даними [2] діяльності страховиків за останні три роки свідчать про те, що чисті страхові премії компаній зростають з кожним роком, а це свідчить, що попит серед населення на страхування життя має тенденцію до збільшення. За 2015 рік розмір чистих страхових премій становив – 22354, 9 млн. грн., за 2016 рік – 26463,9 млн. грн., за 2017 рік – 28790,9 млн. грн.

Нині в Україні зі страхування життя працює значна кількість страхових компаній, лідерами серед яких є МетЛайф (MetLife), УНІКА Життя (UNIQA), СК «ТАС», ПЗУ Україна страхування життя (PZU), АСКА-Життя, Княжа Лайф (Юпітер), АХА страхування життя.

До проблеми, які гальмують розвиток страхування життя в Україні відносять:

– нестабільність політичної ситуації;
– суперечливу законодавчу базу у сфері страхування життя.
– інфляція, нестійкість національної валюти;
– неспроможність населення та підприємств купувати страхові послуги через відсутність вільних грошових коштів
– велика кількість страхових компаній з низьким рівнем капіталізації, а також слабкий розвиток національного ринку перестрахування [3, с. 32].

Ми вважаємо, що страхування життя має колосальний потенціал, але на шляху до його процесу розвитку необхідно здійснити певні дії:

- удосконалити законодавчу базу у сфері страхування життя;

- покращити платоспроможність і добробут громадян;
- підвищити фінансову стійкість страхових компаній;
- поліпшити якість підготовки кадрів, зокрема співпрацювати з потенційними працівниками, а саме студентами НУ «Львівська політехніка»;
- зміцнити довіру до страховиків і страхування загалом.

Застрахувати життя та отримати прибуток. Альтернативою банківському депозиту може стати довгострокове страхування життя. Таким чином, можна не лише отримати виплати у разі нещасного випадку, а й повернути гроші з прибутком у 12-16 % річних. Розмір страховки зазвичай стартує від 100 тисяч і може сягати мільйонів гривень, все залежить від розміру гаманця та гарантій компанії. Щорічний внесок складає від 3 до 10 тисяч.

Таким чином, страхування життя – це накопичувальне довгострокове страхування, що передбачає страхові випадки: смерть і дожиття до певної події згідно з умовами страхового поліса. В Україні перебуває на стадії розвитку і може стати одним із головним інструментів вирішення соціальних труднощів, також необхідно використовувати досвід розвинутих держав, адже це сприятиме розвитку національної економіки.

1. *Приступа Л. А. Страхування життя: сучасні тенденції та перспективи розвитку в Україні / Л. А. Приступа, Т. І. Смалюк, І. Е. Совяк // Причорноморські економічні студії. - 2016. – Вип. 7. – С. 230-234. – Режим доступу:http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_7_46.*
2. *Інформація про стан і розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс] – Режим доступу http://https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-rynku-Ukrainy.html.*
3. *Лобова О. М. Тенденції страхування життя в Україні / О. М. Лобова, М. Г. Кудря // Финансовые услуги. – 2017. – № 2. – С. 27-33. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/finu_2017_2_8.*
4. *Ринок страхування життя в Україні: життя ледве жевріє [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://news.finance.ua/ua/news/-/349965/rynok-strahuvannya-zhyttya-v-ukrayini-zhyttya-ledve-zhevriye.*

Мастеляк Л.В.
студентка кафедри маркетингу та логістики
Косар Н.С.
к.е.н., доцент кафедри маркетингу та логістики
Національний університет «Львівська політехніка»

РИНОК СХІДНИХ СОЛОДОЩІВ – ХАЛВИ: ПРОБЛЕМИ МАРКЕТИНГОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ

Халва є кондитерським виробом східного походження (Іран), проте в Україні вона також користується попитом. Сьогодні, на вітчизняному ринку, налічується більше 20 суб’єктів господарювання, які займаються виробництвом халви [1]. Найбільша кількість виробників розміщена у центральному та південно-східному регіонах України, що зумовлено особливостями вирощування сировини (соняшнику).

Найбільш розповсюдженими торговими марками халви на Західній Україні є ТМ «Жайвір» (ТОВ Шполянська кондитерська фабрика, Черкаська обл.), ТМ «Золотой век» (ТОВ ТРІ-СТАР, м. Кроповницький), ТМ «Дружківська» (ТОВ Дружківська харчосмакова фабрика, Донецька обл.), ТМ «Caramel» (ТОВ Агропродснек, Кіровоградська обл.). На ринку користуються попитом також власні торгові марки роздрібних мереж, для прикладу, ТМ «Fine Life» (ТОВ ТРІ-СТАР на замовлення Метро кеш енд мері), ТМ «Традиція» (ТОВ Дружківська харчосмакова фабрика на замовлення ПАТ «Львівхолод» – мережа Рукавичка)

тощо. Деяка частина попиту на халву задовольняється імпортними товарами, проте українська халва, яка відповідає міжнародним стандартам якості (а саме ISO 22000:2005), також експортується. Одним із найбільших експортерів халви є компанія «Адеон-Трейд». Експорту підлягає халва торгових марок «Золотой век» та «Жайвір».

У діяльності виробників та продавців халви притаманні певні маркетингові проблеми, що стосуються:

- політики розподілу по регіонах України та торговельних мережах (часто на полицях магазинів присутній вузький асортимент цього товару);
- незначний рівень застосування методів маркетингових комунікацій, залучення клієнтів та стимулювання збуту (низька мобільність комунікації, розвиток Інтернет-сайтів та комунікації виробників у соціальних мережах є слабкими та притаманними тільки деяким виробникам);
- недостатньо враховуються сучасні тренди при формуванні асортиментної політики, розробки упаковки та брендингу.

Для вирішення цих проблем варто враховувати інновації у сфері харчової промисловості та додавати в асортиментний ряд халву, яка не містить цукру, у склад якої входять сухофрукти та інші корисні та екологічні продукти. З метою збільшення привабливості вітчизняної халви для споживачів при розробці упаковки слід використовувати крафтовий папір або упаковку, імітовану під такий вид паперу, використовувати шрифти, які більше схожі на рукописні, а ніж на машинні. Частина споживачів вибирають халву, що упакована в прозорі полімерні коробки. Така халва переважно продається на вагу в супермаркетах. Причиною такого вибору є можливість органолептичного огляду товару. Тому, при розробці упаковки для халви варто використовувати прозорі вставки. Важливим для споживача є інформація про товар, тому в рекламних кампаніях чи на упаковці варто повідомляти споживачів про харчову цінність такого виду солодощів, як халва, про культуру її споживання та певні органолептичні показники (ДСТУ 4188:2003). Така інформація дасть змогу споживачам правильно ідентифікувати корисну та якісну халву.

1. Список компаний – Халва – Украина: https://ua.kompass.com/a/%D1%85%D0%B0%D0%BB%D0%B2%D0%B0/0367042.

Oliinyk T.
doctor of Economics, professor
Porokhniiak N.
assistant professor
Kharkiv national agrarian University named after V. Dokuchaev

REGULATORY ASPECTS OF THE INTELLECTUAL CONSTITUENT OF EXTENSIVE REPRODUCTION OF NATIONAL WEALTH

Виходячи із розглянутого в тезах визнання як економічною наукою, так і новаторами-підприємцями об'єктивної необхідності регулятивного впливу інтелектуальної складової на розширене відтворення національного багатства, в них сформульовано вимоги до особистості, через які цей вплив має здійснюватись на практиці. Спираючись на міжнародний досвід, узагальнений ЮНЕСКО стосовно невідкладних проблем розвитку особистості і освіти, визначені основні напрями особистісно обумовленого регулятивного впливу інтелектуальної складової, кожен з них орієнтований на підвищення ефективності процесу творення національного багатства.

Intellectualization of economic activity and the whole way of living refers to the most discussed issues of modern science. Among the numerical approaches to them world-view position

of Henry Ford and its realization deserves special attention. The advantage of H. Ford is the fact that he came to his ideological conclusions as a result of successful entrepreneurial activity. This led us to the orientation on Henry Ford in our report.

The fundamental creative aspects of Henry Ford's unprecedented experience in business can be determined as the guidelines and in modern conditions. Among them the leading place takes his idea that labor is the only source of effective for the entrepreneur and expedient for society activity. In doing so, he comes from that, in spite of all the achievements of technology and organization, the human-based approach to the employee should be given not less importance than the material constituent of his activity. Only so, he believed, it is possible to creatively mobilize the brain of the worker, the intellectual component of his activity. Another business path, in his opinion, will rip out all achievements of the past and subsequent years in society, since “business life embodies national life; it is the source of economic progress and creates our position among the peoples” [3, p. 121-122]. Consequently, H. Ford considered both the entrepreneurial activity and intellectually defined labor as a source of national wealth. This idea, in relation to labor and its intellectual sources, in one or another modified form, is mentioned in almost all modern approaches to national wealth.

National wealth is usually defined as “a composite of created and accumulated by the whole society material goods, the level of education, production experience, skills, creative talent of the population with the labor” [2, c. 58]. The above definition states the dependence of national wealth on labor and its preconditions, which are defined by personal qualities of members of society. In our opinion, it is precisely the connection of intellectually determined labor with the formation of national wealth generates appropriate requirements for the personality that finds its reflection both in everyday practice and in legislative and regulatory acts.

The Law of Ukraine “On Higher Education” introduces and defines the concept of "competence" as the dynamic combination of knowledge, skills and practical skills, ways of thinking, professional, ideological and social qualities of moral and ethical values, which determines the ability of a person to successfully carry out professional and further learning activity [1]. The above fundamental qualities of the individual are a prerequisite for participation not only in the creation, but in the expanded reproduction of national wealth. From the point of view of the fundamental requirements for the person such a reproduction implies the necessity:

- transformation of self-gained and potential knowledge, and first of all, scientific knowledge, into the determining factor of the expanded reproduction of national wealth;
- provision, in relation to national wealth, of the systematic realization of the potential of both economic and non-economic components of the intellectual constituent;
- implementation of such relationships between the subjects of the intellectual constituent of the joint activity, which according to H. Ford can be defined as sociable [3, p. 122].

The implementation of these requirements includes the need for a multilateral approach to them. The system of intellectual constituent in terms of expanded reproduction of national wealth is not limited with an economic aspect but also inevitably involves the acquirement of cultural, spiritual, educational achievements. An employee exists and fulfills his vital functions under the regulatory influence of these aspects, and they have an impact on its real economic activity with direct and inverse relations.

In the case of national wealth, the extended reproduction of its intellectual constituent should be a subject of appropriate regulation by the society. The purpose of this regulation is to maximally ensure the reproductive influence of the intellectual constituent as a system. The possibility and necessity of solving this problem is due to the fact that the person as a whole acts as an intellectual constituent`s measure. Given this circumstance, it is advisable to focus on the position of UNESCO in accordance with the urgent problems of the development of personality and education as a generalized world experience during the intellectual component of the expanded reproduction of national wealth research. The ways of solving these problems, in our opinion, includes the expression of the regulatory acts of the expanded reproduction of national wealth from the perspective of the intellectual constituent. In the generalized form, they are characterized in this way [4, p. 26-28, 35, 38, 39].

The first way is epistemological. It includes the need to overcome the blindness of intellect in all its manifestations, any lure and illusions, as well as overcoming mental and distorted ideas about rationality. Rationality should be not only critical but also self-critical.

The second way relates to the implementation of the imperative "to form human in man." One of the key points in the realization of this trend is the overcoming of endless power of money and the cultivation of the ethics of pacification.

The third way is the formation of the ability to create the interaction between personality and society harmoniously in its nature and effects. The key is the requirement of mutual understanding not only of practical and intellectual but also of an intersubjective on the basis of overcoming egocentrism, sociocentrism and reduction (simplification) of social and economic problems.

The implementation of these aspects of regulation is one of the fundamental prerequisites for the extended reproduction of national wealth in all its manifestations - economic, social, and personally conditioned.

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 20.12.2017. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page (дата звернення 01.04.2018)

2. Економічна енциклопедія: у 3 т. / Тернопіль, Академія народного господарства. Київ: Видавн. центр «Академія» 2001. Т. 1. 864 с.

3. Ford H. My life and work. Garden City, N.Y., Doubleday, Page & Co., 1922. 288 p.

4. Morin E. Les sept saviors necessaries a l'education du future. Paris: UNESCO, 1999. 65 p.

Паньків І.С.
студентка-магістр
Дзюрах Ю М.
асистент
Національний університет «Львівська політехніка»

ВПЛИВ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Інвестиції відіграють важливу роль в економіці кожної країни, адже вони підвищують показники господарської діяльності, сприяють технічному прогресу, позитивно впливають на ефективність праці. Інвестиції стабілізують макроекономічні показники, саме тому в період зниження економічної активності країни виникає потреба покращення інвестиційного клімату.

Питанням дослідження інвестиційної діяльності займалися такі українські науковці, як А. Даниленко, М. Денисенко, Я. Жалило, А. Касич, О. Михайловська, А. Музиченко, А. Пересада, О. Пирог, Н. Татаренко, М. Туріянська та інші.

За своєю суттю, інвестиції-це довготермінові вкладення капіталу в різні сфери та галузі народного господарства всередині країни та за її межами з метою привласнення прибутку [1, с.17]. Суб'єкт економіки спрямовує свій дохід або на споживання або на заощадження. Саме заощадження можуть бути трансформовані в інвестиції. В умовах макроекономічної нестабільності, держава, як правило потребує залучення додаткових коштів. Залучення заощаджень домогосподарств є одним із джерел додаткових коштів для держави.

Слід зазначити, що інвестиції досить мінливі, причому їх мінливість набагато більш рухлива, ніж мінливість валового національного продукту. Часто виникає ситуація, коли інвестиційно-привабливими є галузі, які й без інвестицій мають значний розвиток, це насамперед пов'язано з короткостроковою та довгостроковою перспективою. Здійснюючи інвестиційну діяльність, вкладник прагне повернути прибуток якомога швидше і в максимально можливому розмірі, виникає проблема фінансування галузей з довгостроковою перспективою, які мають стратегічне значення для економіки України.

Наприклад, перші місця за обсягами залучених внутрішніх та іноземних інвестицій посідають виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів та металургія. Їхні

частки в середньому за 2016-2017 рр. становили відповідно 17% та 11,9% внутрішніх інвестицій, та 18,7% та 39,7% прямих іноземних інвестицій [5]. Проблемою для України є незначне фінансування машинобудування, відтворення основних засобів якого формує цикли економічного піднесення.

Прямий напрям зв'язку між економічним зростанням та інвестиціями, визначається як збільшення обсягів виробництва → збільшення інвестицій → подальша динаміка. Проте, інвестиції повинні мати цільовий характер, держава повинна приділяти увагу освіті, науці, науковим розробкам, оскільки без зазначених умов не можливо впроваджувати інновації. Тому необхідно переорієнтувати інвестиційні потоки у напрямі визначених пріоритетів інноваційного розвитку. Однак внутрішнього ресурсу в країні бракуватиме, тому інноваційна модель розвитку потребує залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів.

Аналізуючи особливості іноземних інвестицій, варто зазначити, шо вони як позитивно впливають на економіку так і негативно. Позитивним є залучення додаткових коштів, які можуть бути спрямовані на фінансування тих галузей, які держава не в змозі профінансувати через брак коштів. Проте існує і ряд загроз для національної економіки з боку іноземних інвесторів, а саме:

– втрата державою власних інструментів управління;

– закріплення за країною сировинної спрямованості в системі розподілу праці;

– ігнорування іноземним інвестиційним капіталом питань соціального й екологічного характеру;

– використання іноземним капіталом потенціалу вітчизняних підприємств для розвитку власних підприємств;

– розвиток вітчизняних підприємств і галузей у напрямі максимально повного забезпечення потреб іноземних інвесторів;

– виштовхування з ринку вітчизняних підприємств, діяльність яких перешкоджає функціонуванню корпорацій-інвесторів тощо [2, с. 6].

Фактично сьогодні Україна навряд чи зможе забезпечити утримання у своїх межах економічного ефекту від інноваційних проектів, виконаних за участю потужних іноземних інвесторів, наприклад, таких, як ТНК, а тому доцільно звести до мінімуму їх роль у реалізації інноваційних проектів.

Розглядаючи досвід зарубіжних країн, можна стверджувати, що одним з найважливіших напрямів вдосконалення інвестування інноваційної діяльності в умовах макроекономічної нестабільності є посилення державного регулювання у сфері капітального інвестування, що має супроводжуватись переглядом пріоритетів державного інвестування та потребує відповідного вдосконалення процедур спрямування бюджетних коштів на реалізацію визначених стратегічних пріоритетів, створення передумов структурної перебудови економіки на інноваційній основі з урахуванням наявного науково-технічного та інноваційного потенціалу [4, с. 164].

Механізм державного сприяння економічного зростання полягає в організації належного контролю за відбором, формуванням та виконанням бюджетних програм, їх результативністю. Крім цього, слід чітко визначити джерела фінансування прийнятих програм. Держава має стати надійним помічником, а іноді, як наприклад, у державно-приватному партнерстві, й – партнером.

Отже, інвестиції можуть слугувати чинником економічного зростання, але в тому випадку якщо вони мають цільове призначення. Крім того, інвестиційна діяльності України в сучасних умовах потребує механізму одночасного фінансування із різноманітних джерел. В період економічного спаду доцільно залучати іноземні інвестиції, але тільки у випадку якщо позитивний ефект буде більшим, ніж негативні наслідки. Також варто створювати і власні джерела фінансування інвестицій, наприклад шляхом створення позабюджетних фондів фінансування НДДКР, через залучення приватного капіталу, комерційних банків, інших фінансово-кредитних установ, використання фондових інструментів, що найбільшою мірою сьогодні відповідає реаліям

економіки України. Саме тому, залучення іноземних інвестицій і проведення реформ в економічній, фінансовій та фіскальній політиці України є важливим і актуальним.

1. Білецька Г.М. Інвестиційний клімат: проблеми сучасності та шляхи покращення / Г.М. Білецька // Економіка. Фінанси. Право. – 2007. – № 11. – С. 17–19.

2. Брайловський І.А. Інвестиційна діяльність і економічний розвиток: методологічний аспект: автореф. дис. канд. екон. Наук: 08.00.01/ Брайловський І.А.; Донецький національний університет. – Д., 2010. – С. 6.

3. Паранчук С.В. Особливості інвестування інноваційного розвитку національного господарства //Інвестиції, інновації в економіці. 2013. № 1. С. 164.

4. Шевченко О.В. Інвестиційна активність регіонів України: вплив на економічне зростання. / О.В. Шевченко // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 1 (10). – С. 175–181.

5. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.& gov.ua/

Стрипа Н.В.
студент-магістр
Партин Г.О.
д.е.н., професор
Національний університет «Львівська політехніка»

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОФШОРИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Офшоринг полягає у виокремленні суб’єктом господарювання частини операцій із наступною їх передачею до виконання підприємствам, які перебувають на теренах країн із нижчими витратами на оплату праці чи з більшими обсягами інтелектуального капіталу. Вчені в результаті ретроспективного аналізу виділяють три хвилі у розвитку процесів офшорингу:

1. Перша – з початку 1980 рр. пов’язана з перенесенням виробничих процесів;
2. Друга – з початку 1990 рр. – відображає перенесення ІТ-послуг і рутинних бізнес-процесів, які забезпечують основи функціонування підприємств;
3. Третя хвиля почалася із початком XXI століття – пов’язана з перенесенням за кордон послуг, які забезпечують створення нових знань [2, с.36].

Обсяг ринку офшорингових послуг в Україні сьогодні досить важко визначити, оскільки він не є чітко вираженим і тільки починає набирати обертів, показуючи щорічне зростання. Більше того, в останні роки ріст обсягів офшорингових послуг відбувається в геометричній прогресії.

Умовно ринок офшорингових послуг в Україні можна поділити на такі сегменти: ринок програмного забезпечення, ринок ІТ послуг і ринок надання бізнес-послуг.

Щодо конкретних цифр, які надають більш чітку інформацію про рівень розвитку офшорнгу в Україні, то можна зазначити, що в рейтингу 2016 р. Top-100 Outsourcing Destinations Rankings на 55 місці перебуває м.Київ а на 89 місці м.Львів. У галузі ІТ-аутсорсингу Україна посідає 4-те місце у світі за кількістю сертифікованих ІТ-спеціалістів після США, Індії і Росії. За даними Central and Eastern European Outsourcing Association, Україна посіла 1 місце серед країн ЦСЄ за найкращою ринковою вартістю ІТ-аутсорсингу та найбільшою кількістю працівників, зайнятих у сфері ІТ [1, с.224]

Щоб протистояти ризикам від застосування різних моделей здійснення офшорингу, компанії використовують аутсорсинг бізнес-процесів і програм. Характеристику декількох його найпоширеніших в Україні форм представлено в табл.1.

Таблиця 1

Форми аутсорсингу бізнес-процесів, що застосовуються в Україні

Форма аутсорсингу	Основна характеристика форми аутсорстнгу
Місцеве субконтрактування з офшорингом (Onsite Subcontracting with Offshoring) ("Приріст персоналу")	Модель передбачає розміщення фірмою своїх кваліфікованих співробітників безпосередньо поряд з клієнтом, які по суті, стають частиною команди клієнта. Найбільш пристосована до маленьких фірм, що мають відношення до замовника.
Чисті офшорні проекти (Pure Offshore Projects)	Включає завдання, рамки яких чітко визначені, а роботу можна розподілити так, щоб виконувати віддаленими невеликими підрозділами; форма менш поширена, використовується при невисокому рівні розвитку програмних компонентів.
Офшорингові індивідуальні проекти (Offshoring Individual Projects)	Організації зменшують ризики від використання офшорингу за допомогою розподілу роботи на декілька менших і легших проектів, які вони передають організаціям-виконавцям.
Місцева/офшорна модель глобальної доставки (Global Delivery Onsite/Offshore Model)	Класичний IT-офшоринг, здійснюваний більшістю розробників програмного забезпечення (ПЗ), за якого створюють невелику команду на місці, що працює замовником й координує роботу з офшорною командою, яка виконує основну роботу.
Мультипідрядний офшоринг або мультисорсинг (Multi-vendor Offshoring / Multisourcing)	Клієнт може мати безліч аутсорсерів. Організації намагаються мінімізувати рівень ризиків при застосуванні стратегії офшорингу за допомогою створення списку з вибором найкращих виконавців.

Джерело: сформовано автором на основі [1, с.223], [3, с.120] та [4].

Частку України у структурі світового ринку аутсорсингу бізнес-процесів (далі - ВРО) визначити неможливо, оскільки у нас він слабо розвинутий. Натомість прикладом стрімкого зростання сфери ВРО є Польща. Упродовж 2009-2015 рр. щорічний приріст зайнятих у сфері бізнес-послуг складав близько 20%. Сьогодні у сфері аутсорсингових та офшорингових послуг зайнято близько 160 тис. поляків, зокрема 140 тис. працює у 470 центрах з іноземними інвестиціями [2, с.39].

В Україні існує досить стабільний попит на окремі види офшорингу. Здебільшого це стосується інтелектуальних послуг (консалтинг, маркетинг, юридична практика) і транспортних перевезень. Однак, загалом проблема поширення офшорингу процесів знань в Україні не знайшла підтримки ні в державному, ні у бізнес-секторах, на відміну від Польщі, яка є лідером Центрально-Східної Європи в офшорингу процесів знань. На це вказує позитивна динаміка, зокрема, трьохкратне зростання обсягів іноземних інвестицій в науково-дослідні проекти Польщі протягом останніх 8-ми років. У той же час, активізація офшорингу процесів знань забезпечила збільшення майже на 30% кількості польських підприємств, які продавали результати наукових досліджень у країни ЄС [2, с.38].

Зазначимо, що позитивний досвід Польщі значною мірою зумовлений спільними діями приватного сектора, держави (в особі органів влади національного і місцевого значення), сфери освіти і науки. Тому від налагодження взаємодії між усіма зазначеними агентами залежать сьогодні стратегічні перспективи України на європейських і світових офшорингових ринках.

На сьогоднішній день Україна має успіхи тільки в IT-офшорингу, решта його видів розвинені недостатньо чи практично не розвинені. Водночас, існують хороші перспективи для України, як офшорної зони для іноземного замовника. Серед основних передумов створення офшорних підрозділів транснаціональних корпорацій в Україні: порівняно низькі заробітні плати, зручне геополітичне розташування і наявність працівників відповідної кваліфікації з необхідним рівнем знань. Тому необхідно вибудувати правильну національну економічну політику, що спиратиметься на балансі інтересів сторін: з одного боку, країни, що надає послуги, з іншого – країни, що виводить послуги в офшор. Тобто існує необхідність створення системи мотивації зайнятості та розширення виробництва на у нашій країні.

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що Україна має всі шанси стати не лише офшорною зоною для ІТ-сфери, але й інтегруватися до міжнародного ринку послуг шляхом офшорного аутсорсингу знань та бізнес-послуг, однак для цього необхідна підтримка держави, міжсекторне партнерство та становлення нової, інноваційної моделі економіки.

1. Сікорський Ю. М. Переваги України та українського ринку праці в залучені ПП в контексті транснаціоналізації міжнародних економічних відносин / Сікорський Ю. М. // Економіка та підприємництво : зб. наук. пр. – Київ : КНЕУ, 2016. – Вип. 36–37. – С. 216–227.

2. Собко О. Вплив офшорингу процесів знань на розвиток інтелектуального капіталу підприємства: польський досвід / О. Собко // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2014. – Вип. 1 (10). – С. 33-41.

3. Сухонос О. В. Офшоринг та його перспективи в Україні / О. В. Сухонос // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Питання політології. – 2014. – № 1111, вип. 26. – С. 118-122.

4. Партин Г.О. Система показників оцінювання ефективності впровадження і реалізації аутсорсингових операцій /Г.О. Партин, О.В. Дідух// Економіка сьогодення: актуальні питання та перспективи. Збірник наукових праць Полтавського університету економіки і торгівлі №2. За редакцією д.е.н., проф. І.Г Брімченка. Дніпропетровськ, 2013. – с.11-22 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economics-issues.com.ua/

Тарнавський М.І.
аспірант
Національний університет «Львівська політехніка»

ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНУ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Управління персоналом є невід'ємною складовою системи менеджменту, що базується на певних визначених принципах. Серед науковців чимало праць присвячених питанням дослідження цих принципів, однак не визначено та немає єдиної точки зору щодо переліку принципів здійснення діяльності органів управління персоналом підприємства. Практично немає характеристики таких принципів. Основна причина – це відсутність чіткого розмежування самих принципів управління та завдань управління, а також етико-моральних основ людської діяльності як такої. Тому вважаємо, що необхідно виокремити принципи діяльності органу управління персоналом підприємства з врахуванням специфіки виду управління та очікуваних результатів такого управління (табл.1).

Таблиця 1

Принципи діяльності органу управління персоналом підприємства та їхня характеристика

№ з/п	Принципи	Характеристика принципів
1	2	3
1.	Ієрархічність	– полягає у необхідності забезпечити підпорядкування вищим органам управління та рішенням, що прийняті на вищій сходинці ієрархії, а також узгодження рішень нижчої ієрархії із вищим керівництвом; – управління персоналом підприємства відбувається «згори-вниз» (якщо мова йде про забезпечення персоналом загальних цілей та завдань підприємства, зокрема щодо створення нових підрозділів тощо) та «знизу-вгору» (якщо мова йде про необхідність підвищення кваліфікації, зміни особового складу певних структурних підрозділів тощо);

Продовження табл.1

1	2	3
2.	Колегіальність	– полягає у необхідності прийняття рішень з управління персоналом підприємства не одноосібно, а з врахуванням точки зору керівників інших структурних підрозділів та / або вищого керівництва підприємства; – управління персоналом підприємства відбувається шляхом погодження особи нового працівника керівниками різних рівнів, навіть якщо працівник не буде у прямому їхньому підпорядкуванні (але від нього залежатимуть результати роботи підприємства за певним напрямом);
3.	Узгодженість	– полягає у необхідності узгоджувати рішення з управління персоналом з іншими рішеннями, що приймаються керівництвом підприємства задля забезпечення достатності та відповідності потребам кадрового забезпечення процесів на підприємстві; – управління персоналом підприємства відбувається з метою забезпечення підприємства необхідним персоналом на кожному етапі роботи, тому потрібно узгоджувати потреби та можливості під час управління персоналом підприємства;
4.	Системність	– полягає у необхідності системно приймати рішення з управління персоналом, а не індивідуалізовано, з метою формування кадрового персоналу підприємства як системи, відповідальної за діяльність підприємства загалом; – управління персоналом підприємства ґрунтується на розумінні кадрового потенціалу підприємства як цілісної, взаємозалежної та динамічної системи, яка включає в себе всі категорії працівників (персоналу) та передбачає формування та використання кадрового потенціалу підприємства;
5.	Відповідальність	– полягає у необхідності чіткого визначення відповідальних осіб за прийняття рішень з управління персоналом підприємства, а також відповідальних за нераціональність таких рішень у зв’язку із недостовірністю вихідної інформації, на основі якої приймалися рішення; – управління персоналом підприємства відбувається у контексті чітких меж відповідальності, адже невиконання персоналом поставлених завдань, їхня невідповідність посаді та вимогам, некомпетентність є причинами негативних результатів діяльності підприємства.
6.	Адаптивність	– полягає у необхідності підлаштовувати (діяти на випередження або адаптуватися до поточної ситуації) рішення та заходи з управління персоналом до інших рішень та заходів, що приймаються на підприємства; – управління персоналом підприємства відбувається у контексті підлаштування під інші рішення та завдання підприємства, адже персонал є засобом досягнення поставлених завдань, а не самим завданням;
7.	Цільовість	– полягає у досягненні цілей управління персоналом підприємства (підвищення кваліфікації, зміна структури та особового складу тощо); – управління персоналом підприємства відбувається у контексті досягнення цілей підприємства загалом та за окремими складовими його діяльності зокрема;
8.	Ефективність	– полягає у перевищенні результатів діяльності органу управління персоналом підприємства від витрат на його утримання; – управління персоналом підприємства відбувається у контексті забезпечення ефективності діяльності підприємства загалом та за окремими складовими його діяльності зокрема;
9.	Законність	– полягає у дотриманні чинних норм, законів, постанов; – управління персоналом підприємства відбувається на засадах легітимності, відповідності закону загалом та трудовому законодавству зокрема;

Джерело: розроблено автором

Запропонований перелік принципів діяльності органу управління персоналом підприємства ґрунтується на специфіці цього різновиду управління, а також враховує ключові напрями та завдання, що стоять перед органом управління персоналом підприємства. На відміну від існуючих класифікацій, авторський підхід до ідентифікації принципів управління персоналом підприємства містить детальну та чітку їхню характеристику за двома критеріями: 1) сутністю та 2) значенням. Такий підхід дозволить підвищити ефективність управління персоналом підприємства, а також діяльність органу з управління персоналом підприємства загалом.

1. Позднякова Л.О. Методологічні засади системи управління персоналом організації / Л.О. Позднякова, Д.О. Білецька // Збірник наукових праць Українського державного університету залізничного транспорту. – 2015. – Вип. 158(1). – С. 51–56.

2. Золотарьов В. Перспективи реформування кадрових служб органів влади / В. Золоарьов // Теоретичні та прикладні питання державотворення. – 2014. – Вип. 15. – С. 19–29.

3. Пузирьов О. В. Теоретичні основи управління персоналом підприємства: функції, принципи, технології / О. В. Пузирьов // Економіка і управління. – 2015. – № 1. – С. 82–88.

Тіцька Г-М.В.
студентка-магістр
Дзюрах Ю.М.
асистент
Національний університет «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ХЕДЖУВАННЯ В УКРАЇНІ

В останні роки значно посилилась увага до так званих похідних фінансових інструментів, таких як хеджування, яке є найбільш розповсюдженим в ринковій економіці способом зниження фінансових ризиків. Хеджування вже широко використовується в практиці вітчизняного ризик-менеджменту та на думку багатьох науковців буде далі розвиватися завдяки своїй високій результативності.

На сьогодні існує багато досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців, присвячених мінімізації фінансових ризиків, у яких поняття “хеджування” трактується по-різному. Методи хеджування є непростими, їх теоретичне обумовлення в науковій літературі неоднозначне, що ускладнює формування уявлення про них та обмежує можливості практичного застосування.

Хеджування є одним із механізмів управління ризиками, які використовуються підприємствами та організаціями різних секторів економіки. Під цим терміном розуміють діяльність, яка спрямована на створення захисту від можливих фінансових втрат у майбутньому, які пов’язані зі зміною ринкової ціни фінансових інструментів чи товарів [1]. Хеджування доводить до того, що для компанії зникає ризик зміни курсів, що в свою чергу дає можливість планувати діяльність і бачити фінансовий результат, не спотворений курсовими коливаннями, також дозволяє заздалегідь призначити ціни на продукцію та розрахувати прибуток.

Хеджування містить у собі систему економічних відносин учасників фінансового ринку, яка пов’язана зі зниженням кредитних і цінових ризиків, що досягаються за рахунок одночасності та протилежного спрямування торгових угод на строковому ринку і ринку реального товару.

Об’єктом хеджування є актив, зобов’язання, стаття бюджету або майбутня операція, що створюють для сфери або галузі бюджету ризик зміни справедливої вартості цих активів і зобов’язань або зміни грошових потоків, пов’язаних з майбутнім використанням.

Суб’єктом процесу хеджування є хеджер, який постаає господарюючим суб’єктом стосовно галузі або сфери бюджету, у якій здійснюються фінансові операції.

Однак нерозвиненість українського фондового ринку унеможливлює застосування яких-небудь стратегій хеджування. Головними причинами цього є надто складні умови становлення ринкової економіки України, відсутність необхідної інфраструктури ф'ючерсної торгівлі, кваліфікованих кадрів (біржовиків, економістів-біржовиків, здатних організувати біржову діяльність), інфляція, криза виробництва тощо

Хеджування всіх ризиків – єдиний спосіб їх повністю уникнути. Хеджування є складним процесом мінімізації ризиків, оскільки вимагає надійного прогнозування кон'юнктури ринку та розуміння законів його функціонування. Основною характеристикою ринкової економіки є її саморегулювання. Україна поки що не вийшла на такий рівень розвитку, щоб економічні процеси в країні самостійно функціонували, так як державне втручання прослідковується у всіх сферах економічного життя.

1. Київ А. І. Проблеми та перспективи розвитку хеджування в Україні [Електронний ресурс] / А. І. Київ // Стратегічні орієнтири. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: http://libfor.com/index.php?newsid=1575.

Фурдичко Л.Є.
к.е.н., доцент
Селецька Т.О.
студентка
Національний університет «Львівська політехніка»

РІВЕНЬ СТАНОВЛЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ, ЇХ ОБІГ В УКРАЇНІ

У останні роки, враховуючи швидкий темп розвитку наукового технічного прогресу, інновацій, в Україні почав бурхливо розвивається електронний бізнес та електронна торгівля. Дедалі популярнішими у використанні стали електронні платіжні системи, основним елементом з яких є електронні гроші. Як фінансові інструменти, вони набули актуальності в діяльності банківської системи.

Відповідно до статті 15 Закону України "Про платіжні системи та переказ коштів в Україні", визначено поняття "електронні гроші" – одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі [1].

В Україні найбільшого поширення набули в мережі інтернет електронні платіжні системи, діяльність яких відповідає вимогам та стандартам Національного банку України. До таких систем належать: Paypal, MasterCard, Visa, RBK Money, Інтернет. гроші, Ukrmoney й E-Gold тощо.

Даний вид платіжної системи в Україні стимулює розвиток економіки в плані «прозорості фінансових потоків», оскільки обсяг тіньової економіки станом на 2017 рік становить 37% від ВВП [2].

Позитивними чинниками для розвитку електронних грошей в Україні є:

1) анонімність – мінімальна кількість даних для здійснення платежів (ідентифікація можлива лише за номером телефону, з якого відбувалась реєстрація в електронній платіжній системі);

2) безпека – наявність новітніх засобів для захисту зберігання коштів та проведення платежів;

3) економія – порівняно нижча комісія при обміні валют;

4) доступність – використання 24 години на добу, 7 днів на тиждень, у будь-якій точці світу, де є доступ до мережі інтернет;

5) можливість цілковитого контролю здійснених платежів, завдяки історії платежів [3].

До негативних чинників, що стримують розвиток даного виду грошей в Україні відноситься:

1) недосконалий рівень українського законодавства у сфері регулювання електронних платіжних систем та обігу електронних грошей;

2) залежність від постійного зв'язку з інтернетом;

3) значна вразливість платіжних електронних систем до хакерських атак, несправностей в системі, шахрайських заходів;

4) втрата коштів при втраті даних для авторизації в електронній платіжній системі.

Можемо зробити висновок, що електронні гроші в Україні перебувають на етапі становлення та швидко набирають популярності. Для покращення їх розвитку необхідно здійснити ряд таких заходів: впровадити чітку нормативно-законодавчу базу; знаходити інноваційні програми захисту електронних систем при користуванні електронними грішми; здійснювати обов'язковий держаний нагляд і мінімізувати всі ризики втрати клієнтів під час користування електронними коштами, завдяки електронним платіжним системам.

1. Закон України "Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 29 – С. 137.

2. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України. / [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6- b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki.

3. Бережна Н.А. Електронні гроші: проблеми регулювання в Україні / Н.А. Бережна // Інтернет – видання «Українська правда». – Режим доступу: http://ukrainepravo.com/legal_publications/essay-on-it law/it_law_berezhna_electronic_money_problems_of_legal_regulation_in_ukraine.

Ханик Ю.-Б.Р.
студентка-магістр
Дзюрах Ю.М.
асистент
Національний університет «Львівська політехніка»

ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЇ НА ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

Інфляція є однією з найбільш гострих проблем сучасного розвитку економіки, однією із проявів порушення макроекономічної рівноваги, одним із найтяжчих проявів макроекономічної нестабільності.

У світі немає країни, яка б в останні десятиліття тією чи іншою мірою не зазнала втрат від інфляції. Наслідки інфляції складні й різноманітні. Високий її рівень перетворюється на серйозну перешкоду для виробництва, спричинює економічну і соціальну напруженість у суспільстві. Дуже гостра проблема інфляції і в Україні, інфляційні процеси викликані сукупністю взаємопов'язаних об'єктивних і суб'єктивних чинників [2, с. 3].

Дослідженню інфляційних процесів присвячені наукові праці таких вітчизняних авторів, як П.В. Круш, О.В. Клименко, Л.В. Левченко, М.І. Савлук, А.І. Щетинін, Д.І. Коваленко та інших.

Інфляція є складним економічним явищем і як таке не має однозначного тлумачення серед економістів [7, с. 165]. Питання інфляційних процесів залишається відкритим, оскільки для кожної економіки характерні різні ознаки інфляції.

В загальному, інфляція – це процес знецінення грошей та загальне підвищення цін на товари і послуги внаслідок надмірної емісії та переповнення каналів обігу грошовою масою, яка виявилась не забезпеченою економічними благами. Інфляція як багатофакторний процес –

це прояв диспропорційності у розвитку суспільного відтворення, що зумовлено порушенням закону грошового обігу [1, с. 121-122].

Інфляція не виникає раптово, а розвивається поступово як тривалий процес, який можна розділити на кілька стадій [6, с. 158]. Ці стадії різняться співвідношенням темпів зростання емісії паперових грошей та темпів знецінення грошової одиниці [3, с. 74]. Як правило, інфляційні процеси пов'язані безпосередньо з війнами або епідеміями, тривалими неврожаями та іншими стихійними лихами, що зумовлюють політичні і соціальні потрясіння.

З перших років незалежності Україна успадкувала нежиттєздатну дефіцитну економіку, а разом з нею – величезний інфляційний потенціал. Низький рівень ефективності виробництва та якості продукції, державний монополізм і відсутність конкуренції, розбалансована структура виробництва з низькою часткою предметів споживання, надмірне зношення основних фондів, гіпермілітаризація становили сприятливий ґрунт для розвитку інфляційних процесів [1, с. 130].

На початку 2015 року високий показник зміни індексу споживчих цін (індекс інфляції) прискорився до 34,5% у річному співставленні – це найвищий показник за останні два десятиліття. Такий стрибок відбувся внаслідок відчутного коливання обмінного курсу національної валюти відносно дол. США, що спровокував знецінення гривні.

В Україні закономірністю та однією з причин посилення інфляції на сьогодні є доларизація економіки. Нині долар без перебільшення став у вітчизняній економіці паралельною до гривні валютою і виконує функцію грошей (купівля нерухомості, автомобілів, предметів розкоші). Окрім того, в умовах підвищення інфляції, неодноразово за останні два роки підвищувалися ціни на газ, електроенергію, комунальні та транспортні послуги [4, с. 838].

Оскільки інфляція є прихованим податком, то знижуються не лише реальні доходи населення, а й знецінюються активи зі сталим доходом. Відповідно, внаслідок цього заощадження у формі готівки або ж депозитів скорочуються та відбувається заміщення функції накопичення грошей купівлею таких благ, як, наприклад, нерухомість, дорогоцінні метали. Також знижується мотивація до інвестування довгострокових програм, оскільки такі вкладення є менш прибутковими та значно ризикованішими [5, с. 27]. Для вітчизняної інфляції основними формами виявлення є підвищення цін на товари і послуги, зниження курсу гривні, зниження купівельної спроможності населення, зростання заборгованостей по кредитам, збільшення дефіциту державного бюджету та інші форми [4, с. 839].

Економічні аналітики та політологи вважають, що виходом із кризової ситуації може стати впровадження в Україні комплексу антиінфляційних заходів. З цією метою потрібно:

– проводити послідовну антимонопольну політику та створювати для підприємств широку мережу економічної інформації;

– підвищити стимули до накопичення ресурсів (субсидії);

– змінити структуру виробництва для збільшення товарів народного споживання;

– стимулювати інвестиційну діяльність банків та обмежити здійснення покриття дефіциту коштів за рахунок банківського кредиту;

– удосконалити податкову систему [5, с. 27].

Отже, для економіки України проблема інфляції є гострою і потребує негайного вирішення, адже зростання цін на товари першої необхідності спричиняє негативні соціально-економічні наслідки, такими є зниження реальних прибутків населення, знецінення заощаджень. Проведення антиінфляційної політики залежить від співвідношення багатьох економічних процесів та ступеня їхньої активності. Найбільшої ефективності можна досягти лише за умов комплексного використання всіх можливих способів боротьби з інфляцією. Перш за все, політичної стабільності, як індикатора налагодженої роботи всього адміністративного апарату. Слід зазначити, що досвід багатьох високорозвинених країн, які мають багатовікову історію еволюційного розвитку товарного виробництва, показує, що інфляцію не можна ліквідувати. Вона неодмінний супутник ринкової економіки і максимум

того, чого домоглися високорозвинені країни, це встановлення над інфляцією контролю, який забезпечує її стримання в певних відносно невеликих межах.

1. *Коваленко Д. І. Гроші та кредит: теорія і практика: навч. посібник. 3-тє вид. допов. та перероб. / Д. І. Коваленко – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 352 с.*
2. *Круш П. В., Клименко О. В. Інфляція: суть, форми та її оцінка: навч. посіб. / П.В. Круш, О.В. Клименко — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 288 с*
3. *Левченко Л. В. Гроші та кредит: навч. посіб / Л.В. Левченко – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 224 с.*
4. *Лесік І. М. Інфляція: причини та наслідки [Електронний ресурс] / І. М. Лесік, М. В. Данилов // Молодий вчений. – 2016. – №12.1 (40). – 837-840 с. – Режим доступу: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12.1/195.pdf.*
5. *Макалюк, І. Причини та наслідки інфляції в Україні [Електронний ресурс] / І. Макалюк, В. Потапова // Сучасні проблеми економіки і підприємництво. – 2017. – N 20. – С. 23-30. – Режим доступу: http://sb-keip.kpi.ua/article/view/103551/118741.*
6. *Савлук М. І. Гроші та кредит: підручник / М. І. Савлук, А. М. Мороз, І. М. Лазепко та ін.; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – 6-те вид., переробл. і доповн. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.*
7. *Щетинін А.І. Гроші та кредит: підручник. Видання 4-те, перероблене та доповнене. // Щетинін А.І. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 432 с.*

СЕКЦІЯ 5
ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ ПОЛІТИЧНИХ, СОЦІАЛЬНИХ ТА ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ НА ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ В ДЕРЖАВІ

Ангелко І.В., к.е.н.
Національний університет «Львівська політехніка»

СУЧАСНИЙ ТЕРОРИЗМ – ВИКЛИК ТА ЗАГРОЗА СУСПІЛЬНОМУ РОЗВИТКУ

Упродовж останніх десятиріч однією з найбільших загроз успішного розвитку світової спільноти залишається тероризм. Як відомо, сьогодні тероризм виступає невід'ємною частиною політичних та економічних процесів більшості країн світу, що у сукупності несе загрозу їх розвитку та безпеці.

Варто відзначити, що сучасний тероризм – проблема не лише окремо взятих країн із політичними, національними чи релігійними розладами, – це проблема всього людства. Щорічно від терористичних атак гине значна кількість людей. Так, відповідно до даних Institute for Economics and Peace (IEP), терористичні атаки досягли піку в 2014 році. У цьому періоді, у 93 країнах світу, було здійснено 13370 терористичних атак внаслідок яких загинуло 32658 осіб. Згідно даних цієї ж міжнародної організації, в наступні роки кількість жертв від терористичних атак знизилася, хоча й досі залишається високою. Власне, у 2016 році від терористичних атак здійснених в 77 країнах світу загинуло 25673 особи, що на 13% менше, ніж у 2015 році [1].

Як відомо, найвищий рівень тероризму спостерігається в Іраку, Афганістані, Нігерії, Сирії, Пакистані та Ємені. В Україні рівень тероризму упродовж останніх років визначається також як високий. У 2017 році Україна посіла 17 місце в світі за рівнем тероризму, розташувавшись між Таїландом і Суданом [1].

Доцільно зазначити, що особливістю сучасного тероризму виступає його тісна взаємодія з екстремістськими організаціями та угрупованнями в різних сферах організованої злочинності. Так, сепаратистські режими в нових незалежних державах використовують контрольовані ними території в інтересах наркобізнесу, нелегальної торгівлі зброєю і людьми, відмивання грошей та іншої незаконної діяльності, дохід від якої спрямовується на фінансування тероризму. Завдяки ж цьому, терористи мають у своєму розпорядженні сучасні зразки зброї та військової техніки, використовують інформаційні технології та можливості розгалуженої банківської системи.

З метою «навіювання» паніки, поширення відчуття незахищеності серед мирного населення, залякування діючих урядів, терористичні угруповання використовують різні зразки зброї. Упродовж останніх років, поширеною серед терористичних угруповань залишається хімічна зброя. Даний вид зброї широко застосовується терористичними організаціями та угрупованнями проти мирного населення у країнах Близького Сходу. Так, приголомшливими та невтішними для всієї світової спільноти є результати терористичних застосувань хімічної зброї у Сирії (Комісія ООН з військових злочинів від 2011 року зафіксувала 33 хімічних атаки в різних регіонах Сирії) [2].

Підсумовуючи варто зазначити, що сучасний тероризм являє собою безпосередньо насильницьку дію, що дає змогу використовувати інформаційні, фінансові та технологічні ресурси, які у сукупності спрямовуються на свідоме нехтування людським життям та суспільним розвитком для досягнення основної мети терористичних організацій та угруповань – формування нового світового порядку та завоювання лідерських позицій.

1. Global terrorism index 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://visionofhumanity.org/app/uploads/2017/11/Global-Terrorism-Index-2017.pdf.

2. Найбільш масштабні застосування хімічної зброї у Сирії. Інтерактивна мапа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://tsn.ua/svit/naybilsh-masshtabni-zastosuvannya-himichnoyi-zbroyi-u-siriyi-interaktivna-mapa-1137750.html.

Гончарук І.Р.
здобувач освітнього ступеня «бакалавр»
Павлюк Т.І.
к.е.н., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

БЕЗРОБІТТЯ – ЗАГРОЗА ЛЮДСТВУ

У сучасній Україні майже кожен громадянин замислюється над проблемою безробіття , яка характеризується звільненням працівників, тобто з кожним днем все більше і більше збільшується кількість безробітних громадян. Адже, безробіття є як і економічною проблемою так і психологічною. Оскільки така проблема негативно впливає та особу яка втратила роботу та на його сім'ю. Саме тому в нашій країні спостерігається погіршення умов життя та зменшення споживчої корзини. Ця проблема на даний час є дуже актуальною.

Зайнятість-це система соціально-економічних відносин між людьми, що виникає в процесі їх діяльності, зорієнтованої на задоволення свої потреб, а також при забезпеченні працездатного населення робочими місцями та здійсненні розширеного відтворення робочої сили. Відповідно до Закону України «Про зайнятість», безробіття-це соціально-економічне явище, за якого частина працездатного населення не може знайти роботу, стає відносно надлишковою, поповнюючи резервну армію праці. За визначенням Міжнародної організації праці (МОП), безробітним є особа, яка може працювати, але немає робочого місця. У Законі України «Про зайнятість» зазначено, що безробітнім є громадяни працездатного віку, які з незалежних від них причин не мають заробітку і трудового доходу, зареєстровані у Державній службі зайнятості як особи, що шукають роботи. Тобто у реальному житті безробіття виступає як перевищення пропозиції робочої сили над попитом на неї.

Безробіття є протилежною стороною ринку робочої сили. Воно призводить до негативних наслідків як економічних так і соціальних. Професійна дискваліфікація людини у стані тривалого безробіття зменшує її конкурентоспроможність, яка є причиною ускладнення при подальшому працевлаштуванні. Наслідком є те, що у безробітних осіб знижується мотивація до суспільно корисної праці.

Безробіття відрізняється й породжується різною тривалістю й соціально-економічними наслідками. Залежно від цих критеріїв розрізняють: фрикційне, сезонне, структурне, циклічне та інституціональне безробіття.

Досліджуючи проблему безробіття, можна зрозуміти що: фрикційне і структурне безробіття є досить нормальним і не представляють ніякої загрози для розвитку країни. Можна зазначити те що, без них розвиток буде просто не неможливий. Адже якщо працівники будуть всі зайняті, то не будуть створюватися нові фірми, не буде розширюватися виробництво товарів, якими користуються на ринку підвищеним попитом. Також можна врахувати те, що за наявністю безробіття люди будуть боятися втратити своє робоче місця і будуть старатися працювати більш якісно. В більшості розвинених країн світу існує саме фрикційне чи структурне безробіття , а не циклічне.

В Україні кількість безробітних зростає з кожною хвилиною. В Запоріжжі на одну вакансію в середньому претендує 44 особи [Держстат України]. Проблема працевлаштуванні молоді незмінно є актуальною. Роботодавцю сьогодні потрібен готовий спеціаліст із усіма навиками та уміннями, та особа яка закінчила Вищий навчальний заклади немає змоги отримати ці навики одразу [Держстат України]. Тому на сьогоднішній день молодь або виїжджає за кодон або ж працює не за фахом. Велика частина молоді після закінчення вищих навчальних закладів відмовляється працювати через низьку зарплату. Фінансова криза призвела до безробіття серед молоді та збільшила недовіру молодих людей до інститутів, урядів та корпорацій. Більш як 1,2 млрд осіб у світі - це молодь у віці від 15 до 24 років. Низький рівень зайнятості серед таких осіб обумовлений тим, що молодь у такому віці навчається і не має стійких конкурентних переваг на ринку праці [Держстат України].

Дослідження показує, що країна відчуває кадровий дефіцит, молоді люди і талановиті спеціалісти виїжджають закордон на короткочасну чи довготривалу роботу. На сьогоднішній день українці є дешевою робочою силою, за рахунок цього, наприклад, в Польщі стан безробіття зменшився завдяки українцям, а в Україні навпаки – збільшився. Відновлення ринку праці це справа не одного дня, головне тут аби поки держава регулює економічні коливання, останні розумні і талановиті особистості не покинули Україну.

Кожна п'ята молода людина в Україні не має постійної роботи. За січень 2016 року кількість офіційно зареєстрованих безробітних в Україні збільшилася на 17,8 тисячі осіб – до 508,6 тисячі. На ринку праці роботодавці пропонують 31,3 тисячі вакансій, тобто на одне місце претендують 16 осіб. За січень працевлаштували лише 19,4 тисячі офіційно зареєстрованих безробітних (3,5%) [Держстат України]. Рівень безробіття в Україні становить близько 9% [Держстат України]. Жінок серед безробітних у 1,2 разу більше, ніж чоловіків (279,1 тис. проти 229,5 тис.). Складніше роботу знайти міським жителям – рівень безробіття тут у 1,3 разу більше, ніж у сільській місцевості (287,8 тис. проти 220,8 тис.). Безробітних серед міського населення становила 179 тис. осіб . Загалом через служби зайнятості 2015 року працевлаштували 445,6 тисячі безробітних. 15,4 тисячі скористалися державною програмою, отримали одноразову допомогу із безробіття та відкрили власні справи. Кожен другий колишній безробітний відкрив бізнес у сферах торгівлі та ремонту автотранспортних засобів, кожен десятий – у професійній, науковій та технічній діяльності, стільки ж – у сільському, лісовому та рибному господарствах.

Ситуація на ринку праці дуже тривожна і характеризується тим, що продовжується скорочення попиту на робочу силу. Чисельність зайнятого населення на кінець 2015 року в Україні складала 16,5 млн. осіб (це без закупованих тереторій) разом з тим за останні 2 роки скоротився кількість платників єдиного соціального внесу та кількість осіб за яких сплачується єдиний соціальний внесок , загальне держане соціальне страхування складає всього 10 млн 600 тис. На кінець минуло року було попередженно про звільнення близько 500 тис. працівників. Кількість безробітних в Україні на кінець 2015 року становило 1 млн 638 тис. осіб. Найбільший рівень безробіття спостерігається в Полтавській області 12%, Донецькій області 13%, Луганській області 15,4%. Найменший рівень безробіття спостерігається в Києві 16,8% і в Київській області 6,3% [Держстат України].

В Україні (без урахування тимчасово окупованих територій Автономної Республіки Крим, міста Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції) в червні 2017 р. рівень безробіття у порівнянні з попереднім місяцем трохи зменшився і склав 1,3% [Держстат України]. У червні 2017 року в Державній службі зайнятості було зареєстровано 330,2 тис. безробітних (проти 352,6 тис. місяцем раніше). Таким чином, кількість безробітних зменшилася на 22,4 тис. осіб. При цьому 265,1 тис. осіб з числа зареєстрованих безробітних отримували допомогу по безробіттю. Середній розмір допомоги на одного безробітного в червні 2017 р склав 1 тис. 921 грн, що на 45 грн менше, ніж у травні. Серед міського населення зареєстровано 195,5 тис. безробітних, серед сільського - 134,7 тис. При цьому серед жінок зареєстровано 182,2 тис. безробітних, серед чоловіків - 148 тис. Кількість безробітних в Україні на 1 вересня 2017 року скоротилася на 12%, порівняно з відповідною датою 2016 року - до 312 тис. людей

Проаналізувавши кількість безробітних осіб в Україні, слід проводити певні заходи щоб знизити рівень безробіття , такі як:

- надання роботодавцям коштів на перекваліфікацію співробітників;
- відновлення ринку праці;
- відновлення роботи підприємств, а внаслідок – створення нових робочих місць;
- покращення стану виробництва;
- дослідження ринку праці щодо актуальності різних спеціальностей;
- застосування нових методів подолання безробіття, наприклад громадських робіт.

Активно проводячи дані заходи, можна суттєво зменшити рівень безробіття. Це дозволить підвищити рівень зайнятості, особисті доходи населення, шляхом створення нових

робочих місць. Це в свою чергу приведе до розвитку виробництва і підвищення рівня розвитку національної економіки. Важливою умовою зростання економіки України є підвищення рівня зайнятості населення, оскільки завдяки трудовій діяльності населення створюється національне багатство і добробут країни

1. Безробіття: стан, тенденції, загрози та шляхи його подолання в Україні / О. М. Денисюк // Проблеми і перспективи економіки та упр.. - 2015. - № 3. - С. 28-33.

2. Проблеми безробіття в Україні та Польщі / Я. В. Шевчук, О. М. Прокопюк // Соц.-екон. дослідж. в перехід. період. - 2007. - Вип. 5. - С. 221-231.

3. http://www.ukrstat.gov.ua (Держстат України).

Grabowska Monika
Katedra Ekonomii i Badań nad Rozwojem
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

ROZWÓJ ROLNICTWA PRZYJAZNEGO KLIMATOWI

Bezapelacyjnie wszyscy obserwują zmiany jakie zachodzą w klimacie na całym świecie. Taka sytuacja wymusza wspólną pracę wielu podmiotów z różnych branż, sektorów i dziedzin. To już nie tylko wyzwanie dla ekologów. Wyniki badań i analizy potwierdzają, że zmiany klimatyczne będą oddziaływały na zmiany w naszym stylu i jakości życia, niosąc za sobą ogromne koszty dla indywidualnych osób, jak i gospodarek. Zmiany klimatu to problem globalny, którego skutki najbardziej odczują lokalne społeczności. W wyniku tych zmian dochodzi do przeludnienia na terenach jeszcze „ekologicznie czystych", to z kolei doprowadza do dużej migracji ludności, zmniejszenia deficytowych zasobów zwłaszcza wody i żywności. Rolnictwo i gospodarka żywnościowa najbardziej cierpią na tych zmianach, a co za tym idzie w pierwszej kolejności powinny być poddane ochronie przed negatywnymi skutkami zmian i poprawie ich jakości. Jako że problem zmian klimatu tu problem globalny to nie da się jego rozwiązać w pojedynkę. To praca wielu krajów i instytucji. O problemie tym można przeczytać w wielu pracach, raportach i naukowych opracowaniach. W konsekwencji wspólnej pracy odbyło się wiele konferencji, sympozjum, szczytów a efektem tych prac są odpowiednie dokumenty regulujące kwestie środowiskowe. W roku 1992 przyjęto Ramową Konwencję Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmiany Klimatu, natomiast rok 1995 przyniósł przyjęcie Protokołu z Kioto. Odbywają się również szczyty klimatyczne w których dyskutowane są kwestie klimatyczne i wdrażane nowe instrumenty mające na celu poprawę obecnej sytuacji. Niestety nie zawsze spotykają się one z poparciem społeczności międzynarodowej, gdyż są one zbyt sformalizowane i za mało koncentrują się na problemie jednostki, której to właśnie dotyczy. Jedne z ostatnich spotkań klimatycznych dotyczyło zmian klimatu w kontekście sytuacji w sektorze rolnym. Efektem tej debaty było m.in. sfomułowanie zasad jakimi powinno się kierować rolnictwo celem poprawy sytuacji ekologicznej w tym sektorze. Powstało nowe określenie „rolnictwo przyjazne klimatowi" co stanowi bezpośrednie tłumaczenie z języka angielskiego „climate-smart agriculture" (CSA). Nie posiada on oficjalnego polskiego odpowiednika i w wolnym tłumaczeniu oznacza potrzeby rolnictwa dostosowane do aktualnych zmian klimatycznych. W polskich przełożeniach dokumentów w języku angielskim często mówi się po prostu o „rolnictwie, które jest przyjazne klimatowi".

Wraz ze wzrostem liczy ludności na świecie rośnie zapotrzebowanie za rzadkie zasoby i żywność. W związku z tym będzie rosła produkcja rolna, a to wymusza wzrost zanieczyszczenia środowiska, ubożenia zasobów zarówno ilościowo, jak i jakościowo. Aktualnie wiele zasobów potrzebnych do zrównoważonego wyżywienia świata już jest poddanych presji. Stąd też ogromne wyzwania, które wiążą się z zapewnieniem bezpieczeństwem żywnościowego. Zmiany klimatu mają niewątpliwie negatywny wpływ na produkcję rolną w wymiarze zarówno globalnym jak i lokalnym. Przewiduje się, że w nadchodzących dekadach zagrożenie ze strony zmian

klimatycznych dla upraw, hodowli i rybołówstwa będzie się nadal pozwiększać, zwłaszcza w krajach o niskich dochodach, o niewielkich zdolnościach adaptacyjnych.

Zmiany klimatu mają negatywne konsekwencje dla rolnictwa: zagrażają bezpieczeństwu żywnościowemu, jak również kluczowej roli rolnictwa w rozwoju obszarów wiejskich. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż sektor rolny, po uwzględnieniu emisji związanych ze zmianą użytkowania gruntów, generuje około jedną czwartą światowej emisji gazów cieplarnianych, uważanych za główną przyczynę obecnych zmian klimatycznych. Dlatego też poszukuje się nowych kierunków rozwoju [3].

W takiej sytuacji aby wspomóc przemysł rolniczy celem utrzymania na odpowiednim poziomie bezpieczeństwa żywnościowego wprowadzono kompleksowy instrument łączący ze sobą te aspekty, czyli CSA – Rolnictwo Przyjazne klimatowi.

Rolnictwo tego typu stara się w sposób zrównoważony osiągnąć trzy główne cele:

1. Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych z rolnictwa (produkcja roślinna, hodowla zwierząt, rybołówstwo),
2. Dostosowanie systemów rolnych i żywnościowych do zmian klimatu,
3. Podniesienie wydajności produkcji rolnej i zapewnienie wzrostu dochodów gospodarstw rolnych, bezpieczeństwa żywnościowego i rozwoju obszarów wiejskich.

W realizacji postawionych celów rozważane są różnorodne krajowe priorytety i lokalna specyfika.

Rolnictwo przyjazne klimatowi pociąga za sobą największe inwestycje m.in. w:

1. Zarządzanie ryzykiem klimatycznym,
2. Planowanie i wdrażanie działań adaptacyjnych, które mogą być potrzebne, na przykład aby przejść do nowych systemów rolniczych lub źródeł utrzymania,
3. Wykorzystanie możliwości zmniejszenia lub likwidacji emisji gazów cieplarnianych tam, gdzie to możliwe [3].

Działania sprzyjające takiej polityce zapisane są w dokumentach krajowych [1] i wymagają zmian w następujących kwestach:

1. Racjonalne użytkowanie ziemi,
2. Promocja rolnictwa ekologicznego,
3. Upowszechnienie doradztwa ekologicznego w zakresie stosowania zasad dobrej praktyki rolniczej, stosowania energooszczędnych technologii w produkcji rolniczej, stosowania niekonwencjonalnych źródeł energii w rolnictwie i na obszarach wiejskich,
4. Zalesianie gruntów rolnych.

Aby te cele osiągnąć należy wdrażać różne działania z kategorii podstawowych (upowszechnianie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej, stosowanie w produkcji rolniczej energooszczędnych technologii, wdrażania nowych technologii w zakresie wykorzystywania produktów roślinnych jako materiału energetycznego oraz biogazowych technologii utylizacji gnojowic), jak i uzupełniających (opracowywanie nowych technologii uprawy i zbioru biomasy roślinnej przeznaczonej do wykorzystania jako odnawialne źródła energii i surowiec dla przemysłu) [2].

Okazuje się, że rolnictwo odgrywa bardzo ważną rolę w ochronie klimatu. Wpływa na wielkość emisji gazów cieplarnianych oraz wspiera wiązania węgla a tym samym przyczynia się do poprawy stanu środowiska. Dlatego przy poszukiwaniu rozwiązania problemów globalnego ocieplenia należy w szczególności rozważyć i poprawić stan rolnictwa oraz zmienić sposób myślenia i rozwiązywania problemów klimatycznych. Ważną rolą jest oprócz odpowiednich dokumentów wdrażanie praktycznego zastosowania różnych instrumentów. Wskazanym jest aby rolnicy prowadzili działania sprzyjające ochronie klimatu, a jednocześnie przygotowywali się do podejmowania działań adaptacyjnych, które przystosują rolnictwo do oczekiwanych zmian klimatu.

1. Polityka klimatyczna Polski. Strategie redukcji emisji gazów szklarniowych do 2020 roku, Ministerstwo Środowiska 2002.

2. Raport Zmiany klimatu a rolnictwo i obszary wiejskie. Fundacja na rzecz rozwoju polskiego rolnictwa, Warszawa 2008.

3. Rolnictwo przyjazne klimatowi, http://dlaklimatu.pl/rolnictwo-przyjazne-klimatowi/, dostęp 9.04.2018.
4. www.climatesmartagriculture.org, dostęp 9.04.2018.
5. www.un.org/climatechange/summit/action-areas/#agriculture, dostęp 9.04.2018.

Данилів І.Л.
студентка
Скоропад І.С.
к.е.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»

ПОДАТОК НА ВИВЕДНИЙ КАПІТАЛ НА ЗАМІНУ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК

На сьогодні в Україні актуальним є питання про перехід на абсолютно нові принципи оподаткування підприємств. Замість прямого податку на прибуток пропонується запровадити податок на виведений капітал. Це стимулюватиме власників бізнесу до виведення прибутків з тіні та сприятиме їх раціональному розподілу.

Ідея впровадження такого податку полягає у тому, що прибуток, отриманий підприємством, не оподатковується доти, поки він не виплачується власникам у формі дивідендів та прирівняних до них платежів. Тобто кошти, які виводяться з бізнесу шляхом виплати дивідендів чи іншими способами (у вигляді роялті, франшизи, фінансової допомоги тощо), підлягають оподаткуванню. Прибуток, який реінвестується, тобто залишається в обороті підприємства, взагалі не оподатковується.

Найпоширенішою моделлю оподаткування серед європейських країн є класична європейська модель, яка діє й в Україні. Основним недоліком такої моделі є тіньові схеми податкового планування, які використовують великі компанії з метою уникнення оподаткування. Саме при запровадженні податку на виведений капітал зникає сенс у веденні «подвійної бухгалтерії» й власник підприємства самостійно вирішуватиме виводити йому гроші чи залишати, у якій пропорції та на які цілі. Для кожного такого рішення будуть існувати окремі розцінки у вигляді ставки податку.

Основною метою впровадження нового податку є збільшення доходів бюджету, адже у 2017 році надходження від податку на прибутку становило 7,7% зведеного бюджету або 2,2% ВВП України. На 2018 рік передбачені надходження від податку на прибуток у розмірі 81,8 млрд. грн. при загальному розмірі доходів 913,6 млрд. грн. [1] Відповідно до цього, податок на прибуток підприємств забезпечує лише 9% дохідної частини бюджету України. Це доволі низький показник у порівнянні з іншими країнами. У 2016 році надходження від сплати податку на прибуток у Грузії становить 3,2% ВВП при ставці 15%, у Словаччині 3,8% при ставці 22%, у Казахстані – 4,6% за ставкою 20%. У Німеччині надходження становлять 2,4% ВВП, при цьому податок на прибуток підприємств складається із офіційної податкової ставки у розмірі 25% та муніципальної надбавки, розмір якої варіюється (рис.1).

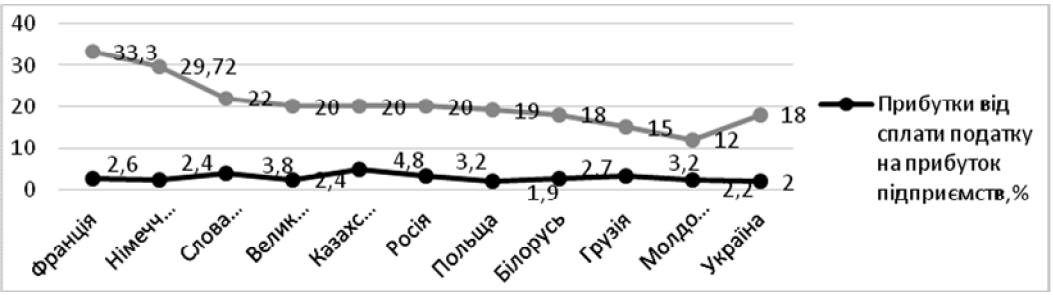

Рис. 1. Ставки податку на прибуток та розподіл вартості ВВП по країнах, 2016 рік [2].

Причиною низьких доходів від податку на прибуток по відношенню до ВВП в Україні є те, що сьогодні лише 5% компаній в Україні сплачують даний податок.

Проте, варто зазначити, що податок на виведений капітал в перші 2 роки принесе в бюджет менше, ніж податок на прибуток, але на третій рік, на думку розробників законопроекту, надходження зростуть й становитимуть близько 7% ВВП, замість сьогоднішніх 2-3%.

При відмові від податку на прибуток, на думку експертів, утвориться великий дефіцит бюджету країни. Міністерство економічного розвитку оцінило втрати бюджету після впровадження нового податку протягом першого року, які становитимуть 1,2 — 1,3% ВВП. Тимчасовий очільник ДФС оцінив потенційні втрати бюджету у 40 млрд грн, тоді як у Офісі великих платників податків ДФС кажуть про захмарні 80 мільярдів. Оцінка втрат держбюджету Українського інституту майбутнього є більш оптимістичною — 23 млрд грн, що пов'язано із припущенням детінізації та збільшення інвестицій [1].

На сьогодні деякі країни вже впровадили податок на виведений капітал, зокрема Естонія, Гонконг та Грузія. В Естонії аналогічна система вже працює 17 років й показує успішні результати. На другий рік після її впровадження відбувся приріст надходжень інвестицій в країну, а на третій рік – Естонія спромоглася вже вийти на дореформовий рівень. Принцип звільнення від оподаткування реінвестованих коштів також сприяв економічному ривку і в Гонконгу. Вже з 2017 року Грузія також перейшла на новий податок й отримала зростання ВВП на 1,2%. Податок на виведений капітал буде застосовуватися й у Латвії уже з 2018 року. У Македонії й Молдові реформа провалилася, а податок було скасовано. Причина такого скасування полягає у недостатньому бюджетному плануванні, яке не враховувало бюджетних втрат перших років реформи [3].

Впровадження податку на виведений капітал супроводжується низками переваг як для підприємств, банків та інвесторів, так і для держави. Підприємства не будуть занижувати свій фінансовий результат, а отже звітність стане більш прозорою, зрозумілою та привабливою для інвесторів та банків. Передбачається оптимізація витрат виробництва після запровадження податку на виведений капітал, оскільки сьогодні підприємства спеціально завищують витрати з метою ухилення від сплати податку на прибуток. Якщо підприємства не виплачуватимуть дивіденди й усі кошти інвестуватимуться у розвиток компанії, в тому числі й у виробництво, то зростатиме оборот товарів та послуг й відповідно збільшуватиметься надходження до державного бюджету від ПДВ та податку на зарплату.

На нашу думку, найбільш зацікавленим у впровадженні податку на виведений капітал можуть бути й ті 5%, що сплачують податок на прибуток, але виплачують дивіденди акціонерам лише 1 раз на 2-3 роки. Ми вважаємо недоцільним його впровадження оскільки утвориться великий дефіцит бюджету й законопроект не передбачає, яким чином повинні компенсуватися бюджетні витрати при зміні податку на прибуток податком на виведений капітал та є підозри, що компанії просто будуть «переводити в готівку» кошти, прикриваючись купівлею будь-яких фіктивних послуг, замість того щоб сплачувати податок на виведений капітал.

1. Фіскальне ноу-хау: Чому податок на виведений капітал провалився [Електронний ресурс] // Інтернет газета "Економіка". – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://economica.com.ua/petr-poroshenko/article/77701490.html.

2. Як вплине впровадження податку на виведений капітал на стан бюджету [Електронний ресурс] // Vox Ukraine. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://voxukraine.org/uk/bazhanij-podatok-do-chogo-prizvede-vprovadzhennya-podatku-na-vivedenij-kapital/.

3. Самаєва Ю. Чи потрібен Україні податок на виведений капітал? [Електронний ресурс] / Юля Самаєва // Дзеркало тижня. - №11 – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://dt.ua/finances/pributkovi-strasti-251677_.html.

Єлісєєва М.О.
к.т.н., ст. викладач, голова ради молодих вчених
Бабенко М.М.
к.т.н., докторантка
ДВНЗ "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ПЕРЕШКОДИ ЗВЕДЕННЯ ЕНЕРНОНЕЗАЛЕЖНИХ (АВТОНОМНИХ) ЕКОБУДІВЕЛЬ

Енергонезалежність та енергозбереження – основний курс України. На сьогодні в країні поки що відсутні реалізовані широкомасштабні проекти із розробки та впровадження у життя автономних екобудівель, які відповідали б водночас сучасним європейським нормам енергоефективності, екологічності та безвідходності. Проте їх актуальність та ефективність стає наявною рік від року. Проблеми дефіциту і подорожчання енергетичних і матеріальних ресурсів з одного боку, та загострення відносин між людиною та природою, які проявляються у природніх катаклізмах та зростаючій небезпеці глобальної екологічної катастрофи, з іншого боку, свідчать про гостру необхідність переосмислення традиційних методів господарювання та форм будівництва житла. Досягнення максимальної ефективності використання природних ресурсів планети, застосування енергоощадних технологій ось головна задача різних сфер господарської діяльності України.

Певні зрушення в цьому напрямку є. Але слід відзначити встановлення малоефективної моделі вирішення вищезазначених проблем – це фрагментарність дій, що робляться та відносно вузька енергетична спрямованість. В тому числі із-за гостроти енергетичних проблем та браку коштів проводяться певні екстрені заходи, які не враховують всі загальноекологічні та енергетичні аспекти будівельної діяльності і в кінцевому результаті не дають високої ефективності [1].

Отже, все більше мотивуючих факторів на перехід до нових форм будівництва, яке б базулось на принципах сталого розвитку та циркулярної економіки та в результаті якого б суспільство отримувало екологічні та енергонезалежні будівлі. Між іншим новий ДБН В.2.6 - 31:2016 [2] також спонукає до реконструкції наявного житлового фонду та зведення енергоефективних будівель. Він встановлює достатньо жорсткі вимоги щодо відповідності будівлі класу енергетичної ефективності та запроваджує обов'язкову екологічну паспортизацію будівель житлового та громадського призначення. Тим не менш маємо визнати, що на сьогодні будівництво енергонезалежних будинків в Україні не є розповсюдженим та має характер поодиноких випадків окремих забудовників. Серед основних причин цього є економічні та правові перешкоди.

З економічної точки зору є проблема гострого браку коштів як окремих забудовників, так і держави на реалізацію масштабних інноваційних проектів впровадження енергоефективності житлового фонду, підвищеної вартості бренду «Автономні енергонезалежні будівлі», високого рівня лобіювання інтересів енергомонополістів, які постачають традиційні джерела енергії, недостатнього досвіду із фінансування подібних проектів в Україні.

Між тим міжнародний досвід показує, що вкладені кошти на технологічні розробки в галузі енергозбереження, виплату пільгових кредитів населенню для проведення заходів щодо зниження енергоспоживання і т.п. дають можливість істотного і безболісного скорочення енерговитрат, підвищення ефективності і одночасного здешевлення технологій з використання альтернативних джерел енергії.

В Європі вже запроваджені такі механізми по вирішенню цих проблем як залучення державно-приватних інвестицій на реалізацію проектів з енергоефективності через укладання контрактів на пільгових умовах для представників бізнесу; встановлення спеціальних тарифів для власників енергоефективних будинків; надання доступних іпотек населенню із злагодженою кредитною системою на придбання енергонезалежних будинків; створення енергосервісних компаній (ЕСКО), які на основі договору енергосервісного

підряду (перфоманс-контрактів) із власником будинку надають початкові кошти на придбання систем альтернативної енергетики, а згодом повертають їх собі через зменшення рахунків за енергію; залучення коштів європейських фондів на реалізацію подібних проектів. Ефективною та більш плідною була б спільна робота наших фахівців із європейськими експертами по даному питанню та адаптація їх досвіду фінансування проектів енергонезалежних будинків до українських умов [3-5].

Певні позитивні дії з боку держави на цьому рівні є. Так, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП) 14 вересня 2017 р. на відкритому засіданні затвердила пакет постанов про формування тарифів на принципах стимулюючого регулювання у сфері централізованого водопостачання та водовідведення. Влітку цього ж року НКРЕКП затвердила розроблену спільно з експертами Проекту USAID нормативну базу стимулюючого тарифоутворення у сфері теплопостачання. Це дозволить постачальникам послуг прозоро та своєчасно залучати необхідні інвестиції для оновлення та розвитку своєї інфраструктури (заміну застарілого обладнання, використання сучасних енергоефективних технологій, тощо), а населенню отримувати більш якісні комунальні послуги [6].

Також розширюється коло грантодавців, які готові фінансово підтримувати проекти з енергоефективності різного рівня, необхідно тільки ознайомитися із їх вимогами та навчитися писати грамотні проектні пропозиції до цих донорів. Так, на регіональному рівні можна привести успішний приклад такого грантування Дніпропетровської торгово-промислової палати (ДТПП), яка за фінансування Німецького товариства міжнародного співробітництва GIZ (федеральної установи Уряду Німеччини) в березні 2016 р. створила комітет провайдерів зелених послуг, в липні 2017 року на базі свого головного офісу відкрила Центр ресурсоефективності та екології для надання зелених послуг підприємствам та установам регіону, а наразі запустила Проект «Зелена палата – ініціатива сталого розвитку» (www.greenchamber.org.ua), який має популяризувати ідею зеленої економіки та формування регіонального ринку зелених послуг та створити платформу для діалогу між різними учасниками ринку зелених послуг (провайдерів, підприємств-клієнтів-споживачів, влади, суспільства) [7].

Ознайомитися із переліком основних донорів у сфері енергоефективності можна у роботі [8].

Правова система у питанні енергоефективності та екологічного будівництва за останні роки дещо поліпшилась. За останні 3 роки завдяки послідовним діям Уряду удосконалено законодавство, створені нові нормативно-правові документи щодо енергетичних характеристик будівель, паспортизації енергетичної ефективності будівель; енергоаудиту житлового фонду; встановлені «зелені» тарифи і т.п. Крім того, запроваджено низку стимулів для залучення інвесторів. У результаті близько 800 млн. євро інвестовано в українські проекти «чистої» енергетики. На Інтерактивній карті з енергоефективності та відновлюваної енергетики України “UAMAP” зібрано нові проекти на 1,2 млрд євро.

В 2014 році створено Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України. (www.saee.gov.ua) – центрального органу виконавчої влади, який реалізує політику у сфері ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлювальних джерел енергії та альтернативних видів теплоносіїв [9].

Але, ще залишається проблема запуску механізму дії цих законів, моніторингу та контролю процесу їх функціонування. Серйозного підсилення потребує перегляд законодавства у питанні інвестування проектів енергонезалежних будинків, створення громадських енергокооперативів і т.п.

Отже, є ряд стримуючих факторів до широкого запровадження та швидкої реалізації проектів сталих будинків. Вирішувати їх необхідно комплексно та в команді із фахівцями різних галузей наук. А головне за державної та бізнес підтримки таких проектів. Лише загальне усвідомлення більшістю людей необхідності збереження природного середовища для майбутніх поколінь, дотримання головних принципів сталого розвитку зрушить цей процес з нинішньої точки, змінить форми будівництва сучасного житла та приведе до

функціонування встановлених екологічних, енергоефективних норм до будинків. А широке запровадження проектів енергонезалежних екобудинків означатиме для України не лише зменшення енергозалежності, а й економічне зростання, додаткові надходження у місцеві бюджети, створення нових робочих місць, збільшення зайнятості населення, а головне – підвищення добробуту та комфорту життя українців.

1. Бумаженко О. В. Энергоэффективное (экологическое) строительство: информационно-аналитический обзор // Режим доступа http://samzan.ru/211001.

2. Державні будівельні норми ДБН В.2.6-31:2016. Теплова ізоляція будівель. – На заміну ДБН В.2.6-31:2016; надано чинності 2017-05-01. – Київ: Мін-во регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2017. – 30 с.

3. Енергетична ефективність України. Кращі проектні ідеї [електронне видання] : Проект «Професіоналізація та стабілізація енергетичного менеджменту в Україні» / Уклад.: С.П. Денисюк, О.В. Коцар, Ю.В. Чернецька. – К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2016. – 79 с.

4. Білуха А.А. Шляхи підвищення енергоефективності національної економіки в контексті співробітництва з Європейським союзом / А.А. Білуха // Енергетична стратегія як інструмент політики енергетичної безпеки. Серія «Національна безпека». – № 30.

5. Створення інвестиційної привабливості // Національна безпека і оборона. – 2015. – №1 (150). – С.30.

6. НКРЕКП затвердило пакет постанов про формування тарифів на принципах стимулюючого регулювання http://www.merp.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=962:2017-10-10-12-15-56&catid=79&Itemid=974&lang=uk

7. Проект Дніпропетровської ТПП «Зелена Палата - ініціатива сталого розвитку» www.greenchamber.org.ua.

8. Проект USAID «Муніципальна енергетична реформа в Україні» (МЕР). Каталог кредитних, грантових програм та програм міжнародної технічної допомоги в сфері енергоефективності.

9. Постанова КМУ від 26 листопада 2014 р. № 676 «Про затвердження Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України» // Режим доступу http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/676-2014-%D0%BF/paran9#n9.

Івашків Ю.Б.
студентка магістратури
Кулиняк І.Я.
к.е.н., доцент
Національний університет “Львівська політехніка”

ҐЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

Ґендерна рівність в Україні дає шанс однаково виявляти свої можливості як жінкам, так і чоловікам. Хоча знайдеться кілька скептиків, які скажуть, що це зовсім не так. Чесно кажучи, питання щодо рівноправ’я досить складне, а отже, потребує глибокого дослідження.

Якщо узагальнити думки чоловіків і жінок, то жіночий стиль керівництва виступає як поєднання таких якостей, як доброта і строгість, жіночність і діловитість, спокій і вимогливість, м'якість і воля.

Дані щорічного звіту Всесвітнього економічного форуму (Global Gender Gap Index 2017) свідчать про низькі позиції жінки в управлінні. Україна посіла 61 місце за індексом ґендерної рівності серед 144 країн світу [1].

Українські жінки «програють» чоловікам, як за рівнем зарплатні за однакову роботу і за загальним трудовим доходом, так і за кількістю вищих керівних посад. Єдине, де жінки

випереджають, так це серед технічних працівників. Тут українки «обігнали» чоловіків у півтора рази! З чого виходить, що в українському суспільстві, на жаль, жінкам знаходиться місце лише на посадах нижчої кваліфікації.

Згідно з звітом Всесвітнього економічного форуму, рівень здатності жінки в Україні піднятися кар'єрними сходинками на підприємстві – 4,7 (коли 7 балів – найкращий показник). Фірм в Україні, які очолюють жінки, – 19% від загальної кількості. Фірм, що мають у співвласниках жінок, – 31% [2, с. 157].

Україна, незважаючи на незначний прогрес у 2017 р., все ще займає найгірші позиції у ґендерному співвідношенні у сфері політичних прав та можливостей. Значення Індексу тут склало 0,107. Зокрема, за співвідношенням жінок і чоловіків у парламенті Україна має індекс 0,140; щодо розподілу посад міністрів – 0,150 [1].

У цілому можна відмітити значний прогрес за показником рівня оплати праці жінок і чоловіків за аналогічну роботу, за яким у 2017 році Україна посіла 37 місце рейтингу, проти 59 у минулорічному [1].

Основний напрям зменшення ґендерної нерівності на ринку праці України полягає у розробці нової концепції зайнятості, що має спрямовуватись, насамперед, на подолання цієї асиметрії, зокрема стосовно розподілу за сферами діяльності. Скороченню ґендерної профеійної нерівості сприятимуть цілеспрямовані заходи державної політики, спрямовані на зростання престижу та рівня оплати праці у традиційно «жіночих» галузях, боротьбу з ґендерними стереотипами, що звужують можливості професійного вибору як жінок, так і чоловіків, починаючи з рівня здобуття освіти, розширення можливостей освіти упродовж усього життя [2, с. 160].

1. Індекс ґендерного розриву // Економічний дискусійний клуб. URL: http://edclub.com.ua/analityka/indeks-gendernogo-rozryvu-2017.

2. Сілецька А. М., Тарасова К. І. Статистичний аналіз ґендерної нерівності ринку праці в Україні // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 4. Частина І. Одеса, ОНЕУ. 2018. С. 155-161.

Кононюк А.В.
студентка
Вакулик І.І.
к.філол.н., доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

РОЛЬ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ В АРХІТЕКТУРНОМУ ОБРАЗІ МІСТА

Зелені насадження населених пунктів займають важливе місце у вирішенні проблем охорони і поліпшення стану навколишнього середовища, виконують комплекс оздоровчих, рекреаційних, захисних функцій, виступають стабілізатором екологічної рівноваги. Зелені насадження поки що залишаються найдешевшим і найефективнішим засобом оздоровлення міського середовища, тому є необхідність у створенні нових ареалів зелених насаджень в населених пунктах області, на що щорічно виділяються кошти з місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища. Зелені насадження – це сукупність деревних, чагарникових і травянистих рослин на визначеній території. До них належать дерева, кущі, газони, квітники в парках, скверах, лісових масивах, вздовж вулиць і доріг, а також на земельних ділянках приватних будинків, підприємств, навчальних і лікувальних закладів, військових частин.

У попередніх наших дослідженнях ми піднімали питання щодо алгоритму відбору зелених насаджень парків і скверів м. Києва для лінгвістичного описування їхніх назв [1; 2].

Основна проблема охорони зелених насаджень у містах та населених пунктах полягає в тому, що зелені насадження охороняються не чинним законодавством, а відомчими

правилами, які не забезпечують міським деревам і чагарникам необхідного захисту. Згідно з Правилами утримань зелених насаджень рівень озеленення міських вулиць має бути не меншим 25 %, а територій біля шкіл – 45-50 %. Проте неконтрольована хаотична забудова ущільнює місто. Буває, що забудовники повністю ігнорують будь-які норми озеленення. Серед нових будинків не знаходиться місця для відпочинку та рекреації, а жителів часто фактично позбавляють чистого повітря, тіні й тиші [4]. Зелені насадження забезпечують захист від промислових і автотранспортних викидів, шуму, пилу, снігових заметів, ерозії. Вони пом'якшують незручності міського життя, служать формуванню урбаністичних систем, допомагають організувати простір, додають містам індивідуальний і неповторний характер. Відповідно до статті 28 Закону України «Про благоустрій населених пунктів» від 6 вересня 2005 р. охороні та відновленню підлягають усі зелені насадження в межах населених пунктів під час проведення будь-якої діяльності, крім зелених насаджень, які висаджені або виросли самосівом в охоронних зонах повітряних і кабельних ліній, трансформаторних підстанцій, розподільних пунктів і пристроїв.

Санітарно-гігієнічна роль зелених насаджень пов’язана зі зниженням несприятливого впливу довкілля на людину (впливу природних чинників і сильних вітрів, перегріву, надлишкової сухості або вологості; захисту від забруднення атмосфери і водойм; захисту від шуму; захисту від вітрів та снігових заносів відкритих просторів і доріг), а також охороною природного комплексу у міських умовах (укріпленням берегів водойм і схилів ярів від руйнування; протидією зсувним явищам, зсуванню ґрунтів; закріпленням пісків, освоєнням порушених територій).

Парки, сквери і бульвари, які були створені в нових районах Києва, продовжують тенденцію безперервності зелених насаджень і забезпечують їх мешканців насадженнями загального користування за нормою в зонах оптимальної доступності. В існуючих межах сучасного мегаполісу – це парки на Оболоні, Троєщині, Харківському масиві, Осокорках, Позняках; за існуючими межами (в нових проектних межах) – це насадження на майданчиках Вишгородському, Ходосівському, Гатне і Чайка. Характерним для цих парків є те, що вони створюються, як правило, на непокритих насадженнями землях, тому тут є дуже важливим підбір порід, їх вік і густота посадки, як засобів швидкого та якісного надання парковим територіям ландшафтної привабливості та кондиційності [3].

Естетична роль зелених насаджень полягає у збагаченні архітектурного образу міста, покращенні ландшафту відкритих міських просторів і приміської зони. Останніми роками якісний стан насаджень значно покращився, але більшість парків, скверів, бульварів вимагає реконструкції. При формуванні системи озеленених територій потрібно враховувати їх рівномірне розміщення у межах визначеної території та ефективність озеленення виробничих зон міста.

1. Вакулик І.І., Шинкарук О.В. Зелені насадження парків і скверів Києва: проблема термінологічної номінації // Вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Філологічні науки». 2017. № 272. С. 70-76.

2. Вакулик І.І., Шинкарук О.В. Терміни-синоніми у проекції на створення реєстру цінних порід дерев та кущів // Вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Філологічні науки». 2017. № С. 79-86.

3. Про затвердження Програми розвитку зеленої зони м. Києва до 2010 року та концепції формування зелених насаджень в центральній частині міста / Київська міська рада (X сесія IV скликання). Рішення від 19 липня 2005 року N806/3381.URL:http://kmr.ligazakon.ua/SITE2/l_docki2.nsf/alldocWWW/F568AC23F047A944C22573C00053FA80 (дата звернення 12.03.2018).

4. Хенгістов В. Легені мегаполісів. Чому містам потрібні зелені насадження? https://hmarochos.kiev.ua/2017/07/20/legeni-megapolisiv-chomu-mistam-potribni-zeleni-nasadzhennya/ (дата звернення 15.03.2018).

Кульчицький В.С.
магістр кафедри АФМ ІАПО
Карковська В.Я.
к.е.н., доцент каф. АФМ ІАПО
Національний університет «Львівська Політехніка»

ШЛЯХИ МІНІМІЗАЦІЇ МАСШТАБІВ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

З боку економічної злочинності в Україні створюється реальна загроза безпеці держави. Криміналізованими й «тінізованими» є, в прямому значенні, всі сфери економіки, а найменш захищеним від злочинних посягань залишається паливно-енергетичний комплекс. У процесі приватизації неабиякими є випадки відмивання «брудних грошей». Пакети акцій привабливих підприємств скуповуються через офшорні компанії. Взаємозаліки між підприємствами досягають майже чверті доходної частини бюджету, і водночас,недоїмка за платежами до бюджету України зросла до 14 млрд. грн. На економічну галузь припадає кожний восьмий з усіх учинених правопорушень, але у жодній із сфер економічної діяльності немаєсистемного логічно завершеного законодавчого забезпечення [2].

Одним і з перших кроків у реалізації комплексних заходів щодо обмеження сфери тіньової економіки (який, між іншим, відповідає вимогам Європейської Конвенції «Про відмивання, пошук, арешт і конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом» від 17 грудня 1997 року) логічно вважати Указ Президента «Про заходи щодо легалізації фізичними особами доходів, з яких не сплачено податки» (від 31 березня 2000 року). Але варто зазначити під цей Указ не підпадають юридичні особи, хоча, як було зазначено, потужні промислово-фінансові структури,не привертаючи до себе увагу, з боку охоронців закону, можуть абсолютно легально здійснювати операції з «тіньовим підтекстом». Як показують результати соціологічних опитувань, підприємці вважають, що повідомляти владі про всі фінансові подробиці свого підприємства,за умов нестабільного законодавства, дуже небезпечно. Таким чином, в кращому випадку легалізація прихованих доходів у вигляді податкової амністії принесе бюджетові кілька сотень мільйонів гривень.

Українські підприємці (як юридичні, так і фізичні особи), виховані в умовах жорсткої командно-адміністративної системи, швидко пристосовуються до мінливості українського законодавства та завжди мають певні варіанти відходу «в тінь».

Вихід підприємницьких структур з тіньового сектора, реальна стабілізація вітчизняної економіки, є можливими лише за умови забезпечення політичної та законодавчої стабільності в Україні. На думку багатьох науковців цього питання, саме ці фактори спричиняють невпевненість підприємницьких структур у доцільності легальної діяльності у межах державного ринку, «заганяючи» капітали «в тінь» або за кордон.

Певні сподівання підприємницьких кіл на вирішення цих проблем пов'язуються з успішним здійсненням в Україні адміністративної реформи. Звичайно, кількісне скорочення апарату управління і контролюючих органів значно знижує перешкоди на шляху його розвитку, спростить систему реєстрації суб’єктів господарювання та адміністративний нагляд за бізнесом. Черговим кроком у створенні в Україні сталого середовища для забезпечення прозорих ринкових відносин має стати правова реформа. Усунення колізійних норм у чинному законодавстві, приведення чинних процесуальних законодавчих актів і підзаконних норм у відповідність сучасним вимогам розвитку суспільства – потреба нашого часу. Правова реформа в Україні передбачає також відхід від посилення контрольних і фіскальних функцій держави, напрацювання законодавчої бази, здатної забезпечити вільний демократичний розвиток правового суспільства. Лише за таких обставин детінізація вітчизняної економіки, а український ринок працюватиме ефективно. В результаті цього створюватимуться нові робочі місця та зростатиме частка іноземних інвестицій. У такий спосіб, ліквідація тіньового сектора, за рахунок демократичних перетворень у суспільстві та

подальшого розвитку ринкових відносин, є для України єдиним шляхом і запорукою рівноправного входження нашої держави і до ЄС.

Зрозуміло, що жодні морально-патріотичні заклики не в змозі запобігти поширенню тіньової економіки. Тому це явище навряд чи колись буде викоренене повністю [1, с. 104]. Панування «тіні» в економіці держави створює негативний імідж нашої держави в середовищі світового співтовариства.

Не відповідна податкова політика спричиняє неспроможність держави виконувати ефективно свої функції щодо соціально-економічного захисту найбільш вразливих верств населення та викликає соціальне напруження. Тобто, майбутнє України залежить від того, чи вдасться органам влади, діючими цивілізованими методами повернути хоча б найменш криміногенну частину тіньової економіки в русло нормального розвитку. В іншому випадку, попередження про можливість «латиноамериканського» чи «африканського» шляху розвитку України є реальністю [3].

Варто вказати, що учасники «тіньової» економіки не можуть і не бажають легалізувати свою діяльність, щоб у кінцевому випадку не попасти у своєрідну економічну пастку.

Для припинення окремих тіньових схем і обмеження тіньової економіки варто запропонувати такі методи[4]:формування спеціального реєстру та загального переліку декларацій із заявленими до відшкодування сумами ПДВ, які є сумнівними. Ця інформація має передаватися від підрозділів оподаткування юридичних осіб до підрозділів обробки та ведення податкової звітності;ввести систему регресивно-прогресивного оподаткування, що збільшується від зменшення бази оподаткування і, навпаки, знижується, якщо результати роботи підвищуються. За таких умов легалізація доходів буде супроводжуватися наповненням бюджету.

1. Жаліла Я.А. Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрями подолання: аналітична доповідь / Я.А. Жаліла, Т.А. Тищук, Ю.М. Харазішвілі, О.В. Іванов. - К. : НІСД, 2011. – 96 с.

2. Краус Н.М. Класифікаційні аспекти взаємодії легального та нелегального секторів економіки / Н.М. Краус // Науковий вісник Полтавського університету 36 споживчої кооперації України: Серія: Економічні науки. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2009. – № 1 (32). – С. 29 – 33

3. Особливості існування тіньової економіки в Україні: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ekonomikam.com/ecfins-566-2.html.

4. "Тіньова" економіка України та напрями законодавчої стратегії її обмеження: Верховна рада України / За ред. В.О. Мандибури. - К.: Парламент, 2012.– С. 103-105.

Маліброда С.Б.
студент гр. МА-41
Максимчук Я.С.
к.е.н., ст. викладач
Національний університет «Львівська політехніка»

BITCOIN TA BLOCKCHAIN: ПЕРСПЕКТИВИ ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

У недалекому 2008 р. було оголошено концепцію нової електронної валюти, що отримала назву Bitcoin та невдовзі здійснила своєрідну революцію в сфері електронних платежів та дала назву новому виду електронних валют – криптовалюта. Особливою дану електронну валюту робить технологія Blockchain, яка робить можливими переваги, пов’язані з використання Bitcoin, а саме децентралізація анонімність та неможливість зламу чи підробки.

У широкому розумінні, Blockchain – це децентралізована система зберігання даних або цифровий реєстр транзакцій, угод, контрактів. Складається з набору записів. Головна відмінність і незаперечна перевага – те, що цей реєстр не зберігається в одному місці. Він розподілений серед кількох сотень і навіть тисяч комп'ютерів у всьому світі. Будь-який користувач цієї мережі може мати вільний доступ до актуальної версії реєстру, що робить його прозорим абсолютно для всіх учасників [1].

Використання технології Blockchain як основи для функціонування електронної валюти стало її першим масовим застосуванням. Однак, з часом, дана технологія, була застосована і з іншими цілями. Сьогодні ця технологія широко використовується для підтвердження особи, укладання «смарт-контрактів», точної ідентифікації транзакцій користувачів з метою уникнення помилки тощо.

Показовим для даної технології стало її застосування для проведення виборів у Сьєрра-Леоне. Відзначається, що голосування з використанням блокчейна було повністю анонімним. Водночас запис про кожен голос зберігався в блокчейні, який після виборів буде доступний для завантаження і вивчення [2].

Повертаючись до теми Bitcoin та електронних валют загалом, слід відзначити, що у 2017 р. відбувся значний стрибок у їх розвитку, зокрема, Bitcoin став офіційним фінансовим інструментом і почав торгується на світових валютних біржах. Це призвело до різкого стрибка цін у грудні 2017 р., коли ціна однієї монети досягла 19 414,1 дол. США, а загальна ринкова капіталізація склала понад 325 млрд. дол. США. Проте після цього валюта швидко знецінилася у майже 3 рази і станом на 1 квітня 2018 р. її вартість складала 6 638 дол. США, а його капіталізація становила 112 млрд. дол. США [3]. Що ж до інших валют заснованих на технології блокчейн, то їх курси слідували за курсом Bitcoin, який є показовим для цього ринку.

Загалом у криптовалют є багато противників та прихильників, які стверджують, що саме криптовалюти є грошами майбутнього. Розглядаючи даний вид грошей власне як гроші в першу чергу необхідно проаналізувати чи здатні вони виконувати основні функції грошей.

До основних функцій грошей відносяться наступні: міра вартості, засіб обігу, засіб платежу, засіб нагромадження та світові гроші [4, 21].

Як засіб обігу криптовалюти мають ряд переваг, а саме: анонімність та неможливість крадіжки чи помилки самої платіжної системи. Проте, особливості блокчейн зумовлюють технічні обмеження, щодо кількості транзакцій в хвилину. Таким чином пропускна спроможність такої системи обмежується приблизно 12 транзакціями в хвилину, що робить їх використанням вкрай неефективним з огляду на час. В інших криптовалютах даний недолік виправлений, проте за рахунок втрати анонімності.

Використання криптовалют як засобу платежу також залежить від конкретної мети. З одногу боку платежі чітко рухаються між платником та отримувачем і при цьому їх імена залишаються анонімними. З іншого боку це сприяє розвитку злочинності та незаконного обігу заборонених товарів.

Однак, найбільший недолік пов’язаний з використанням криптовалют як міри вартості. Особливості технології блокчейн обмежують емісію самих криптовалют. Тому, на системному рівні закладається потенціал постійної дефляції, або необхідність обмеження використання самих криптовалют, що значно ускладнює їх функціонування. З іншого боку, за умов постійної дефляції, функціонування криптовалют потребуватиме використання ще однієї твердої валюти, щоб визначати поточну ціну на товари та послуги, оскільки за умови постійної дефляції ціни будуть постійно змінюватися. Даний фактор позбавляє криптовалюти в деякій мірі децентралізації, оскільки з’являються необхідність використання ще однієї валюти для визначення цін на товари на послуги.

Як засіб нагромадження, криптовалюти нічим не відрізняються від інших валют, проте в даний час є неактуальними через різкі стрибки цін, тобто високу волатильність.

Використання криптовалют як світових грошей, відповідно, обмежується недоліками попередніх функцій.

Таким чином, майбутнє криптовалют на сьогодні є досить невизначеним через ряд системних недоліків, що значно обмежують можливості їх використання. Нові види криптовалют, що з'явилися протягом останніх років частково вирішують дані проблеми, але при цьому втрачаються основні переваги, які відрізняють криптовалюти від інших електронних грошей та валют загалом. В той же час, базова для криптовалют технологія блокчейн, успішно застосовується у різних сферах.

Отже, перспективи практичного використання криптовалют в економіці України існують, проте є незначними і на офіційному рівні не очікуються. Щодо технології блокчейн, то її застосування може стати корисним для електронного підтвердження особи, шляхом введення відповідних цифрових підписів чи міток, а реальний потенціал у майбутньому може зрости ще.

1. What is Blockchain Technology? A Step by Step Guide For Beginners [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://blockgeeks.com/guides/what.

2. У Сьєрра-Леоне відбулися перші у світі блокчейн-вибори президента [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://hromadske.ua/posts/u-sierra-leone-vidbulysia-pershi-v-sviti-blokchein-vybory-prezydenta.

3. Bitcoin | CoinMarketCup [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://coinmarketcap.com/currencies/bitcoin/

4. Гроші та кредит : підручник / [М. І. Савлук, А. М. Мороз, І. М. Лазепко та Г 86 ін.] ; за наук. ред. М. І. Савлука. – 6-те вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2011. – 589 с.

Мар'янович М.Е.
аспірант
Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ В РАМКАХ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Партнерство посідає важливе місце у досягненні Цілей Сталого Розвитку (далі – ЦСР) які були затверджені на Саміті Організації Об'єднаних Націй зі сталого розвитку у 2015 році. Реалізація ЦСР неможлива без плідної співпраці громадських організацій, державного та приватного секторів. Тому у стратегії ЦСР передбачено окрему ціль спрямовану на глобальне партнерство. Ціль 17 (Зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках Глобального партнерства в інтересах сталого розвитку) Глобальної стратегії ЦСР передбачає виконання 19 завдань які спрямовані на посилення мобілізації фінансових ресурсів із найрізноманітніших джерел; заохочення інвестицій в інтересах найменш розвинених країн; співробітництво в галузях науки, техніки й інновацій; збільшення експорту в країнах що розвиваються; підвищення глобальної макроекономічної стабільності; зміцнення Глобального партнерства в інтересах сталого розвитку; заохочення ефективного партнерства між державним та приватним секторами.

У 2017 році Міністерством економічного розвитку і торгівлі України після тривалого інклюзивного процесу обговорення ЦСР, за участю понад 800 провідних фахівців у тематичних сферах, було розроблено Національну доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна» (далі – Національна доповідь). У доповіді наведено результати адаптації глобальних ЦСР, визначено національні завдання та індикатори оцінки ЦСР.

Для Цілі 17 передбачено виконання таких національних завдань [1]:

1. Мобілізувати додаткові фінансові ресурси на основі заохочення інвестицій іноземних та вітчизняних інвесторів;
2. Послідовно знижувати боргове навантаження на економіку;
3. Розвивати партнерські відносини влади і бізнесу для досягнення ЦСР.

За даними Національної доповіді на період з 2015 до 2030 років визначені такі індикатори оцінки Цілі 17 [1]:

– збільшити співвідношення обсягу приватних грошових переказів з-за кордону із ВВП (ВРП) з 5,75% у 2015 році до 6% у 2030 році;

– збільшити чистий притік прямих іноземних інвестицій (за даними платіжного балансу) з 3 млрд. дол. США у 2015 році до 17,5 млрд. дол. США у 2030 році;

– зменшити відношення валового зовнішнього боргу до експорту товарів та послуг у річному вимірі з 28,2 у 2015 році до 7 у 2030 році;

– збільшити кількість проектів державно-приватного партнерства з 5 у 2015 році до 45 у 2030 році.

Загалом 3 національні завдання були враховані та виокремленні серед 19 глобальних завдань ЦСР, 9 національних завдань були враховані проте окремо не встановлені та 7 завдань зовсім не враховані оскільки вони не є релевантними для України.

Для досягнення поставлених завдань потрібно розробити відповідну нормативно-правову базу та механізми, тісно співпрацювати з міжнародними організаціями, забезпечити привабливе для інвесторів економічне та податкове середовище.

1. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна» / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: https://menr.gov.ua/files/docs/Національна%20доповідь%20ЦСР%20України_липень%202017%20ukr.pdf (дата звернення 05.04.2018).

Мельниченко О.А.
д.держ.упр., проф., професор кафедри громадського здоров’я та управління охороною здоров’я, Харківський національний медичний університет
Мельниченко В.О.
студент факультету менеджменту, Технічний університет Мюнхену,
(м. Мюнхен, Німеччина)

ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Німеччина є високорозвиненою країною світу, яка є взірцем у більшості сфер життєдіяльності. Не є виключенням і царина пасажирських перевезень, де накопичено чималий позитивний досвід, вартий вивчення та використання в Україні. Значні можливості німецької економіки (€ 3467 млрд. – 2016 р.) та доволі високі доходи населення (€ 1800 на місяць – 2017 р.) створюють усі умови для того, щоб надавати якісні послуги з перевезення пасажирів (10,3 млрд. – 2017 р.). Означене, зрештою, й обумовило актуальність даного дослідження.

Передусім слід відзначити, що в Німеччині наявна розвинена, густа, комплексна і максимально модернізована транспортна система, яка забезпечує не тільки внутрішні, а й транзитні перевезення (оскільки країна знаходиться в центрі Європи). Тут розвинуті усі види транспорту, але провідна роль у перевезенні пасажирів належить автомобільному й залізничному транспорту. При цьому слід відзначити, що "частка авіаційного транспорту в забезпеченні пасажирських перевезень становить лише 0,1 %, хоча у вартісному виразі цей показник сягає 10 %" [2].

Транспортна система більшості мегаполісів Німеччини поділяється "на тарифні зони (у Мюнхені їх чотири), кожна з яких, у свою чергу, складається з чотирьох кілець: "біла" зона охоплює центр і найближчі околиці міста; "зелена" – околиці та віддалені місця Мюнхена; "жовта" – передмістя; "червоний" – віддалені від Мюнхену місця. Такий поділ дозволяє диференціювати вартість проїзду залежно від кількості "кілець" (від € 48,1 до 196,4

на місяць)" [2]. При цьому використовується Єдиний проїзний на усі види транспорту, що істотно спрощує отримання цих послуг.

Громадський транспорт Німеччини "користується великою популярністю, з огляду на його ефективність і відносну дешевизну (принаймні, порівняно з іншими великими країнами Європи)" [3]. Увесь громадський транспорт працює чітко за визначеним графіком. Так, зокрема, метрополітен – з 04.00 ранку до 01.00 ночі (інтервал руху поїздів – 5–8 хв.); більшість автобусів і трамваїв – з 06.00 до 23.00 (інтервал – 3–5 хв.). Однак і уночі населення може скористатись послугами громадського транспорту: функціонує трамвайний і ряд автобусних "нічних" маршрутів, які доставлять пасажирів у різні частини Мюнхена та до його околиць.

На особливу увагу заслуговують особливості організації пасажирських перевезень в населених пунктах. Так, зокрема, в Мюнхені раціонально поєднано (у часі та просторі) різні види громадського транспорту. Найбільший пасажиропотік припадає на метрополітен, розгалужена мережа якого сягає навіть найближчих передмість, звідки пасажири завдяки порівняно коротким автобусним маршрутам оперативно добираються до бажаних місць. Тут також функціонує чимало маршрутів міської електрички, які з’єднують "зелену", "жовту" та "червону" зони Мюнхена, але не дублюють існуючих ліній метрополітену. Мистом курсують й регіональні потяги, які зупиняються не на усіх станціях, та з’єднують "зелену" зону з далекими передмістями й сусідніми містами, а також аеропортами. Перевезення пасажирів у "білій" зоні забезпечується трамваями та мережею прокату велосипедів (хоча за вело подорожі слід платити окремо – € 0,08 за хв. для пересічних громадян, і € 0,05 за хв. – для студентів). Чимало пасажирів можуть скористатись послугами таксі, які за порівняно незначні гроші (€ 1,5 за включення лічильника та € 1,0 за кожний кілометр подорожі) можуть дістатись у бажане місце. Доволі поширеною (особливо серед туристів) є оренда авто (від € 25 на день залежно від моделі автомобіля, плюс вартість пального), що дозволяє самостійно обирати маршрут і час подорожі. Ті ж, хто віддає перевагу залізничному транспорту, можуть скористатись спеціальними пропозиціями (квитки по € 19, 29, 39; знижки 25 чи 50 % на потяг "туди й назад", а також у випадках, коли купуєте квитки на декілька днів та/або разом подорожує троє і більше пасажирів).

Відзначимо, що нині на істотні знижки можуть розраховувати окремі верстви населення (пенсіонери, інваліди, студенти, діти). Так, зокрема, за наявності студентського квитка можна безкоштовно скористатись будь-яким видом громадського транспорту з 18.00 до 06.00 у будні, і цілодобово у вихідні та святкові дні; але більшість студентів віддають перевагу придбанню проїзного квитка (€ 196), який надає право на безлімітні поїдки упродовж семестру. "У спробі домогтися зниження емісії парникових газів й уникнути великих екологічних штрафів влада Німеччини пропонує скоротити дорожній рух, зробивши громадський транспорт безкоштовним (перший експеримент стартує наприкінці 2018 р. в п’яти містах країни)" [3]. Проте такі кроки (передусім, зважаючи на масштаби цієї сфери національної економіки) потрібують серйозного планування та пошуку джерел фінансування.

Увесь транспорт (у т.ч. і громадський) в Німеччині знаходиться у чудовому технічному стані, забезпечуючи високу якість перевезення пасажирів. Головною обговорюваною темою щодо міського транспорту є першочергове "обладнання транспорту для вільного доступу усіх можливих пасажирів, включаючи осіб, обмежених у русі та інвалідів зору. Щодо автобусів, то в них завжди є одні двері, з яких можна спустити пандус, що зазвичай робить водій. При цьому він одразу ж і спитає, на якій станції особливому пасажиру потрібно вийти і на зазначеній зупинці повернеться до входу й спустить пандус" [1]. Тут також приділяють чимало уваги забезпеченню екологічності та мінімального забруднення навколишнього середовища. Задля цього в містах віддають перевагу екологічно безпечним видам транспорту (метрополітен, трамвай, велосипед, електропоїзди). До того ж, "наразі у кількох містах вже почали використовувати гібридні автобуси (з комбінованими електричним та дизельним двигунами), на черзі експерименти з повністю електричними автобусами" [1].

З урахуванням вищевикладеного матеріалу можна зробити такі **висновки**. В Німеччині (як і в інших розвинених країнах світу) накопичено значний позитивний досвід організації пасажирських перевезень Проте, сліпе використання зарубіжного досвіду може не забезпечити очікуваний позитивний ефект, оскільки в Україні наявна інша соціальна та економічна ситуація. Тому перш ніж використовувати надбання світової науки та практики, необхідно їх адаптувати до наших реалій. На окрему увагу заслуговують питання організації пасажирських перевезень населення різними видами транспорту, підвищення екологічності транспортних засобів, а також надання пільг окремим верствам населення (передусім, студентів та інвалідів). Подальші наукові розвідки мають бути присвячені розробці рекомендацій, спрямованих на розвиток пасажирських перевезень.

1. *Громадський транспорт у Німеччині. URL: http://ukrainskagazeta.de...*
2. *Мюнхен – тарифные зоны общественного транспорта. URL: https://all-around-germany.de/staedte/munchen/transportnaja-sistema/tarifnye-zony.html.*
3. *У Німеччині громадський транспорт стане безкоштовним. URL: https:// glavcom.ua/news/u-nimechchini-gromadskiy-transport-stane-bezkoshtovnim-473691.html.*

Мірзоєва Д.Р.
студенка гр. МА-34
Пшик-Ковальська О.О.
к.е.н., доцент каф. ММП
Національний університет «Львівська політехніка»

ДІАГНОСТИКА РУШІЙНИХ СИЛ ВПЛИВУ НА ТРУДОВУ ЕМІГРАЦІЮ В УКРАЇНІ

Глобалізація створює сприятливі умови для зближення національних економік, що передбачає інтенсифікацію руху факторів виробництва, зокрема і робочої сили. Проблема трудової еміграції залишається актуальною для України, враховуючи євроінтеграційні процеси, які можуть значно посилити міграційні процеси. На фоні демографічної кризи та необхідності розширення виробництва явище трудової еміграції населення призводить до поглиблення економічного спаду в економіці. Економіка України потребує не лише збільшення обсягів, а й рівня інноваційності виробництва. Тому постає питання про формування такої робочої сили, яка буде здатна втілювати різні етапи інноваційного процесу.

Згідно з теорією міжнародної міграції притягування-виштовхування Е. Лі існують фактори які притягують та виштовхують мігрантів, у різних сферах: економічній, соціальній, екологічній та політичній [1]. Розглядаючи трудову еміграцію в Україні доцільно проаналізувати фактори «виштовхування» та виокремити найбільші з них у кожній сфері (рис.1).

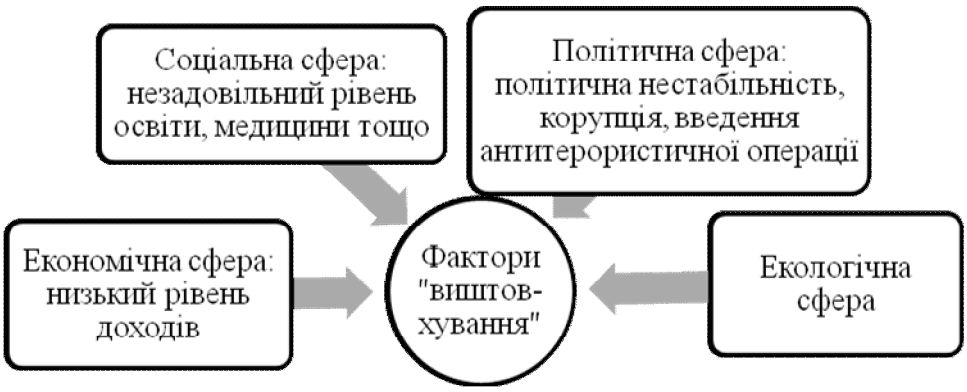

Рис.1. Основні фактори «виштовхування» в Україні (сформовано на підставі [1])

Головною проблемою в економічній сфері є низький рівень доходів населення на фоні зростаючої інфляції. Низький рівень доходів посилює проблеми соціальної сфери – недосконала система освіти, медицини та суспільних благ. Політична нестабільність, високий рівень корупції, введення антитерористичної операції поглиблюють загальну кризу в Україні. Екологічна сфера є відносно сприятливою, оскільки рівень забруднення довкілля є незначним. Враховуючи зростаючу частку саме трудової міграції можна зробити висновок, що визначальний вплив на рішення населення України емігрувати має економічна сфера.

Для запобігання трудовій еміграції мають бути створені макроекономічні програми, які включатимуть комплексні заходи з підвищення рівня життя населення. Важливим аспектом має стати підвищення інноваційності виробництва, що сприятиме оптимізації та модернізації виробничого процесу, появі нових робочих місць та підвищенню заробітних плат. З підняттям рівня життя населення відбудеться налагодження інших сфер життя.

1. Everett S. Lee. A theory of migration (1966), Demography, Vol. 3, No. 1, pp. 47-57.

Млічко Н.Р.
студентка гр. МОР-42
Кулиняк І.Я.
к.е.н., доцент
Національного університету «Львівська політехніка»

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА

У сьогоденні багато підприємств все більше усвідомлюють важливість ведення бізнесу з точки зору впливу на психологічному рівні на споживачів та партнерів, оскільки рівень моральної та психологічної культури має здатність розвивати бізнесові відносини та відносини в організаціях. Культура психології бізнесу є дуже важливою умовою успішного ведення бізнесу.

Особлива роль в ділових відносинах належить особистості керівника, менеджера. На даний час існує потреба в підготовці менеджерів, керівників високого професійного рівня, здатних розвивати бізнесові відносини та відносини в організаціях на цивілізованій основі, яка значною мірою, визначається психологічною культурою, етичною культурою та рівнем культури особистості в цілому [1].

Бізнес є дуже особливим видом діяльності, який висуває до психічних властивостей людини різноманітні вимоги, зокрема людина повинна володіти надзвичайною активністю, чудовим мисленням, відчуттям становища на ринку, хорошими комунікативними якостями тощо, які саме і обумовлюють ефективність діяльності людини в такому високо конкурентному виді діяльності, як бізнес.

Головна характеристика діяльності менеджера полягає в тому, що ця діяльність постійно розвивається, змінюються її правила та умови, і людина змушена постійно змінюватися сама відповідно до цих нових правил, проте вдається це лише деяким [1].

Постать менеджера має вирішальне значення для ефективного управління. Успіх його праці напряму пов'язаний з вмінням працювати з людьми та захоплювати їх своїми ідеями. Керівник має бути компетентним не тільки в сфері управлінських функцій, обумовлених специфікою підприємства, але і в сфері «людських відносин». Його сила в знаннях психологічних аспектів роботи з людьми, використанні форм і методів, які б визначали його авторитет та репутацію. Далеко не кожен менеджер розуміється, якими психологічними елементами в управлінні слід користуватися. Лише кваліфікований та досвідчений керівник знає, що накази та «культ лідера» ніяк не призведуть до бажаного результату [2, с. 148].

1. Прищак М. Д., Лесько О. Й. Етика та психологія ділових відносин: навчальний посібник. Вінниця: Вінницький національний технічний університет, 2016. 151 с. URL: http://pryschak.vk.vntu.edu.ua/file/d0e3b838ba81eed634a92b0c25a52810.PDF

2. Буковський Д. А., Козакова О. М. Психологічні аспекти управління персоналом як інноваційний фактор підвищення ефективності роботи підприємства // Матеріали третьої міжнародної науково-практичної конференції "Управління інноваційним розвитком на макро-, мезо-, та мікрорівнях" (Одеський національний політехнічний університет, 7-8 червня 2017 р.). Одеса, 2017. С. 148-150. URL: https://economics.opu.ua/files/science/innov_roz/2017/148.pdf.

Oleh Ożarowski
PhD student
Krakow university of economics, Cracow, Poland

ENERGIEWENDE IN GERMANY. BENEFITS AND DISADVANTAGES

Launched in the 1990s, the Energiewende includes ambitious targets reaching as far forward as 2050. While originally controversial in German politics, the Energiewende has gained broad political consensus across all parties since the 2011 nuclear accident in Fukushima. At its heart lie four main objectives: to combat climate change, avoid nuclear risks, improve energy security, and guarantee competitiveness and growth. The Energiewende is an integrated policy framework, covering all sectors of the economy, and includes targets and policy measures for CO emissions reduction, renewable energy development, phasing out of nuclear energy, and improvement of energy efficiency. In recent decades, Germany has significantly diversified its electricity mix toward renewable energy (which grew from 4 percent of power in 1990 to 27 percent in 2014), including a sharp increase in citizen-owned projects. German politicians and citizens strongly support the Energiewende. Regular polls have consistently shown that more than 90 percent of German citizens are in favor of its goals

German Energiewende (EW) is arguably the most important phenomena in the current development of the energy industry. In times when the scientific consensus about climate change issues has been widely accepted amongst the World's leaders, as well as by the general public in individual national states, the Germans are spearheading the World's efforts to replace fossil fuels with renewable energy sources (RES) as a means of covering energy needs.

The energy transition in Germany is "pragmatic", moderately paced, and produces benefits that far outweigh the costs [1, p. 13]:

- This new industry worth 40 billion euros per year employs about 400,000 people, which drives up tax revenue and stabilises the social security systems. The lesson that well-designed policies for energy transformation can help governments with high deficits and debts is sadly often lost in the debate about public finance in the euro zone.
- The employment is across skill levels – from highly specialised technicians to farm hands – and geographically spread, particularly useful to stop the economic decline of rural areas and the migration to towns and cities.
- Import substitution reduces the cost of imported fuels and strengthens the balance of trade and payment. This is not just a short-term fix but implies the development of a broad and deep value chain on renewables, smart grids and storage within Germany.
- Security of supply and grid stability improved due to fuel mix diversification, but Germany still largely depends on foreign imports of fossil fuels.
- Wholesale electricity prices, the prices paid by large industrial power users and utilities that buy electricity to distribute it to their customers, are very low in Germany – at around 4 cents per kWh – and projected to remain there for the next few years. This is attracting inward investment, or the expansion of some electricity-intensive industries, such as aluminium recycling.
- The renewable industry is driving innovation and acts as an automatic stabiliser, as seen in 2008-2009 when the wind industry, for instance, took off on the back of lower steel prices.

- Once the last nuclear power plant has gone cold at the end of 2022, Germany will no longer be adding to the already high (and largely unfunded) legacy costs of nuclear power, and can address the issue of long-term nuclear waste storage.
- At that point, Germany will also no longer risks the devastation of a nuclear catastrophe, at least from nuclear power plants on its own territory; the consequences of such accidents have the potential to bankrupt a country.
- Germany will still be exposed to the risks emanating from plants in other countries. (I am advising the German government to explore ways to leave the international agreements that currently prevent Germans who suffer damages from nuclear accidents from suing nuclear plants operators in other countries. These agreements are in violation of the polluter-pays principle, and Germany's adherence loses its rationale once it no longer operates any such plants.)

The overall, macro-economic assessment shows that the total cost of electricity supply to end users in Germany, expressed as a percentage of the Gross Domestic Product (GDP), representing the size of the German economy, has not changed much as a consequence of the Energiewende. In essence, the benefits listed above are being obtained at low net cost to the German economy, and domestic controversies are the result of and about distributive and social consequences of the Energiewende.

Nowadays it is clearer than ever: the Energiewende is ecologically necessary, technically feasible and economically beneficial. However, structurally and politically it is still in its infancy. The multitude of existing scenario analyses have been used here to synthesize some key structural elements that are needed for a successful transition. Furthermore, one current representative study is presented [2]. This study was also the basis for the lead scenarios that guide the work of the Ministry for the

Environment. It is important to consider that the following statements are based on modelling work that builds on "what-if" assumptions. Quantitative results should neither be seen as empirical facts nor as a probable projection. They constitute scientifically backed and technically feasible "room to manoeuvre". It is up to us all, which options become reality.

The German energy transition is a long-term industrial and societal transformation and will bring many new challenges and opportunities in the years to come. The development of distributed energy resources fundamentally transforms the traditional business model of energy utilities but also brings new business opportunities. Important policy decisions and regulatory changes will continue to reshape the power system to integrate higher share of variable renewables and enhance the overall flexibility of the system. The primary challenges include: designing the new electricity market; implementing new measures to reduce CO emissions; finding new, cost-effective methods to finance renewables and promote their market integration; strengthening cooperation with neighbouring countries and Europe as a whole; accelerating the necessary grid expansion. A coherent strategy and new business models must also be developed in order to leverage the potential of energy efficiency measures [3].

The German energy transition is embedded in the wider European energy and climate policy framework designed to bring greater sustainability, energy security, and competitiveness to the continent. Many other European member states have equally ambitious short and long-term targets. Thus, the challenges faced by Germany provide a snapshot of those likely to occur in several countries in the medium to long-term. Germany and its neighbours are strongly interconnected. Whatever happens in the German power market affects its neighbours and vice-versa. Stronger European and regional cooperation – especially on power market design and support schemes for renewable energy sources – can benefit everyone.

1. Bundesverband Erneuerbare Energien, Hintergrundpapier zur EEG-Umlage 2014, October 15, 2016.

2. Nitsch, J. (2014). Szenarien der deutschen Energieversorgung vor dem Hintergrund der Vereinbarungen der Großen Koalition. Expertise für den Bundesverband Erneuerbare Energien e.V. Stuttgart: Bundesverband Erneuerbare Energien e.v. Retrieved from

http://www.beeev.de/fileadmin/Publikationen/Studien/ 20140205_BEESzenarien_GROKO_Nitsch_Kurzfassung.pdf.

3. Kalkuhl, M., Edenhofer, O., & Lessmann, K. (2013). RE subsidies: Secondbest policy or fatal aberration for mitigation? Resource and Energy Economics, 35(3).

4. AGEB. 2015: German Energy Balances 1990-2013 and Summary Tables 1990-2014. As of September 2015. Available at: (http://www.ag-energiebilanzen.de).

Панова І.О.
викладач
Харківський національний університет імені Каразіні

ВІНОВЛЮВАЛЬНА ЕНЕРГЕТИКА ЯК ЧИННИК ЗБЕРЕЖЕНЯ ЕКОЛОГІЇ

Сьогодні розвиток світової господарської системи характеризує активне використання природних ресурсів, що є основною причиною сталого розвитку національних економік світу. Сьогоднішня еколого-економічна ситуація ставить перед всім людством такі завдання, що на порядок денний виносить такі першочергові завдання, вказуючи на те, що подальший розвиток технічного прогресу може привести до серйозних ускладнень, пов'язаних з виснаженням природного середовища, зважаючи, в першу чергу, на відходи виробничої діяльності людини і не поновлення природного капіталу. Суть такої економічної політики має перевести природозберігаючу економіку на стійкий екологічний збалансований шлях розвитку, де однією з умов є екологізація всіх сфер економічного життя суспільства.

Технічний прогрес, економічні та екологічні призводять до помітних змін у світовій енергетиці. Основна увага приділяється розвитку такої відновлюваної енергетики, в яку вкладається більше коштів, ніж у теплову та ядерну. Вже зараз вартість встановлених потужностей на таких станціях поступово зменшується. Зокрема, вартість невеликої сонячної електростанції потужністю 1 кВт – 1200 доларів. Це набагато менше, ніж на АЕС. Але не всією такою потужністю можна скористуватися. Хоча важливо, щоб постійно ефективність сонячних електростанцій зростала, а їх ціна зменшувалася. Важливо також щоб терміни будівництва об'єктів відновлюваної енергетики були дешевшими за традиційну.

Останнім часом все частіше в усьому світі вводяться потужності у відновлювану електроенергетику. Тобто її частка в економіці невпинно зростає. Важливо, також і те, що вона найбільш представлена і в розвинених країнах. Нині в Норвегії та Ісландії все виробництво використовує лише відновлювану електроенергетику. У більшості західноєвропейських країн ця частка дорівнює 20-25 %, зокрема в Німеччині – 21 %, Іспанії – 24 % [1].

На прикладі сусідньої Німеччини бачимо, що у північній її частині переважає використання вітрогенератори, а на півдні – сонячних батарей. Загальна ж кількість вітрогенераторів в Польщі сьогодні перевищила 1000. А частка вітроенергетики в її енергетичному балансі сягнула 13% [1].

Прогрес відновлення електроенергетики спостерігається і в Україні, хоча дещо запізнюється та не такий великий за обсягом. Зараз його частка у загальному виробництві електроенергії лише 1%, де більшу частку становить сонячна енергетика, менша – вітрова. Тобто різниця у її використанні навіть із сусідньою Польщею – величезна. Хоча умови для будівництва в Україні вітрових і сонячних станцій сприятливі, зокрема в Одеській області й на півдні в уцілому.

Програма української енергетики представлені в Енергетичній стратегії України на період до 2030 року, що затверджені Кабінетом Міністрів ще в2013-му. Але не всі світові тенденції в ній враховано. Як і раніше, основну увагу там приділено введенню в дію нових потужностей на ТЕС і АЕС. І передбачено до 2030-го збудувати щонайменше три нових енергоблоки на АЕС. Планується збільшення частки відновлюваних джерел енергії у

загальному балансі встановлених потужностей до рівня 12,6 % до 2030 р., що за базовим сценарієм становить близько 8 ГВт [2, с. 38].

Надмірне використання природних ресурсів призвело до кліматичних змін, що проявляються дедалі актуальніше, адже глобальне потепління сьогодні вже очевидне. Останні роки на планеті виявилися найтеплішими за всю історію погодних спостережень. Відповідно проявляються і його реальні наслідки.

Серед негативних наслідків простежуються екстремальні метеорологічні явища і це – смерчі бурі, урагани, тощо. Через глобальне потепління тануть льодовики, що стало причиною підвищення рівня Світового океану. Останнім часом це відбувається швидше, ніж в XX столітті, – в середньому на 3,4 мм щороку, тобто великі території поступово затоплюються.

Через все глобальність таких змін більшість країн вже приєдналася до Кіотського протоколу щодо зменшення викидів парникових газів і Паризької угоди щодо протидії змінам клімату. За ними, деякі країни зменшили виробництво електроенергії на вугільних станціях, що є основною причиною викидів діоксиду вуглецю. Але концентрація цього газу в атмосфері продовжує зростати. Тобто відновлювана енергетика залишається актуальною для всього світу.

Скорочення викидів CO2 прискорилося в 2016 (-3,1%) у порівнянні в минулими роками (-1,4% в середньому за період від 1999 до 2015). Зважаючи на довгострокову перспективу інтенсивність викидів CO2 у всіх регіонах поступово знизилася починаючи з 1990 року, за винятком країн Близького Сходу [3].

У країнах ОЕСР інтенсивність викидів CO2 на одиницю ВВП на 15% нижча за середньосвітовий показник, що вивело їх на рівень, близький до половини того, що було до 1990. Європейський Союз зараз лідирує в даному скороченні (-2,4% на рік з 2000 року). З 1990 по 2016 рік у США відбулося помітне падіння, тобто аж на 45%. З 1990 року країни СНД також зафіксували аналогічне падіння (45%), але в регіонах СНД, як і раніше, він залишається з найвищим рівнем. Висока інтенсивність викидів відбувається і в країнах багатих на тверде паливо, а також у країнах, що розвиваються. У 2016 році в Китаї, Іспанії, Об'єднаних Арабських Еміратах і Сполученому Королівстві було також відзначено значні скорочення викидів CO2 [3].

Технічний прогрес, економічні та екологічні чинники призводять до помітних змін у світовій енергетиці. Актуальним зараз є розвиток відновлюваної енергетики, в яку нині вкладають більше коштів, ніж у традиційну. Це слід враховувати при плануванні Енергетичної стратегії України.

1. Вишневецький В.І. Виклики часу від теплової до відновлювальної / В.І. Вишневецький, В.П. Каян [Електронний ресурс] // Урядовий кур'єр – 2017. – Режим доступу: https://ukurier.gov.ua/uk/articles/vikliki-chasu-vid-teplovoyi-do-vidnovlyuvalnoyi/.

2. Енергетична стратегія України на період до 2030 р. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 1071 – С. 166.

3. Статистический ежегодник мировой энергетики [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://yearbook.enerdata.ru/co2-fuel-combustion/world-CO2-intensity.html.

Paten I.M.
Ph.D in Philological sciences
Associate Professor of Language and Intercultural Communication Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

CONCEPT *MONEY* IN LINGUISTIC WORLD IMAGE (IN UKRAINIAN, POLISH AND ENGLISH PHRASAL UNITS)

Nowadays linguoculturology is developing within anthropological linguistics, which studies the language in a tight connection with individuals, their thinking and consciousness.

Linguocultural analysis deals with studying phrasal units which come as a "psychosocial/mental reflection" of the national and cultural values. Phrasal units are related to demographic concepts since phraseology exists in the language for many years and represents the culture of the nation.

Such a concept is known to be a cluster of culture in people's consciousness. The culture exists in people's consciousness with the help of them. On the other hand, concepts help an ordinary person (not only the person who creates certain cultural values) to become a part of culture and in some cases even influence culture. People tend not only to think through concepts, they (individuals) experience them as well. They are the combination of emotions, likes, dislikes and sometimes even confrontations. Concept is a main cultural cell in a human's mental world [2, 4–41].

The fragment of the linguistic world image, which represents financial relations in different languages, has national and cultural differences in spite of the fact that financial relations are everywhere.

Y. Stepanov thinks that money is one of the basic cultural concepts, which nowadays, take part in the process of categorization of the world [2].

Within the limits of collective consciousness of analyzing ethnos's money, is believed to be an important and necessary tool of establishing different kinds of relations in the society. They characterize a social, economic and financial status of people (for example, their richness or poverty, loss of money, income, bankruptcy): *перебиватися з (копійки) на копійку / pozostać bez grosza / to keep body and soul together, as poor as a church mouse; плакали гроші / sink money; грошей кури не клюють / ładny grosz; duży grosz / to rake in the money; копійка в кишеню пливе / pieniądze idą, płyną jak woda; гребти гроші лопатою / hot money, easy money.*

The concept money represents not only a complex system of material and financial relations. It also mentions the system of moral, spiritual and ethical value of the human society. The phrasal units which describe both an emotional and figurative human character/aspect/dimension are the most numerous (squandering *(сипе грішми / wyrzucać pieniądze w błoto)*; greediness and stinginess *(за копійкою труситься / spać na pieniądzach / penny-father)*; care *(ciułać / zbierać pieniądze; grosz do grosza składać / zbierać)*).

O. Holubovska's thesis suggests that in the British society, money appears to be the power that rules the whole world. It is actualized in Ukraine, now because citizens believe that a bribe can buy justice or truth (*де гроші говорять, там правда мовчить*; *на гроші немає посту)*.

However, in H. Malynovska's opinion [1, 80], such aspects as family, freedom, honour, friendship, love, which Ukrainians feel are more essential and valued more than wealth *(за гроші честі не купиш; не май сто кіп, а май сто друзів; за гроші не купиш ні батька, ні матері)*, whereas, some British are also convinced that *money is a root of all evil; money can't buy happiness.*

It goes without saying that a norm that is acceptable in one culture can be treated differently in another one, since the latter has another system of values and morale. In American society money, is an essential component of their culture, their important partner or reward *(with silver weapons you may conquer the world, a man without money is a bow without an arrow)*. As a result, Americans do not prefer squandering. Meanwhile, Slavs spend money like water *(викидати гроші на вітер* or *розкидатися грошима* or *siać pieniędzmi*). The phraseological unit *багатому й чорт гроші носить* proves that wealth is not a measure of success for Ukrainians. Different kinds of phrasal units represent cultural diversely. V. Telia referred to it repeatedly [3].

The phrasal units involving money do not reflect the archaic world image of Ukrainians. When it comes to money, the mentality of our nation has not changed. The scientists assert that the contradicting value of money is one of the Ukrainian character peculiarities.

Phrasal units of any language have their own national special features. The more remote genetic connection between analyzing languages, the deeper their difference is, and vice versa, the closer languages are the more similar they are in the field of phraseology.

1. Малиновська Г. Концепт «гроші» в українській мовній картині світу / Г. Малиновська // Українська мова. – 2010. – № 4. – С. 75–84.

2. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования / Ю. Степанов. – М. : Школа «Языки русской культуры», 1997. – 824 с.

3. Телия В. Н. Русская фразеология : семантико-прагматический и лингвокультурологический аспекты / В. Телия. – М. : Шк. «Языки русской культуры», 1996. – 284 с.

4. Шкребець М. С. Грошова культура як об'єкт соціологічного аналізу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. соц. наук : спец. 22.00.04 / М. Шкребець. – Харків, 2009. – 20 с.

5. Фразеологічний словник української мови [уклад. В. М. Білоноженко, В. О. Винник та ін.]. – К. : Наукова думка, 1993. – Т. 1 – 2. – 1512 с.

6. A Thesaurus of English Traditional Metaphors / Ed. by P. R. Wilkinson. – L. & N.Y. : Routlege, 1993.

7. Słownik frazeologiczny / oprac. A. Kłosińska. – Warszawa : PWN, 2010. – 655 s.

Плахтій А.О.
к.філол.н., доцент
Щетинникова О.О.
викладач
ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДЕЯКИХ ВИРАЖЕНЬ ЧАСОВОГО ПРОСТОРУ В ТЕКСТАХ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Переклад текстів економічної тематики на сьогодні, в епоху глобалізації міжнародної економіки, є невід'ємною частиною будь-якого міжнародного ділового співробітництва. Грамотний переклад економічних текстів відіграє велику роль і дуже цінується у діловій сфері. Наявність навіть незначної помилки може привести до непоправних наслідків, тому переклад таких текстів вимагає високої точності, акуратності та знання численних нюансів. Складовою частиною багатьох документів у сфері економіки є дати, місяці та інші часові періоди, від їх адекватного перекладу залежить сприйняття документа в цілому. Мета даної роботи – вказати на проблеми при передачі деяких виразів.

Давайте більш детально розглянемо переклад таких часових періодів, як місяці:

1) *«У другій половині січня»*, як правило, слід перекладати *"in the second half"*, тільки якщо ця подія відстоїть далеко (наприклад, на рік) від теперішнього моменту, то його можна замінити на *in late January*, або *in January*.

China's economy this year has shown signs of stabilizing and growing more strongly, and the momentum may continue ***in the second half****. ("Arab News" April 4, 2018)*

Will the economy over the rest of the year top the results of ***the first half****? ("The San Diego Union Tribune" June 30, 2017)*

2) *«…другої половини І кварталу 2015 року»*. Подібні недоладні конструкції перекладаються конкретними місяцями або тижнями, наприклад, тут *late February and March*. Якщо у другій половині місяця, то треба писати, як належить: *the second half of*, тому що *late in the month* – викривляє значення речення.

3) бажано не вживати *early February* у значенні «у першій половині». Наприклад, журнал виходить 15 лютого і в ньому написано наступне: The Mediterranean Sea freight market stays unchanged in early February. У подібних випадках така підміна часто викривляє значення.

***In early February**, the runaway train stock market ran smack into spiking bond rates that were pricing in the threat of inflation. ("CNN Money" February 28, 2018)*

*The U.S. economy expanded at a modest to moderate pace in September through **early October** despite the impact of hurricanes on some regions, the Federal Reserve said in its snapshot of the economy released Wednesday, but there were few signs of rising inflation. ("The Washington Post", March 14, 2018)*

4) Також пропонуємо ще один варіант для заміни словосполучення *«половина місяця»*:

…так як у заводу є метал для роботи тільки у першій половині місяця.

*… because scrap stocks are only sufficient to cover the requirements till **mid-March**.*

*Meanwhile, no improvements are expected in the market till **mid-February**. As such, Polish mills have announced prices for February production of merchant bars and sections, having left them unchanged since early January in terms of national currency.*

А покращення ситуації на ринку в цілому аж до середини лютого не передбачається. У цьому руслі, польські заводи анонсували внутрішні ціни на матеріал лютневого виробництва.

5) *Впродовж місяця котирування феротитану (70% Ti) в ЄС знизились. **Within a month**, ferrotitanium prices (70% Ti) in the EU have gone down.*

В даному контексті *within a month* передається майбутньою дією, а за минулий місяць навпаки – *in a month, over the past month,* при цьому обставина часу ставиться в кінці речення.

*Ferrotitanium prices (70% Ti) in the EU have gone down **over the past month**.*

Надалі звернемо увагу на переклад коротших часових проміжків, ніж місяці, а саме:

1) Декади можна іноді записувати *the first (last) third of August*, замість *ten days*. Але, як правило, перекладаємо декади в тижні згідно календаря, або пишемо *на початку/ всередині/ в кінці місяця*.

За даними моніторингу Економічного дискусійного клубу, у першій декаді листопада ц. р. загальна вартість «кошику ліків» у п'яти найбільших містах України становила: від 1 117 грн. у Дніпрі до 1 209 гривень у Києві.

2) *Over a week* – означає період часу більше, ніж тиждень. Наприклад, приріст за тиждень – *over the (past) week*, рідше *in a week*.

***Over the last week**, stock markets slipped, plummeted, recovered, whipsawed and plummeted again — as investors fret about the state of economic growth. Specifically, investors may be worried that growth is too strong. ("The New York Times", February 8, 2018)*

3) Вираз *в найближчому майбутньому* доречно перекладати *in the near future*, але не the nearest – це калька з української мови, або in the short term.

*Clues as to what might happen **in the near future** can be found in the recent past. Take for example the final reading for economic growth in the third quarter of 2015, released this week. It shows that the economy grew at a ho-hum annual rate of 2 per cent – much faster than in the first quarter and much slower than in the second. ("The New York Times", December 24, 2015)*

Дещо змінений варіант попереднього виразу *вже в найближчому майбутньому – as soon as in the near future*. Ці обидві фрази: *"as soon as"* та *"in the near future"* разом використовуватись не можуть.

4) *Напередодні свят*. Краще всього перекласти *ahead of the holidays* або *in the run-up to the holidays.* Рідше використовують *on the threshold of*.

*The U.S. economy remains stuck on slow-revolving merry-go-round that won't bring much mirth **ahead of the holiday** season. The plodding nature of the economy is likely to be underscored by the latest snapshots of retail sales, existing-home sales and manufacturing. None of the reports this week are expected to show much — if any — improvement. ("Market Watch", November 17, 2013)*

***The run-up to** the Black Friday shop-athon is heartening: In October, retail sales (excluding such non-gift items as food, autos, and gasoline) rose an encouraging 4 per cent. ("Money Watch", November 28, 2016)*

Таким чином, при перекладі економічних текстів виникають труднощі при підборі точної перекладацької відповідності, що є необхідною умовою адекватного перекладу.

1. Економічний словник. / Під ред. Завадського Й.С. Київ: «Кондор», 2006. – 355 с.

2. Економічна енциклопедія: У трьох томах. – К.: Видавничий центр "Академія", 2000.

3. Тлумачний англо-український словник економічних термінів з елементами теорії та проблематики. Дидактичний довідник / Роман Яковенко. – [Вид. 2–ге, випр.]. – Кіровоград: видавець Лисенко В.Ф., 2015. – 130 с.

Płachciak Adam
Wroclaw University of Economics, Poland

POSTMODERN MORALITY

There has been a meaningful discussion in social sciences at least since the sixties of twenty century concerning socio – cultural changes in high developed countries in the West. In the opinion of some scientists the contemporary world is characterized by the following features: (1) the center of man's life is focused on consumption – people play mainly the role of consumers but basically they do not take any meaningful position in production of material goods; (2) information and possibility of being able to have an access to it takes unquestionable position in a such world; (3) there is a big changeability around jobs and professions – people are treated as modern nomads whose life achievements are depended on their abilities of adjustments to new conditions they have to live in from time to time; (4) there is an incredible influence of mass-media which creates desired artificial reality; (5) there is no place for "meta-narratives" that were shaping global goals helping people to connect daily episodes of life into sensible social existence; (6) there is an ongoing crisis of identity – (social class, local society, church etc) [1].

Philosophical modernity, emphasizing differentiation and plurality of truth, and also inability of achieving generally valid rules, creates a lot of problems for any ethical systems to be seriously treated. This type of thought only permits the truth which is partial and local. Objective values that might play the role of the foundation for moral obligation and duties in fact become barriers for people and their freedom. It rather seems that we have the phenomena of transformation of values into subjective believes and personal choices. In extreme situations some philosophers say about facing of post-deontological epoch (G. Lipovsky) that is free of absolute knowledge. Postmodern deconstruction of objective values and principles of actions is not only part of philosophical or artistic discourse but deeply penetrates lives of regular people accepting unlimited freedom without any objection. In a society where are no obligating rules, where everything is permitted values and norms which were established earlier must be abandoned now.

Typical to postmodernity separation of man's activity from moral perspective might occur one of the main reason of the threats in economic, social and environmental realms. Challenges that contemporary man is facing could create a new situation for ethical discourse. Postmodern ethics seems to be distinguished not only because the problems of contemporary man are different of those from the times of modernity but because they are differently viewed and interpreted. Postmodernity in axiological area characterizes the following features: (1) apporetive morality; (2) moral principles and norms are axiological relativistic; (3) moral phenomena are in nature irrational and people being moral subjects are equivocal [3, p. 197 - 198].

In the light of ethical perspective shortly presented above it should be stated that there is a really great need of building solid foundation for a new paradigm of ethics. Contemporary technology lets people to act in so immeasurable space-time reality at the same moment allowing them to face its outcomes, that means that individualistic and traditional frames of ethic are not sufficient. It becomes indispensable to make a new step towards sort of universal ethics and it seems especially very import to notice the role and meaning a principle of responsibility which

would be comprehended widely, holistic – promoting values overcoming limits of traditional, individualistic and practically-materialistic anthropocentrism, building at the same time possibilities for implementation of sustainable development [2].

Postmodern division of the world goes along the line that is set by the level of man's mobility. Unquestionable freedom of mobility is reserved to those people who are able to effort certain stage of consumption which allows them to "expose themselves without any shame". They are always able to live areas being under danger of famine or ill-health care. There are centers of big western cities where its border lines are never passed by their citizens. Experiences of people living on both sides of the border are different to such an extension that probably if they met somewhere one day they would not be able to build normal personal interactions with one another [4].

Postmodern society is divided into two completely different worlds. Man of the first world is totally mobile, without any problems is able to move everywhere both in a real world and virtually. His world is cosmopolitan, exterritorial and governed by business people and managers of culture. In the second world man is limited by local ties which make him live there without any expectations. This isolations becomes unbearable when medias show that there is a possibility of existence in a rich world through virtual reality. There is a specific element for both worlds. In the first one we find boredom by in the second there is frustration and aggression.

1. Bauman Z., Nowoczesność i ponowoczesność, [w:] Encyklopedia socjologiczna, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999, t. II.

2. Giddens A., Nowoczesność i tożsamość. „Ja" i społeczeństwo w epoce późnej nowoczesności, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

3. Kiepas A, Ryzyko jako problem ekofilozofii, [w:] A. Latawiec (red.), Między filozofia przyrody a ekofilozofii, Wydawnictwo Uniwersytetu kardynała Wyszyńskiego, Warszawa 1999.

4. Sen A., Nierówności i dalsze rozważania, Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak", Kraków 2000.

Prudzienica Maja
PhD
Wrocław University of Economics
Faculty of Economics, Management and Tourism in Jelenia Gora
Department of Enterprise Sciences

CROSS-SECTOR PARTNERSHIP IN THE AREA OF EDUCATION OF DISABLED CHILDREN

Undertaking the cooperation and sector partnerships to solve problems in disabled children education field including children with Asperger syndrome – based on initiatives of Karkonoski Regional Council for the People with Disabilities (KSON) in Jelenia Gora

Karkonoski Regional Council for the People with Disabilities (KSON) in Jelenia Gora is an organization with full spectrum of disabled people – as well as disabled children and youths – matters in scope. KSON cooperates with town councilors of Jelenia Gora, governor of social dialogue department, governor of education department of Jelenia Gora, and with following associations:

- "Lira" – hearing-impaired association
- Eyesight Loss Persons
- "Swiatelko" association (Eng. light)

For many years KSON has been embarking on cooperations and sector partnerships to identify and solve problems of disabled people, also in disabled children education field including children with Asperger syndrome. A peg to hang that matter on was a signing of Convention on the Rights of Persons with Disabilities by President of Poland (Bronislaw Komorowski) which

guarantees the right to education for all disabled people without any forms of discrimination. The Convention also introduces a rule of access to free primary and secondary integrated education on a proper level with equal principles within a community. Polish education law includes various detailed regulations leaving no doubt that the disabled pupil has all the rights. Act on the Educational System features an idea of integration and secure the right to education to all pupils. Moreover, more detailed regulations are being included in executive acts to law (decree of the Minister of National Education). Rules and regulations are consistent and clear-cut. Disabled pupil has all rights that "healthy" peers do, and due to his handicap should be additively supported.

Integrated education consists in organizing joint education of healthy children and youths with children requiring special educational needs (mobility-impaired, unseeing, sight impaired, deaf, hearing-impaired, mentally impaired, with autism, socially awkward). Disabled pupils obtain a chance to study in "regular" school, form relationships with non-disabled peers, gain experience in natural school environment, learn to accept their otherness, and cope with daily life. Knocking around with peers gives a motivation to overcome barriers. Able-bodied pupils gain a possibility to learn and play with disabled peers, learn to accept the otherness, increase their sensitivity and empathy, learn how to help and support, and to find advantages and values. They learn from their disabled peers a persistence, patience, respect to life and health. Teachers are getting professionally enriched thanks to finding solutions in working with disabled pupils, gaining new experiences, they are also becoming more sensitive and understanding. Pupils' parents both disabled and non-disabled are having a chance to find out mutual problems, joys and sorrows. They are becoming more sensitive on other's needs.

Unfortunately, even most deliberate acts will not solve all problems – daily school life often departs from the vision of school drawn in regulations. Reports commissioned by various institutions, as well as parents of disabled child themselves, confirm that the problems exist. The main reasons of problems of disabled pupils are a result of:

- Dual jurisdiction – disability of children is being confirmed by two institutions: Regional Disability Evaluation Board and Psychological-Pedagogical Counselling Centre (for educational purposes). It is one of the main causes of costly mistakes in calculating educational subsidies to local government.
- Defective mechanism of funding the higher needs of disabled pupils.
- Too big role of local government units in a process of education of disabled pupil, especially a chancellor's dependence on the unit.
- Schools are not fulfilling the recommendations of Psychological-Pedagogical Counselling Centre due to a lack of specialists (lack in full-time employees), but also the number and quality of recommendations included in the decree.
- Schools have to realize additional tasks but to fund them it needs to ask the local government unit each time which leads to unwillingness in reaction on the decree.
- In fact, the chancellor is being "incapacitated" – on one hand the executive regulations to educational act do not give him a power to decide on a strength of class which is attended by disabled pupil, moreover, he cannot decide on a number of disabled pupils learning in one class, and on the other hand he has a duty to fulfill the recommendations of the decree, however, he does not have an access to unrestrained funding unless the local government grants him with funding to fulfill the recommendations.
- Difficulties with securing from liability to harm and injury, especially for the children with autism, due to lack of caring services provided by specialized teachers or assistants and insufficient funding. These specialized caring services can be afforded by Social Welfare Centre based on the regulation of the Minister of Social Policy of 22 September 2005 concerning specialized caring services.
- Last but not least, a different mentality of social attitudes of all entities involved in the school education.

НАУКОВЕ ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ НА CD-ROM

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА МАКРО- І МІКРОРІВНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ

MANAGEMENT OF ECONOMICAL PROCESSES AT THE MACRO- AND MICROLEVELS: PROBLEMS AND PROSPECTS OF SOLUTION

Матеріали
III Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції молодих учених

24–25 квітня 2018 р., Україна, м. Львів

Відповідальний за випуск – Кулиняк І. Я.

Один електронний оптичний диск CD-ROM.
Об’єм даних у мегабайтах 2,33 Мб.
Наклад 20 прим. Зам. 180602.

Видавець і виготівник: Видавництво Львівської політехніки
Свідоцтво суб’єкта видавничої справи ДК № 4459 від 27.12.2012 р.

вул. Ф. Колесси, 4, Львів, 79013
тел. +380 32 2582146, факс +380 32 2582136
vlp.com.ua, ел. пошта: vmr@vlp.com.ua